

സിംഹഭൂമി

എസ്.കെ.പൊറ്റെക്കാട്ട്

സിംഹഭൂമി

(രണ്ടാംഭാഗം)

പ്രസാധകർ,

സാഹിത്യപ്രവർത്തകസഹകരണസംഘം ലിമിറ്റഡ്

SIMHA BHOOMI

(THE LAND OF THE LION)

Part II

BY

S. K. POTTEKKATT

First Impression August 1958.

PUBLISHERS

Sahitya parishath C. S Ltd.

PARISHATH BOOK STALL

HOSPITAL ROAD, ERNAKULAM.

Rs. 2 - 00

സിംഹഭൂമി

(രണ്ടാംഭാഗം)

എസ്. കെ. പൊറ്റെക്കാട്ട്.

പരിഷത് ബുക്ക് സ്റ്റാൾ

ഹോസ്പിറ്റൽ റോഡ്, എറണാകുളം.

വില 2—00

ഗ്രന്ഥകർത്താവിന്റെ

മററു സഞ്ചാരസാഹിത്യകൃതികൾ

യാത്രാസ്മരണകൾ

കാശ്മീർ

ഇന്നത്തെ യൂറോപ്പ്

കാപ്പിരികളുടെ നാട്ടിൽ

നൈൽ ഡയറി

മലയാനാടുകളിൽ

ഇൻഡൊനേഷ്യൻ ഡയറി (രണ്ടു ഭാഗങ്ങൾ)

സോവിയററ് ഡയറി (രണ്ടു ഭാഗങ്ങൾ)

പാതിരാസൂര്യന്റെ നാട്ടിൽ

ബാലിദ്വീപ്

ഉള്ളടക്കം

ആഫ്രിക്കയിൽ
ഗ്രന്ഥകർത്താവിന്റെ
൧൫൦൦൦ മൈൽ യാത്രാമാർഗ്ഗം

അദ്ധ്യായം 1.

ടാങ്കനിയ്ക്കയിൽനിന്നു് കെന്യയിലേയ്ക്കു്

ഓറംഡിയാനിയിൽ.

സെരിംഗറ്റി സന്ദർശനംകഴിച്ചു് ഞാൻ ഓറംഡിയാനിയിൽ മി: വാസുദേവ് ഷോഹ്റയുടെകൂടെ രണ്ടുദിവസംകൂടി താമസിച്ചു.

ഞാൻ അതിരാവിലെ എഴുന്നേററു് ഓറംഡിയാനിയുടെ സമീപപ്രദേശങ്ങളിൽ ഒന്നു ചുററിനടന്നു. ഭൂലോകത്തിന്റെ ഒടുവിലത്തെ മൂലയിലാണു് വന്നുപെട്ടിരിയ്ക്കുന്നതു് എന്നൊരു തോന്നൽ. കുന്നുകളും മലകളുംകൊണ്ടു പൊതിഞ്ഞ സുന്ദരമായൊരു ദേശമാണു് ഓറംഡിയാനി. പ്രഭാതത്തിൽ ദൂരെ ഉത്തരവശത്തിൽ പൊങ്ങിനില്ക്കുന്ന മൌണ്ട് കെന്യയുടെ കാഴ്ച ഞാൻ മറക്കുകയില്ല. സസ്യപ്പച്ചയുടെ സാന്ദ്രതയും, ശീതളമായ കാലാവസ്ഥയും, പ്രകൃതിസൌന്ദര്യത്തിന്റെ തികവും ഓറംഡിയാനിയിൽ ഒരു സുഖവാസകേന്ദ്രത്തിനു് കളമൊരുക്കിവച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിലും ആ സെരിംഗറ്റി മൂലയിൽ സന്ദർശകർ ആരും വരാറില്ല. അവിടത്തെ മകോട്ടികളും, സൂലികളും, പെൻഷൻ പട്ടാളക്കാരും, സിന്ധികളും ഓറംഡിയാനിയുടെപ്രകൃതിസൌന്ദര്യം കണ്ടറിയുന്നവരുമല്ല.

ഓറംഡിയാനിയിൽ എന്നെ ഏററവുമധികം വശീകരിച്ചതു് മി: ഷോഹ്റയുടെയും കുടുംബത്തിന്റെയും ആതിഥ്യമാ

യിരുന്നു. ഇവിടെ കുറെക്കാലം താമസിച്ചിട്ടു് പോയാൽമതി എന്നു് അവർ സ്നേഹപൂർവ്വം എന്നെ നിർബ്ബന്ധിച്ചു.

മാറംഡിയാനിയിൽ വെള്ളക്കാരുടെ കൃഷിത്തോപ്പുകളും വളരെയുണ്ടു്—അധികവും കാപ്പിത്തോട്ടങ്ങളാണു്. ബ്രിട്ടീഷ് മിലിറ്ററി സർവ്വീസിൽനിന്നു പെൻഷൻപറ്റിപ്പിരിഞ്ഞ പല ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും സുഖവാസത്തിനും സമ്പാദ്യത്തിനും വേണ്ടി കിഴക്കെ ആഫ്രിക്കയിൽ കുടിപാർത്തുവരുന്നുണ്ടു്. യൂറോപ്പിൻ കാലാവസ്ഥ മിക്കവാറും കണ്ടെത്താവുന്ന മലമ്പ്രദേശങ്ങളിലാണു് ഇവർ വലിഞ്ഞുകേറിക്കൂടിയിരിക്കുന്നതു്. ഇന്ത്യ സ്വാതന്ത്ര്യം പ്രഖ്യാപിച്ചതിനോടുകൂടി ഇന്ത്യയിൽനിന്നു പിരിഞ്ഞു പോകേണ്ടിവന്ന വെള്ളക്കാരായ പോലീസ്-പട്ടാള ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരിൽ ചിലരും ടാങ്കനിക്കയിലെ ഈ കാട്ടുമൂലയിൽവന്നു കൂടിയിട്ടുണ്ടു്. അവരിലൊരാളാണു് "ഗ്രീൻഹിൽഫാമി"ന്റെ ഉടമസ്ഥനായ ക്യാപ്റ്റൻ മുറേ.

ഒരു ദിവസം രാവിലെ ഞാൻ ഗ്രീൻഹിൽഫാംവരെ നടക്കാൻ തീർച്ചയാക്കി. ഒരു മൈൽ നടന്നപ്പോൾ വഴി ഒരു കുററിക്കാട്ടിൽ ചെന്നുമുട്ടി. ഒറ്റ മനുഷ്യജീവിയെ കാണാനില്ല. കഴുതപ്പുലി ആ പ്രദേശത്തു് ധാരാളമുണ്ടെന്നു ഡോക്ടർ പറഞ്ഞതു് ഞാൻ ഓർത്തു. മണവറയിൽ മനുഷ്യത്തല കാഴ്ചവെക്കുന്ന മൌകാട്ടികളെയും ഞാൻ ഓർത്തുപോയി. (ഒരു മൊയിന്ത്യൻബാബയുടെ തലക്കു രണ്ടോ മൂന്നോ മൌകാട്ടികളെ കിട്ടുമായിരിക്കും. കറുത്തു മിനുത്ത തലമുടിയും നല്ല മൂക്കുംചെന്ന ഒരു തലയാണല്ലോ.)—മുമ്പിൽ കുററിക്കാടു് അററം കാണാത്ത ചുട്ട കാടുപോലെ കിടക്കുന്നു. അകലെ മൌണ്ട് കെനിയയുടെ കാഴ്ച പുകയുന്ന ചുടലത്തീപോലെ തോന്നി. ഭയം എന്നെ പിടികൂടി—ഞാൻ പിന്തിരിഞ്ഞു നടന്നു. വാസ്തവം പറഞ്ഞാൽ എന്റെ ആഫ്രിക്കൻയാത്രയിൽ ഞാൻ ഏററവുമധികം ഭയാധീനനായിത്തീർന്ന ഒരു സന്ദർഭമായിരുന്നു അതു്. അതിന്റെ കാരണം

അജ്ഞാതമായിരുന്നു. ഏതോ ആപത്തിൽനിന്നു ഒഴിഞ്ഞുമാറിക്കളയാനുള്ള മനഃപ്രേരണയായിരിക്കാം........

തിരികെ അരുഷയിലേയ്ക്ക്

1949 സെപ്തംബർ 29-ാംനു ഞാൻ ഓൾഡിയാനിയിൽനിന്നു യാത്രതിരിച്ചു.

മി: വോഹ്റ ഒരു ട്രാൻസ്പോർട്ട് കൺട്രാക്റ്റർകൂടിയായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഒരു ലോറി കാപ്പിയുംകയറ്റി അന്നു വൈകുന്നേരം അരുഷയ്ക്കു പുറപ്പെടുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ലോറിയിൽ എനിക്കൊരു സീററ്—ഒരു ഫ്രീ ലിഫ്ററ്—മി: വോഹ്റ ഒഴിച്ചുവെച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നു.

ലോറി 7 മണിക്കു വോഹ്റയുടെ വീട്ടിലെത്തി. ഞാൻ ഓൾഡിയാനിയിലെ എന്റെ ആതിഥേയ കുടുംബത്തോട് യാത്രപറഞ്ഞു പെട്ടി കിടക്കു സാമാനങ്ങളെടുത്തു ലോറിയിൽ കയറി. ഞങ്ങൾ—വോഹ്റയുടെ കാര്യസ്ഥൻ കാശിറാമും, കാപ്പിരി ഡ്രൈവറും, ഞാനും—ലോറിയിൽ നേരെ പോയതു് ക്യാപ്റ്റൻ മൂറെയുടെ കാപ്പിത്തോട്ടത്തിലേയ്ക്കാണ്.

കുന്നുകൾ കേറിമറിഞ്ഞുകൊണ്ടാണ് ലോറി പോകുന്നതു്. സമനിരപ്പിലൂടെ പോകുന്ന പാതവിട്ട് ഇങ്ങനെ കുന്നുകേറി പോകുന്നതെന്തിനാണെന്ന് ഞാൻ കാശിറാമിനോട് അന്വേഷിച്ചു. അപ്പോഴാണ് മനസ്സിലായതു്, കുറ്റിക്കാട്ടിലൂടെ പോകുന്ന പാത മകാട്ടികളുടെ ഗ്രാമത്തിലേയ്ക്കുള്ളതാണെന്ന്. കാപ്പിരികൾമാത്രം ഉപയോഗിച്ചുവരുന്ന ഒരു കുറുപാതയാണതു്. രാവിലെ എന്നെ ഭയപ്പെടുത്തിയ പാതയും അതുതന്നെയായിരുന്നു.

ക്യാപ്റ്റൻ മൂറെയുടെ കാപ്പിച്ചാക്കുകൾ കയറ്റാൻ ലോറി അവിടെ ഒരു മണിക്കൂർനേരം താമസിച്ചു. കാപ്പി ചാക്കിൽനിറച്ചു തയ്യാറായിരുന്നില്ല. സന്ധ്യയ്ക്കും കാപ്പിരി സ്ത്രീകൾ ക്യൂറിങ്ങ്‌യാർഡിൽ വേലചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു.

ഇപ്രാവശ്യം കാപ്പിയുടെ സീസണാണെന്ന കാശിറാം പറഞ്ഞു. ഇവിടെ ഇപ്രാവശ്യം കാപ്പിയ്ക്കു ടന്നിന്ന് 300ഷില്ലിംഗ് (190ക) വില കിട്ടുന്നുണ്ട്—അരൂഷയിലെ നിലവാരമാണിത്. ഓറംഡിയാനിയിൽനിന്ന അരൂഷയിലേയ്ക്കു ലോറിക്കൂലി ടന്നിന്ന് 60 ഷില്ലിംഗ് (40ക) വരും. ക്യാപ്റ്റന്റെ 50 ചാക്ക കാപ്പി (ഏകദേശം 3ടൻ) ലോറിയിൽ കയററി, 8മണിയ്ക്കു ഞങ്ങൾ ഓറംഡിയാനി വിട്ടു.

9മണിയ്ക്കു ഞങ്ങൾ കാരാട്ടുഗ്രാമത്തിലെത്തി. നല്ല നിലാവ്. റോഡിൽ മാനും മുയലും ഓടിനടക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ലോറിയുടെ വെളിച്ചംകണ്ടു പരിഭ്രമിച്ചു നില്ക്കുന്ന മുയലുകളുടെ മീതെ ലോറികയററി അവയെ ശരിപ്പെടുത്തി അന്നത്തെ ഇറച്ചിയ്ക്കുള്ള വക സമ്പാദിയ്ക്കുന്നതു് നമ്മുടെ നാട്ടിലെപ്പോലെതന്നെ ഇവിടത്തെ ഡ്രൈവർമാരുടേയും ഒരു വിനോദമാണ്.

10മണിയ്ക്കു ഞങ്ങൾ "മട്ടുവാംബു"വിൽ എത്തിച്ചേർന്നു. ഓറംഡിയാനിയിലേയ്ക്കുള്ള യാത്രയിൽ ഞാൻ മട്ടുവാംബുവിലൂടെ കടന്നുപോയതു് ഏതാണ്ട് വൈകുന്നേരത്തായിരുന്നു. രാത്രിയിലെ മട്ടുവാംബു തിരിച്ചറിയാൻകഴിയാത്തവിധം മാറിയിട്ടുണ്ട്. ആകപ്പാടെ ഒരു നൈററ് ക്ലബ്ബിന്റെ പ്രതീതി. ആഫ്രിക്കൻ തേവിടിശ്ശികളുടെ താവളമാണിതു് എന്ന് കാശിറാം പറഞ്ഞു. സമീപത്തുള്ള മൈതാനക്കാടുകളിൽ ശിക്കാറിന് പോകുന്നവർ താവളമടിയ്ക്കുന്നതു് മട്ടുവാംബുവിലാണ്. അർദ്ധയൂറോപ്യൻ പെണ്ണുങ്ങളെ ഇവിടെ ധാരാളം കാണാം. വേശ്യാവൃത്തിയാണ് ഇവരുടെ തൊഴിൽ. അരുവിക്കരയിലെ വെളുത്ത പൂഴിമണ്ണിൽ, പൂനിലാവിൽ ഇവരുടെ പാട്ടുംകൂത്തും പൊടിപൊടിച്ചു നടക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ചാരായഷാപ്പുകളും ഇവിടെ ആവശ്യംപോലെയുണ്ട്.

ഒരിന്ത്യൻ ഗോവക്കാരൻ നടത്തിവരുന്ന "അൽമൈഡാ & കർഡോസോ റെസ്റ്റുറൻറി"ൽ നിന്നു ഞങ്ങൾ ചായ കുടിച്ചു.

മോഷിയിലെ ഒരു തെരുവ്

അകലെ മഞ്ഞണിഞ്ഞ കിലിമഞ്ജാരോ മല

കിഴക്കേ ആഫ്രിക്കൻകാപ്പിരികളുടെ ഒരു യാത്രാസംഘം

ഞങ്ങളുടെ കാപ്പിരി ഡ്രൈവർ കുറച്ചുനേരം എങ്ങോ പോയി മറഞ്ഞു. കാശീറാമും ഞാനും കാത്തിരുന്നു

മദ്യവും മഹിളകളും മട്ടുവാംബുവിന്റെ മുദ്രകളാണ്. ആ കാട്ടുമൂലയിലെ നൈററ്ക്ലബ്ബിൽനിന്നു ഞങ്ങൾ 10-45നു് പുറപ്പെട്ടു.

മട്ടുവാംബു വിട്ടശേഷം ഡ്രൈവർ ലോറി ശരവേഗത്തിലാണ് ഓടിച്ചിരുന്നതു്. ഇതു് മട്ടുവാംബുവിൽനിന്നു അയാൾ സേവിച്ച മദ്യത്തിന്റെ ഉശിരുകൊണ്ടാണെന്നാണ് ഞാൻ ധരിച്ചതു്. വാസ്തവം അതായിരുന്നില്ല, മട്ടുവാംബു വിട്ടാൽ പിന്നെ കുറേദൂരം വൻകാടുകളാണ്. റിഫ്റ്റ് താഴ്‌വാരത്തിന്റെ വക്കു്. മുളങ്കാടുകൾ ഇടതിങ്ങിയ ആ മൂല, കാട്ടാനകളുടെ വിഹാരരംഗങ്ങളാണ്. വാഹനം പതുക്കെ വിട്ടാൽ ആനകൾ തടഞ്ഞുവെച്ചു തകരാറുണ്ടാക്കാനെളുപ്പമാണ്. അതിനാൽ ആ ചുരത്തിലൂടെ ഒരു മരണപ്പാച്ചിലാണ് നല്ലതു് എന്നാണ് ഡ്രൈവർ തീരുമാനിച്ചിരുന്നതു്.

11½ മണിയ്ക്കു ഞങ്ങൾ മക്കയൂണിയിലെത്തി. മണിയറ തടാകക്കരയിൽ, പൂനിലാവിൽ മേഞ്ഞുനടക്കുന്ന വന്യമൃഗങ്ങളെ കൂട്ടത്തോടെ കണ്ടുകൊണ്ടിരുന്നു. കുറെ സീബ്രകൾ—സംഘത്തിൽ ഇരുപതെണ്ണം കാണും—റോഡിന്നരികെയുള്ള ഒരു മൈതാനിയിൽ കറുപ്പും വെളുപ്പും വരകളുള്ള യൂണിഫോമിട്ട ഫുട്ബോൾ കളിക്കാരെപ്പോലെ കൂട്ടംകൂടിനില്ക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. മറെറാരിടത്തു് വിരൂപാകൃതിയിൽ വളർന്നുനില്ക്കുന്ന ഒരു മരമാണെന്നു് കരുതിയ ഒരു രൂപം പെട്ടെന്നു ഒരു ഒട്ടകപ്പുലിയായി മാറി. കഴുത്തു നീട്ടിപ്പിടിച്ചു, പിൻകാലുകളും മുൻകാലുകളും ഒരേ നേററിയിൽ എടുത്തുവെച്ചു് ചാടിക്കൊണ്ടു് ആ ജിറാഫ് നിരത്തുമുറിച്ചു് ഓരോട്ടം കൊടുത്തു.

തണുത്ത കാററു ഞങ്ങളെ തലോടിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ഇപ്രദേശങ്ങളിൽ രാത്രിയിൽ നല്ല തണുപ്പാണ്. ഡ്രൈവർ ഒരു രോമക്കുപ്പായവും രോമമഫ്ളറും കയ്യിൽ കരുതിയിരുന്നു—മട്ടുവാം

ബസ്സിൽനിന്നുതന്നെ അയാളും ആ പുതപ്പായത്തിനുള്ളിൽ കടന്നുകൂടിയിരുന്നു. ഞാനും ഷേ്ളർ തലയ്ക്കൽ കെട്ടി. കുറച്ചുകഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഉറക്കം വന്നു. ഒമ്പതുമണി സമയത്തു് അരുഷയിൽ എത്തിയപ്പോഴാണു് ഉറക്കമുണർന്നതു്.

രാത്രി അസമയത്താണെങ്കിലും "താടിസുകുമാരൻ" താമസിക്കുന്ന മി: സിംഗിന്റെ വീട്ടിലേയ്ക്കു പോവുകയല്ലാതെ വേറെ ഗതിയൊന്നുമില്ലായിരുന്നു. ഞാൻ സിംഗിന്റെ വീട്ടിൽ ചെന്നപ്പോൾ, സുകുമാരന്റെ മുറിയിൽ വെളിച്ചം കണ്ടു. സുകുമാരൻ ഒരു പഴയ റേഡിയോ റിപ്പയർ ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണു്.

വീണ്ടും അരുഷയിൽ

പിറേറന്നു രാവിലെ എഴുന്നേററു് കൃഷ്ണമേനോന്റെ ലോഡ്ജിൽ പോയി. മേനോൻ അപ്പോഴും ലീവിൽത്തന്നെയാണെന്നു പറഞ്ഞു. അരുഷയിൽ കഴിഞ്ഞപ്രാവശ്യം കാണാൻ തരപ്പെടാതിരുന്ന സ്ഥലങ്ങൾ കാണാൻ ഞാൻ മേനോന്റെകൂടെ ഉച്ചവരെ ചുററിനടന്നു.

അരുഷയിൽ ഒരു തടാകമുണ്ടു്—ഡുള്ളുട്ടി തടാകം—ഈ തടാകക്കരയിൽ നിന്നാൽ, തടാകപ്പരപ്പിനപ്പുറത്തു്, അമ്പതുമൈൽ അകലെ മഞ്ഞുവെട്ടിത്തിളങ്ങുന്ന കിലിമഞ്ചാരോ കൊടുമുടി വ്യക്തമായിക്കാണാം. ചുട്ടുപൊള്ളുന്ന ആഫ്രിക്കയിൽ മഞ്ഞുമൂടിയ പർവ്വതം ഒരു മായികദൃശ്യമാണെന്നു പറയാം.

4,600 അടി പൊക്കത്തിൽ കിടക്കുന്ന ഒരു പട്ടണമാണു് അരുഷ. നല്ല ഫലപുഷ്ടിയുള്ള ഒരു മേടപ്രദേശം. ഒരു സുഖവാസകേന്ദ്രമെന്നുകൂടി പറയാം. അയ്യായിരത്തോളം ജനങ്ങളാണു് ഈ പട്ടണത്തിലുള്ളതു്. പട്ടണത്തിനു് ആകപ്പാടെ ഒരു യൂറോപ്യൻഛായയുണ്ടു്. മേരുവിന്റെ സമീപപ്രദേശങ്ങളിൽ കാപ്പിത്തോട്ടങ്ങളെ ഭരിക്കുന്ന വെള്ളക്കാർക്കു ആവശ്യമായ എല്ലാ സാധനങ്ങളും ലഭിക്കുന്നതു് അരുഷാപട്ടണത്തിലെ യൂറോപ്യൻ സ്റ്റോറുകളിൽനിന്നാണു്. വളരെ വെള്ളക്കാരും ഇവിടെ സ്ഥിര

താമസമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. വെള്ളക്കാരിൽ വലിയൊരു വിഭാഗം ഗ്രീക്കുകാരാണ്.

വെള്ളക്കാർ ഒരു പ്രത്യേകഭാഗത്താണ് താമസിക്കുന്നതു്. ഈ യൂറോപ്യൻ ക്വാർട്ടർ ഞങ്ങൾ സന്ദർശിച്ചു. വെള്ളക്കാർക്ക് മാത്രമായുള്ള ഒരു ജിംഖാനയും ഇവിടെയുണ്ട്.

അരുഷാ പട്ടണത്തിനു ഒരു പ്രത്യേകതയുണ്ട്: അതു് ബ്രിട്ടീഷ് കിഴക്കെ ആഫ്രിക്കയുടെ, മദ്ധ്യബിന്ദുവിലാണ് കിടക്കുന്നതു്. കേപ്പ്-കൈറോ പാതയുടെ മദ്ധ്യബിന്ദുവും അരുഷാ പട്ടണമാണ്. ആ വസ്തുത പ്രഖ്യാപിക്കുന്ന ഒരു ബോർഡും, പട്ടണത്തിന്റെ മദ്ധ്യത്തിലൊരു ഭാഗത്തു് നാട്ടിവെച്ചിട്ടുണ്ട്.

അരുഷയിൽ എന്നെ ഏറ്റവുമധികം ആകർഷിച്ചതു് പൂന്തോട്ടങ്ങളുടെ വൈചിത്ര്യമാണ്. കണ്ണഞ്ചിപ്പിക്കുന്ന വർണ്ണങ്ങളാണ് ഇവിടത്തെ പൂക്കൾക്കുള്ളതു്. എന്തെല്ലാം ജാതി പൂക്കൾ! നട്ടുപിടിപ്പിച്ച പൂക്കളും കാട്ടുപൂക്കളും തമ്മിൽ തിരിച്ചറിയാൻ പ്രയാസമാണ്. അരുഷാപട്ടണം മുഴുവനും ആകർഷകമായൊരു പൂന്തോട്ടമാണെന്നു പറയാം. ലോകത്തിലെ മിക്കവാറും എല്ലാ സർക്കസ്സുകളിലേയ്ക്കും മൃഗശാലകളിലേയ്ക്കും കാഴ്ചബംഗ്ലാവുകളിലേയ്ക്കും ആഫ്രിക്കൻ വന്യമൃഗങ്ങളെ പിടിച്ചു കൊടുക്കുന്നതു് അരുഷയ്ക്കടുത്തുള്ള ഒരു യൂറോപ്യൻ സ്ഥാപനമാണ്. ആഫ്രിക്കൻ വന്യമൃഗങ്ങൾ വമ്പിച്ച തോതിൽ അധിവസിക്കുന്ന പ്രദേശങ്ങളാണ് മേരുവിന്റെ താഴ്‌വാരമൈതാനങ്ങൾ.

നാട്ടുകാരി പെണ്ണുങ്ങൾക്കു വെള്ളക്കാരിൽ ജനിച്ച സന്താനങ്ങളെ ഇവിടെ ധാരാളമായി കാണാം. അതിനു കാരണമുണ്ട്. അരുഷയിലെ വെള്ളക്കാരിൽ വലിയൊരു ഭാഗം പണ്ടുതന്നെ ഇവിടെ കുടിയേറിപ്പാർത്ത ഗ്രീക്കുകാരും, ജർമ്മൻകാരും, (ജർമ്മൻ ജൂതന്മാരും ധാരാളമുണ്ട്) തെക്കെ ആഫ്രിക്കക്കാരുമാണ്. ബ്രിട്ടീഷുകാരെപ്പോലെ നാട്ടുകാരുമായുള്ള സംസർഗ്ഗത്തിൽ യാതൊ

സ്ഥിതികത്വം പരിപാലിക്കുന്നവരല്ല ഇപ്പറഞ്ഞ കൂട്ടർ. ഈ സങ്കരവർഗ്ഗക്കാരികളുടെ മുഖ്യതൊഴിൽ വ്യഭിചാരംതന്നെയാണ്.

മി: പട്ടേലിന്റെ ഒരു ലോറി അന്നു വൈകുന്നേരം മോഷിയിലേയ്ക്കു പുറപ്പെടുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ലോറിയിൽ എന്നേയും കൊണ്ടുപോകാൻ ഏർപ്പാടുചെയ്യാമെന്നു പാട്ടേൽ പറഞ്ഞു. നാലുമണിയ്ക്കു ഞങ്ങൾ ലോറിയിൽ അത്രുഷവിട്ടു.

ലോറിഡ്രൈവർ തടിച്ചു കറുത്ത കുറനാരെയായ കാപ്പിരിയാണ്. കോഫി എന്നാണ് പേരു്. മുപ്പക്ക് ഇംഗ്ലീഷു സംസാരിക്കാനറിയാം. കഴിഞ്ഞ മഹായുദ്ധത്തിൽ, കോഫി, മിലിറ്ററിയിൽച്ചേർന്നു ലോകംകണ്ട ആളാണ്. ആഫ്രിക്കൻ റജിമെന്റിന്റെകൂടെ കുറച്ചുകാലം ഇന്ത്യയിലും ഉണ്ടായിരുന്നുവത്രെ: കൽക്കത്തയിൽ.

കൽക്കത്തയിലെ വേശ്യാലയങ്ങളെക്കുറിച്ചായിരുന്നു കോഫിയുടെ സംഭാഷണം മുഴുവനും.

ഞങ്ങൾ ഉഗാണ്ടാതിർത്തി കടക്കുകയാണ്. അതിനടുത്തു ധാരാളം പോളിഷ് അഭയാർത്ഥികളുണ്ടു്. "കാട്ടാനകൾ നിരത്തു മുറിച്ചു കടക്കുന്നു കരുതിക്കൊള്ളുക" എന്നൊരു ബോർഡ് നിരത്തിന്റെ ഒരു തിരിവിൽ സ്ഥാപിച്ചുവെച്ചിട്ടുണ്ട്.—ഞാൻ ഒരു ഞൊടിയിടെ നാലുപാടും നോക്കി. അപ്പോഴാണ് കോഫിയുടെ ഒരു ചോദ്യം: "കൽക്കത്തയിൽ ഒരുറുപ്പിക കൊടുത്താൽ ഒരിന്ത്യൻ പെണ്ണിനെ അനുഭവിയ്ക്കാൻ കിട്ടുകയില്ലേ, പറയൂ."

ഇതു് ഇന്ത്യൻവനിതയെ മനഃപൂർവ്വം അപമാനിയ്ക്കാനുള്ള ഒരു ചോദ്യമായിരുന്നു എന്നെനിയ്ക്കു മനസ്സിലായി. കിഴക്കെ ആഫ്രിക്കയിൽ വെള്ളക്കാരെക്കഴിച്ചാൽ പിന്നെ നാട്ടുകാരുടെ "ബ്വാനാ"കൾ (യജമാനന്മാർ) ഇന്ത്യക്കാരാണ്. ഇന്ത്യൻസ്ത്രീകൾ അങ്ങേഅറ്റത്തെ യാഥാസ്ഥിതികത്വമാണ് കാപ്പിരികളോടു കാണിച്ചുവരുന്നതു്. "അതൊന്നും മേനിനടിക്കണ്ട—നിങ്ങളുടെ നാട്ടിൽ പെണ്ണുങ്ങളെ വെറും ഒരുറുപ്പിക വിലയ്ക്കു ഞങ്ങൾക്കു കിട്ടും" എന്നാണ് കോഫി പറഞ്ഞതിന്റെ വ്യംഗ്യം.

അരുഷക്കാരൻ (ദേശീയവേഷത്തിൽ)

ഒട്ടകപ്പക്ഷിയുടെ പൊക്കിച്ച കൂട്ടിലി-
ക്കുട്ടികിടന്നു കരഞ്ഞിടുന്നു.

ഞാൻ ആ കാപ്പിരിയോടു തർക്കിയ്ക്കാൻ ഒരുങ്ങിയില്ല. വിജനമായ സാന്ന്യാമൈതാനത്തിന്റെ മദ്ധ്യത്തിലൂടെയാണ് ഞങ്ങൾ പോകുന്നതു്. ആ വന്യമൃഗസങ്കേതത്തിന്റെ നടുവിൽ അവൻ എന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചുപോയാൽ യാതൊരു രക്ഷയുമില്ല. ഞാൻ ഡ്രൈവർ കോഫിയ്ക്കു ഒരു സിഗരറ്റുകൊടുത്തു, അവൻ പറഞ്ഞതെല്ലാം ശരിയാണെന്നു സമ്മതിയ്ക്കുകയുംചെയ്തു. കോഫിയ്ക്കു വളരെ സന്തോഷമായി.

ഒരു സീബ്രാക്കൂട്ടവും, പിന്നാലെ ഒരു മാൻകൂട്ടവും എന്റെ ദൃഷ്ടിയിൽപ്പെട്ടു. അവയുടെ ഫോട്ടോ എടുക്കാൻവേണ്ടി കോഫി ലോറി നിർത്തിത്തന്നു.

“ഒരിയ്ക്കൽക്കൂടി ഇന്ത്യയിലേയ്ക്കു വരുന്നുവോ?” ഞാൻ കോഫിയോടു ചോദിച്ചു.

കോഫി നിഷേധഭാവത്തിൽ തലകുലുക്കി: “ഞങ്ങൾക്കൊരു നാടുണ്ടു്—അതു ഞങ്ങൾക്കുതന്നെ കിട്ടുമോ എന്നു നോക്കട്ടെ”

കോഫിയുടെ ഉത്തരം എന്നെ അത്ഭുതപ്പെടുത്താതിരുന്നില്ല. അവൻ ഒരു വിപ്ലവകാരികൂടിയാണോ? കോഫി കിക്കുയു വർഗ്ഗക്കാരനാണെന്നു എനിയ്ക്കു മനസ്സിലായിരുന്നു. കെനിയയിലും ടാങ്കനിയ്ക്കയിലും വെള്ളമേധാവിത്വത്തിന്നെതിരായി നാട്ടുകാരുടെ ഒരു സ്വകാര്യസംഘം ഒരുങ്ങിവരുന്നുണ്ടെന്ന വർത്തമാനം, ചില ഇന്ത്യൻ സുഹൃത്തുക്കളിൽനിന്നു ഞാൻ കേട്ടിരുന്നു. *

ഉണങ്ങിയ പുൽമൈതാനങ്ങളും കരിമ്പാറക്കെട്ടുകളും, വന്യമൃഗങ്ങളുടെ പുള്ളികളും ഇടകലർന്ന സാന്ന്യാ കടന്നു 5½ മണിയ്ക്കു

---

* കെനിയയിൽ “മൌ മൌ” സമരത്തെത്തുടർന്നു ഗവർമ്മെണ്ടു് അടിയന്തരാവസ്ഥ പ്രഖ്യാപിച്ചതു് 1952 ഒക്ടോബർ മാസത്തിലാണു്—മൌ മൌ വിപ്ലവക്കാർ കിക്കുയു വർഗ്ഗക്കാരായിരുന്നു. ടാങ്കനിയ്ക്കയിൽ 16,000 ത്തോളം കിക്കുയുകളുണ്ടായിരുന്നു. 1953-ൽ മേരു പ്രദേശങ്ങളിൽനിന്നു് എല്ലാ കിക്കുയുകളേയും നാടുകടത്തുകയുണ്ടായി.

ഞങ്ങൾ ബൊമാംഗോംബെ എന്ന ഗ്രാമത്തിലെത്തി, ഒരു ചായക്കടയിൽനിന്നു ചായകുടിച്ചു.

ബൊമാംഗോംബെ പശുക്കളെ വളർത്തുന്ന ഒരു കേന്ദ്രമാണ്. യൂറോപ്യൻജാതി പശുക്കളെ ഇവിടെ ധാരാളം കാണാം.

6 ½ മണിയ്ക്കു ഞങ്ങൾ മോഷിയിലെത്തി.

കിലിമഞ്ജാരോ പ്രത്യക്ഷീഭവിക്കുന്നു! നല്ല മുഹൂർത്തത്തിലാണ് അവിടെ എത്തിയതു്. ഹിമാവൃതശിഖരത്തിന്റെ അത്ര തെളിഞ്ഞ കാഴ്ച ചുരുക്കമായേ കിട്ടുകയുള്ളു.

ഒരു റൊമാൻടിക് പട്ടണംതന്നെയാണ് മോഷി. അന്തരീക്ഷത്തിന്റെ നെറുകയിൽ വെട്ടിത്തിളങ്ങുന്ന ഹിമശൃംഗം—ഒരു രസഗോളം അവിടെ തൂക്കിയിട്ടിരിക്കയാണെന്നു തോന്നും. തിളങ്ങുന്ന മല എന്നാണ് സ്വാഹിലിഭാഷയിൽ കിലിമഞ്ജാരോവിന്റെ അർത്ഥം. ഈ താഴ്വാരപട്ടണവും നിറങ്ങളുടെ ഒരു കാഴ്ചച്ചന്തയാണ്. അരൂഷയിലെപ്പോലെതന്നെ ഇവിടെയും നോക്കുന്ന ദിക്കിലെല്ലാം പൂന്തോട്ടങ്ങൾ കാണാം. പലതരം യൂറോപ്യൻ പുഷ്പവർഗ്ഗങ്ങളും പഴയ കാലത്തു് ജർമ്മൻകാർ ഇവിടെ ഇറക്കുമതിചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. പുഷ്പങ്ങളുടെ നിറപ്പകിട്ടുകളോടു മത്സരിച്ചുകൊണ്ടാണ് ഇവിടത്തെ വെള്ളക്കാരപ്പെൺകിടാങ്ങൾ ഉടുപ്പുകൾ തിരഞ്ഞെടുക്കുന്നതെന്നു തോന്നുന്നു. കടുംനിറത്തിലുള്ള കുപ്പായങ്ങൾ ധരിച്ച കറുത്ത പെൺകിടാങ്ങൾ ചിത്രശലഭങ്ങളെപ്പോലെ സഞ്ചരിക്കുന്നു. നിരത്തുവക്കിലെല്ലാം നിറയെ പൂത്തുനില്ക്കുന്ന പൂമരങ്ങൾ ധാരാളമുണ്ടു്—അവയുടെ ശിഖരങ്ങൾക്കിടയിലൂടെ കിലിമഞ്ജാരോവിന്റെ സ്ഫടികമകുടത്തിന്റെ കാഴ്ച വിസ്മയാവഹമാണ്.

ലോറിയിൽനിന്നിറങ്ങി ഞാൻ നേരെ പോലീസ് സബ്ബിൻസ്പെക്ടർ കോശിയുടെ ഗൃഹത്തിലേയ്ക്കു നടന്നു. എന്റെ പെട്ടികിടക്കസാമാനങ്ങൾ എടുക്കാൻ ഒരു കികിയുച്ചെക്കനെയും കിട്ടിയിട്ടുണ്ടായിരുന്നു.

കോശിയുടെ വീട്ടിൽ ചെന്നപ്പോൾ വീടു പൂട്ടിയിരിക്കുന്നതായി കണ്ടു. വീട്ടിനു പുറകിലുള്ള വേലക്കാരുടെ പുരയിൽനിന്നു രണ്ടു കാപ്പിരിച്ചെറുക്കന്മാർ ഓടിവന്നു പറഞ്ഞു. "ബ്വാന അരുഷായിലേയ്ക്കു പോയിരിക്കയാണ്. ഇന്നു വരുന്ന കാര്യം സംശയമാണ്".

അവർ എന്നെക്കണ്ടറിഞ്ഞു. എനിയ്ക്കു വീട്ടിന്റെ ഒരു മുറി തുറന്നുതന്നു—സ്വീകരണമുറി. വീട്ടിന്റെ മററു മുറികളെല്ലാം കോശി ഭദ്രമായി പൂട്ടിപ്പോയിരിക്കയാണ്. കാപ്പിരിവേലക്കാരെ, അവർ പത്തുകൊല്ലത്തെ സർവ്വീസുള്ളവരായാൽപ്പോലും, വിശ്വസിച്ചു വീടു പൂട്ടാതെ ഒരു ബ്വാനയും പുറത്തു പോവുകയില്ല.—അടിയന്തരാവശ്യം നേരിട്ടാൽ ഉപയോഗിയ്ക്കാനാണ് സ്വീകരണമുറിയുടെ താക്കോൽമാത്രം വേലക്കാരനെ ഏല്പിക്കുന്നതു്. ആ സ്വീകരണമുറിയിൽ കുറച്ചു കസേരകളും ഒന്നു രണ്ടു മേശകളുമല്ലാതെ വിലപിടിച്ച സാധനങ്ങളൊന്നും കാണുകയില്ല.

ഞാൻ എന്റെ സാമാനങ്ങളെല്ലാം ആ സ്വീകരണമുറിയിൽ സ്ഥാപിച്ചു്, അവിടെനിന്നു നേരെ മി. കണ്ണുനായരുടെ (കെ. കെ. നായർ) വീട്ടിലേയ്ക്കു നടന്നു. മി. നായർ ജോലിയും കഴിഞ്ഞു വീട്ടിൽ വന്നു കേറിയ നേരത്താണ് ഞാനും അവിടെ എത്തിച്ചേർന്നതു്. അത്താഴം അവിടെനിന്നു കഴിച്ചു അവിടെത്തന്നെ കിടന്നുറങ്ങാമെന്നു നായർ പറഞ്ഞു. അതാണ് നല്ലതെന്ന് എനിയ്ക്കും തോന്നി.

സന്ധ്യകഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഞാനും മി. നായരും മോഷിയിലെ തെരുവുകളിൽ ഒന്നു നടക്കാനിറങ്ങി.

നാട്ടുകാരുടെ ഷാപ്പുകളും ധാരാളമുള്ള ഒരു പട്ടണമാണ് മോഷി. ടാങ്കനിയ്ക്കയിൽ ധനികരായ നാട്ടുകാരെ ഞാൻ ആദ്യമായി കാണുന്നതു് മോഷിയിലാണ്. ഇവിടെ നാട്ടുകാരുടെയിടയിൽ ദാരിദ്ര്യം ഇല്ലെന്നുതന്നെ പറയാം.

കിലിമഞ്ജാരോപ്രവിശ്യയിലെ നാട്ടുകാരിൽ ബഹുഭൂരിപക്ഷവും വച്ചാഗാവർഗ്ഗക്കാരാണ്. ടാങ്കനിയ്ക്കയിലെ ഇതരവർഗ്ഗ

ങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ചു വച്ചാഗകൾ പരിഷ്കൃതരും ധനികരുമാണ്. 3 ലക്ഷത്തോളം വച്ചാഗകൾ കിലിമഞ്ജാരോ പ്രദേശങ്ങളിൽ താമസിച്ചുവരുന്നുണ്ട്. ഇവരിൽ കൃഷിക്കാരും, കച്ചവടക്കാരും, അദ്ധ്യാപകന്മാരും, ക്ലർക്കുമാരും, വ്യവസായപ്രമുഖരും ധാരാളമുണ്ട്. വച്ചാഗധനികരിൽ നല്ലൊരു വിഭാഗം കാപ്പിക്കൃഷിത്തോട്ടമുടമകളാണ്. ചെറിയ തോതിൽ കാപ്പിക്കൃഷി നടത്തുന്ന വച്ചാഗകളും ധാരാളമുണ്ട്. ഇവിടെ നാട്ടുകാരുടെ വകയായി മാത്രം 1 കോടി 20 ലക്ഷം കാപ്പിച്ചെടികൾ ഉണ്ടത്രെ.

സഹകരണാടിസ്ഥാനത്തിലാണ് നാട്ടുകാരായ കാപ്പിക്കൃഷിക്കാർ കാപ്പിക്കുരുവ്യാപാരം നടത്തുന്നത്. നാട്ടുകാരുടെ കാപ്പിക്കൃഷിസഹകരണസംഘം വമ്പിച്ച ഒരേർപ്പാടാണ്. സംഘത്തിന്റെ വാർഷികബഡ്ജററ് ഒരുലക്ഷത്തിപതിനായിരം പവനാണെന്നു (പതിനഞ്ചുലക്ഷത്തിനാല്പതിനായിരത്തോളം ഉറുപ്പിക) കേൾക്കുമ്പോൾ നിങ്ങൾക്കത്ഭുതംതോന്നുന്നില്ലേ? സംഘത്തലവന്നു നല്കിവരുന്ന ശമ്പളം മാസത്തിൽ രണ്ടായിരം ഉറുപ്പികയാണത്രെ.

ഇങ്ങിനെ കാപ്പിക്കൃഷികൊണ്ടും മററും കിട്ടിവരുന്ന ധനം കൂടെക്കൂടെത്തന്നെ ധൂർത്തടിക്കുന്ന കാര്യത്തിലും ഇവർ മിടുക്കന്മാരാണ്. മോഷിയിലെ യൂറോപ്യൻ ഷാപ്പുകളും, ഇന്ത്യൻ ഷാപ്പുകളും നല്ല ലാഭം അടിച്ചെടുക്കുന്നുണ്ട്.

വച്ചാഗകളിൽ 70 ശതമാനവും ക്രിസ്തുമതം സ്വീകരിച്ചവരാണ്. ക്രിസ്തീയ മിഷനറിമാർ ഇവിടെ പ്രവർത്തനമാരംഭിച്ചിട്ട് അര നൂററാണ്ടിലേറെയായി.

മററു വർഗ്ഗങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ച് വിദ്യാഭ്യാസകാര്യത്തിലും വച്ചാഗകൾ മുന്നിട്ടു നില്ക്കുന്നു. അദ്ധ്യാപികമാരായും, നഴ്സുമാരായും, ക്ലർക്കുമാരായും ജോലിചെയ്യുന്ന ധാരാളം വച്ചാഗവനിതകളും ഇവിടെയുണ്ട്.

പിറേറന്നു രാവിലെ (ഒക്ടോബർ 1-ംനു-) ഞാൻ മി. നായരുടെ വീട്ടിൽനിന്ന് ഇഡ്ഡലി സാമ്പാറും, മസാല ദോശയും മററും അടങ്ങിയ മലയാളി മട്ടിലുള്ള നല്ലൊരു പ്രാതലും കഴിച്ചു

കോശിയുടെ വീട്ടിലേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടു. പോകുന്ന വഴിയ്ക്കു് മോഷിച്ചന്തയിൽ ഒന്നു കേറിനോക്കി—ആ ചന്തയോടു് യാത്ര പറയാൻ. എന്തോ മോഷിച്ചന്ത എന്നെ പ്രത്യേകം ആകർഷിച്ചിരുന്നു. തനി ദേശീയച്ചന്തയാണതു്. അവിടെ പലേടത്തും കുന്നുപോലെ കൂട്ടിയിട്ടിരിക്കുന്ന വാഴക്കുലകൾ കണ്ടാൽ അമ്പരന്നുപോകും. ഇവിടെ നാട്ടുകാരുടെ മുഖ്യഭക്ഷണം വാഴയ്ക്കായാണു്. വാഴയ്ക്കാ പുഴുങ്ങിയും, വറുത്തും, ചുട്ടും ഉണക്കി പൊടിയാക്കിയും ഇവർ ഭക്ഷിച്ചുവരുന്നു. വാഴയ്ക്കായിൽനിന്നുതന്നെ ഒരുതരം ചാരായവും ഇവർ വാററി എടുക്കുന്നുണ്ടു്.

വാഴക്കൃഷിക്കു പുറമെ ഇവിടെ നാട്ടുകാർ നടത്തുന്ന മറെറാരു കൃഷി "പിറേത്രം" എന്നു വിളിയ്ക്കപ്പെടുന്ന ഒരുതരം ചെടിയാണു്. ഇതിനു സൂര്യകാന്തിപ്പൂ പോലുള്ള പൂക്കളുണ്ടായിരിക്കും. സ്വല്പം വിഷച്ഛായ കലർന്ന ഈ പൂക്കൾ കൃമിസംഹാരി മരുന്നുകൾ ഉണ്ടാക്കുന്നതിനു് കയററിയയ്ക്കപ്പെട്ടുവരുന്നു.

ശിരസ്സു മുഴുവനും മുണ്ഡനം ചെയ്തു് കാതിലും കഴുത്തിലും അരത്തുലാം തൂക്കം വരുന്ന പിത്തള വളയമാലകൾ കെട്ടിത്തൂക്കി മുഖത്തു് കാവിമണ്ണിന്റെ ചായം പൂശി നടക്കുന്ന രാക്ഷസികളെപ്പോലുള്ള മസായിപ്പെണ്ണുങ്ങളും, തലമുടി ഒരു വടിയിൽ ചുററി തോലിൽ പൊതിഞ്ഞു്, കാവിമണ്ണു പൂശി പുറത്തുതൂക്കിയിട്ടു് മാറു മറയ്ക്കാൻ മാത്രം ഒരു മുത്താപ്പും കെട്ടി നില്ക്കുന്ന ദീർഘകായരായ മസായിത്തരുണന്മാരും, മോഷിച്ചന്തയിലെ വാഴക്കുലകൾ പോലെതന്നെ നമ്മുടെ ശ്രദ്ധയെ തട്ടിയുണർത്തുന്ന കാഴ്ചകളാണു്. കോശിയുടെ വീട്ടിലെത്തിയപ്പോൾ കോശി എന്നെ കാത്തിരിക്കുകയായിരുന്നു.

ഞാൻ അന്നു് 10 മണിക്കു് മോഷിയിൽനിന്നു് മൊമ്പാസയ്ക്കു പുറപ്പെടുന്ന ബസ്സിൽ ഒരു സീററു് ബുക്കുചെയ്തു കഴിഞ്ഞു എന്നു കേട്ടപ്പോൾ കോശി വലിയ പരിഭവം പ്രകടിപ്പിച്ചു. കിലിമഞ്ജാരോ മല കയറാൻ ഒരു പരിപാടിയിടാമെന്നു പറഞ്ഞു് കോശി എന്നെ പ്രലോഭിപ്പിച്ചുനോക്കി. മല കയറുന്നതു് എനിയ്ക്കു് വളരെ താല്പര്യമുള്ള ഒരു വിനോദമാണെങ്കിലും—വിശേ

ഷിച്ച് ലോകപ്രസിദ്ധമായ കിലിമഞ്ജാരോ മലകയറുന്നത് ആഫ്രിക്കൻ യാത്രയിലെ ഒരു വലിയ നേട്ടമായി കണക്കാക്കാമല്ലൊ—ടാങ്കനിക്കയിൽ ഉദ്ദേശിച്ചതിലും കൂടുതൽ ദിവസങ്ങൾ കഴിച്ചുകൂട്ടേണ്ടിവന്നതിനാലും, ആഫ്രിക്കയുടെ വലിയൊരു ഭാഗം ഇനിയും കണ്ടുതീർക്കാനുള്ളതുകൊണ്ടും ഉടൻ കെനിയയിലേയ്ക്ക് പുറപ്പെടാൻ ഞാൻ ഉറച്ചുകഴിഞ്ഞിരുന്നു.

കിലിമഞ്ജാരൊ താഴെനിന്നു കാണുന്നതാണ് കൂടുതൽ ആകർഷകം. എവറസ്റ്റ് കൊടുമുടിയുടെ കാഴ്ചയെക്കാളും ആകർഷകമായിരുന്നു കിലിമഞ്ജാരോവിന്റെ കാഴ്ച. ഹിമശൃംഗപരമ്പരകൾക്കിടയിലാണ് നാം എവറസ്റ്റിനെ കാണുന്നത്. കിലിമഞ്ജാരോവിന്റെ കിബൊ ഒററപ്പെട്ടു നിൽക്കുന്ന ഒരു ഹിമകിരീടമാണ്—അവിടെ വെട്ടിത്തിളങ്ങുന്ന വസ്തു ഹിമമാണെന്ന് വിശ്വസിക്കാൻ തന്നെ വിഷമമായിരുന്നു. അതാണ് കിലിമഞ്ജാരോവിന്റെ സവിശേഷത—അത്ഭുതങ്ങൾക്കിടയിൽ വിരിഞ്ഞു നിൽക്കുന്ന ഒരു തേജഃപുഞ്ജമാണ് കിലിമഞ്ജാരോ.

മോഷി വിടുന്നതിനുമുമ്പ് കിലിമഞ്ജാരോവിന്റെ കുറെ നല്ല ഫോട്ടോകൾ സ്വന്തമായി പിടിക്കണമെന്ന് ഞാൻ ആഗ്രഹിച്ചിരുന്നു. അതിനുവേണ്ടി കോശി തന്റെ കാറിൽ മോഷിയുടെ പല മൂലകളിലും എന്നെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി.

കിലിമഞ്ജാരോ

കിലിമഞ്ജാരോവിന്റെ അർത്ഥം സ്വാഹിലിഭാഷയിൽ "തിളങ്ങുന്ന മല" എന്നാണ്. ഭൂമദ്ധ്യരേഖയുടെ മൂന്നുഡിഗ്രി തെക്കു കിടക്കുന്ന ഈ മലയുടെ, 19340 അടി പൊക്കമുള്ള കിബൊ കൊടുമുടി എല്ലാ കാലത്തും ഹിമാവൃതമായി കാണപ്പെടുന്നു. കിലിമഞ്ജാരോവിനു് മറെറാരു ശൃംഗം കൂടിയുണ്ട്—മവ്വെൻസി. മാവ്വെൻസിയുടെ പൊക്കം 16,897 അടിയാണ്. ചില കാലങ്ങളിൽമാത്രമെ മാവ്വെൻസിയിൽ മഞ്ഞുകാണുകയുള്ളൂ.

ജോഹന്നാസ് റെബ്മാൻ എന്നൊരു ജർമ്മൻ പാതിരിയാണ് കിലിമഞ്ജാരോ ആദ്യമായി കണ്ടെത്തിയ വെള്ളക്കാരൻ.

അതു° 1848-ൽ ആയിരുന്നു. പിന്നീടു° 40 വർഷക്കാലത്തോളം കിലിമഞ്ജാരോവിന്റെ ഉപരിമണ്ഡലത്തെ കുറിച്ചു° ആർക്കും അറിവുണ്ടായിരുന്നില്ല. 1889-ൽ, ഡാക്ടർ ഹാൻസ് മെയർ എന്നൊരു ജർമ്മൻ ശാസ്ത്രജ്ഞൻ കിലിമഞ്ജാരോ മലകയറി ഒത്ത മുകളിലെത്തി. 6000 അടി വ്യാസമുള്ള ഒരു ക്രേറ്റർ കുഴി മഞ്ഞുമൂടിക്കിടക്കുന്ന കാഴ്ചയാണു° ഡാക്ടർ മെയർ കണ്ടതു°.

1884-ൽ കിലിമഞ്ജാരോ പർവ്വതവും പരിസരങ്ങളും ബ്രിട്ടീഷാധിപത്യത്തിലുള്ള ഭൂമിയായിരുന്നു. പിന്നീടതു° ജർമ്മനിയുടെ കയ്യിലായി. വിക്ടോറിയാ മഹാറാണി, കൈസർ വില്യം ചക്രവർത്തിക്കു° കിലിമഞ്ജാരോ മല ഒരു പിറന്നാൾസമ്മാനമായി നൽകി എന്നാണു° ഐതിഹ്യം. കിലിമഞ്ജാരോ മലയുടെ അടിഭാഗത്തിനു° 45 മൈൽ നീളവും 35 മൈൽ വീതിയുമുണ്ടു°. ഒന്നാം ലോകമഹായുദ്ധത്തിനുശേഷം കിലിമഞ്ജാരോവും പരിസരവും—ടാങ്കനിക്കയോടുകൂടി— ബ്രിട്ടീഷുകാരുടെ അധീനത്തിൽ വീണ്ടും വന്നുചേർന്നു.

കിലിമഞ്ജാരോ കയറുന്നതു° ഇക്കാലത്തു° ഒരു സാഹസികപരിശ്രമമല്ലാതായിത്തീർന്നിട്ടുണ്ടു°. ടാങ്കനിക്കയിലെ ഒരു ബ്രിട്ടീഷ്° സഫാരി സംഘടന, 175 ക. ചാർജ്ജിന്മേൽ മലകയറ്റത്തിനുവേണ്ട എല്ലാ ഒരുക്കങ്ങളും ചെയ്യുന്നു. ആകെ അഞ്ചു° ദിവസമെടുക്കും—മൂന്നു ദിവസം കയറ്റത്തിനും രണ്ടു ദിവസം ഇറക്കത്തിനും.

കിബൊശൃംഗം തെളിഞ്ഞുനിന്നിരുന്നതിനാൽ എനിക്കു° കുറെ നല്ല ഫോട്ടോകൾ കിട്ടി.

കോശി പിന്നെ തന്റെ പ്രവൃത്തിസ്ഥലം കാണിച്ചുതരാൻ എന്നെ പോലീസ്° സ്റ്റേഷനിലേയ്ക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. കോടതിയും പോലീസ്° സ്റ്റേഷനും ഒരേ വളപ്പിലാണു°. ഫെസ്° തൊപ്പി ധരിച്ച അസ്കാരികൾ—നാടൻ പോലീസുകാർ—തോക്കും ചുമലിൽവച്ചു° ഉഷാറായി അവിടെ കാവൽ നിൽക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു.

കോശി എന്നെ അവിടെ ഇരുത്തി. മൊമ്പാസ ബസ്സ് പുറപ്പെടുന്നതിനുമുമ്പ്, എന്നെ കയററാൻ പോലീസ് സ്റ്റേഷനിലേയ്ക്കു വന്നുകൊള്ളണമെന്നു കോശി ബസ്സ് സ്റ്റേഷനിലേക്ക് ഒരു ശിപായിയെ അയച്ച് വിവരം കൊടുത്തു.

കൃത്യം പത്തുമണിക്ക് ബസ്സ് പോലീസ് സ്റ്റേഷന്റെ മുമ്പിൽ വന്നുനിന്നു. സന്ദേശം കൊണ്ടുപോയ ശിപായി ബസ്സിന്റെ മുൻസീററിൽ ഇരുപ്പുറപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. മൊമ്പാസയ്ക്കു സീററ് ബുക്കുചെയ്ത ഇന്ത്യൻ ബ്രാന, ഇൻസ്പെക്ടർ കോശിബ്രാനയുടെ ആളാണെന്നു മനസ്സിലായപ്പോൾ ബസ്സ് കണ്ടക്ടർ മുൻസീററിലിരുന്നിരുന്ന ഏതോ കാപ്പിരി മാന്യനെ പിടിച്ച് പിറകിലേക്കുമാററി ആ സീററ് എനിക്കുവേണ്ടി ഉറപ്പിച്ചതായിരുന്നു. എന്റെ നാട്ടിൽ ഇത്തരത്തിൽ പോലീസ്സ് ഇടപെട്ടുകൊണ്ടുള്ള ബസ്സിലെ സീററു കയ്യേററങ്ങളെ ഞാൻ പ്രതിഷേധിച്ചിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ ആഫ്രിക്കയിൽ എനിക്കുവേണ്ടി ഇങ്ങിനെയൊരു സ്ഥലാപഹരണം നടന്നുകണ്ടതിൽ ഞാൻ ഒന്നും മിണ്ടിയില്ല—കാരണം, അന്യായമായി കിട്ടിയതാണെങ്കിലും കാഴ്ചകൾ കാണാനും, ഇരിക്കാനും കൂടുതൽ സൌകര്യം ബസ്സിൽ എപ്പോഴും ഡ്രൈവറുടെ സമീപത്തുള്ള സീററുതന്നെയാണ്.

കയ്യിൽ ഒരു പൊതിയുമായി മറെറാരു കാപ്പിരിപ്പയ്യനും ബസ്സിൽനിന്നിറങ്ങി എന്റെ അടുക്കലേക്കു വന്നു. ആ പൊതി എന്റെ കയ്യിൽ തന്നു. കുഞ്ഞുനായരുടെ വേലക്കാരനായിരുന്നു ആ പയ്യൻ. മിസ്സിസ്സ് നായർ എനിക്കു വഴിക്കൽ വച്ച് കഴിക്കാൻ ഉച്ചഭക്ഷണം തെയ്യാറാക്കി കൊടുത്തയച്ചിരിക്കയാണ്: റൊട്ടിയും, വറുത്ത ഇറച്ചിയും മുട്ടയും മററും മററും. (ആ ശ്രീമതി ബുദ്ധിപൂർവ്വം അയച്ച ഉച്ചഭക്ഷണം നല്ലൊരനുഗ്രഹമായിത്തീർന്നു യാത്രയിൽ. അതു കിട്ടിയിരുന്നില്ലെങ്കിൽ വഴിയ്ക്കുള്ള ഏതെങ്കിലും വൃത്തികെട്ട കാപ്പിരിക്കടയിൽ നിന്നു വല്ലതും വാങ്ങിത്തിന്ന് വയർ ചീത്തയാക്കേണ്ടിവരുമായിരുന്നു.)

മോഷിയിൽനിന്നു മൊമ്പാസയിലേയ്ക്കു്

മൊമ്പാസയിലേയ്ക്കുള്ള ബസ്സ് 10½ മണിയ്ക്കു മോഷി വിട്ടു. ബസ്സിലെ യാത്രക്കാർ, ഞങ്ങൾ രണ്ടുപേരൊഴികെ, ബാക്കിയെല്ലാവരും കാപ്പിരികളായിരുന്നു. ആണുങ്ങളും പെണ്ണുങ്ങളും കുട്ടികളും അക്കൂട്ടത്തിലുണ്ടായിരുന്നു. കടുംചുകപ്പു് നിറത്തിലുള്ള ഗൌണും ബ്ലൌസ്സും ധരിച്ച ഒരു കിളുന്തുപ്പെണ്ണു് നാരുകൊണ്ടുള്ള കൊട്ടപോലുള്ള 'ഹാൻഡ് ബാഗ്' മടിയിൽവെച്ചു് എന്റെ തൊട്ടു പിറകിൽ ഇരിയ്ക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു.

ആഫ്രിയ്ക്കൻ ബസ്സുയാത്രകളിൽ എന്നെ പലപ്പോഴും അലോസരപ്പെടുത്തിയിരുന്നതു് കാപ്പിരികളുടെ ദേഹത്തിൽനിന്നുള്ള നാറ്റമാണു്. കാപ്പിരിപ്പെണ്ണുങ്ങളുടെ തലമുടിക്കെട്ടിൽനിന്നു പുറപ്പെടുന്ന നാറ്റം മനംമറിയുന്നതാണ്. ചെമ്മരിയാട്ടിൻ രോമംപോലുള്ള അവരുടെ തലമുടിയിൽ പുരട്ടിയ താഴ്ന്ന സുഗന്ധതൈലങ്ങളും, വാസലിനുമെല്ലാം അവിടെ കട്ടപിടിച്ചു കിടന്നു് തലമുടിക്കെട്ടിനു ഉറപ്പും, നാറ്റത്തിനു കൂടുതൽ രൂക്ഷതയും സംഭാവനചെയ്യുന്നു. ഒരുതരം ചീഞ്ഞ മാംസത്തിന്റെ മണമാണു് അവരുടെ ദേഹത്തിൽനിന്നു പുറപ്പെടുന്നതു്; ചീഞ്ഞ പച്ചക്കറിയുടെ നാറ്റം തലമുടിയിൽനിന്നും. അവർ കുളിയ്ക്കുകയില്ല. വിലപിടിച്ച വസ്ത്രങ്ങൾ വെള്ളത്തിലിട്ടു് ചീത്തയാക്കുന്നതും —അതിന്റെ ഭംഗിയുള്ള ചായം ഇളകിപ്പോവുകയില്ലേ?— അവർ ഒരുങ്ങുകയില്ല.

ഇന്ത്യയിലെ സിക്കു വർഗ്ഗക്കാരുടെ വൃത്തികേടുകളെക്കുറിച്ചു പറയപ്പെടുന്ന പല ഫലിതകഥകളും കാപ്പിരികൾക്കും ബാധകമാണു്. മാത്രമല്ല, സിക്കുകാരെ പരിഹസിയ്ക്കാൻ പറയുന്ന ചില കഥകൾ കാപ്പിരിനാട്ടിൽനിന്നു കടം വാങ്ങിയതല്ലേ എന്നുകൂടി ഞാൻ സംശയിക്കുന്നു. അവയിലൊന്നാണു് കാപ്പിരിമൂപ്പന്റെ മേലാടയുടെ കഥ.

ആഫ്രിയ്ക്കയിലെ ഒരു വെള്ളക്കാരൻ ഡിസ്ട്രിക്ട് കമ്മീഷണർ തന്നെ കാണാൻ വരാറുള്ള പരിഷ്കാരിയും പൊങ്ങച്ചക്കാരനുമായ

ഒരു ചീഫിന്റെ സാമീപ്യത്തിൽ അനുഭവപ്പെടുന്ന ദുർഗ്ഗന്ധത്തിന്റെ കാരണമറിയാതെ പരുങ്ങി. അലക്കിത്തേച്ച സൂട്ടിൽ തന്നെയാണ് മൂപ്പരുടെ വരവ്. എന്നിട്ടും ഒരു നാററം. ഒടുവിൽ ഡി. സി. ആ നാററത്തിന്റെ ഉറവിടം കണ്ടുപിടിച്ചു. ചീഫ്, കാലിൽ ധരിച്ച മെതിയടി. ഒരിക്കലും മാററാതെയും കഴുകാതെയും അവിടെക്കിടന്നു വിയർപ്പിൽ പുഴുങ്ങിയെടുത്തപോലെ ഒരു വിഷഗന്ധം വമിച്ചു തുടങ്ങിയിരിക്കണം—മൂപ്പന്റെ മെതിയടി.

“ഈ സ്റ്റോക്കിങ്സ് ഒന്നു മാററണം” ഡി. സി. സ്വല്പം കർക്കശസ്വരത്തിൽ ഉപദേശിച്ചു.

“സേർ, തീർച്ചയായും മാററാം” മൂപ്പൻ പല്ലിളിച്ചു തലകുനിച്ചു സമ്മതിച്ചു.

അടുത്ത തവണ മൂപ്പൻ ഡി. സി. യുടെ മുമ്പിൽ വന്നതു് ഒരു പുതിയ സൂട്ടിലായിരുന്നു. പക്ഷേ ആ പഴയ നാററം ഡി. സി. ക്കു അപ്പോഴും അനുഭവപ്പെട്ടു. അയാൾ തന്റെ കർച്ചീഫ് എടുത്തു മൂക്കിന്മേൽ പിടിച്ചു ചീഫിനോടു ചോദിച്ചു: “എന്താ കാലിലെ മെതിയടി മാററിയില്ലേ!”

“മാററി, സാർ, മാററി—അതു് ഇതാ” ചീഫ് തന്റെ കോട്ടിന്റെ കീശയിൽനിന്നു ആ പഴയ മെതിയടി പുറത്തെടുത്തു കാണിച്ചുകൊടുത്തു.

അങ്ങിനെയുള്ള മെതിയടിക്കാരായ കാപ്പിരിമാന്യന്മാരും, തലമുടിക്കാരികളും തിങ്ങിക്കൂടിയ ബസ്സിലാണ് എന്റെ യാത്ര. ഇടയ്ക്കൊന്നു പറഞ്ഞുകൊള്ളട്ടെ. മ്സുംഗുകളുടെ (വെള്ളക്കാർ) തൊലിഗന്ധം കാപ്പിരികൾക്കു തീരെ പിടിക്കാറില്ലത്രെ—ഇന്ത്യക്കാരനായ എന്റെ തൊലിഗന്ധം അവർക്കു പിടിച്ചുവോ ആവോ!—അതറിയാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. മുൻസീററിൽ എന്റെ അടുത്തിരുന്നതു് മെററാരിന്ത്യക്കാരനായിരുന്നു. മൊമ്പാസയിലെ ഒരു കച്ചവടക്കാരനായ മി. രൂപാണി—ഒരു സിന്ധി.

കിലിമഞ്ജാരോ കുറച്ചുനേരം ഞങ്ങളുടെ കാഴ്ചപ്പാടിൽ തന്നെ ചുററിത്തിരിഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു—പിന്നെ കാടുകളും ഇട

ങ്ങിയ താഴ്‌വരപ്രദേശങ്ങളും ആരംഭിച്ചപ്പോൾ കിലിമഞ്ജാരോ മറഞ്ഞുപോയി.

മോഷിയിൽനിന്നു മൊമ്പാസയിലേക്കു റോഡുവഴി ദൂരം 201 മൈലാണ്. പാതയുടെ മുക്കാൽഭാഗവും സമനിരപ്പിൽ വിജനമായിക്കിടക്കുന്ന മൈതാനപ്രദേശങ്ങളാണ്. നല്ല ഉറപ്പുള്ള നിരത്തുകൾ. ശരവേഗത്തിലാണ് ബസ്സ് ഓടുന്നതു്.

മുക്കാൽ മണിക്കൂറു യാത്രചെയ്തു ഞങ്ങൾ വൈറോമ എന്ന പട്ടണത്തിലെത്തി. ആഫ്രിക്കയിൽ സാധാരണമായി പട്ടണമെന്നു പറയുന്നതു് അധികം ആൾപ്പാർപ്പുള്ള നാടൻ വ്യാപാരകേന്ദ്രങ്ങളായ ഗ്രാമങ്ങളെയാണ്. എന്നാൽ, വൈറോമാ ശരിക്കു ഒരു പട്ടണം തന്നെയാണെന്നു തോന്നി. ഇവിടെ ഒരു വലിയ തോൽ ഫാക്ടറിയുണ്ട്.

മോഷിയിൽനിന്നു പുലർച്ചെ യാത്രചെയ്തു $11\frac{1}{4}$ മണിക്കു ഞങ്ങൾ ടാങ്കനിക്കയുടെ അതിർത്തിയിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ടാവേറ്റയിൽ ചെന്നുചേർന്നു. ടാവേറ്റ വിട്ടാൽ പിന്നെ സഞ്ചരിക്കുന്നതു് കെന്യാനാട്ടിലൂടെയാണ്.

ടാങ്കനിക്കയുടെയും കെന്യയുടെയും അതിർത്തികൾ അറബിക്കടൽ മുതൽ വിക്റ്റോറിയാ തടാകംവരെ, ഏതാണ്ടു് വടക്കുപടിഞ്ഞാറായി രണ്ടു നേർരേഖകളിൽ കിടക്കുന്നു: കിഴക്കെ കടൽക്കരയിലെ മോവയിൽനിന്നാരംഭിക്കുന്ന അതിർത്തിരേഖ, ഒരു റൂളർകൊണ്ടു വരച്ചപോലെ നേരെ ടാവേറ്റയിൽ അവസാനിക്കുന്നു. മറ്റെ രേഖ കിലിമഞ്ജാരോ മണ്ഡലത്തിന്റെ ഉത്തരകോണിൽനിന്നു തുടങ്ങി നേർരേഖയിൽതന്നെ യാത്ര തുടർന്നു വിക്റ്റോറിയാ തടാകത്തിന്റെ കിഴക്കെ കരയിലെ കറുംഗുവിനടുത്തു് അവസാനിക്കുന്നു. വിക്റ്റോറിയാ മഹാറാണി കൈസർ ചക്രവർത്തിക്കു സമ്മാനിച്ച കിലിമഞ്ജാരോ മല ഇടയിൽ കടന്നുകൂടിയതിനാലാണ് കെന്യയുടെ അതിർത്തിനിർണ്ണയകാലത്തു്, മോവയിൽ നിന്നാരംഭിച്ച നേർരേഖക്കു കിലിമഞ്ജാരോവിന്നടുത്തുവെച്ചു് അപഭ്രംശം പറ്റിപ്പോയതു്. തങ്ങളുടെ അതിർത്തി,

നേർരേഖയിൽത്തന്നെ വേണമെന്ന നിർബ്ബന്ധംപിടിച്ചതിനാൽ കെന്യയ്ക്കു കിലിമഞ്ജാരോവിന്നപ്പുറം മുതൽക്ക വിക്ടോറിയാ തടാകംവരെ ദീർഘചതുരാകൃതിയിൽ ഒരു വലിയ കഷ്ണം ഭൂമി നഷ്ടപ്പെട്ടുപോയിട്ടുണ്ടു്—ടാങ്കനിക്ക ഒന്നാം ലോകമഹായുദ്ധത്തിന്റെ അവസാനംവരെയ്ക്കും ജർമ്മൻകാരുടെ കയ്യിലായിരുന്നുവല്ലോ.

12 മണിയ്ക്കു ഞങ്ങൾ ടവേറ വിട്ടു.

പാതയുടെ ഇരുവശവും വിജനപ്രദേശങ്ങളാണു്. വലപുഷ്ടിയുള്ളവയായിത്തോന്നുന്ന ആ നിലങ്ങൾ ഇങ്ങിനെ ആളും കൃഷിയുമില്ലാതെ ഒഴിഞ്ഞുകിടക്കുന്നതു കാണുമ്പോൾ അത്ഭുതം തോന്നും. ആഫ്രിക്കയിൽ ഒരു ചതുരശ്രമൈൽ സ്ഥലത്തു് ശരാശരി 14 ആളുകളാണു് താമസിച്ചുവരുന്നതു്. ഏഷ്യയിൽ ഒരു ച: മൈൽ സ്ഥലത്തെ ശരാശരി ജനസംഖ്യ 72 ആകുന്നു.

ഇവിടങ്ങളിലെല്ലാം വന്യമൃഗങ്ങൾ ധാരാളമുണ്ടു്. നിരത്തു് ഒരു പാർക്കിലൂടെ കടന്നുപോകുന്നതുപോലെ തോന്നി. തോന്നലല്ല അതൊരു പാർക്കതന്നെയായിരുന്നു. സാവോ നാഷണൽ പാർക്ക്. വന്യമൃഗസംരക്ഷണത്തിനുവേണ്ടി കെന്യാ ഗവണ്മെണ്ടു് നീക്കിവെച്ച അതിവിശാലമായ ഒരു വനമൈതാനപ്രദേശമാണിതു്.

സാവോ നാഷണൽ പാർക്കിന്റെ വിസ്താരം എണ്ണായിരം ചതുരശ്രമൈലാണു്. കെന്യയിൽ ഏറ്റവുമധികം ആനകളുള്ളതു് സാവോവിലാണു്. ആനകൾ മാത്രമല്ല ആഫ്രിക്കയിൽ കണ്ടുവരുന്ന എല്ലാ ജാതി വന്യമൃഗങ്ങളും ഇവിടെ ആയിരക്കണക്കിലുണ്ടു്. സാവോ പാർക്കിൽ മൃഗങ്ങളെ വെടിവെയ്ക്കാൻപാടില്ല. "TSAVO NATIONAL PARK- NO SHOOTING" എന്നൊരു ബോർഡു് നിരത്തിനരികത്തു കാണുകയുണ്ടായി.

ഒരു കൂട്ടം മാനുകൾ നിരത്തിന്നടുത്തു നില്ക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ഈ വഴിയ്ക്കു സഞ്ചരിയ്ക്കുമ്പോൾ സിംഹം, ആന, കാട്ടുപോത്തു് മുതലായ വന്മൃഗങ്ങളെ ഇടയ്ക്കു കാണാറുണ്ടെന്നു എന്റെ ഇന്ത്യൻ

സഹയാത്രികൻ രൂപാണി പറഞ്ഞു: "ഇപ്പോഴും ഉച്ചനേരമായതു കൊണ്ട് ആ "മാന്യ"ന്മാരെല്ലാം തീനും കഴിഞ്ഞു ഉറങ്ങുകയായിരിക്കും. അതാണ് അവരെ പുറത്തൊന്നും കാണാത്തത്."

1–15ന് ഞങ്ങൾ ആൾപ്പാർപ്പുള്ള ഒരു ചെറിയ ഗ്രാമത്തിലെത്തി. മ്ടിറ്റോട്ടി എന്നാണ് ആ ഗ്രാമത്തിന്റെ പേര്. ഇവിടെ ഒരു നാടൻ ഹോട്ടലുകളും ഉണ്ടായിരുന്നു.

യാത്രക്കാർക്ക് ഭക്ഷണം കഴിക്കാനുള്ള സ്ഥലം ഇവിടെയാണെന്ന് ഡ്രൈവർ പറഞ്ഞു. ഡ്രൈവറും കണ്ടക്ടറും ഇറങ്ങി ആ നാടൻ ഹോട്ടലിലേക്കു പോയി.

ഹോട്ടലിൽനിന്നു ചൂടുചായ വാങ്ങി, അവിടെവെച്ച് കയ്യിൽ കരുതിയ ഭക്ഷണം കഴിക്കാമെന്നു രൂപാണി അഭിപ്രായപ്പെട്ടു. രൂപാണിയും ഉച്ചഭക്ഷണം ഒരു ടിഫിൻ കാരിയറിൽ കരുതിക്കൊണ്ടു വന്നിട്ടുണ്ടായിരുന്നു.

ഞങ്ങൾ ഹോട്ടലിൽനിന്നു ചൂടുചായ വാങ്ങി ഞാൻ ശ്രീമതി നായർ കൊടുത്തയച്ച ഭക്ഷണപ്പൊതി അഴിച്ചു. രൂപാണി തന്റെ ടിഫിൻ കാരിയർ തുറന്നു. ഗോതമ്പുറൊട്ടിയും വരട്ടിയ ഇറച്ചിയും, ചപ്പാത്തിയും ബാജിയും അന്യോന്യം പങ്കിട്ടു ഞാനും രൂപാണിയും സുഖമായി ഭക്ഷണം കഴിച്ചു. പിന്നെ അവിടെ ഒരു മരത്തണലിൽ കിടന്നു കുറച്ചുനേരം വിശ്രമിച്ചു

മ്ടിറ്റോട്ടി വിട്ട് കുറച്ചുദൂരം ചെന്നപ്പോഴും ഭയങ്കരമായ കാടുകൾ കണ്ടുതുടങ്ങി. ശരിയായ ആഫ്രിക്കൻ കാടുകൾ. ഹിംസ്രമൃഗങ്ങൾ മുൾപ്പടർപ്പുകൾക്കിടയിൽനിന്നു എത്തിനോക്കുന്നുണ്ടോ എന്നൊരു സംശയം.

ഞങ്ങൾ വോയ് വനപ്രദേശങ്ങൾ തരണംചെയ്യുകയാണ്. സിംഹങ്ങളുടെ വിഹാരരംഗങ്ങളാണ് ഇവിടം മുഴുവനും. വോയിൽനിന്നു മൊമ്പാസയിലെത്താൻ ഇനിയും 103 മൈൽ സഞ്ചരിക്കണം. ആ ഭീകരപ്രദേശങ്ങളിലൂടെ ഒന്നരമണിക്കൂർ സഞ്ചരിച്ച് ഞങ്ങൾ മെക്കിനൻ റോഡ് എന്ന കാട്ടുഗ്രാമത്തിലെത്തി. ഇതൊരു മിലിറ്ററി താവളമാണ്. സെയ്ദ് ബഗ്ലിഷാ എന്നൊരു മുസ്ലിം പുണ്യവാളന്റെ ശവകുടീരം ഇവിടെയുണ്ട്.

മെക്കിന്നൻറോഡിൽനിന്നു ഒന്നരമണിക്കൂർ യാത്രചെയ്തു മാരിക്കാനാ എന്നൊരു ജനപദത്തിലെത്തി. മാരിക്കാനാ മുതൽക്കു പിന്നെ കടന്നുപോയതു് സാമാന്യം ജനവാസമുള്ള ഗ്രാമങ്ങളിലൂടെയായിരുന്നു.

6½ മണിക്കു ഞങ്ങൾ മൊമ്പാസയിലെത്തി. മൊമ്പാസയിലെ ബസ്സ്സ്റ്റാൻഡിൽ എന്നെയുംകാത്തു് മി. കറുപ്പ് വന്നു നില്ക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു.

അദ്ധ്യായം 2.

മൊമ്പാസയിലെ ദിവസങ്ങൾ

മൊമ്പാസ.

പൂർവ്വ ആഫ്രിക്കയിലേയും കെനിയാകോളണിയിലേയുമുള്ള പ്രധാനതുറമുഖപട്ടണമാണ് മൊമ്പാസ.

മൊമ്പാസാപട്ടണവും, കിലിന്ദിനി ഹാർബറും അന്യോന്യം ഒന്നരമൈൽ അകലത്തിൽ ഒരു വലിയ ദ്വീപിലാണ് നിലകൊള്ളുന്നത്. 4400 ഏക്കർ വിസ്തീർണ്ണമുള്ള ഈ ദ്വീപിനും ആഫ്രിക്കൻ വൻകരയ്ക്കും ഇടയിലുള്ള അത്യഗാധമായ കടലിടുക്കിന്റെ കിഴക്കുഭാഗത്ത് ദ്വീപിന്റെ വടക്കുപടിഞ്ഞാറെ കോണിലായിട്ടാണ് കിലിന്ദിനിയുടെ കിടപ്പ്. മക്കുപ്പാസേതു ദ്വീപിനെ വൻകരയുമായി ബന്ധിപ്പിക്കുന്നു. പഴയ തുറമുഖവും പോർത്തുഗീസുകാരുടെ കാലത്തെ കോട്ടയും പള്ളിയുംമററും ദ്വീപിന്റെ കിഴക്കുഭാഗത്താണ് സ്ഥിതിചെയ്യുന്നത്. മൊമ്പാസയിൽ അര ലക്ഷത്തോളം ജനങ്ങളുണ്ട്. ഇവരിൽ 10,000 ത്തോളം ഇന്ത്യക്കാരാണ്. 7,000 അറബികളും, 1,500 വെള്ളക്കാരുമാണ് പിന്നെയുള്ള വിദേശികൾ. മൊമ്പാസയിലെ ആഫ്രിക്കൻവർഗ്ഗക്കാരിൽ ചെറിയൊരു വിഭാഗം സോമാലികളും അബിസീനിയക്കാരുമാണ്.

മൊമ്പാസ, ആകൃതികൊണ്ടും പ്രകൃതികൊണ്ടും ആഫ്രിക്കാഭൂഖണ്ഡത്തിന്റെ ഒരു പോക്കററ് എഡിഷനാണെന്നു പറയാം.

ആഫ്രിക്കയുടെ നിറവും മണവും അത്രയേറെ ഇവിടെ നിറഞ്ഞു നില്ക്കുന്നുണ്ട്. ആഫ്രിക്കൻപാതകൾ നിരന്നുനില്ക്കുന്ന നടക്കാവുകൾ കിലിന്ദിനിറോഡിൽ തന്നെ എത്തിച്ചേരുന്നു. വയർ വീന്ത് വികൃതരൂപത്തിലുള്ള ബാവോബാബ് വൃക്ഷങ്ങൾ ഒരു വിചിത്രലോകത്തിലെ കാവൽഭടന്മാരെപ്പോലെ ഓരോ മൂലയിൽ നില്ക്കുന്നു.

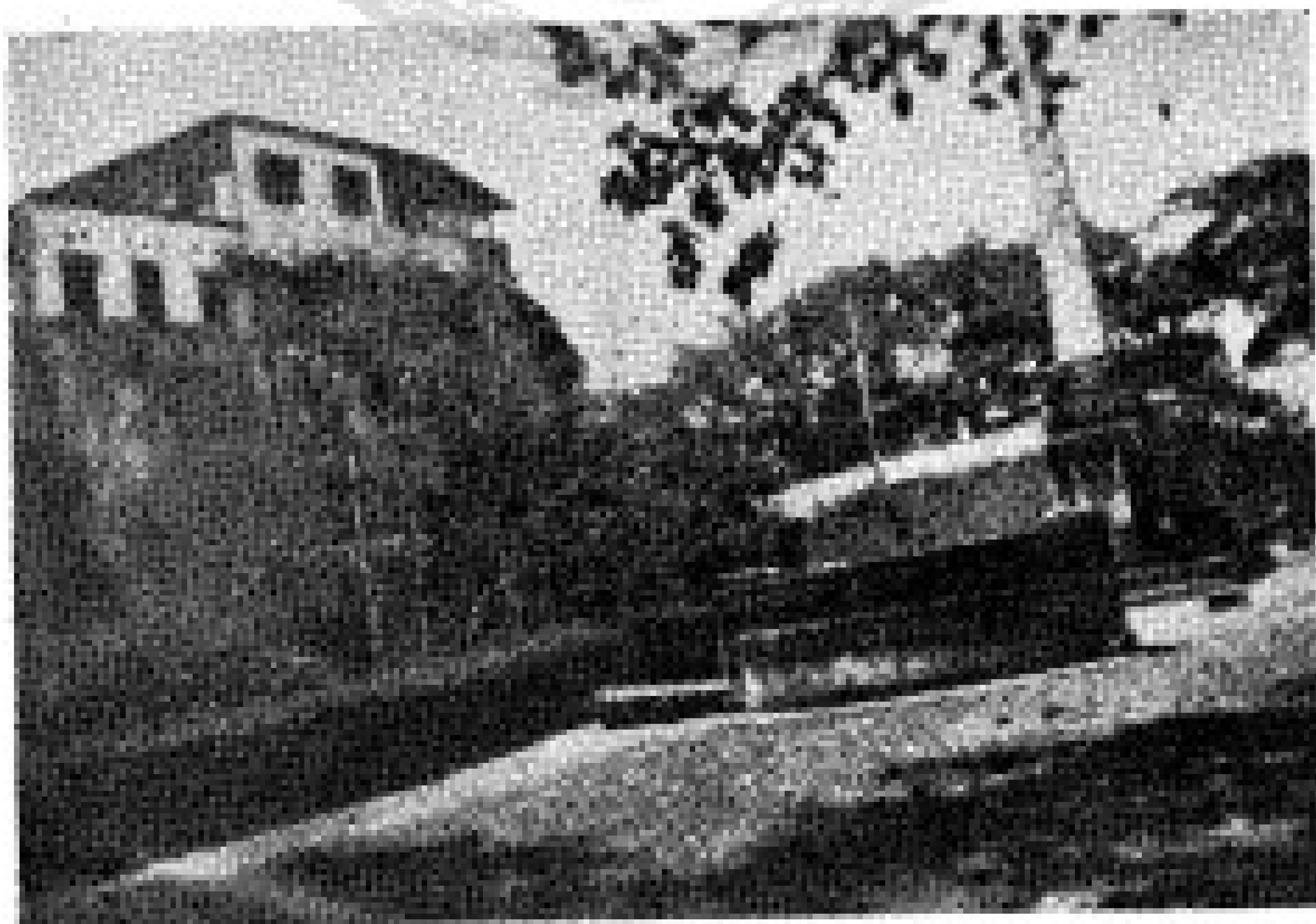
ഇതത്തിന്റെ വടക്കുകിഴക്കേ കോണിലുള്ള "നാട്ടുകാരുടെ മൂല" പഴയ ആഫ്രിക്കയുടെ ചൈതന്യവും രൂപവും നിലനിർത്തിപ്പോരുന്നു. പിത്തളപ്പൂട്ടുകളും മൊട്ടുകളും പതിച്ച കൂറ്റൻവാതിലുകളോടുകൂടിയ പഴയ അറബിഗൃഹങ്ങൾ ഇവിടെ തങ്ങിനില്ക്കുന്നുണ്ട്. കൊത്തുവേലകൾ നിറഞ്ഞ ആ വാതിലുകൾ കേരളത്തിൽനിന്നും കൊണ്ടുവന്ന തേക്കുമരങ്ങൾകൊണ്ടാണ് നിർമ്മിച്ചിരിക്കുന്നത്. അടിമകളുടെ ദീനവിലാപങ്ങളും ചങ്ങലക്കിലുക്കങ്ങളും ആ വാതിലുകളിൽ വന്നലച്ചിട്ടുണ്ട്.

വലിയ കോട്ടിളുകൾപോലെയുള്ള കാപ്പിരിക്കുടിലുകൾ ഇവിടെ ഇടവിനില്ക്കുന്നു. ചുടുകട്ടകൊണ്ട് നിർമ്മിച്ച ചുമരുകൾ പുറമെല്ലാം കുഴച്ച് തേച്ച് ഉറപ്പും ഭംഗിയും വരുത്തിയിട്ടുണ്ട്. മോന്തായം മേഞ്ഞതു പനയോലകൊണ്ടാണ്. ഈ പനയോലയ്ക്കും പായ്ക്കും നാട്ടുകാർ "മുക്കട്ടി" എന്നാണ് പേർ പറഞ്ഞുവരുന്നത്. ഇതിനടുത്താണ് പഴയ മൊമ്പാസാ ഹാർബർ. ആയിരം വർഷങ്ങൾക്കപ്പുറം മുതല്ക്കു അറബികൾ നടത്തിവരുന്ന വ്യാപാരരീതി ഇന്നും തുടർന്നുവരുന്നു. അറബിപ്പത്തേമാരികൾ പായമരങ്ങൾ ചലിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് നൂറുകണക്കിൽ ഇവിടെ നങ്കൂരമിട്ടു നില്ക്കുന്നതുകാണാം.

ഇതത്തിന്റെ തെക്കുകിഴക്കേഭാഗത്ത് "യൂറോപ്യൻ ടൌൺ" എന്നു വിളിച്ചുവരുന്ന മൂലയിലാണ് വെള്ളക്കാർ പാർക്കുന്നത്. വെള്ളക്കാരുടെ സുഖസൗകര്യങ്ങൾക്കും സൌന്ദര്യബോധത്തിനും അനുസരിച്ച് സംവിധാനംചെയ്ത ഒരു പുതിയ ലോകമാണിത്. ഗവർണ്ണറുടെ ബംഗ്ലാവ് ഇവിടെയാണ്.

വാസ്കോഡിഗാമാ വീഥി (മൊമ്പാസ)

ജീസസ്സ് കോട്ട (മൊമ്പാസ)

ഗവൺമെൻറാഫീസുകളും, ബാങ്കുകളും, ഹോട്ടലുകളും, കത്തോലിക്കാപ്പള്ളി മുതലായ മൊമ്പാസയിലെ പ്രധാന കെട്ടിടങ്ങളും ജനറൽ പോസ്റ്റാഫീസിൻെറ പരിസരത്തിൽ ചിതറിക്കിടക്കുന്നു. ഇതിനടുത്തുതന്നെയാണ് മക്കാദെമാ—നാട്ടുകാരുടെ ബസാർ. വ്യാപാരികളിലധികവും അറബികളാണ്. നീളക്കുപ്പായവും തുർക്കിത്തൊപ്പിയും ധരിച്ച അറബികളും, തുനിക്കാലുറയും ഇറുന്ന കോട്ടും ധരിച്ച കാപ്പിരികളും, അടിമുതൽ മുടിവരെ കറുത്ത ബുർഖധരിച്ച അറബിപ്പെണ്ണുങ്ങളും മുഖം മറിച്ചിട്ടു തലയെത്ത മുടികെട്ടും, തണ്ണിമത്തൻപോലുള്ള മുലകളും പ്രദർശിപ്പിച്ചു നടക്കുന്ന കാപ്പിരിച്ചികളും, ചുണ്ടും കവിളും ചുവപ്പിച്ച്, പഴയ പാവാടയും ഫ്രോക്കും ധരിച്ച് പതിരും പരതിക്കൊണ്ട് ഹൈഹീൽ ഷൂസിൻെറ പുറത്ത് സവാരിചെയ്യുന്ന നാടൻമദാമ്മമാരും, തെണ്ടികളും, തെമ്മാടികളും മക്കാദെമയിൽ ചുററിത്തിരിയുന്നു. മസാല പുരട്ടി ചുട്ടെടുക്കുന്ന മാംസത്തിൻെറ മണവും കാപ്പിരികളുടെ ചൂരും, നാടൻമദാമ്മമാരുടെ പാരിസ് പരിമളവും കപ്പയുടെ നാററവും വായുവിൽ കൊടുമ്പിരിക്കൊള്ളുന്നു. ഇവിടെ നാട്ടുകാരുടെ ചില നൈററ്ക്ലബ്ബുകളും, നൃത്തശാലകളും, ചൂതാട്ടസ്ഥലങ്ങളും മററും ഉണ്ടത്രെ.

ജനറൽ പോസ്റ്റാഫീസ് ജംഗ്ഷനിൽനിന്നു തെക്കോട്ടുപോകുന്ന സാലിംറോഡ് ഒരു പഴയ കാട് മുറിച്ചുകടന്ന് വൻകരയിലേക്കുള്ള ഒരു കടവിൽ ചെന്നെത്തുന്നു.

മൊമ്പാസയിലെ കുറുപ്പ്

മൊമ്പാസയിലെ ഒരിന്ത്യൻസ്ഥാപനമായ ലക്ഷ്മി ഇൻഷ്വറൻസ് കമ്പനിയിലെ ഉദ്യോഗസ്ഥനാണ് മി: പി. എം. കുറുപ്പ്. കണ്ണൂരാണ് സ്വദേശം. മൊമ്പാസയിൽ ജോലിയായി വന്നുകൂടീട്ട് വളരെക്കാലമായി.

നാലുമാസംമുമ്പ് ഇന്ത്യയിൽനിന്നു വരുമ്പോഴും കപ്പൽ ഒരു ദിവസം മൊമ്പാസയിൽ തങ്ങിയപ്പോഴും ഞാൻ ഇവിടെ

ഇറങ്ങുകയും ഒരു മലയാളിസ്നേഹിതന്റെകൂടെ മി: കറപ്പിന്റെ വീട്ടിൽ ഭക്ഷണം കഴിക്കുകയുമുണ്ടായിട്ടുണ്ടു്. കെന്യയിൽ സഞ്ചരിക്കുന്നതിനുള്ള ഹ്രസ്വകാലവാസത്തിനു പെർമിററുകിട്ടാൻ വീണ്ടും മൊമ്പാസയിൽ വരേണ്ടിവരുമെന്നു ഞാനു വിചാരിച്ചിരുന്നില്ല. കെന്യാ ഉഗാണ്ടാ നാടുകളിലൂടെ സുഡാനിലേയ്ക്കുള്ള യാത്രയ്ക്കു ഒരു തയാറെടുക്കൽകൂടിയായിരുന്നു എന്റെ മൊമ്പാസാവാസം.

കറപ്പ് കുടുംബസമേതം ആഫീസിന്റെ മുകളിലത്തെ നിലയിലാണ് താമസിക്കുന്നതു്. എനിയ്ക്കു താമസിയ്ക്കാൻ അവിടെ ഒരു മുറി മുൻകൂട്ടിത്തന്നെ ഏർപ്പാടുചെയ്തു വെച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നു.

നീണ്ട യാത്രകളിൽ നമുക്കു പല ആളുകളുമായി പരിചയപ്പെടേണ്ടിവരും, പലരുടേയും സഹായം ആവശ്യമായി വരും. മലയാളികളും, ഇന്ത്യക്കാരും, മറുനാട്ടുകാരുമെല്ലാം നമുക്കു് ഒരുപോലെ വേണ്ടിവരും. എന്നിരിക്കിലും, മലയാളികളായ പുതിയ സ്നേഹിതന്മാരെ മറുനാട്ടിൽവച്ചു് കണ്ടെത്തുന്നതു് ഒരു മഹോത്സവമാണു്. ഇവരെല്ലാം നമ്മെ കാണുമ്പോഴേ സ്വന്തം വീട്ടുകാരെപ്പോലെ സ്വാഗതംചെയ്തു് കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി സകല സഹായങ്ങളും കണ്ടറിഞ്ഞുചെയ്യുമെന്നു കരുതാൻ പാടില്ലല്ലോ. നാട്ടിൽനിന്നു പുതുതായി വന്നവരാണെന്നറിഞ്ഞാൽ, ഇല്ലാത്ത ഗൌരവും ഡംഭും നടിച്ചു് ഒരു പുഞ്ചിരിയും തലയാട്ടലുംമാത്രം കാഴ്ചവെച്ചു് ഒന്നും മിണ്ടാതെ കടന്നുപോകുന്ന ചില മലയാളികളെ മറുനാട്ടിൽവച്ചു് ഞാൻ കണ്ടിട്ടുണ്ടു്. അവരുടെപേരിൽ അലോഹ്യമൊന്നും എനിയ്ക്കു തോന്നിയിട്ടില്ല. അതവരുടെ പ്രത്യേക സ്വഭാവമാണെന്നു കരുതി സമാധാനിച്ചാലും അവരെ മറക്കാനും കഴിയുകയില്ല. എന്നാൽ, സഹോദരനിർവ്വിശേഷമായ പെരുമാറ്റംകൊണ്ടു് എനിയ്ക്കു് മറക്കാൻകഴിയാത്ത ഒരു മാന്യവ്യക്തിയാണു് മൊമ്പാസയിലെ കറപ്പ്. ഞാൻ അവിടെ അതിഥിയായിരുന്നില്ല. ആ കുടുംബത്തിലെ ഒരംഗമായിരുന്നു.

പിറേറന്നു ഒരു ഞായറാഴ്ചയായിരുന്നു. കറപ്പ്, കാപ്പിരിവേല

വന്യൂക്കാവനിത (മൊമ്പാസ)

നിരിയാമ വനിത

ക്കാരൻ അമദുവിനോടുംകൂട്ടി സമാകിയും ന്യാമയും (മത്സ്യവും മാംസവും) വാങ്ങാൻ മാർക്കറ്റിലേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടു. അങ്ങാടിയും ചന്തയും കാണാൻ ഞാനും അവരുടെകൂടെ ഇറങ്ങി.

കോഴിക്കോടിന്റെ ക്ലാവ്

ഞങ്ങൾ മാർക്കറ്റിന്റെ ഒരു മൂലയിലെത്തിയപ്പോൾ അരികിലെ ആൾക്കൂട്ടത്തിന്നിടയിൽനിന്നു മലയാളത്തിലുള്ള സംഭാഷണം എന്റെ കാതിൽ കടന്നുവീണു. ഞാൻ തിരിഞ്ഞുനോക്കി. വെളുത്ത ഷർട്ടും മുണ്ടും ധരിച്ച മൂന്നുനാലുപേർ അവിടെ ഓരോന്നു നോക്കി അങ്ങുമിങ്ങും പറഞ്ഞു ചിരിയ്ക്കുന്നു. അവരിലൊരാൾ മുണ്ടു മാടിക്കുത്തി ഒരു മുറിബീഡിയും വലിച്ചുകൊണ്ടാണു് നില്ക്കുന്നതു്. അവരുടെ കോഴിക്കോടൻശൈലിയിലുള്ള സംഭാഷണം എന്നെ കോൾമയിർക്കൊള്ളിച്ചുവെന്നുതന്നെ പറയാം.

“എന്ത്‌ന്താ ഇവരെ ഇത്രയൊക്കെ നോക്കിച്ചിരിക്കാൻ?” ഞാൻ അവരുടെമുമ്പിൽ ചെന്നുനിന്നു ഉറക്കെ ചോദിച്ചു.

അവർ നാലുപേരും ഇടിവെട്ടേറ്റതുപോലെ നിന്നുപോയി.

“കോഴിക്കോട്ടുനിന്നല്ലേ?” അവരെ മുമ്പു നല്ല പരിചയമുണ്ടെന്ന നാട്യത്തിലുള്ള എന്റെ രണ്ടാമത്തെ ചോദ്യത്തിന്നും അവർ മറുപടി പറഞ്ഞില്ല. പാന്റും ഷർട്ടും തൊപ്പിയും ധരിച്ചു് ചുമലിലൊരു ക്യാമറയും തൂക്കിയിട്ടു് നില്ക്കുന്ന എന്നെ അവർ ഒരു പ്രേതത്തെ പകൽ കണ്ടുമുട്ടിയ പ്രതീതിയോടെ, മിണ്ടാൻ വയ്യാതെ നിന്നു നോക്കുകയാണു്. അരമിനിട്ടു കഴിഞ്ഞപ്പോൾ മെലിഞ്ഞുനീണ്ടു തലമുഴുവനും നരച്ച ഒരു വൃദ്ധൻ സംസാരിച്ചുതുടങ്ങി. “ഞങ്ങൾ കോഴിക്കോട്ടാണു്—ഫറോക്കിൽ”

“ഇവിടെ എങ്ങനെ വന്നു?”

അയാൾ വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞുതന്നു.

കാഞ്ചിമേഘ്ജീഷാ എന്നൊരു ബോംബെക്കാരൻ, മൊമ്പാസയിൽ ഒരു പുതിയ ഓട്ടുകമ്പനി നിർമ്മിക്കാൻ അവരെ ഫറോക്കിൽനിന്നും കൊണ്ടുവന്നിരിക്കുകയാണു്. അവർ ഓട്ടുകമ്പ

നിയിൽ വളരെ പഴക്കവും പരിചയവുമുള്ള നാടൻ സാങ്കേതിക വിദഗ്ദ്ധനാണ്. ആശാരിയും പെരുന്തച്ചനും അക്കൂട്ടത്തിലുണ്ട്. ആ വൃദ്ധനാണ് അവരുടെയിടയിലെ എഞ്ചിനീയർ. ജോസഫ് എന്നാണു പേര്.

ജോസഫ് തന്റെ കൂട്ടുകാരേയും പരിചയപ്പെടുത്തിത്തന്നു. സാമി, ചന്തുക്കുഞ്ഞൻ, ഉണ്ണിക്കുട്ടി. അവർ മൊമ്പാസയിൽ വന്നിട്ട് ഒരു മാസമായി. മൊമ്പാസയിൽ മലയാളികൾ ആരുമില്ലാ എന്നാണ് സേട്ടുവിന്റെ ഏജന്റന്മാർ ഇക്കൂട്ടരെ പറഞ്ഞു വിശ്വസിപ്പിച്ചിരുന്നത്. ഹിന്ദുസ്ഥാനി നിശ്ചയമില്ലാത്തതു കൊണ്ട് മറ്റു ഇന്ത്യക്കാരുമായി ഇടപെടാനും ഇവർക്കു കഴിഞ്ഞിരുന്നില്ല. തടങ്കൽക്കാരെപ്പോലെയാണ് സേട്ടുവിന്റെ ആളുകൾ ഇവരെ കൊണ്ടുനടക്കുന്നത്.

നാട്ടിൽ കിട്ടിവരുന്നതിന്റെ നാലിരട്ടി ശമ്പളവും ചെലവും കൊടുക്കാമെന്നു പറഞ്ഞ് പ്രലോഭിപ്പിച്ചിട്ടാണ് സേട്ട് ഇവരെ ഇവിടെ കൊണ്ടുവന്നിരിക്കുന്നത്. മൊമ്പാസയിൽ ആശാരിക്ക് മാസത്തിൽ 550 ഷില്ലിങ്ങ് (340 ക.) ശമ്പളം കിട്ടി വരുന്നുണ്ടെന്ന കഥ ഇവർ അറിയുകയില്ല.

കറപ്പ് അവരെ വീട്ടിലേക്കു ക്ഷണിച്ചു. ഞങ്ങളെ കണ്ടതിൽ അവർക്ക് ഒരു നിധി കിട്ടിയ സന്തോഷമുണ്ടായിരുന്നു. അടുത്ത ഞായറാഴ്ച അവരുടെ താമസസ്ഥലത്തു ചെല്ലാൻ അവർ നിർബ്ബന്ധപൂർവ്വം ക്ഷണിച്ചു. ഞങ്ങളതു സ്വീകരിക്കയും ചെയ്തു.

മൊമ്പാസയിൽ വേറെയും ചില മലയാളികളുണ്ടായിരുന്നു. മൊമ്പാസാ സ്കൂൾ പ്രിൻസിപ്പാൾ മി: എൻ. ജെ. ജോസഫ്, എ. ടി. അബ്ദുറഹ്മാൻസൺ കമ്പനിയിലെ മി: രാഘവൻ, മക്കുപ്പയിലെ മി: കരുണാകരൻനായർ മുതലായവരുമായി ഞാൻ പരിചയപ്പെട്ടു. ഇവരിൽ കരുണാകരൻനായരെപ്പറ്റി പ്രത്യേകം പറയേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.

കരുണാകരൻനായർ

കണ്ണൂർക്കാരനായ കരുണാകരൻനായർ ആഫ്രിക്കയിൽ ജനി

യ്യുണ്ട ഒരാളാണ്. ജനിച്ചതു് ആഫ്റിക്കയിലല്ലെങ്കിലും അദ്ദേഹം വളർന്നതു് ആഫ്റിക്കയിലാണ്. ആഫ്റിക്കയോടു് ഇത്രയേറെ ഒട്ടിച്ചേർന്ന ഒരിന്ത്യക്കാരനെ വേറെ കാണുകയില്ല. കിഴക്കെ ആഫ്റിക്കയിൽ കെന്യാ കടൽക്കരപ്രദേശങ്ങളെപ്പററിയും അവിടങ്ങളിലെ നാനാവർഗ്ഗങ്ങളെപ്പററിയും മി: നായർക്കുള്ള അറിവു് അത്ഭുതാവഹമാണ്. കിഴക്കെ ആഫ്രിക്കയിലെ പൊതുഭാഷ സ്വാഹിലിയാണെങ്കിലും ഇവിടെ ഓരോ വർഗ്ഗക്കാർക്കും പ്രത്യേകം ഭാഷകളുണ്ട്. ആ വർഗ്ഗഭാഷകളിൽ മിക്കതും ഇദ്ദേഹം വശമാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

കരുണാകരൻനായർക്കു് വ്യാപാരസംബന്ധമായ പല ഏർപ്പാടുകളുമുണ്ടെങ്കിലും പ്രധാന ഏർപ്പാടു് ഗവൺമെൻറിനു് നിരത്തുനിർമ്മാണത്തിനുള്ള ജെല്ലി (കരിങ്കൽക്കഷണങ്ങൾ) യും, ചരലും, മണ്ണും മററും സപ്ലൈ ചെയ്യുന്ന കരാറാണ്. ഈ ക്വാറി (കല്ലുവെട്ടുകുഴി) കൾ പത്തും പതിനഞ്ചും മൈൽ അകലെയുള്ള കാട്ടുമൂലകളിലാണ്. പാറയുടയ്ക്കുന്ന പണി ത്വരിതപ്പെടുത്തുവാനും ഉടച്ചു ശരിപ്പെടുത്തിയ ജെല്ലി ലോറിയിൽ കയററിക്കൊണ്ടുവരാനും കരുണാകരൻനായർ കൂടെക്കൂടെ ഈ ക്വാറിപ്രദേശങ്ങളിൽ ചുററിയടിക്കാറുണ്ടായിരുന്നു. കാപ്പിരിഗ്രാമമൂലകൾ കാണാൻ നല്ലൊരവസരമാണെന്നു കരുതി ഞാൻ ചിലപ്പോൾ കരുണാകരൻനായരുടെകൂടെ ലോറിയിൽ കയറിക്കൂടും.

ഒരു ദിവസം ഞങ്ങൾ പുറപ്പെട്ടതു്, 13 മൈൽ ദൂരെയുള്ള കനമായി ഷാംബ (ഗ്രാമം) യിലേക്കായിരുന്നു.

ന്യാലിപ്പാലം കടന്നു, കിസൗനിഗ്രാമത്തിലൂടെ ഞങ്ങൾ ബംബൂരി കടൽക്കരയിലെത്തി. തെങ്ങിൻതോപ്പുകൾ നിറഞ്ഞ, കെന്യയുടെ കിഴക്കൻ കടൽക്കരപ്രദേശങ്ങൾ, കേരളക്കരയുടെ തനിപ്പകർപ്പുകളാണ്. മാവു്, കടപ്ലാവു്, മുരിങ്ങ, പപ്പായം തുടങ്ങിയ മരങ്ങൾ വളർന്നുനില്ക്കുന്ന പറമ്പുകൾ സ്വാഭാവികങ്ങളായിത്തീരുന്നു.

ബംബൂരിയിൽനിന്നു ഞങ്ങൾ ഒരു പുഴക്കരയിലെത്തി. മുള

ഇട്ടങ്ങളും പൂമ്പട്ടുകളും ഇരുകരകളിൽനിന്നും നദിയിലേയ്ക്കു് ഉലഞ്ഞുകുനിഞ്ഞു നില്ക്കുന്നു. ഇവിടെ ഒരു കടവുണ്ടു്. "ഷീമാ ലാ തേവാ" എന്നാണു് കടവിന്റെ പേരു്.

കടവിന്നക്കരെ നിന്നിരുന്ന ഒരു കാപ്പിരിച്ചിയെ നോക്കി കരുണാകരൻനായർ പറഞ്ഞു: "അവരു പക്കോമാവർഗ്ഗക്കാരിയാണെന്നു തോന്നുന്നു."

"എന്താണവർക്കൊരു പ്രത്യേകത?"

"ആ ചുണ്ടുളുപ്പു് കണ്ടാലറിയാം."

ലോറി ചങ്ങാടത്തിൽ കയററി ഞങ്ങൾ കടവുകടക്കുമ്പോൾ കരുണാകരൻനായർ പക്കോമാവർഗ്ഗക്കാരെപ്പററി ചിലതെല്ലാം പറഞ്ഞുതന്നു.

മലിന്ദിനിയുടെയും ലാമുവിന്റെയും ഇടയ്ക്കുകിടക്കുന്ന കാടുകളിലാണു് പക്കോമാവർഗ്ഗക്കാർ പാർത്തുവരുന്നതു്. മനുഷ്യരെ കൊന്നു് അവരുടെ ലിംഗം അറുത്തെടുത്തു് വലിച്ചുനീട്ടി ഉണക്കി ഇവർ കഴുത്തിൽ കെട്ടിത്തൂക്കി നടക്കും. അധികം ലിംഗങ്ങൾ മാലയായി കെട്ടിനടക്കുന്ന പക്കോമാപ്പുരുഷന്നേ സമുദായത്തിൽനിന്നു പെണ്ണുകിട്ടുകയുള്ളു.

കടവുകടന്നു കുറേദൂരം കാടുകളിലൂടെ സഞ്ചരിച്ചു് ഞങ്ങൾ മാട്ടാപ്പാ ഗ്രാമത്തിലെത്തി. മട്ടാപ്പാവിന്നടുത്താണു് കറാമായി. അവിടെ ഒരു ചെറിയ കുന്നിന്റെ ചെരിവിൽ പച്ചിലകളും പനയോലയുംകൊണ്ടു പുതപ്പിച്ച ചില കൊച്ചുപന്തലുകളുടെകീഴിൽ കാപ്പിരിപ്പിള്ളേർ—ആണും പെണ്ണും—പാട്ടുപാടിക്കൊണ്ടു് പാറക്കല്ലുകൾ പൊട്ടിക്കുന്നവരായിരുന്നു. ഗുരുനിന്ന നായർപാതിരിയുടെ നിഴൽകണ്ടപ്പോൾ ആ കാപ്പിരികളുടെ കണ്ഠസ്വരങ്ങൾക്കും കരചലനങ്ങൾക്കും ഉത്സാഹിച്ചു.

മി: നായർ എന്നോടു പറഞ്ഞു: "എല്ലാം കള്ളത്തരങ്ങളാണു്"—മേസ്തിരിയുടെ മുഖം തിരിഞ്ഞാൽ ഇവർ കൂട്ടക്കൂടി വർത്തമാനം പറഞ്ഞിരിക്കും. തരംകിട്ടിയാൽ ഇരുന്നുകൊണ്ടുതന്നെ ഉറങ്ങുകയുംചെയ്യും. ദിവസങ്ങളില്ലാതെ ചെയ്ത വേലയുടെ തോതനു

സരിച്ച് പ്രതിഫലം എന്ന വ്യവസ്ഥയ്ക്ക് ഇവരെ കിട്ടുകയുമില്ല."

ഞങ്ങൾ കനാമായികടപ്പുറത്തെ തെങ്ങിൻതോപ്പിലെ തണലിൽ ചെന്നിരുന്നു. കരുണാകരൻനായർ ഒരു കാപ്പിരിപ്പയ്യനെ വിളിച്ച് "മടംബൊന്നാസി" എന്നു പറയുന്നതു് കേട്ടു:— കുറച്ചുകഴിഞ്ഞപ്പോൾ അവൻ ഓരോ കക്ഷത്തിൽ ഓരോ കുപ്പി തെങ്ങിൻകള്ളും വെച്ചുകൊണ്ടു വരുന്നതുകണ്ടു. ഇവിടെ വല്യ "മടംബൊന്നാസി" കുപ്പിയൊന്നിനു വില മൂന്നണയായുള്ളു.

വേറൊരു ദിവസം ഞങ്ങൾ 16 മൈൽ അകലെയുള്ള റബ്ബായിയിലേയ്ക്കാണ് പോയതു്. റബ്ബായിയിൽ ഒരു കിഴവൻകാപ്പിരിയുടെ കയ്യിൽ ഒരു വാക്കിങ്ങ്സ്റ്റിക്ക് കണ്ടു—കരുണാകരൻനായർ ആ വടി വാങ്ങിനോക്കി. ഒരു സാധാരണ ചൂരൽവടിയാണെന്നേ തോന്നൂ. അതു കാളയുടെ ലിംഗം വലിച്ചുനീട്ടി, ചില മരുന്നുകൾ പുരട്ടി ഉണക്കിയെടുത്തതാണത്രെ. അതുകൂടെ കൊണ്ടുനടക്കുന്ന കിഴവന്മാർക്ക് കാളയുടെ ബലം കിട്ടുമെന്നാണ് വിശ്വാസം.

അടുത്ത ഞായറാഴ്ച കറപ്പും, കരുണാകരൻനായരും, പ്രിൻസിപ്പാൾ ജോസഫും ഞാനും ഒരു കാറിൽ കോഴിക്കോട്ടുകാർ നിർമ്മിക്കുന്ന ഓട്ടുകമ്പനിസ്ഥലത്തേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടു. മൊമ്പാസയിൽനിന്നു 7 മൈൽ ദൂരെ ഒരു കായൽക്കരയിലാണ് കാഞ്ചിമേഘ്ജീഭായുടെ "കോസ്റ്റൽ ബ്രിക്ക് വർക്സി"ന്റെ സ്ഥലം.

കിഴക്കെ ആഫ്രിക്കയിൽ ഓട്ടുകമ്പനികളില്ല—ആവശ്യമുള്ള ഓടുകൾ മലബാർകരയിൽനിന്നാണ് വരുന്നതു്. ഇവിടത്തെ കായൽക്കരയിൽ ഓടുണ്ടാക്കാൻ പററിയ പശിമരാശിമണ്ണു സുലഭമാണ്. കുറഞ്ഞ കൂലിയ്ക്ക് കാപ്പിരിത്തൊഴിലാളികളെയുംകിട്ടും. ഇതെല്ലാം കണ്ടു മനസ്സിലാക്കിയിട്ടാണ് നമ്മുടെ കാഞ്ചിമേഘ്ജി സേട്ട് ഇവിടെ ഒരു ഓട്ടുകമ്പനി "ഇടാൻ" പോകുന്നതു്. പുതിയ കമ്പനിയുടെ ചുള പൊങ്ങിവരികയാണ്.

ഫറോക്ക് ജോസഫും കൂട്ടരും ഞങ്ങൾക്ക് നാടൻകള്ളിൽ നല്ലൊരു സദ്യ ഒരുക്കിവെച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. ആഫ്രിക്കയിൽ

ഭയമില്ലാത്ത സത്യ മൃഗങ്ങളെന്തോ ആണെന്നാണ് കാപ്പിരികൾപോലും പറഞ്ഞുവരുന്നതു്. ഫറോക്ക് സ്വാതന്ത്ര്യക്കാർക്ക് ഈ വസ്തുത അറിഞ്ഞുകൂടെന്ന മനസ്സിലാക്കിയിട്ടായിരിക്കാം കരുണാകരൻ നായർ കുറച്ചു ശീലകാപ്പിരികളെക്കൂടെ കൂട്ടിയതു്.

ഊണുകഴിഞ്ഞു് ഒന്നുറങ്ങി. ഉച്ചതിരിഞ്ഞപ്പോൾ ഞങ്ങൾ ഒരു സ്പെഷ്യൽബോട്ടിൽ കായൽ കടന്നു ഡോക്കുകളുടെ പരിസരത്തിൽ ചൂണ്ടലിടാൻ പോയി. സന്ധ്യവരെ ബകധ്യാനത്തിലിരുന്നിട്ടും ഒന്നും കിട്ടിയില്ല. മത്സ്യങ്ങൾക്കും അന്ന് എന്തോ സത്യ കിട്ടിയിരുന്നതുകൊണ്ടാവാം അവ ഞങ്ങളുടെ ഇരവിഴുങ്ങാൻ വരാഞ്ഞതു്.

ചൂണ്ടൽക്കാർ ചുരുട്ടിക്കെട്ടി ഒഴിഞ്ഞ കൊട്ടയുമായി മടങ്ങുന്ന ഞങ്ങളുടെ പുറകെ ഒരു കാപ്പിരിപ്പയ്യൻ ഓടിവന്നു. അവന്റെ കയ്യിൽ ഒരു വലിയ നരിമീൻ ഉണ്ടായിരുന്നു.

“ബോസ്സ്, വെറുംകയ്യായി വീട്ടിലേയ്ക്കു പോകണ്ട — ഇതു് വാങ്ങിക്കൊള്ളൂ. വില വളരെ സഹായം.” അവൻ നരിമീൻ കയ്യിൽ പൊക്കിപ്പിടിച്ചു് ഇളിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു.

ആ ചെറുക്കൻ ഞങ്ങളെ ചൂണ്ടലിട്ടുനിരീക്ഷിക്കുകയായിരുന്നുവെന്ന ഞങ്ങൾക്ക് മനസ്സിലായി. വൈകുന്നേരംവരെ ചൂണ്ടലിട്ടിരുന്നിട്ടും ഒന്നും കിട്ടാതെ മടങ്ങിപ്പോകുന്ന ചില സായിപ്പന്മാർക്ക് ഇവന്റെ സേവനം ഒരനുഗ്രഹമാണ്. വീട്ടുകാരിയുടെ മുമ്പിൽ വെറുംകയ്യോടെ വിഡ്ഢിയായിച്ചെല്ലുന്നതിനുപകരം, പറയൻ നരിമീൻ കയ്യിൽ ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചു് “ഡാർലിങ്ങ്, ഇതപ്പൂരി കൊണ്ടുവാ” എന്നു പടിക്കൽനിന്നുതന്നെ വിളിച്ചുപറയാമല്ലോ.

ഞങ്ങൾക്ക് ബോദ്ധ്യപ്പെടുത്താൻ വീട്ടുകാരികളില്ലാത്തതുകൊണ്ടു്, അവന്റെ സേവനം നിരസിക്കേണ്ടിവന്നു.

“നമുക്ക് ചൂണ്ടലിൽ മീൻകിട്ടാത്തതിന്റെ കാരണം ഇപ്പോഴാ മനസ്സിലായി.” കരുണാകരൻ നായർ പറഞ്ഞു: “ആ കാപ്പിരിച്ചെക്കൻ എന്തോ മന്ത്രവാദംചെയ്തു മീനുകളെ ഓടിച്ചിട്ടുണ്ടാകും.”

ന്യാലി കടപ്പുറം, ലിക്കോണി കടവ്, പോർത്തുഗീസ്സ് കോട്ടയുടെ പരിസരം, ഇവയെല്ലാം ഒററയ്ക്കും കൂട്ടമായും ചെന്നിരിക്കാൻ പററിയ സ്ഥലങ്ങളാണ്. ദീപാവലി ദിവസം വൈകുന്നേരം ഞങ്ങൾ ന്യാലിബീച്ചിലേയ്ക്കു ഒരു പിക്ക്നിക്കിന്നു പോയി.

ഫോർട്ട് ജീസസ്സ്

മൊമ്പാസയുടേയും, പൂർവ്വ ആഫ്രിക്കയിൽ പോർത്തുഗീസ്സുകാരുടേയും ചരിത്രങ്ങൾക്കു സാക്ഷ്യം വഹിക്കുന്ന ഒരു പഴയ കോട്ടയാണ് ഫോർട്ട് ജീസസ്സ്. 1592-ൽ പോർത്തുഗീസ്സുകാർ കിഴക്കെ ആഫ്രിക്കൻ തീരത്തെ മലിന്ദിയിൽനിന്നു തങ്ങളുടെ ആസ്ഥാനം മൊമ്പാസയിലേക്കു മാററി ഇവിടെ ഈ കോട്ട പണിയിച്ചു. ഒമാനിൽനിന്നുള്ള അറബികളുടെ ആക്രമണം കോട്ടയുടെ നേർക്കു, കൂടെക്കൂടെ ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരുന്നു. പോർത്തുഗീസ്സുകാർതന്നെ വളർത്തിക്കൊണ്ടുവന്നു് ക്രിസ്ത്യാനിയാക്കി മാററിയ യൂസഫ് ബിൻ ഹസ്സൈൻ എന്ന അറബി രാജകുമാരൻ (അയാളുടെ പിതാവ് മൊമ്പാസയുൾപ്പെട്ട കിഴക്കെ ആഫ്രിക്കൻപ്രദേശത്തെ രാജാവായിരുന്നു. ഈ രാജാവിനെ പോർത്തുഗീസ്സുകാർ അറബിച്ചാരന്മാരെക്കൊണ്ടു കൊല്ലിക്കുകയാണുണ്ടായതു്) തന്റെ രാജ്യം അവകാശപ്പെടുകയും പോർത്തുഗീസ്സ് പടയാളികളെ മുഴുവനും ജീസസ്സ് കോട്ടയിൽവെച്ച് ആക്രമിച്ചു നശിപ്പിക്കുകയുംചെയ്തു. അതിനുശേഷം പോർത്തുഗീസ്സുകാർ മൊമ്പാസ കയ്യൊഴിച്ചു. അവിടെ അറബികളുടെ ആധിപത്യം പുനഃസ്ഥാപിതമായി. അറബികൾ തമ്മിലും അധികാരത്തിനുള്ള മത്സരങ്ങൾ വർദ്ധിച്ചുവന്നു. അങ്ങിനെയാണ് 1823-ൽ ഒമാനിലെ സുൽത്താൻ ബ്രിട്ടീഷ് പടക്കപ്പലുകളുടെ സഹായം ആവശ്യപ്പെട്ടതു്. ബ്രിട്ടീഷുകാർ സഹായം നൽകി, ബ്രിട്ടീഷ് പതാക മൊമ്പാസയിൽ ഉയർത്തുകയുംചെയ്തു.

മൊമ്പാസാദ്വീപത്തു് പേരിനു് ഇന്നും സാൻസിബാർ സുൽ

ത്താന്റെ സ്വന്തമാണ്. ബ്രിട്ടീഷുകാർ ഇപ്പോഴും സുൽത്താനു കൊല്ലത്തിൽ 16,000 പവൻ പാട്ടം കൊടുത്തുവരുന്നുണ്ട്.

ഫോർട്ട് ജീസസ്സ് ഇപ്പോൾ ഒരു ജയിലിലായി ഉപയോഗിച്ചുവരികയാണ്.

കള്ളപ്പയിലെ ഗോമ.

ആഫ്രിക്കക്കാരുടെ പറയടിയോടുകൂടിയ നൃത്തത്തിനാണ് ഗോമ എന്നു പറയുന്നതു്.

ഒരു ദിവസം വൈകുന്നേരം ഞാൻ കള്ളപ്പയിലൂടെ നടക്കുമ്പോൾ മൈതാനത്തിൽ ആൾക്കൂട്ടവും ബഹളവുംകണ്ടു അങ്ങോട്ടു ചെന്നു നോക്കി. അവിടെ ഒരു ഗോമ നടക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു.

നാട്ടുകാരുടെ ഏതോ ഉത്സവദിവസമാണ്. ഗോമയ്ക്കു പുറമെ വിവിധ കലാപ്രകടനങ്ങളും ഉണ്ടായിരുന്നു.

ചുവടുവെച്ചു് ഒരിടത്തു് പറയടിയുടെ താളത്തിൽ ആണുങ്ങളും പെണ്ണുങ്ങളും ഒരു ചങ്ങലയായി നില്ക്കുന്നു. മറ്റൊരിടത്തു് ഒരു കുറിയൻ കാപ്പിരി നാടൻ കായികാഭ്യാസപ്രകടനങ്ങൾ നടത്തുന്നു. മുഖംമൂടിവെച്ചു ഒരുത്തൻ ചില ലൈംഗികനൃത്തങ്ങൾ കാണിക്കുന്നു. ഒരു കോമാളിയുണ്ടു്. അവന്റെ കോപ്പിരാട്ടികളാണ് കാണികളെ ഏറ്റവുമധികം രസിപ്പിച്ചതു്. അവൻ ഒരു അനുകരണവിദഗ്ദ്ധനാണ്. മലബന്ധം ബാധിച്ച ഒരു മനുഷ്യൻ മലവിസർജ്ജനത്തിനിരിക്കുമ്പോൾ കാട്ടിക്കൂട്ടുന്ന കോപ്പിരാട്ടികൾ അവൻ വിദഗ്ദ്ധമായി അഭിനയിച്ചു കാണിച്ചു—കാപ്പിരിയുടെ ഒരു കലാബോധം!

ഒരിന്ത്യൻവിരുന്നു്

കിഴക്കെ ആഫ്രിക്കയിലെ ഇന്ത്യൻ ട്രേഡ് കമ്മീഷണർ സർദാർ സാഹെബ്ബ് സംഗത്സിംഗ് ഉദ്യോഗംവിട്ടു നാട്ടിലേക്കു മടങ്ങുന്നതു പ്രമാണിച്ചു് മൊമ്പാസയിലെ ഇന്ത്യക്കാർ അദ്ദേഹത്തിനു ഒരു വിരുന്നു നൽകിയിരുന്നു. വിരുന്നിൽ സംബന്ധി

ണ്ണാൻ ഒരു ക്ഷണക്കത്തു്, എനിയ്ക്കും കിട്ടി. ബൊമ്പായിലെ ഉയൎന്ന ഉദ്യോഗത്തിലുള്ള പല ഇന്ത്യക്കാരെയും അവരുടെ സ്ത്രീജനങ്ങളെയും ഒരുമിച്ചു കാണുന്നതിനും പരിചയപ്പെടുന്നതിനും പറ്റിയൊരവസരമായിരുന്നു അതു്. പൂണൂലും കസവിട്ടും ചുരുക്കിപ്പിടിച്ച കയ്യിൽ പാമ്പിൻകെട്ടു പോലുള്ള കെട്ടുകളുള്ള തലപ്പാവും ധരിച്ചു നടക്കുന്ന ആ ഇന്ത്യൻഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരെക്കണ്ടാൽ അനുകമ്പതോന്നും.

വിരുന്നിൽ പതിവുപോലെ സ്വാഗതമരുളിയതു് ഇന്ത്യൻ കമ്മീഷ്ണർ അപ്പാസാഹെബ്പന്ത് ആയിരുന്നു.

അദ്ധ്യായം 3.

മൊമ്പാസയിൽനിന്ന് നൈറോബിയിലേയ്ക്ക്

വൻകാടുകളും മലകളും തുളച്ച് കടന്നുപോകുന്ന തീവണ്ടിപ്പാത നിർമ്മാണത്തിന്റെ അത്ഭുതമായൊരു പ്രദർശനമാണ് കെന്യാ ഉഗണ്ടാ റെയിൽവെ.

ആഫ്രിക്കയുടെ കിഴക്കെ കടൽക്കരയിൽനിന്ന് മദ്ധ്യആഫ്രിക്കയുടെ മാറിലേയ്ക്ക്, കെന്യയിൽനിന്ന് ഉഗണ്ടയിലേയ്ക്ക് ഒരു റെയിൽവെ വേണമെന്ന് ബ്രിട്ടീഷ് ഗവർമ്മെണ്ട് തീരുമാനിച്ചപ്പോൾ ഒരു പുതിയ ലോകം പണിചെയ്യുന്നതിനേക്കാൾ അദ്ധ്വാനവും പണച്ചെലവും വേണ്ടിവരുമെന്ന് അവർ കരുതിയിട്ടുണ്ടാവില്ല. 1895-ൽ റെയിൽവേയുടെ പണി മൊമ്പാസയിൽ നിന്നാരംഭിച്ചു വരണ്ട മണൽപ്പരപ്പുകളിലൂടെയും, ഇടതൂർന്ന മുൾപ്പടർപ്പുകളുടെ വൻമേഖലകളിലൂടെയും പിന്നെ പെട്ടെന്ന് 7000 അടി പൊക്കത്തിലുള്ള മലമുകളിലൂടെയും പാതകൾ വെട്ടിത്തെളിയിച്ച് റെയിലുകൾ ഉറപ്പിക്കാൻ എന്തൊക്കെ പ്രതിബന്ധങ്ങളോടാണ് മല്ലിടേണ്ടിവന്നതു്. കാടു തെളിയിക്കാനും, പാറകൾ പൊട്ടിക്കാനും പാതകൾ വെട്ടാനും നിരവധി ആയിരക്കണക്കിൽ തൊഴിലാളികൾ വേണം, നാട്ടുകാരായ കാപ്പിരികളെ പുറമെടുക്കാവുന്നതല്ലാതെ ഇത്തരം പുതിയ വേലകൾക്കൊന്നും കിട്ടുകയില്ല—അവർ ഇതിനു കൊള്ളുകയുമില്ല. അതിനാൽ

ആഫ്രിക്കൻ റെയിൽവെ നിർമ്മാണത്തിന് കൂലിവേലക്കാരെ ഇൻഡ്യയിൽ നിന്നാണ് കൊണ്ടുവന്നത്. പല ഘട്ടങ്ങളിലുമായി എല്ലാംകൂടി 32,000 ഇന്ത്യൻ കൂലിക്കാർ കെനിയായിൽ കപ്പലിറങ്ങുകയുണ്ടായി.

പണി നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ പ്രതീക്ഷിക്കാത്ത പല പ്രതിബന്ധങ്ങളും, ആപത്തുകളും നേരിട്ടു. പ്രത്യേകമായി 4000 ത്തോളം കൂലിക്കാർ ഇവിടെ വേലചെയ്തിരുന്നു. ഏതാണ്ടതരം സാംക്രമികരോഗം ബാധിച്ച് അതിലുള്ളതിൽ 3000 എണ്ണം മരണമടഞ്ഞു. മലമ്പനി, മഞ്ഞപ്പനി തുടങ്ങിയ മാറാരോഗങ്ങളാലും, കുതകുളുടെ ഉപദ്രവങ്ങൾകൊണ്ടുണ്ടായ അപകടങ്ങളാലും വേലക്കാരുടെ സംഖ്യ കുറഞ്ഞുതുടങ്ങി. റെയിൽവെ സാവോ പ്രദേശത്തെത്തിയപ്പോഴേക്കും പുതിയൊരാപത്ത് പിടികൂടി. സിംഹങ്ങളും രോഗംകൊണ്ട് മരിച്ച കൂലിക്കാരുടെ ശവങ്ങളും ശരിക്ക് മറവുചെയ്യാതെ കാട്ടിലേയ്ക്കു വലിച്ചെറിഞ്ഞതു് സിംഹങ്ങളെ ആകർഷിക്കാനിടയായി. നരമാംസത്തിന്റെ സ്വാദറിഞ്ഞ സിംഹങ്ങൾ കൊതിമൂത്ത് ജീവനുള്ള മനുഷ്യരെയും ആക്രമിച്ചു തുടങ്ങി. ഇന്ത്യക്കാരെയാണ് കൂടുതൽ പിടികൂടിയതു്. സാവോനദിയുടെ പാലം പണിതീരുന്നതിനുമുമ്പ് തന്നെ 28 ഇന്ത്യക്കാർ സിംഹങ്ങളുടെ വയറ്റിലായിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. ഈ നരഭുക്കുകളെയെല്ലാം വെടിവച്ചു കൊന്നില്ലെങ്കിൽ റെയിൽവെ നിർമ്മാണം അവിടെ അവസാനിപ്പിക്കേണ്ടിവരുമെന്ന് മനസ്സിലായപ്പോൾ വെള്ളക്കാർ രണ്ടുമൂന്നാഴ്ചക്കാലത്തേക്ക് റെയിൽവെപ്പണി നിർത്തിവച്ച് സിംഹവേട്ടക്ക് കാട്ടിലേക്ക് പോയി.

അങ്ങിനെ രണ്ടുകൊല്ലംകൊണ്ട് നിർമ്മിക്കാൻ കഴിഞ്ഞ റെയിൽവെയുടെ നീളം 181 മൈലായിരുന്നു. ആകെ റെയിൽവെ നിർമ്മാണത്തിനുള്ള പ്രാരംഭ ചെലവുകൾക്ക് നീക്കിവച്ച മുപ്പതുലക്ഷം പവൻ മുഴുവനും അപ്പോഴേക്ക് അവസാനിച്ചിരുന്നു.

1889-ൽ റെയിൽവെ നൈറോബിവരെ എത്തി. ഇവ

ന്തയിൽ റെയിൽവെ അവസാനിപ്പിച്ചതു് 1926-ലാണു്.

കെന്യാ ഉഗാണ്ടാ റെയിൽവെ നിർമ്മാണത്തിനു് ആകെ 55 ലക്ഷം പവൻ ചെലവായിട്ടുണ്ടത്രെ.

ഞാൻ നൈറോബിയിലേക്കു് ഒരു ഫസ്റ്റ്ക്ലാസ്സ് ടിക്കററു വാങ്ങി ബെർത്തു് റിസർവു് ചെയ്തിരുന്നു. മൊമ്പാസയിൽ നിന്നു് നൈറോബിയിലേക്കു് റെയിൽമാർഗ്ഗം 330 മൈൽ ദൂരമുണ്ടു്—ടിക്കററിന്റെ ചാർജ്ജു് 49 ഷില്ലിങ്ങ് 50, സെൻറു്.

4½ മണിക്കു് നൈറോബിമെയിൽ മൊമ്പാസ സ്റ്റേഷൻ വിട്ടു, കുറച്ചുനേരം കിലിന്ദിനി ഹാർബർ സ്റ്റേഷനിൽ തങ്ങിപ്പിന്നെ പുറപ്പെട്ടുകൊണ്ടു് മക്പ്പുപ്പ പാലം കടന്നു് മൊമ്പാസാ ദ്വീപിൽനിന്നു ആഫ്രിക്കൻ വൻകരയിലേക്കു പ്രവേശിച്ചു. കേരളക്കരയെ അനുസ്മരിപ്പിക്കുന്ന രംഗങ്ങളാണു് മുമ്പിൽ നിവർന്നു കിടക്കുന്നതു: തെങ്ങിൻ തോപ്പുകളും, കൃഷിനിലങ്ങളും, വനപ്രദേശവും, വാഴത്തോട്ടങ്ങളും, മാന്തോപ്പുകളും. കാർഷികഗന്ധം കലർന്ന നിലങ്ങളിലൂടെ 15 മൈൽ സഞ്ചരിച്ചു് പിന്നെ ഒരു മേട്ടിലേക്കു് കയറുകയായി. മസേറാസ് മേടു്. ഇതിന്റെ മുകളിൽ ഗവർമ്മെന്റുവക കൃഷിഗവേഷണകേന്ദ്രങ്ങളും, ക്രിസ്തീയമിഷ്യണറിമാരുടെ താവളങ്ങളും ഒരു പള്ളിയും മററും കാണാം.

മൊമ്പാസയിൽനിന്നു് 44 മൈൽ ദൂരംവരെ വണ്ടി സമുദ്രതീരമേഖലയിലൂടെത്തന്നെയാണു് സഞ്ചരിക്കുന്നതു്. പിന്നെ, 44-ാം മൈലിലെ സാംബ്രൂ സ്റ്റേഷൻ കഴിഞ്ഞാൽ കടൽക്കര പ്രദേശത്തോടു യാത്രപറഞ്ഞു് കുററിപ്പടർപ്പുകളുടെ സാമ്രാജ്യത്തിലേക്കു പ്രവേശിക്കുകയായി. മനുഷ്യഗന്ധമേൽക്കാത്ത മഹാവനങ്ങളും. പച്ചക്കതിർനാമ്പുകെട്ടുകളും അട്ടിവച്ചപോലെ മുറിവിളർന്നു കിടക്കുന്ന ആ കുററിപ്പടർപ്പുകളുടെ മണ്ഡലത്തിൽ വന്യമൃഗങ്ങൾക്കുപോലും ജീവിതം സാദ്ധ്യമല്ല. അതൊരു പച്ച മരുഭൂമിയാണു്. മനം മടുപ്പിക്കുന്ന കാഴ്ച.

സന്ധ്യയുടെ ആഗമനം പരിസരങ്ങൾക്കു കുറച്ചുനേരം ഒ

ആ സൗന്ദര്യം ആസ്വദിക്കാനെത്തുന്ന ചെങ്കുന്ന് സന്ധ്യ കയ്യേറി ചുറ്റുപാടും ഇരുട്ടിത്തുടങ്ങി.

ഡൈനിങ് കാറിൽനിന്ന് അത്താഴം കഴിച്ച് ഞാൻ നേരത്തെ ഉറങ്ങാൻ കിടന്നു.

റെയിൽപ്പാതയ്ക്കിരുവശങ്ങളിലുമായി ആ ഫലപ്പുഷ്ടികളുടെ 'റിഫ്റ്റ്', 160 മൈൽ ദൂരത്തോളം ഇങ്ങനെ കിടക്കുകയാണത്രെ.

വണ്ടി അർദ്ധരാത്രിയിൽ ഏതോ ഒരു സ്റ്റേഷനിൽ ചെന്നു നിന്നപ്പോൾ ഞാൻ ഉണർന്നു പുറത്തേക്കു നോക്കി. നൈവാഷ സ്റ്റേഷനാണ്. ഇന്ത്യക്കാരുടെ കണ്ണിലുണ്ണിയായ ഇവിടത്തെ സിംഹങ്ങളെ ഓർത്തുകൊണ്ട് ഞാൻ വീണ്ടും ഉറങ്ങാൻ കിടന്നു.

പ്രഭാതത്തിൽ സുൽത്താൻ ഹമൂദ് എന്ന സ്റ്റേഷനിലെത്തി. ഇതൊരു കുന്നിൻപുറമാണ്. ഇവിടെ നിന്നു നോക്കിയാൽ ദൂരെ ഇടതുഭാഗത്തായി കിലിമഞ്ചാരോ പർവ്വതവും, വലതുഭാഗത്തായി കെനിയാഗിരിയും കാണാമെന്ന് കേട്ടിട്ടുണ്ട്. അന്നേദിവസം കാർമേഘങ്ങൾ മൂടിക്കിടന്നിരുന്നതിനാൽ ആ ഇരട്ടക്കാഴ്ച, കാണാൻ ഭാഗ്യമുണ്ടായില്ല. എന്നാൽ, അടുത്ത പുൽമൈതാനങ്ങളിൽ കാണാൻ ധാരാളം വകയുണ്ടായിരുന്നു. ആഫ്രിക്കൻ വന്യമൃഗങ്ങൾ. റിസർവ്വ് വനങ്ങളിലൂടെയാണ് വണ്ടി ഓടുന്നത്. മാൻകൂട്ടങ്ങളെയും നാലഞ്ചു സീബ്രകളെയും വളരെ അടുത്തു കണ്ടു. ഈ ഇനം കാട്ടുമൃഗങ്ങളാവ് നൈറോബി വരെ ഉടനീളം കാണാനിരുന്നു. കോങ്ങ് നദിയുടെയും മസായി റിസർവ്വ് വനങ്ങളുടെയും ഇടയ്ക്കു കിടക്കുന്ന "നൈറോബി പാർക്കിന്റെ" വിസ്തീർണ്ണം 40 ചതുരശ്രമൈലാണ്. നാല്പതോളം വർഗ്ഗങ്ങളിൽപ്പെട്ട പതിനാലായിരത്തോളം വന്യമൃഗങ്ങൾ ഈ പാർക്കിൽ വിഹരിച്ചുവരുന്നുണ്ടത്രെ.

നാഷണൽ പാർക്കുകൾക്കും വന്യമൃഗറിസർവ്വ് വനങ്ങൾക്കും വേണ്ടി കെനിയാ ഗവർമ്മെണ്ട് ആകെ ഏതാണ്ട് 24,000 ചതുരശ്രമൈൽ സ്ഥലം നീക്കിവച്ചിട്ടുണ്ട്. ലോകത്തിൽ വേറെ ഒ

ആ രാജ്യവും ഇത്രയധികം നിലം കാട്ടുമൃഗങ്ങൾക്കുവേണ്ടി ഒഴിച്ചിട്ടിട്ടില്ല.

കെനിയയിൽ ആറു നേഷനൽ പാർക്കുകളും ആറു റിസർവ്വ് വനങ്ങളുമുണ്ട്. ഇവയിൽ ഏറ്റവും വലുത് 8000 ചതുരശ്ര മൈൽ സ്ഥലം അപഹരിക്കുന്ന സാവോ നാഷനൽ പാർക്കാണ്.

9½ മണിക്കു് ഞങ്ങൾ വോയി സ്റ്റേഷനിലെത്തി.

അദ്ധ്യായം 4.

നൈറോബിയിൽ

നൈറോബി സ്റ്റേഷനിൽ എന്നെ സ്വീകരിയ്ക്കാൻ മി. കെ. എസ്സ്. പിള്ള വന്നു നിൽക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. മി. പിള്ള നൈറോബിയിലെ സി. ഐ. ഡി. പോലീസ് സബ്ബ് ഇൻസ്പെക്ടരാണ്. ഞാൻ നൈറോബിയിലെത്തുന്ന വിവരം മൊമ്പാസയിലെ മി. കറുപ്പ് മി. പിള്ളയെ അറിയിച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. നൈറോബിയിൽ രണ്ടുമൂന്നു ദിവസം ചെലവഴിച്ച് വേഗം ഉഗണ്ടയിലേക്ക് പുറപ്പെടണമെന്നായിരുന്നു എന്റെ പ്ലാൻ.

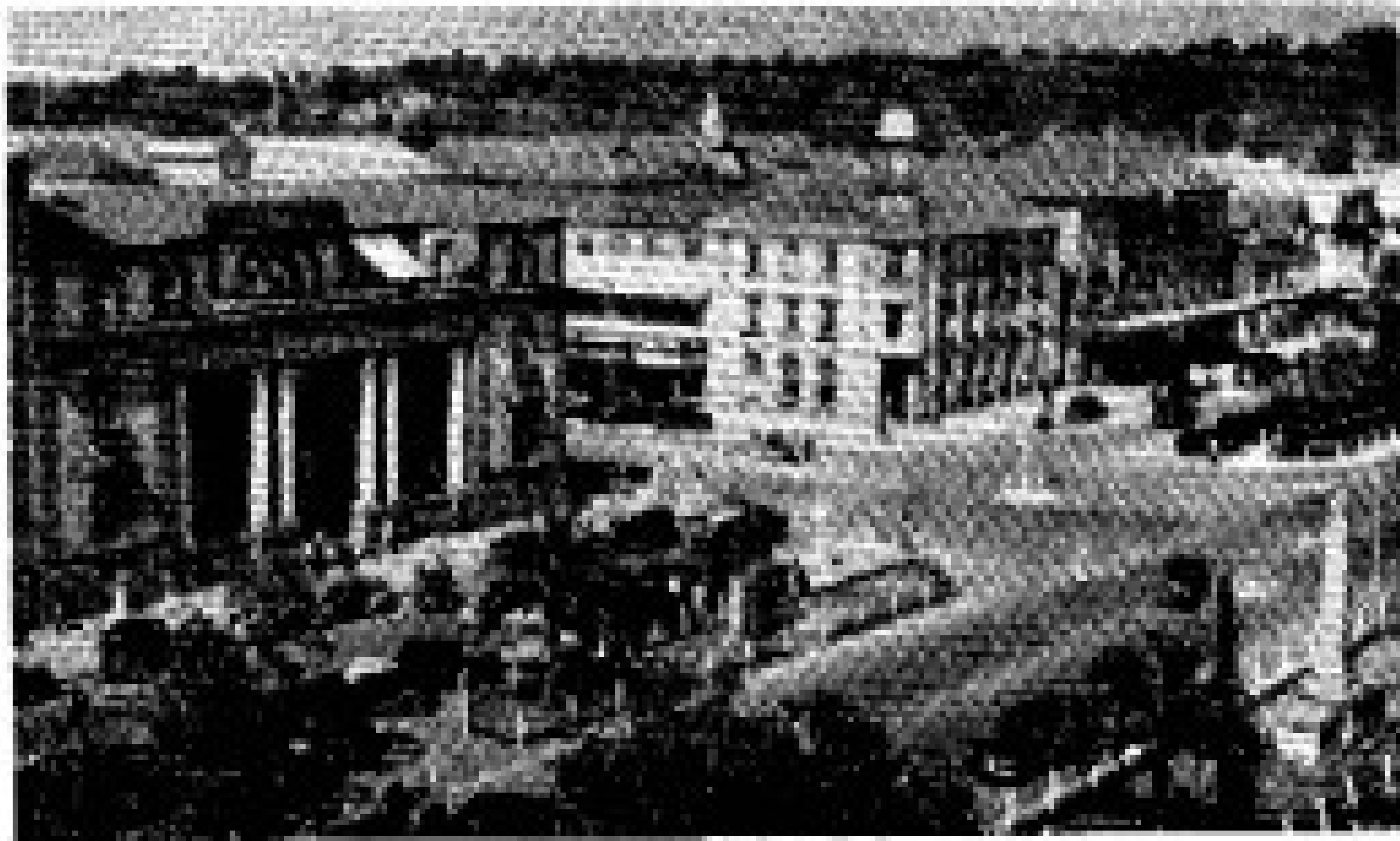
നൈറോബിയിൽ എനിക്ക് താമസിക്കാൻ മി. പിള്ള തന്റെ സഹോദരൻ ഉണ്ണിയുടെ വീട്ടിൽ എല്ലാ സൌകര്യങ്ങളും ചെയ്തുവച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. ഉണ്ണി (മി. കെ. നീലകണ്ഠൻ നായർ) പങ്കാണിയിലെ റെയിൽവേ ക്വാർട്ടേഴ്സിലാണ് താമസിക്കുന്നത്. ഞങ്ങൾ ഒരു ടാക്സി കാറിൽ പങ്കാണിയിലേയ്ക്ക് പുറപ്പെട്ടു. മി. കെ. എൻ. നായർ കുടുംബത്തോടുകൂടിയാണ് താമസിക്കുന്നത്.

വൈകുന്നേരം മി. പിള്ള വന്നു. ഞങ്ങൾ നൈറോബി പട്ടണത്തിലേയ്ക്ക് പുറപ്പെട്ടു. മി. നായരുടെ ചെറിയ മകൾ വസന്തയും ഞങ്ങളുടെ കൂടെ വന്നു.

ആഫ്രിക്കയുടെ ഗന്ധവും യൂറോപ്യൻ നഗരങ്ങളുടെ ചന്തവും കലർന്ന ഒരു വിചിത്ര മണ്ഡലമാണ് നൈറോബി. താലവൃക്ഷങ്ങൾ തലവിടർത്തി നിരന്നുനിൽക്കുന്ന പാർശ്വങ്ങളോടുകൂടിയ

വീഥികൾക്കു പിറകിൽ യൂറോപ്യൻ മട്ടിലുള്ള കെട്ടിടങ്ങൾ പൊങ്ങി നില്ക്കുന്നു. ബ്രിട്ടീഷുകാർ മാത്രമല്ല എല്ലാത്തരം യൂറോപ്യന്മാരും നൈറോബിയിൽ വന്നുകൂടിയിട്ടുണ്ട്. സ്വീഡൻകാരും, ഡെന്മാർക്കുകാരും, ഫ്രഞ്ചുകാരും മററും മററും. ഇവിടത്തെ കാലാവസ്ഥയാണ് ഏററവും കാര്യമായിട്ടുള്ളത്. സമുദ്രനിരപ്പിൽനിന്ന് 5450 അടി പൊക്കത്തിൽ കിടക്കുന്ന ഒരു മേടാണ് നൈറോബി. കെനിയയുടെ തലസ്ഥാനം ലിമൂറുവിൽ സ്ഥാപിക്കണമെന്നായിരുന്നു ഗവർമ്മെണ്ടിൻെറ ആദ്യത്തെ പ്ലാൻ. [നൈറോബിയിൽനിന്ന് 28 മൈൽ ദൂരെ കിടക്കുന്ന ഒരു മേടാണ് ലിമൂറു.] എന്നാൽ, ഉഗാണ്ടയിലേക്കുള്ള റെയിൽപ്പാത നിർമ്മാണം നൈറോബിയിലെത്തിയപ്പോൾ, ഇവിടം ഒരു വലിയ കോളനിയായിത്തീർന്നു. വലിയ കൃഷിസ്ഥലങ്ങളും യൂറോപ്യൻ പാർപ്പിടങ്ങളും സ്റ്റോറുകളും കെട്ടിടങ്ങളും ഇവിടെ പൊങ്ങിവന്നു. ജലവും സുലഭമായിരുന്നു. [മസായി വർഗ്ഗക്കാർ തങ്ങളുടെ കാലികൾക്ക് ജലപാനം കഴിക്കുന്നതിന് ഒരു പ്രത്യേക താവളമായിരുന്നു നൈറോബി—മസായി ഭാഷയിൽ നൈറോബി എന്നതിൻെറ അർത്ഥം ജലപാനം എന്നാണ്.] ഇതെല്ലാം ഉദ്ദേശിച്ചുകൊണ്ടായിരിക്കണം നല്ലത് തലസ്ഥാനം ഇവിടത്തന്നെ സംവിധാനം ചെയ്യുന്നതാണെന്ന് അധികാരികൾക്കും ജനങ്ങൾക്കും തോന്നി അങ്ങിനെയാണ്, മസായി വർഗ്ഗക്കാർ പണ്ട് തങ്ങളുടെ കാലികൾക്ക് വെള്ളം കുടിക്കാൻ കണ്ടുപിടിച്ച സ്ഥലം കെനിയയുടെ തലസ്ഥാനമായിത്തീർന്നത്.

നൈറോബിയിലെ ജനസംഖ്യ 169,000ത്തോളം വരും. ഇതിൽ വെള്ളക്കാർ 16,000ത്തിനടുത്തുണ്ട്. ഇന്ത്യക്കാരുടെ സംഖ്യ 44,000ത്തോളമുണ്ട്. ശേഷിച്ച, കറുത്ത നാട്ടുകാരിൽ 75,000 കിക്കുയു വർഗ്ഗക്കാരാണ്. നൈറോബിയയിലെ വ്യാപാരശാലകളിൽ വലിയൊരു ഭാഗം ഇന്ത്യക്കാരുടെ കയ്യിലാണ്. സിക്കുകാരും സിന്ധികളുമായ വ്യാപാരികളാണ് അധികവും.

നൈറോബി പട്ടണം ഡിലമെയർ അവന്യൂ

കിക്കുയു ചുമട്ടുകാരി

ആഫ്രിക്കയിലെ സുവർണ്ണഭാഗങ്ങൾ തേടി വന്ന ധനികവൃന്ദവും, സാഹസിക ജീവിതം കൊതിച്ച് പുറപ്പെട്ടുവന്ന ചെറുപ്പക്കാരുമാണ്. ജൊഹാനസ്ബർഗിലെ യൂറോപ്യൻ ജനസംഖ്യയിൽ വലിയൊരുവിഭാഗം. ബാക്കിയുള്ളവർ ഗവർമ്മെന്റുദ്യോഗസ്ഥന്മാരും, തോട്ടം ഉടമകളുമാണ്. ഇവിടത്തെ വെള്ളക്കാരുടെ കുടുംബജീവിതത്തിൽപ്പോലും സദാചാരം കുറവാണ്. അന്യന്റെ ഭാര്യയുമായി സഹശയനം ചെയ്യുക എന്നതാണ് ഇവിടത്തെ വെള്ളക്കാരുടെ വിനോദസാഹസികത. അങ്ങിനെ വിവാഹമോചനം ശീട്ടുകളിയെപ്പോലെ ഒരു വിനോദമായിത്തീർന്നിരിക്കയാണ് ജൊഹാനസ്ബർഗിലെ വെള്ളക്കാരുടെയിടയിൽ.

വെള്ളക്കാർക്കുമാത്രമായുള്ള പ്രസ്ഥാനങ്ങളും ഇവിടെ ധാരാളമുണ്ട്. അവിടെ നടക്കുന്ന കാര്യങ്ങൾ കറുത്തവർഗ്ഗക്കാരോ ഇന്ത്യാക്കാരോ അറിയത്തില്ല. കാരണം, വർഗ്ഗീയതയുടെ കറുത്ത മതിലുകളാണ് അവിടെ പൊങ്ങിനിൽക്കുന്നത്.

പിറ്റേന്ന് ഞായറാഴ്ചയായിരുന്നു. മി. പിള്ള എന്നെ വീട്ടിലേക്ക് ഉച്ചയ്ക്കു ഊണിനു ക്ഷണിച്ചിരുന്നു. ജെപ്പ്‌വിൻ എന്ന സ്ഥലത്താണ് മി. പിള്ള താമസിക്കുന്നത്. 12 മണിക്ക് ഞങ്ങൾ അവിടെ എത്തി.

ആഫ്രിക്കയിൽ ഏതു ഇന്ത്യക്കാരന്റെ വീട്ടിൽ ചെന്നാലും സൽക്കാരത്തിലെ മുഖ്യഇനം വിദേശമദ്യങ്ങളായിരിക്കും. പണം ചെലവഴിക്കാൻ ഇവർക്ക് വൈമനസ്യങ്ങളില്ലെന്നുതോന്നുന്നു. വിദേശമദ്യങ്ങൾ പെട്ടി പെട്ടിയായി വീട്ടിൽ വാങ്ങി സൂക്ഷിച്ചിരിക്കും. അതിഥികൾക്ക് ചായ കാപ്പി സൽക്കരിക്കുന്നതിനു പകരം കൊടുക്കുന്നത് വിസ്കിയോ, ബ്രാണ്ടിയോ, ബിയറോ ആയിരിക്കും.

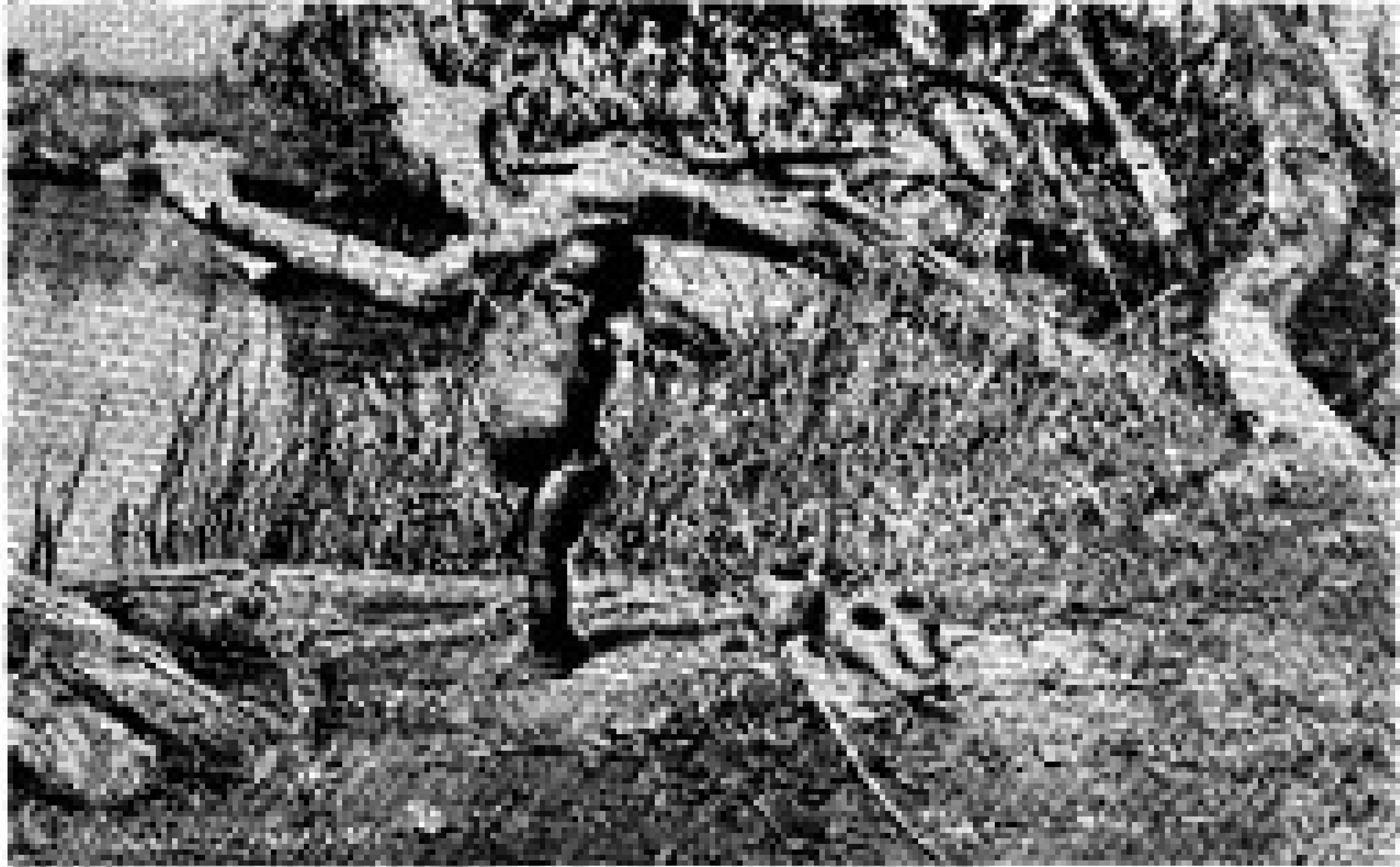
മി. പിള്ളയുടെ വീട്ടിൽ ഊണിന് വേറെ ചില മലയാളികളും ക്ഷണിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. മിസ്റ്റർ കുഞ്ഞിക്കുട്ടിമേനോനും പത്നിയും, മിസ്റ്റർ പി. ടി ഫിലിപ്പ് മുതലായവരായിരുന്ന അതിഥികൾ.

ഡാറെസ്സലാം, ടാംഗ മുതലായ ടാങ്കനിക്കൻ നഗരങ്ങളിലുള്ളത്ര മലയാളികൾ കെനിയയുടെ തലസ്ഥാനമായ നൈറോബിയിൽ ഇല്ലെന്നാണ് തോന്നുന്നതു്. പക്ഷേ, ഇന്ത്യക്കാരുടെ സംഖ്യ താരതമ്യേന ഇവിടെ കൂടുതലുണ്ടു്. ഇവരിൽ അധികവും സിഖുകാരും മററു ഉത്തരേന്ത്യക്കാരുമാണ്. അര നൂററാണ്ടു മുമ്പ് ഉഗാണ്ടാ റെയിൽവെ നിർമ്മാണത്തിനായി ഇന്ത്യയിൽനിന്നും ഇറക്കുമതിചെയ്ത 32,000 ഇന്ത്യക്കാരിൽ അവശേഷിച്ചവരുടെ സന്താനപരമ്പരകളാണ് ഇവിടത്തെ ഇന്ത്യക്കാരിൽ ഭൂരിപക്ഷവും.

ഊണു കഴിഞ്ഞതു് വൈകുന്നേരംവരെ മി. പിള്ളയുടെ വീട്ടിൽതന്നെ കഴിച്ചു. പിന്നെ ഞങ്ങളെല്ലാവരും മി. മൊറായെയുടെ പുതിയ വീടു കാണാൻ പുറപ്പെട്ടു. കെന്യാ പോസ്റ്റൽ ഡിപ്പാർട്ടുമെൻറിലെ ഉദ്യോഗസ്ഥനാണ് മലയാളിയായ മി. മൊറായെ. ബ്ളൻടയറിൽ (ന്യാസലാൻഡ്) വെച്ച് ഞാൻ പരിചയപ്പെട്ട മി. ഗോമസ്സിന്റെ സ്യാലനാണ് മി. മൊറായെ. നൈറോബിയിലുള്ള തന്റെ ബന്ധുവിനെപ്പററി മി. ഗോമസ്സ് എന്നോടു പറഞ്ഞതായും ഞാൻ ഓർത്തു. മി. മൊറായെ ഉദ്യോഗത്തിൽനിന്ന പിരിഞ്ഞാൽ നൈറോബിയിൽതന്നെ സ്ഥിരതാമസമാക്കാനാണ് തീരുമാനിച്ചിരിക്കുന്നതു്.

മി. മൊറായെയുടെ പുതിയവീടു് നല്ല ഉറപ്പും ചന്തവുമുള്ള ഒരു ബംഗ്ളാവാണ്. ആഫ്രിക്കയിൽ സ്ഥിരതാമസമാക്കാൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തിയ ആ മലയാളിയുടെ മനോഹരമായ വീട്ടിൽ ഞങ്ങൾ കുറച്ചുനേരം ചെലവഴിച്ചു. മി. മൊറായെ, മലയാളികളിൽതന്നെ ഭാഗ്യംകെ മധ്യം തന്നെ. ആ വീടിന്റെ നിർമ്മാണത്തിന് തനിക്ക് 37,000 ഷില്ലിംഗ് (ഏതാണ്ട് 24,000 ക.) ചെലവായിട്ടുണ്ടെന്ന് മി. മൊറായെ പറഞ്ഞു.

അവിടെവെച്ച് മി കെ. ആർ. കെ. പിള്ളയുമായി പരിചയപ്പെട്ടു. മി. പിള്ള ഒരു തമിഴനാണ്. തമിഴരും മലയാളികളും ഇവിടെ ഒരു ചേരിയായിട്ടാണ് കഴിഞ്ഞുകൂടുന്നതു്.

കെന്യാ കാട്ടിലെ കാപ്പിരിക്കുഞ്ഞ്

ലൊംഗോനോട്ട് ഗിരി

ക്ഷിണേന്ത്യക്കാർ എന്ന നിലയിൽ. സിന്ധികളും ഗുജറാത്തികളും സിക്കുകാരും മററും ചേരിയിലും. മി. പിള്ള ഗവർമ്മെന്റുപ്രസ്സിലെ ഒരു കമ്പോസിറററാണ്. ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ കൊല്ലത്തെ സർവ്വീസുണ്ട്. ശമ്പളം 600 ഷില്ലിംഗ്. (400 ക.) മി. പിള്ളയുടെ കൂടെ മററൊരു മലയാളിയായ മി. ഡി. ആർ. തൊമാസ്സിന്റെ വീട്ടിലും പോയി. പോസ്റ്റൽ ഡിപ്പാർട്ടുമെന്റിലെ ഉദ്യോഗസ്ഥനാണ് മി. തോമാസ്സ്.

പിറേറന്ന് ഞാൻ നൈറോബി പട്ടണം മുഴുവനും ഒന്നു ചുററി നടന്നു കണ്ടു. നൈറോബിയിലെ പ്രധാന തെരുവു ഡെലാമർ അവന്യൂവാണ്. ഈ തെരുവിൽ ഇന്ത്യൻ ഷാപ്പുകളും യൂറോപ്യൻ ഷാപ്പുകളും ധാരാളമുണ്ട്.

എന്റെ പാസ്പോർട്ടിൽ ഉഗാണ്ട, ബെൽജിയൻ കോംഗോ, സുഡാൻ എന്നീ നാടുകൾ സന്ദർശിക്കാൻ ഇന്ത്യാഗവൺമെന്റിന്റെ എൻഡോർസ്മെൻറ് ആവശ്യമായിരുന്നു. അതിനുവേണ്ടി ഞാൻ ഇന്ത്യൻ കമ്മീഷ്ണർ ആഫീസിൽ ചെന്നു. കമ്മീഷ്ണർ മി. അപ്പാസാഹേബ് പന്ത് സ്ഥലത്തില്ലായിരുന്നു. ആഫീസിലെ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരെല്ലാം ഉത്തരേന്ത്യക്കാരാണ്. വിഭജനത്തിനുശേഷം സിന്ധിൽനിന്നും പഞ്ചാബിൽനിന്നും വന്ന ഹിന്ദുക്കളായ ബിരുദധാരികളിൽ പലരും [ഇവരിൽ പലരും തങ്ങളുടെ ഡിഗ്രി സർട്ടിഫിക്കേറുകളും ഡിപ്ലോമകളും മററു ഔദ്യോഗിക രേഖകളുമെല്ലാം വിഭജനലഹളക്കാലത്തു് നഷ്ടപ്പെട്ടുപോയി എന്നു പറയപ്പെടുന്ന വിദ്വാന്മാരാണ് എന്നുകൂടി പറയേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.] ഇന്ത്യൻ വിദേശകാര്യാലയങ്ങളിൽ കടന്നുകൂടിയിരിക്കയാണ്. ഇന്ത്യൻ കമ്മീഷ്ണറുടെ ആഫീസ് ഒരു മത്സ്യച്ചന്തയേക്കാളും മോശമായിട്ടാണ് എനിക്കു തോന്നിയതു്. ഓരോ ആവശ്യങ്ങൾക്കുവന്ന സിന്ധികളും സിക്കുകളും ഗുജറാത്തികളും അവിടത്തെ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരെ ഉറക്കെ ചീത്തപറയുകയും ബഹളംകൂട്ടുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ക്ലർക്കിനു് 20ഷില്ലിങ്ങു് കൈക്കൂലി കൊടുത്തിട്ടും തന്റെ കടലാസ് ശരിപ്പെ

ട്ടതി കിട്ടിയിട്ടില്ല എന്നാണ് ഒരു ഗുജറാത്തിക്കിഴവൻെറ ആക്ഷേപം. കമ്മീഷ്ണറെ കണ്ടേ താൻ പോകൂ എന്ന ദൃഢവ്രതത്തോടുകൂടി ഒരു താടിക്കാരൻ സിക്ക് അവിടെ പ്രതിമപോലെ ഇരിക്കുന്നു. കമ്മീഷ്ണർ ഉഗാണ്ടയിലേക്ക് സർക്കീട്ടു പോയിരിക്കയാണ് എന്ന് അവിടെ നിന്നു കേട്ട വർത്തമാനം അയാൾ വിശ്വസിക്കുന്നില്ല.

ഞാൻ സെക്രട്ടറിക്ക് എൻെറ കാർഡു കൊടുത്തയച്ചു. എന്നോട്ട് ആ മാന്യൻ മര്യാദയിലാണ് പെരുമാറിയതു്. നൈറോബിയിലെ ഇന്ത്യക്കാരുടെ സംസ്കാരശൂന്യമായ പെരുമാററത്തെക്കുറിച്ചുള്ള പരാതികളാണ് അയാൾക്കു പറയുവാനുണ്ടായിരുന്നതു്. അപ്പറഞ്ഞതിലും കുറെയെല്ലാം വാസ്തവമുണ്ടായിരുന്നു. എന്നാലും ആഫ്രിക്കയിലെ ഇന്ത്യൻ കമ്മീഷണറാഫീസ് ആദ്യമായി സന്ദർശിക്കുന്ന ഒരാൾക്ക് അതിനെപ്പററി നല്ലൊരഭിപ്രായമല്ല ഉണ്ടാവുക. ആഫീസിലെ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും ജോലിക്കാരും തമ്മിൽതമ്മിൽ അകന്നുകൊണ്ടുള്ള പെരുമാററവും കക്ഷികളോടും സന്ദർശകരോടും കാണിക്കുന്ന അനാസ്ഥയും, വ്യവസ്ഥയില്ലായ്മയും മററുമാണ് ഈ ദുസ്ഥിതിയ്ക്കിടവരുത്തുന്നതു്.

വൈകുന്നേരം മി. പിള്ളയുടെ കൂടെ നൈറോബി മ്യൂസിയം സന്ദർശിക്കാൻ പുറപ്പെട്ടു. പട്ടണത്തിൽനിന്ന് അകന്ന ഒരു മൂലയിൽ ഒരു കുന്നിൻപുറത്താണ് മ്യൂസിയം. പ്രവേശനഫീസ് ഒരു ഷില്ലിങ്ങ്.

ഒരു മണിക്കൂറുനേരം ഞങ്ങൾ മ്യൂസിയത്തിൽ ചുററിനടന്നു. ആഫ്രിക്കയിൽ—വിശേഷിച്ചും കെനിയയിൽ—കണ്ടുവരുന്ന എല്ലാത്തരം പക്ഷിമൃഗാദികളെയും ഇവിടെ സ്റ്റഫ് ചെയ്ത് പ്രദർശിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ഞങ്ങൾ പാർക്ക്‌ലാൻഡ്‌വഴി നടന്ന് ഹർമിനയിലേക്കു മടങ്ങി. രാത്രി ഉണ്ണുവാൻ മി. നാഗേശൻെറ വീട്ടിലേയ്ക്കു് കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. കെനിയയിലെ പോസ്റ്റൽവകുപ്പിലെ ഒരു

ഉയൎന്ന ഉദ്യോഗസ്ഥനാണു് മി. സി. എസ്സ്. നടേശൻ. ഉഗാണ്ടയിലേക്കുള്ള യാത്രയിൽ എനിക്കു് കിസൂമുവിൽ ഒരു ദിവസം താമസിക്കേണ്ടതായിരുന്നു. വിക്ടോറിയ നയൻസാ തടാകത്തിന്റെ കരയിലെ കിസൂമുവിൽ റെയിൽവെ യാത്ര അവസാനിക്കും. പിന്നെ റെയിൽവെ വക കപ്പലിൽ, വിക്ടോറിയ തടാകം തരണം ചെയ്തു് ഉഗാണ്ടയിലെ പോർട്ടുബെല്ലിൽ ഇറങ്ങി പിന്നും തീവണ്ടിവഴിയായി കമ്പാലയിൽ എത്തിച്ചേരണം. കിസൂമുവിൽ എനിക്കു ഏതെങ്കിലും ഇന്ത്യക്കാരുടെ വീട്ടിൽ താമസിക്കുവാൻ സൗകര്യപ്പെടുമോ എന്നു് അറിയാനാണു് മി. നടേശനെ സമീപിച്ചതു്. മി. നടേശൻ സ്നേഹശീലനായ ഒരു കാരണവരെപ്പോലെ എന്നെ സ്വീകരിച്ചു.

ഇന്ത്യയിൽനിന്നു് ആഫ്രിക്ക സന്ദർശിക്കാൻ വേണ്ടി മാത്രം ആരെങ്കിലും വന്നതായി അദ്ദേഹത്തിനു് ഓൎമ്മയില്ല. അതുകൊണ്ടു് ഒരു സഞ്ചാരിയായ എന്നെ സഹായിക്കുന്നതിൽ അദ്ദേഹം പ്രത്യേകം വാത്സല്യം പ്രദർശിപ്പിച്ചു.

“കിസൂമുവിൽ, മി രാമകൃഷ്ണയ്യരുണ്ടു്. ഞാൻ മി അയ്യൎക്കു നാളെ രാവിലെ ഒരു കമ്പി അടിക്കാം—നിങ്ങളെ സ്റ്റേഷനിൽ വന്നു് സ്വീകരിക്കുവാൻ. പിന്നെ കമ്പാലയിൽ പോസ്റ്റൽ ഡിപ്പാർട്ടുമെന്റിൽ മി: ശ്രീനിവാസനുണ്ടു്. ശ്രീനിവാസനും ഞാൻ കമ്പി അടിക്കാം. പിന്നെ നിങ്ങളുടെ യാത്രയിൽ എന്തെങ്കിലും വിഷമം നേരിടുകയാണെങ്കിൽ ഉടൻ എന്നെ വിവരമറിയിക്കണം. “NATESAN, CAPOSTA, NAIROBI എന്ന മേൽവിലാസത്തിൽ” അദ്ദേഹം സ്നേഹപൂർവ്വം ഉപദേശിച്ചു.

അങ്ങിനെ കിസൂമുവിൽ ഒരു ദിവസം തങ്ങേണ്ടിവരികയാണെങ്കിൽ താമസത്തിനുള്ള വിഷമം നീങ്ങിയെന്നു ഞാൻ ആശ്വസിച്ചു.

അന്നു രാത്രിയിൽ ഉണ്ണിയുടെ വീട്ടിൽ അത്താഴത്തിനു മിസ്റ്റർ എം. പി. മേനോനും പത്നിയും ക്ഷണിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. മഹാകവി ചങ്ങമ്പുഴയുടെ അളിയനാണു് മി: എം. പി. മേനോൻ—

ത്രസ്സാംപറമ്പിൽ പ്രഭാകരമേനോൻ, നൈറോബി പോസ്റ്റാഫീസിലാണ് അദ്ദേഹത്തിന്നു ജോലി.

പിറേറന്നു ഒക്ടോബർ 1-ാംനു- ചൊവ്വാഴ്ച രാവിലെ ഉണർന്നു ഉഗണ്ടയിലേക്കുള്ള തീവണ്ടിയാത്രയ്ക്കു ഒരുക്കങ്ങൾ ആരംഭിച്ചു. ഇതുവരെ സാമാന്യം പരിഷ്കൃതമുള്ള ആഫ്രിക്കൻ പട്ടണങ്ങളിൽ, മലയാളികുടുംബങ്ങളുടെ സ്നേഹത്തിൻെറയും സൽക്കാരങ്ങളുടെയും തണലിൽ പറയത്തക്ക ബുദ്ധിമുട്ടുകളൊന്നും കൂടാതെ കഴിഞ്ഞുകൂടി. ഇനി നീങ്ങുന്നതു് ഇരുണ്ട ആഫ്രിക്കയുടെ ഉദരത്തിലേക്കാണ്—സഹായത്തിന്നു മലയാളികളെയോ ഇന്ത്യക്കാരെയോ കണ്ടുകിട്ടിയില്ലെന്നു വരാം. യാത്രയ്ക്കു ആവശ്യമായ സാധനങ്ങളെല്ലാം വാങ്ങി കയ്യിൽ കരുതണം.

എൻെറ പാസ്പോർട്ടിൽ, വിദേശങ്ങളിൽ ചെലവഴിക്കുന്നതിന് അനുവദിച്ച എക്സ്ചേഞ്ചു പണം മുഴുവനും, (800 പവൻ) ഞാൻ ബോംബെയിലെ തോമസ്സ് കുക്ക് കമ്പനിയിൽ നിക്ഷേപിച്ചിരുന്നു, അവർ ഓരോ ഗഡുവായി എൻെറ നിർദ്ദേശാനുസരണം, ഓരോ നാട്ടിലും ഞാൻ ചെന്നെത്തുമ്പോൾ അവിടത്തെ തോമസ് കുക്ക് കമ്പനിവഴിയായി, ആ നാട്ടിലെ നാണയമായി എനിക്ക് എത്തിച്ചുതരികയായിരുന്നു പതിവ്. നൈറോബിയിലെ തോമസ്സ് കുക്ക് കമ്പനിയിൽ, 500 കയുടെ എക്സ്ചേഞ്ച് 'കമ്മീഷൻ കഴിച്ച് 734 ഷില്ലിങ്ങ് എന്നെ കാത്തിരിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ആ പണവും വാങ്ങി, മി. ഉണ്ണിയെയും ഇണക്കൂട്ടി ഞാൻ നൈറോബി ബസാറിൽനിന്നു ചില സാധനങ്ങൾ വാങ്ങി—ചില ഉടുപ്പുകൾ, ഒരു തെർമോഫ്ളാസ്ക്, ഒരു കാരി, കുറെ പാലുഡ്രിൻ ഗുളികകൾ. ഇവയെല്ലാം ഞാൻ എൻെറ പത്തായംപോലുള്ള ഇരുമ്പുപെട്ടിയിൽ സൂക്ഷിച്ചു.

കമ്പാലയിലേക്കു ഒരു രണ്ടാംക്ലാസ്സ് ടിക്കററ് വാങ്ങി തലേന്നാൾതന്നെ ബർത്ത് റിസർവ്വ് ചെയ്തിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. മി. ഉണ്ണി പറഞ്ഞു "റെയിൽവെ സ്റ്റേഷനിൽ പോയി അക്കാര്യം ഒന്നുകൂടി അന്വേഷിക്കുന്നതു് നന്നായിരിക്കും. ചിലപ്പോൾ വണ്ടി

പുറപ്പെടുന്ന നേരത്ത് അവിടെ ചെല്ലുമ്പോഴും നിങ്ങളുടെ റിസർവ്വേഷൻ കണ്ടില്ലെന്നോ, മറ്റൊരു തീയതിയിലേയ്ക്ക് അതു കടന്നുപോയിയെന്നോ ഒക്കെ വരാം. ഇവിടെ ഈ ഓഫീസിലെ ക്ലാർക്കന്മാർ അങ്ങിനെ ചില കുഴപ്പങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കിത്തീർക്കുന്നതിൽ വെറും സമർത്ഥരാണ്."

ഞങ്ങൾ സ്റ്റേഷനിൽ ചെന്ന് റിസർവേഷൻ ചാർട്ട് നോക്കി. കുഴപ്പമൊന്നും പറ്റിയിട്ടില്ല. റിസർവേഷനുണ്ട്. പേര് "ചോപ്പൻ" എന്നാണെഴുതിയിരിക്കുന്നതു മാത്രം. കൃത്യം 11–55ന് കിസുമുവിലേക്കുള്ള ട്രെയിൻ സ്ഥലം വിടുമെന്ന് സ്റ്റേഷൻമാസ്റ്റർ വിശ്വാസപൂർവ്വം പറഞ്ഞു.

11 മണിക്ക് മി. ഉണ്ണിയുടെ വീട്ടിൽനിന്ന് ഭക്ഷണം കഴിച്ച് ഞങ്ങൾ ഒരു ടാക്സിയിൽ സ്റ്റേഷനിലേക്ക് പുറപ്പെട്ടു. മിസ്സിസ്സ് നായർ ഒരു ഭക്ഷണപ്പൊതി എന്റെ കയ്യിൽ തന്നു. "ഇത് അത്താഴപ്പൊതിയാണ്. കിസുമു ട്രെയിനിൽ ഡൈനിംഗ്കാറില്ല—നിങ്ങൾക്ക് രാത്രിയിൽ പട്ടിണി കിടക്കേണ്ടിവരും."

നല്ല പൊരിച്ച മത്സ്യവും, ചപ്പാത്തിയും മറ്റും മറ്റും അടങ്ങിയ ആ ഭക്ഷണപ്പൊതി ഞാൻ നന്ദിപൂർവ്വം സ്വീകരിച്ചു.

എന്നെ യാത്രയയയ്ക്കാൻ മി. ഉണ്ണിയും സ്റ്റേഷനിലേക്ക് വന്നു.

സ്റ്റേഷൻമാസ്റ്റർ വിശ്വസിപ്പിച്ചതുപോലെതന്നെ കൃത്യം 11–55ന് കിസുമുവിലേക്കുള്ള തീവണ്ടി നൈറോബി സ്റ്റേഷനിൽ നിന്നിളകി.

എന്നെക്കൂടാതെ ആ രണ്ടാംക്ലാസ്സ് മുറിയിൽ വേറെ നാലു ഇന്ത്യക്കാർ ഉണ്ടായിരുന്നു. അഞ്ചു സീറ്റുകളുള്ള ഒരു മുറിയാണത്. കറാച്ചി ടിപ്പുസ്റ്റോറിലെ ഒരു റിട്ടയേർഡ് മാനേജർ പട്ടേൽ, നകുരുവിലേക്കു പോകുന്ന ഒരു സിംഗ്, കിസുമുവിലേക്കു പോകുന്ന ഒരു തടിക്കാരൻ മുസ്ലിം, ഒരു ഗോവാക്കാരൻ എന്നിവരായിരുന്നു എന്റെ സഹയാത്രികർ.

അദ്ധ്യായം 5.

കെന്യാ—ഒരു സാമാന്യവീക്ഷണം

224,900 ചതുരശ്രമൈൽ വിസ്താരത്തിൽ കിടക്കുന്ന ഒരു ബ്രിട്ടീഷ്കോളണിയാണ് കെന്യാ. ആഫ്രിക്കയിൽ ഒട്ടുക പ്രകീർത്തിയുള്ള ഭാഗം കെന്യാ എന്നതന്നെയാണ്.

കിഴക്കെ ആഫ്രിക്കയിൽ വെള്ളക്കാർ വിപുലമായ തോതിൽ കൃഷിക്കാരായും തോട്ടം ഉടമകളായും കുടിപാർത്തുവരുന്നതു് കെന്യായിലാണ്. കൃഷിക്കുപറ്റിയ 68,700 ചതുരശ്രമൈൽ നിലം കെന്യായിലുണ്ടു്; ഇതിൽ ഏറ്റവും ഫലപുഷ്ടിയുള്ള ഉയർന്ന പ്രദേശങ്ങളിലെ (ഹൈലാൻഡ്സ്) 16,000 ചതുരശ്രമൈൽ സ്ഥലം വെള്ളക്കാർ കുത്തകഭൂമിയായി കയ്യടക്കിവെച്ചിരിക്കയാണ്.

പഴയ ചരിത്രം

3,000 വർഷങ്ങൾക്കുമുമ്പു മുതൽക്കുതന്നെ അറബികൾ കെന്യായുടെ പൂർവ്വതീരപ്രദേശങ്ങളുമായി വ്യാപാരം നടത്തിവന്നിരുന്നു. ഇന്ത്യയും ആഫ്രിക്കയുംതമ്മിലുള്ള വ്യാപാരബന്ധത്തെപ്പറ്റി യവനസഞ്ചാരികൾ ക്രി. പി. ഒന്നാംനൂറ്റാണ്ടിൽ പ്രസ്താവിച്ചതായി കാണാം. ഇബ്ൻ ബത്തൂത്ത എന്ന അറബിസഞ്ചാരി 1328-ൽ കെന്യായിലെ മഗാഡിഷു എന്ന പട്ടണം സന്ദർശിച്ചതായി രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടു്. പാശ്ചാത്യരിൽ പോർട്ടുഗീസുകാരാണ് ആദ്യമായി കെന്യായിൽ എത്തിച്ചേർന്നതു്. വാസ്കോ

ഡഗാമ ഇന്ത്യയിലേയ്ക്കുള്ള കപ്പൽയാത്രയിൽ, 1498 ഏപ്രിൽ 7-ാംനു- കെന്യായിലെ മൊമ്പാസയിൽ ഇറങ്ങുകയുണ്ടായി. അന്നു് മൊമ്പാസയിൽ ധാരാളം ഇന്ത്യൻവ്യാപാരികൾ ഉണ്ടായിരുന്നു. അവരിൽ ചാണ എന്നു പേരായ ഒരു ബനിയാനിയാണു് വാസ്ക്കോഡഗാമയ്ക്കു് ഇന്ത്യയിലേയ്ക്കുള്ള കടൽമാർഗ്ഗം കാണിച്ചുകൊടുത്തതു്. ചാണയുടെ സഹായംകൊണ്ടുതന്നെയാണു് ഗാമ കോഴിക്കോട്ടു് കപ്പലിറങ്ങിയതു്.

1888-ൽ ബ്രിട്ടീഷു് ഈസ്റ്റ്ആഫ്രിക്കൻകമ്പനി സ്ഥാപിതമായി. വെള്ളക്കാരന്റെ ഭരണം തോക്കിന്റെ ബലത്തിലായിരുന്നു. അതു് ബ്രിട്ടനിലെ ജനങ്ങളെപ്പോലും വെറുപ്പിച്ചുതുടങ്ങിയപ്പോൾ, 1895-ൽ ബ്രിട്ടീഷ്ഗവൺമെന്റ്, കമ്പനി പിരിച്ചുവിട്ടു് പൂർവ്വആഫ്രിക്കയുടെ ഭരണം വിദേശവകുപ്പിന്റെ കീഴിലാക്കി. കെന്യാ ബ്രിട്ടീഷ്കോമൺവെൽത്തിന്റെ ഒരു ഭാഗമായിത്തീർന്നു. അവർ വെള്ളക്കാരുടെ കുടിയേറിപ്പാർപ്പു് പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കാനുള്ള ഒരു കോളനിയായി കെന്യായെ ഉപയോഗപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു.

57 ലക്ഷം ജനങ്ങൾ കെന്യായിൽ പാർത്തുവരുന്നുണ്ടു്. ഇവരിൽ വെള്ളക്കാർ, 42,000 ത്തോളമുണ്ടു്. ബ്രിട്ടീഷുകാർക്കുപുറമെ ധാരാളം ഇറ്റാലിക്കാരും പോളണ്ടുകാരും, സ്കാൻഡിനേവ്യക്കാരും, ദക്ഷിണാഫ്രിക്കയിൽനിന്നു വന്ന ബോവർമാരും വെള്ള ജനസംഖ്യയിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു. ഏഷ്യക്കാരുടെ സംഖ്യ 1,58,000 ത്തോളമുണ്ടു്. ഇവരിൽ കടൽത്തീരക്കാരായ 24,000 അറബികളെയും, 7,000 ഗോവക്കാരെയും കഴിച്ചാൽബാക്കി മുഴുവനും ഇന്ത്യക്കാരാണു്. ഇന്ത്യക്കാരിൽതന്നെ 40,000 പേർ ബോറാ മുസ്ലീങ്ങളാണു്.

അങ്ങിനെ ആകെ ഏതാണ്ടു് രണ്ടുലക്ഷം വിദേശവംശജരെ കഴിച്ചാൽ ബാക്കി കെന്യയിലെ 55 ലക്ഷം ജനങ്ങളും നാട്ടുകാരായ കറുത്ത കാപ്പിരികളാണു്.

വെള്ളക്കാരന്റെ നാഗരികത കെന്യായിലേയ്ക്കു നാക്കുനീട്ടിയതു് ഇന്നലെയാണു്. അതിനു എത്രയോ നൂറ്റാണ്ടുകൾക്കുമുമ്പു്

ഈ മേഖലയിൽ അത്ഭുതകരമായൊരു കാപ്പിരിസംസ്കാരം നിലനിന്നിരുന്നുവെന്നതിന്റെ തെളിവുകൾ കാണാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. റൊഡേഷ്യയിലുള്ള സിംബാബ്‌വെ സംസ്കാരത്തോട് കിടപിടിക്കുന്ന ഒരു പ്രാചീനസംസ്കാരത്തിന്റെ അവശിഷ്ടങ്ങൾ, കെന്യയിലെ മലിന്ദിപട്ടണത്തിൽനിന്നു പത്തുമൈൽ അകലെ ഗെഡി എന്ന സ്ഥലത്ത് ഒരു കാട്ടിൽ കണ്ടെത്തുകയുണ്ടായി. 1926-ൽ ഇവിടെ ഗവേഷണത്തിനു കുഴിച്ചുനോക്കിയപ്പോൾ, 6 മൈൽ ചുററളവുണ്ടായിരുന്ന ഒരു പ്രാചീനനഗരത്തിന്റെ ചില അസ്ഥികൂടങ്ങളും വെളിപ്പെട്ടുവന്നു. നമ്മുടെ പഴയ മോഹഞ്ജൊദാരോവിലെപ്പോലെ കല്ലുപാവിയ തെരുവുകളും, ജലസേചനകുല്യകളും മററു നാഗരികസൌകര്യങ്ങളും ഇവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നതിന്റെ ലക്ഷണങ്ങൾ ദൃശ്യമായിക്കാണാം.

കെന്യാ, മേടുകളുടേയും മലകളുടേയും തടാകങ്ങളുടേയും നാടാണ്. വലിയ നദികളും വെള്ളച്ചാട്ടങ്ങളുമില്ലാത്തതുകൊണ്ട് വ്യവസായപുരോഗതി ഇവിടെ സാദ്ധ്യമല്ല. ഗതാഗതത്തിനുപയോഗിക്കാവുന്ന ഒരൊററ നദിമാത്രമേ കെന്യായിലുള്ളു. താനാ എന്ന ഈ നദിയിൽത്തന്നെ വേനൽക്കാലങ്ങളിൽ വാഹനഗതാഗതങ്ങൾക്കു വേണ്ടത്ര വെള്ളം കാണുകയില്ല.

വെള്ളക്കാരുടെ ശ്രദ്ധ മുഴുവനും കൃഷിയിലാണ്—ചായ, കാപ്പി, പൈറെത്രച്ചെടി മുതലായവയാണ് മുഖ്യമായ കൃഷി. യൂറോപ്യൻപച്ചക്കറികളും സമൃദ്ധമായി കൃഷി ചെയ്തുവരുന്നുണ്ട്. കാലിവളർത്തലാണ് വെള്ളക്കാരുടെ മറെറാരു തൊഴിൽ. കെന്യായുടെ ഉയർന്ന വിശാലതയിൽ പച്ചത്തഴപ്പു മേച്ചിൽപ്പുറങ്ങൾ തിരമാലകൾപോലെ ഇടന്നുകിടക്കുന്നു.

കെന്യാമലയുടെ അരികിലൊരംശം വമ്പിച്ച വനങ്ങളാണ്. ഇവിടെയാണ് കാട്ടുമൃഗങ്ങളുടെ സാമ്രാജ്യങ്ങൾ കിടക്കുന്നതു്.

കെന്യായിൽ വെള്ളക്കാരുടെ കുടിയേറിപ്പാർപ്പ് ആരംഭിച്ചതു് 1901-ലാണ്. അന്നു കെന്യായിൽ ആകെ 13 വെള്ള

ക്കാർമാത്രമെ കൃഷിക്കാരായി കുടിപാർത്തിരുന്നുള്ളു. പത്തു കൊല്ലത്തിനുള്ളിൽ അവരുടെ സംഖ്യ 3000മായി വർദ്ധിച്ചു. 1921 ആകുമ്പോഴേയ്ക്കും 9000 വെള്ളക്കൃഷിക്കാർ കെന്യായിൽ താമസമുറപ്പിച്ചുകഴിഞ്ഞിരുന്നു. ഈ വെള്ളക്കൃഷിക്കാരിൽ പ്രമുഖൻ ഡെലാമെയർപ്രഭുവായിരുന്നു. 1903-ൽ ബ്രിട്ടീഷ് "ഗവൺമെൻറ്" അദ്ദേഹത്തിനു ഞോറോ എന്ന സ്ഥലത്ത് ഒരു ലക്ഷം ഏക്കർ കൃഷിഭൂമി പതിച്ചുകൊടുത്തു. അദ്ദേഹം ഇവിടെ "ഇക്വേറ്റർ റാഞ്ച്" എന്ന പേരിൽ തന്റെ തോട്ടങ്ങൾ ആരംഭിച്ചു. കൃഷിക്കു പുറമെ ധാരാളം പശുക്കളെയും ആടുകളെയും അദ്ദേഹം വളർത്തിയിരുന്നു. സോയ്സാംബു എന്ന സ്ഥലത്തുമാത്രം ഡെലാമെയർ പ്രഭുവിനു 40,000 ചെമ്മരിയാടുകൾ ഉണ്ടായിരുന്നുവത്രെ.

മൌണ്ട് കെന്യാ, എൽഗോൺഗിരി, അബർഡെയർ മലനിരകൾ എന്നിവയാണ് കെന്യായിലെ പ്രധാന പർവ്വതങ്ങൾ. ഇവയിൽ ഏറ്റവും ഉയരമുള്ള മല മൌണ്ട് കെന്യയാണ്. കെന്യാശൃംഗം 17,010 അടി പൊക്കത്തിൽ കിടക്കുന്നു.

മൌണ്ട് കെന്യാ

മുകൾഭാഗം ഹിമക്കട്ടകൾകൊണ്ടു മൂടപ്പെട്ട ഒരു മനോഹര ശൈലമാണ് മൌണ്ട് കെന്യാ. മലയുടെ അടിവാരത്തിൽ പാർക്കുന്ന കിക്കുയുവർഗ്ഗക്കാർ "ദൈവത്തിന്റെ ആസ്ഥാനം" എന്നപേരിൽ ഇതിനെ മന്ത്രോച്ചാരണങ്ങളോടെ ആരാധിച്ചുവരുന്നു.

ഒരു നൂറ്റാണ്ടുമുമ്പ്, 1849-ൽ, ക്രാഫ് (KRAPF) എന്നൊരു ജർമ്മൻപാതിരിയാണ് ഈ ഹിമഗിരിയെ ആദ്യമായി കണ്ടെത്തി ആ വിവരം പരിഷ്കൃതലോകത്തിനു നൽകിയതു്. ഭൂമധ്യരേഖയോടടുത്ത് ഹിമാവൃതമായൊരു മല നിലകൊള്ളുന്നുണ്ടെന്ന വാർത്ത അന്നു പലരും വിശ്വസിച്ചിരുന്നില്ല—പിന്നീട് അര നൂറ്റാണ്ടിനുശേഷം, 1899-ൽ, സർ ഹാൽഫോർഡ് മെക്കിൻഡർ എന്ന ആംഗലേയൻ ഒരു പർവ്വതാരോഹണസംഘത്തോടൊപ്പം ഈ മലകയറുകയും, ഇതിന്റെ ഏറ്റവും ഉയർന്ന കൊടുമുടിയായ

"മൌണ്ട് പിംഗാട്ടി"ൽ എത്തിച്ചേരുകയും ചെയ്തു. കെന്യാനിവാസികളായ ഒരു സംഘം വെള്ളക്കാരും 1929-ൽ ഈ കൊടുമുടിയിൽ എത്തുകയുണ്ടായിട്ടുണ്ട്.

ചുട്ടുപൊള്ളുന്ന ഇത്തരം ആഫ്രിക്കയിൽ വെട്ടിത്തിളങ്ങുന്ന ഹിമശിഖരത്തോടുകൂടിയ ഒരു ഗിരിരാജനെ അഭിമുഖീകരിക്കുന്നതു് അവിസ്മരണീയമായൊരനുഭവമാണ്. ഇളം പച്ചനിറം കലർന്ന ധാതുശിലാഖണ്ഡങ്ങൾ നിറഞ്ഞ അതിപുരാതനമായൊരു അഗ്നിപർവ്വതത്തിന്റെ പ്രേതമാണ് കെന്യാഗിരി. രണ്ടരമൈൽ ചുററളവും, 750 മുതൽ 1050 അടിവരെ താഴ്ചയുമുള്ള ഇതിന്റെ പഴയ മുഖദ്വാരം മുഴുവനും മഞ്ഞുമൂടി മാഞ്ഞുപോയിരിക്കുന്നു. പർവ്വതത്തിന്റെ നെറുകയിൽ നിന്നു പലവഴിക്കും ഒരു മൈൽ നീളത്തിൽ കനത്ത ഹിമഭിത്തികൾ ചരിവുകളിലൂടെ താഴ് ചാഞ്ഞുകിടക്കുന്നതു് വിസ്മയജനകമായ ഒരു കാഴ്ചയാണ്. മല ആകപ്പാടെ നിറഞ്ഞൊഴുകുന്ന ഒരു പാൽക്കടൽ പോലെ തോന്നും.

മലയുടെ പാർശ്വഭാഗങ്ങൾ, 5,500 മുതൽ 15,000 അടിവരെ ഉയരത്തിലുള്ള മേടുകൾ, മുഴുവനും ഇടതിങ്ങിയ കാടുകൾ മൂടിക്കിടക്കുകയാണ്. ഈ മേടുകാടുകൾ, ചില ഭാഗങ്ങളിൽ 17 മൈൽ നീളത്തിൽ പരന്നുകിടക്കുന്നതായി കാണാം. ഈ കാനനത്തിനു വനമേഖലയ്ക്കു മേല്പോട്ടു കുറെ ദൂരത്തോളം, യൂറോപ്പിലെ ആൽപ്സ് മേഖലയിലെ പ്രകൃതിയെ അനുസ്മരിപ്പിക്കുന്ന പ്രശാന്തസുന്ദരവും പുഷ്പസമൃദ്ധവുമായ പച്ചപ്പുൽപ്രദേശങ്ങൾ വ്യാപിച്ചുകിടക്കുന്നു. പിന്നെ ശരിയായ ഹിമപ്പാടങ്ങൾ തുടങ്ങുകയായി. മൌണ്ട് കെന്യായുടെ കിഴക്കെ ചരിവിൽ, 16,000 അടി ഉയരത്തിൽ, എല്ലാ കാലത്തും ഉറച്ച മഞ്ഞുമൂടിക്കിടക്കുന്ന അത്ഭുതകരമായൊരു തടാകവും കാണാം

കെന്യയുടെ വടക്കൻ അതിർത്തിജില്ല, ആഫ്രിക്കയുടെ വൈചിത്ര്യങ്ങളുടെയും, പൌരാണികജീവിതസമ്പ്രദായങ്ങളുടെയും ഒരു പ്രദർശനശാലയാണ്. നീണ്ട വേനൽക്കാലം. പൊള്ളുന്ന വെയിലും പൊടിതുള്ളുന്ന കാററും വരട്ടിയെടുത്ത വിശാലമായ

നിലങ്ങൾ. 20 മുതൽ 30 അടിവരെ പൊക്കം വരുന്ന ചിതൽപ്പുറ്റുകൾക്കിടെ വളഞ്ഞുകൊണ്ടു ചത്ത മൃഗങ്ങളുടെ നരച്ച അസ്ഥിപഞ്ജരങ്ങളും തലയോടുകളും ചിതറിക്കിടക്കുന്നതു് ഒരു സാധാരണമായ കാഴ്ചയാണ്. വേനൽക്കാലത്തു് തൊണ്ണൂറുകളെപ്പോലെ നിലത്തിനുള്ളിലേയ്ക്കു വലിഞ്ഞുകടന്നതായ പുഴകൾ മഴക്കാലം വരുമ്പോൾ പെട്ടെന്നു പതഞ്ഞുപതഞ്ഞ് പൊങ്ങിയുള്ള വെള്ളത്തിൽപ്പൊങ്ങിവരുന്ന മരങ്ങളെപ്പോലെ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നു. കുറ്റിക്കാടുകളും വൃക്ഷങ്ങളും, പാറക്കല്ലുകളും മൃഗാസ്ഥികളും ഈ ജലപ്രവാഹത്തിൽ കുതിക്കുന്നു. ഇവിടെ ഈ വിചിത്രങ്ങളായ പ്രകൃതിദൃശ്യങ്ങൾക്കിടയിൽ തങ്ങളുടെ പ്രത്യേകമായ ജീവിതസമ്പ്രദായങ്ങളും ആചാരങ്ങളും പുലർത്തിക്കൊണ്ടു് പരസ്പരം യാതൊരു ബന്ധവുമില്ലാത്ത തുർക്കാന, മൊ-റായിറോ, റണ്ടില്ലെ, സംബുറു, ബോറാൻ തുടങ്ങിയ കാട്ടുജാതിക്കാർ തമ്മിൽ പോരടിയും കൊള്ളയും കൊലയും നടത്തിയും കഴിഞ്ഞുകൂടുന്നു. ഗോത്രകലാപങ്ങൾ അമർത്താനും വെള്ളക്കാരന്റെ ആധിപത്യം അവരെ സദാ ഓർമ്മപ്പെടുത്താനും വേണ്ടി കുറെ "അസ്ക്കാരി" (നാടൻ പോലീസ്) കളെയും, ഒന്നു രണ്ടു വെള്ളഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരെയും ഇവിടെ നിയമിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഇവരൊഴികെ ഇവിടെ പരദേശികളായി ആരുമില്ല.

ഇവിടെനിന്നു എത്യോപ്യയിലേക്കും സുഡാനിലേക്കും തിരിഞ്ഞുപോകുന്ന പാതകൾ പൊടിനിറഞ്ഞു നരച്ച ആപൽക്കരമായ പാതരേഖകളാണു്. കെനിയയുടെ ഈ വടക്കൻ അതിർത്തിജില്ലയിൽ പ്രവേശിക്കാൻ ഗവൺമെണ്ടിന്റെ പ്രത്യേകാനുവാദം വേണം.

ഗലവർഗ്ഗക്കാർ

ഇവിടത്തെ തുർക്കാനകൾ പരാക്രമശാലികളാണു്. മെലിഞ്ഞു ദീർഘകായന്മാരായ പുരുഷന്മാർ തങ്ങൾക്കു പാരമ്പര്യസ്വത്തായി ലഭിച്ച അച്ഛൻമുത്തച്ഛന്മാരുടെ തലമുടികൾ കളിമണ്ണിൽ

കുഴച്ച് തൃക്കാക്കരപ്പന്റെ പ്രതിമപോലെ സദാ തലയിൽ സ്ഥാപിച്ചുകൊണ്ടു നടക്കുന്നു. ചുമലും, കഴുത്തിന്റെ പിൻഭാഗവും ഒരു തോലുറകൊണ്ട് മറച്ചു നടക്കുന്ന ഇക്കൂട്ടർ വസ്ത്രത്തിന്റെ ആവശ്യം അറിഞ്ഞുകൂട. ഇവരുടെ മുഖ്യ ആയുധം കുന്തമാണ്— ഒട്ടകപ്പക്ഷിയുടെ ചർമ്മംകൊണ്ടു നിർമ്മിച്ച ഒരു പരിചയും കാണാം. കുന്തത്തിന്റെ നീളം എത്രകണ്ടു ചെറുതാണോ അത്രയും വലിയ വീരസാഹസികനാണ് അതിന്റെ വാഹകൻ എന്നാണ് വെപ്പ്. കയ്യിന്റെ മണിക്കെട്ടത്തിൽ വൃത്താകൃതിയിൽ മൂർച്ചയുള്ള വായ്ത്തലയോടുകൂടിയ ഒരു ലോഹകങ്കണവും അവൻ അണിഞ്ഞിരിക്കും.

സദാ പുഞ്ചിരിതൂകുന്ന പ്രസന്നാനനകളായ തരുണികളാണ് ഇൾമൊറാനത്തരുണികൾ. അരയിൽ വർണ്ണക്കല്ലുകൾ കോർത്തുണ്ടാക്കിയ ഒരരഞ്ഞാണമല്ലാതെ പെണ്ണുങ്ങൾ വസ്ത്രം ധരിക്കാറില്ല. എന്നാൽ ഇവർ വലിയ ആഭരണഭ്രമക്കാരാണ്. ഇരുമ്പുകമ്പികൾ വളച്ചും ചുരച്ചും ഉണ്ടാക്കിയ പലതരം ആഭരണങ്ങളുടെ ഭാരിച്ച ചുമട് ഇവരുടെ കയ്യിലും കാതിലും കഴുത്തിലും കാണാം.

ഒരു ഇൾമൊറാനത്തരുണനു വിവാഹത്തിനു ഒരു പെണ്ണിനെ കിട്ടണമെങ്കിൽ അവൻ ഒരു നരഹത്യ നടത്തിയതിന്റെ തെളിവു ഹാജരാക്കണമെന്ന ഒരു സമുദായനിയമം ഈ അടുത്തകാലം വരെയ്ക്കും ഇവരുടെയിടയിൽ നടപ്പിലുണ്ടായിരുന്നു. അസ്കാരികളെയും കഴുമരത്തെയും ഭയന്നു ഇന്ന് ഇവർ നരവേട്ടയ്ക്കു മുതിരുന്നില്ലെന്നേയുള്ളു.

വാന്തെറോബോ

മലകളിലും, മലഞ്ചെരിവുകളിലെ ദുർഗ്ഗമമായ പാറക്കെട്ടുകളിലും പാർത്തുവരുന്ന ഒരു വിചിത്രവർഗ്ഗമാണ് കെനിയായിലെ കാട്ടുകുറവന്മാർ എന്നു വിളിക്കാവുന്ന വാന്തെറോബോകൾ. കുന്തവും, ചാട്ടുളിയും, വിഷം പുരട്ടിയ അമ്പുകളുമാണ് ഇവരുടെ ആയുധങ്ങൾ. ഇവർ മികച്ച നായാട്ടുകാരാണ്. കാട്ടു

മൃഗങ്ങളെ കെണിവെച്ചും, കുഴിയിൽ വീഴ്ത്തിയും പിടിയ്ക്കാൻ ഇവർക്കു പ്രത്യേകസാമർത്ഥ്യമുണ്ടു്. വേനൽക്കാലത്തു്, ഇലകളും കൊണ്ടു കെട്ടിമറച്ച മാടങ്ങളിലും, മഴക്കാലത്തു് പാറക്കെട്ടുകളുടെ മറവിലുള്ള ഗുഹകളിലുമാണു് ഇവർ പാർക്കുന്നതു്.

സാംബുറ, റണ്ടില്ലേ തുടങ്ങിയ അയൽക്കാരായ മലവർഗ്ഗങ്ങളുമായി വാണ്ടറോബോകൾക്കു യാതൊരു ബന്ധുതകളുമില്ല. ഇവരെ ഒരു പ്രത്യേക വർഗ്ഗമായി പരിഗണിച്ചുകൂടാ എന്നതാണു് വാസ്തവം. പല വർഗ്ഗങ്ങളിൽനിന്നുമുള്ള കുററവാളികളും കലഹദ്രോഹികളും മലകളിലേയ്ക്കു രക്ഷപ്പെട്ടു് ഒരു സംഘമായി വളർന്നുവന്നിരിക്കയാണു്. ഇവരുടെ സങ്കേതസ്ഥാനങ്ങളിലേയ്ക്കു കടന്നു ചെല്ലാൻ ജീവനിൽക്കൊതിയുള്ളവരാരും മുതിരുകയില്ല. വഴിയിൽ വലിയ കുഴികളുണ്ടാക്കി അവയിൽ വിഷക്കുന്തങ്ങൾ നാട്ടി നിർത്തി ഇലകളും പുല്ലുകളും വിതറി മറച്ചുകളയും. അവിടെ കാലുകുത്തുന്ന മൃഗങ്ങളും മനുഷ്യരും പെട്ടതുതന്നെ. കുന്തങ്ങൾ ഘടിപ്പിച്ച കനത്ത മരത്തടികൾ മരക്കൊമ്പുകളിൽ കാററിൽപ്പറക്കുംപോലെ വലിച്ചുനീട്ടിക്കെട്ടി അതിക്രമിച്ചു കടക്കുന്നവരുടെ കഥ കഴിയ്ക്കുന്ന ഒരു സൂത്രവും ഇവരുടെ കയ്യിലുണ്ടു്. ഈ മരത്തടിക്കെണിയുടെ താഴെക്കൂടി പോകുന്നവരുടെ തലയ്ക്കു വിഷക്കുന്തം വീണില്ലെങ്കിൽ മരത്തടികൊണ്ടുള്ള മാരണപ്രഹരമെങ്കിലും കിട്ടാതിരിക്കയില്ല.

ഉപാ എന്നൊരു വൃക്ഷത്തിന്റെ കറയാണു് ഇവർ അസ്ത്രങ്ങളിൽ പുരട്ടുന്നതിനുപയോഗിക്കുന്ന വിഷം.

കെനിയായുടെ വടക്കേ അററത്തു എത്യോപ്പിയയെ തൊട്ടുകൊണ്ടു് റൂഡോൾഫ് തടാകം കിടക്കുന്നു. റൂഡോൾഫിനും കെന്യാഗിരിപ്രദേശത്തിനും ഇടയിലുള്ള മലമ്പ്രദേശങ്ങളിലാണു് മുൻപറഞ്ഞ വിചിത്രവർഗ്ഗങ്ങൾ പാർത്തുവരുന്നതു്.

അദ്ധ്യായം 6.

നൈറോബിയിൽനിന്നു കിസുമുവിലേയ്ക്കു്

സമയം 11-55

തിരിഞ്ഞു നൈറോബിസ്റ്റേഷൻ വിട്ടു കുറച്ചു കഴിഞ്ഞപ്പോൾ മലകയററം തുടങ്ങി. കിക്കയുമലകളാണു്. അടുക്കുള്ള കുന്നിൻപുറങ്ങളും പച്ചപുതച്ച മൈതാനപ്രദേശങ്ങളും ഇടകലർന്ന ഒരു വിചിത്ര ഭൂവിഭാഗം. അവിടവിടെ അക്കേഷ്യാമരങ്ങൾ പച്ചക്കുട നിവർത്തി നിൽക്കുന്നു. ഇപ്രദേശങ്ങളിലെ സാധാരണ വൃക്ഷങ്ങളാണു് അക്കേഷ്യ. ചെറിയ മഞ്ഞനിറം കലർന്ന തടികളുടെ മൂർദ്ധാവിൽ, പച്ചനിറത്തിലുള്ള വലവിരിയ്ക്കുംപോലെ ശിഖരങ്ങൾ സമനിരപ്പിൽ പടർന്നു പന്തലിച്ചു നില്ക്കുന്നുണ്ടാകും. ചില മരങ്ങളിൽ തവിട്ടുനിറത്തിലുള്ള പട്ടുകൾ ചുരുട്ടിത്തൂക്കിയിട്ടപോലെ കുരിയാററക്കൂടുകൾ കൂട്ടമായി കാണാം. മലഞ്ചെരിവുകളിലും അത്തരം വലിയ കൂടുകൾ ചിതറിക്കിടക്കുന്നു. അവ കുരിയാററക്കൂടുകളല്ല. കിക്കയു വർഗ്ഗക്കാരുടെ വൃത്താകൃതിയിലുള്ള കൊച്ചുപുൽക്കുടിലുകളാണു്. കിക്കയുകളുടെ റിസർവ്വ് നിലങ്ങളിലൂടെയാണു് ഞങ്ങൾ സഞ്ചരിക്കുന്നതു്. ഇടയ്ക്കിടെ കാലിക്കൂട്ടങ്ങൾ കാഴ്ചപ്പാടിലേയ്ക്കിറങ്ങി വരുന്നു. മസായി വർഗ്ഗത്തിന്റെ സമ്പത്തുകളാണു് ഈ തടിച്ചുകൊഴുത്ത കാലികൾ. ശിരസ്സു മുണ്ഡനം ചെയ്തു്, കാതുകൾ തുളച്ചു വലുതാക്കി, കഴുത്തിൽ ലോഹചക്രങ്ങളും കെട്ടിത്തൂക്കിയ മസായികളെയും ഇടയ്ക്കിടെ കാണാം. അവർ ഈ കെ

ച്ചിൽപ്പുറങ്ങളും ഉപയോഗപ്പെടുത്തുന്നതൊന്നല്ലാതെ ഇവിടെ പാർക്കാൻ അവർക്കവകാശമില്ല. അകലെ അവർക്കും സ്വന്തമായ റിസർവ്വ് ഭൂമികളുണ്ട്.

12-45. ഞങ്ങളും കബാതെ എന്ന ഗ്രാമത്തിലെത്തി. കബാതെ വിട്ടപ്പോൾ, കാടുകളും കുന്നിൻചരിവും. വിജനമായ വനാന്തർഭാഗത്തിലൂടെയാണ് റെയിൽവെ ഇതുവഴി പോകുന്നത്.

1-15 സ്റ്റേഷന്റെ പേർ കികുയു എന്നതന്നെയാണ് യൂക്കാലിപ്റ്റസ് വൃക്ഷങ്ങളും വളർന്നു നിൽക്കുന്ന കുന്നിൻചെരുവുകളിൽ ഇടവഴിയിൽ ചുരുള്ള പാറ നിരന്നതുപോലെ തോന്നും. ആ കുന്നുകളുടെ കഴുത്തിൽ പുൽത്തകിടികളും പതിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ചില കുന്നിൻപുറങ്ങളിൽ പടമരങ്ങളോടുകൂടിയ തോട്ടങ്ങൾ കാണുന്നു.

ഞങ്ങളും നൈറോബിയിൽ നിന്ന് റെയിൽ മാർഗ്ഗം 18 മൈൽ സഞ്ചരിച്ചുകഴിഞ്ഞു. ആ 18-ാമത്തെ മൈൽക്കുറി സമുദ്രനിരപ്പിൽനിന്ന് 2,000 അടി പൊക്കത്തിലാണ് നിലകൊള്ളുന്നത്. താഴെ മലയുടെ അടിവാരത്തിൽ, നൈറോബി നഗരം തെളിഞ്ഞു കാണാം.

വണ്ടി പിന്നെയും മല കയറുകയാണ്.

2 മണി—മുഗുഗാ സ്റ്റേഷൻ. 7029 അടി പൊക്കത്തിലുള്ള ഒരു മേട്ടിലാണ് മുഗുഗാ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നത്. മുഗുഗയിൽനിന്ന് അരമണിക്കൂർ യാത്രചെയ്ത് ഞങ്ങൾ 25-ാം മൈലിലെ ലിമുറുസ്റ്റേഷനിലെത്തി.

കെനിയയുടെ തലസ്ഥാനം പണിചെയ്യാൻ ആദ്യം കണ്ടുവെച്ച സ്ഥലം ലിമുറുവായിരുന്നു. ആ ഭാഗ്യം നൈറോബി തട്ടിയെടുത്തുകളഞ്ഞു. 7340 അടി പൊക്കത്തിലുള്ള ലിമുറു മേട് കാഴ്ചയിലും കാലാവസ്ഥയിലും നമ്മുടെ ഊട്ടിയോട് കിടപിടിക്കുന്നതാണെന്ന് പറയാം. ഇതൊരു സുഖവാസകേന്ദ്രമാണ്. കിഴക്കെ ആഫ്രിക്കയിൽ വെള്ളക്കാരുടെ സ്വർഗ്ഗമാണ് കെനിയ. കെനിയയിലെ അമരാവതിയാണ് ലിമുറു. ധാരാളം വെള്ളക്കാർ

ഇവിടെ സ്ഥിരതാമസമാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

ഇവിടെ ധാരാളം പച്ചപ്പുൽമൈതാനങ്ങളുണ്ട്. അതിനാൽ കാലിവളർത്തൽ ഇവിടെ വിപുലമായ തോതിൽ നടക്കുന്നു. യൂറോപ്യൻ വർഗ്ഗക്കാരായ പശുക്കളെ ഇവിടെ വളർത്തിവരുന്നു. യൂറോപ്യൻ പച്ചക്കറികളും ഇവിടെ സമൃദ്ധിയായി കൃഷിചെയ്തുവരുന്നുണ്ട്.

ലിമുറുവിന്റെ താഴ്വരകളിൽ കാപ്പിത്തോട്ടങ്ങളും ചായത്തോട്ടങ്ങളും നിറഞ്ഞുനിൽക്കുന്നു. ലിമുറുവിന്റെ മേൽ നിലപ്പുതപ്പും പോലെ ഒരു വലിയ തടാകവും പരിലസിക്കുന്നുണ്ട്.

കെന്യയിലെ പ്രധാന ഉല്പന്നങ്ങൾ ചായ, കാപ്പി, സൈഡൽ എന്നിവയാണ്. കൃമിസംഹാരി മരുന്നിനുപയോഗിക്കുന്ന പൈറത്രം എന്ന ഒരുതരം സൂര്യകാന്തിപ്പൂച്ചെടിയും ഇവിടെ സമൃദ്ധിയായി കൃഷിചെയ്തുവരുന്നുണ്ട്. കൈപ്പുരവും സണ്ണവുമാണ് ഇവിടെനിന്നു കയററി അയക്കപ്പെടുന്ന മററു വസ്തുക്കൾ. മൃഗചർമ്മങ്ങളും കൂടുതലായ ഒരു കയററുമതിച്ചരക്കാണ്. കിഴക്കെ ആഫ്രിക്കയിൽ വെണ്ണ കയററി അയക്കുന്ന ഒരേ ഒരു കേന്ദ്രം കെന്യയാണ്. ലിമുറുവിലെ ഡയറിഫാമുകളാണ് ഈ വെണ്ണ ഉൽപ്പാദിപ്പിക്കുന്നതു്.

3 മണി. ലിമുറുവിൽനിന്ന് 12 മൈൽ സഞ്ചരിച്ച് അപ്പ്‌ലാൻഡ്സിൽ എത്തി. റിഫ്ട് വാലിയുടെ കിഴക്കെ ഭിത്തിയിലെ ഏററവും പൊക്കമുള്ള തീവണ്ടിമാർഗ്ഗമാണിതു്. 7832 അടി ഉയരത്തിലാണ് സ്റ്റേഷൻ തങ്ങിക്കിടക്കുന്നതു്.

ഇവിടംമുതൽക്ക് ആഫ്രിക്കൻ വൻകരയിലെ അത്ഭുതകരമായ പിളർപ്പ്—റിഫ്റ്റ് വാലി—കണ്ടുതുടങ്ങുന്നു. പച്ചക്കാടുകളും, നീലത്തടാകങ്ങളും, തവിട്ടുനിറത്തിലുള്ള മേടുകളും, പുൽത്തകിടുകളും നീർച്ചാട്ടങ്ങളും കൊണ്ടലംകൃതമായ ഒരു ദേവലോകമാണിതു്.—ഇങ്ങനെ ആഫ്രിക്കയിലെ നിറപ്പകിട്ടുള്ളൊരു ചിത്രശാല അതിന്റെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ 9350 അടി പൊക്കമുള്ള

ലൊംഗൊനോട്ട്ഗിരിയുടെ കൊടുമുടി ഉന്നതനിരയിൽ പൊങ്ങി നില്ക്കുന്നു. കെട്ടടങ്ങിയ ഒരഗ്നിപർവ്വതമാണ് ലൊംഗൊനോട്ട്. ആ മല മദ്ധ്യാഹ്നവെയിലിൽ ഒരു നീലത്തിരശ്ശീലപോലെ ആകാശത്തിൽ പൊങ്ങിനില്ക്കുന്നു.

പടുമരങ്ങളും ഇടതൂർന്നുവളർന്നുനില്ക്കുന്ന കാടുകളാണ് ഇവിടെ മുഴുവനും. തിമിംഗലവാസ്യമായ വനങ്ങൾ ശേഖരിയുന്നത് ഇവിടെനിന്നാണ്. സദാ മഴ ചൊരിഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന അന്തരീക്ഷം. നീലഗിരിയിലെവിടെയോ എത്തപ്പെട്ടതുപോലെതോന്നും.

റിംഗ്റഡ് വാലിയുടെ കിഴക്കൻ ഭിത്തിയിലൂടെ തിവണ്ടി കിഴ്ക്കോട്ടുള്ള യാത്ര ആരംഭിക്കുകയായി.

3½ മണി—മട്ടാത്തിയാ സ്റ്റേഷൻ. വണ്ടി 825 അടി താഴോട്ട് ഇറങ്ങിക്കഴിഞ്ഞു. കുറവൻ വളവുകൾ. ചില വളവുകളിൽ വണ്ടിയുടെ മറ്റെ അറ്റം കൈകൊണ്ട് തൊടാമെന്നുതോന്നും. ഒരു നാഗത്തെപ്പോലെ തീവണ്ടി പിളർപ്പിലേക്ക് പുറത്തിഴഞ്ഞു പോകുകയാണ്. ഇട തൂർന്ന കാടുകൾ ഞങ്ങളെ പിന്തുടരുന്നു. മുന്നിൽ റിംഗ്റഡ് വാലി വെളിച്ചം നില്ക്കുന്നു.

4 മണി 8 മൈൽ ദൂരം, 600 അടി ഇറങ്ങിക്കഴിഞ്ഞു. കിഴക്കൻ കാടുകളുടെ അവസാന ഭാഗമാണ് കിലോമീ—കുറിയ മരങ്ങളുടെ കൂട്ടങ്ങൾ അങ്ങുമിങ്ങും ചിതറിക്കിടക്കുന്നു. തണുത്ത അന്തരീക്ഷം ഞങ്ങളെ തലോടുന്നു. നീലഗിരി റെയിൽവെ വഴി മേട്ടുപ്പാളയത്തിൽ ചെന്നെത്തുംപോലെയുള്ള ഒരു മാറ്റം—കുറച്ചുകൂടി ചെന്നപ്പോൾ, റിംഗ്റഡ് വാലിയുടെ അടിത്തട്ട് സ്പർശിച്ചു തുടങ്ങി. ലൊംഗൊനോട്ട്മല മുന്നിൽ ഒരു കോട്ട പോലെ പൊങ്ങി നില്ക്കുന്നു.

4½ മണി—ലൊംഗൊനോട്ട്. മലയുടെ കാൽക്കലുള്ള ഒരു സ്റ്റേഷൻ.

വണ്ടി ലിംഗൊനോട്ട് മലയെ ചുറ്റിക്കൊണ്ടാണ് സഞ്ചരിക്കുന്നത്. റെയിൽപ്പാതയ്ക്കിരുവശവും പുൽമേടുകളാണ്. മലമുകളും, പിളർപ്പിന്റെ ശാലയും പുൽമൈതാനങ്ങളും സമതലി

ക്കുന്ന മോഹന രംഗങ്ങൾ. ഇവിടെ വന്യമൃഗങ്ങളെ ഒററയായും കൂട്ടമായും കണ്ടുതുടങ്ങി. ആ പരന്ന പുൽമേടുകളിൽ മേഞ്ഞുനടക്കുന്ന മൃഗങ്ങളിലധികവും മാനുകളും ജിറാഫുകളുമാണ്. തീവണ്ടിയ്ക്കു ചുററി ധാരാളം മൃഗങ്ങൾ കൊല്ലംതോറും ചാകാറുണ്ടത്രെ.

5 മണി. ന്യാന്ദ്രു ഏബർഡേർ മല— ഈ കാട്ടുമല മുതൽക്ക് നൈവാഷാ സരസ്സു കണ്ടു തുടങ്ങുന്നു. മലയുടേയും സരസ്സിന്റേയും ഇടയ്ക്കു കിടക്കുന്ന വിശാലമായ പുൽമൈതാനങ്ങളിൽ സീബ്രകളും ഒട്ടകപ്പക്ഷികളും മേഞ്ഞുനടക്കുന്നു. ഇടയ്ക്ക് മാൻകൂട്ടങ്ങളുമുണ്ട്. വിശാലമായൊരു മൃഗശാലയിലൂടെ സഞ്ചരിക്കുകയാണെന്നു തോന്നും.

നൈവാഷയുടെ കരയിൽ ധാരാളം വെള്ളപ്പക്ഷികളേയും കാണുന്നുണ്ട്. ആഫ്രിക്കൻ നാരപ്പക്ഷികളാണെന്നു തോന്നുന്നു. 5½ മണി— തടാകക്കരയിലെ നൈവാഷാ സ്റ്റേഷൻ.

12 മൈൽ നീളവും 9 മൈൽ വീതിയുമുള്ള ഒരു തടാകമാണ നൈവാഷ. സമുദ്രനിരപ്പിൽനിന്ന് 6230 അടി പൊക്കത്തിൽ കിടക്കുന്ന ഈ മലമ്പ്രദേശം മുഴുവനും വെള്ളക്കാർ സ്വന്തമാക്കി വെച്ചിരിക്കയാണ്. കെനിയയിൽ വെള്ളക്കാരായ കുടിയേറിപ്പാർപ്പുകാരുടെ ആദ്യത്തെ കേന്ദ്രം നൈവാഷയായിരുന്നു. സുഖകരമായ കാലാവസ്ഥ—ഫലപുഷ്ടിയുള്ള നിലം—വേട്ടയാടുവാൻ വന്യമൃഗസമൃദ്ധമായ കാടുകളുടെ സാമീപ്യം. ഇവയെല്ലാം ഒത്തുചേർന്ന ഈ സുന്ദരപ്രദേശത്തെ ബ്രിട്ടീഷുകാരായ കുടിയേറിപ്പാർപ്പുകാർ ക്രമേണ തങ്ങളുടെ പിറന്ന നാട്ടിൻപുറങ്ങളുടെ പകർപ്പുകളാക്കി മാററി. വെള്ളക്കാർ ഇവിടെ കുതിരകളേയും പശുക്കളേയും ധാരാളമായി വളർത്തിവരുന്നുണ്ട്. നൈവാഷാ പരിസരം ഗോതമ്പുകൃഷിക്കു പററിയ സ്ഥലമാണെന്നും അവർ കണ്ടുപിടിച്ചു. ഇവിടെ ധാരാളം ഗോതമ്പുവയലുകൾ കാണാം. ആഫ്രിക്കയുടെ ചൂടും ചൂരും ഇവിടെയില്ല. പ്രകൃതിസൗന്ദര്യത്തിൽ നൈവാഷയോടു കിടപിടിക്കുന്ന പ്രദേശങ്ങൾ ആഫ്രി-

ക്കയിൽ അധികമുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നില്ല. സായാഹ്നവെയിലിൽ മുങ്ങിനില്ക്കുന്ന നൈവാഷാ തടാകക്കര എന്റെ നയനങ്ങളെ പിടിച്ചുനിർത്തി. വെള്ളക്കാരുടെ ബംഗ്ലാവുകളും കൃഷിസ്ഥലങ്ങളും പ്രകൃതിസൗന്ദര്യവും പരിസരത്തിന് ശോഭ കൂട്ടുന്നു.

റിഫ്റ്റ് വാലിയുടെ ഏറ്റവും അഗാധപ്രദേശം 6200 അടി—പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നത് നൈവാഷയിലാണ്. 13000 അടി പൊക്കത്തിൽ അബർഡയർ മലനിരകളും നൈവാഷയുടെ കിഴക്കു കിടക്കുന്നു. കിക്കുയുകളുടെ സാമ്രാജ്യമാണ് അബർഡയർ മലകൾ. കെനിയയിൽ ഫലപുഷ്ടിയുള്ള ഉയർന്ന പ്രദേശങ്ങൾ മുഴുവനും തന്നെ വെള്ളക്കാർക്ക് നീക്കിവെച്ചിരിക്കയാണ്. ഇവിടെ വെള്ളക്കാർ മാത്രം അവകാശപ്പെട്ട ഉയർന്ന നിലങ്ങളുടെ ആകെ വിസ്തീർണ്ണം 16,000 ചതുരശ്രമൈലോളം വരും. കെനിയയിലെ വെള്ളക്കാരുടെ ഉയർന്ന സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ ഉത്തരപാർശ്വം നൈവാഷയെ സ്പർശിക്കുന്നു.

നൈവാഷ വിട്ടപ്പോൾ കന്നുകാലികളെ വളർത്തുന്ന കേന്ദ്രങ്ങൾ തുടർച്ചയായി കണ്ടുതുടങ്ങി. കമ്പിവേലികൊണ്ട് വേർതിരിക്കപ്പെട്ട വിശാലമായ മൈതാനങ്ങളിൽ ഇംഗ്ലീഷ് പശുക്കൂട്ടങ്ങൾ മേഞ്ഞു നടക്കുന്നു.

6 മണി—മൊറെൻഡാറ്റ് സ്റ്റേഷൻ. മൊറെൻഡാറ്റും വെള്ളക്കാരുടെ ഒരു കാർഷികഗ്രാമമാണ്. അടുത്ത താവളം ഗിൽഗില്ലാണ്. കുറെക്കൂടി ഉയർന്ന വിതാനത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന പ്രശാന്തസുന്ദരമായൊരു ഗ്രാമമാണിത്.

മേടുകൾ കയറിയും ഇറങ്ങിയും, യൂറോപ്യൻ കൃഷിസ്ഥലങ്ങളും, കാലിത്തൊഴുത്തുകളും ചുറ്റിക്കൊണ്ടും നൈവാഷയിൽനിന്ന് 57 മൈൽ സഞ്ചരിച്ച് 8½ മണിക്ക് ഞങ്ങൾ നക്കുറുവിൽ എത്തി. 5950 അടി പൊക്കത്തിലാണ്.

ഒരു വലിയ യൂറോപ്യൻ കാർഷികകേന്ദ്രമാണ് നക്കുറു. ഇവിടെ ഒരു വലിയ തടാകം വ്യാപിച്ചുകിടക്കുന്നു. മെനംഗായി മലയുടെ അടിവാരത്തിലാണ്, 26 ചതുരശ്രമൈൽ വിസ്താരമു

ള്ള നക്കുരുതടാകം മിക്കവാറും വറ്റിക്കിടക്കുന്നതു്. ചുകപ്പുവർണ്ണം കലർന്നു് തൊടയോടുകൂടിയ ഹംസപ്പക്ഷികളെ ഈ തടാകക്കരയിൽ ആയിരക്കണക്കിൽ കാണാമത്രെ.

കെനിയായിൽ വെള്ളക്കാരുടെ കുടിയേറിപ്പാർപ്പു കേന്ദ്രങ്ങളിൽ മൂന്നാമത്തേതാണു് നക്കുരു. ഇവിടെ ഗോതമ്പും ധാരാളമായി കൃഷിചെയ്തുവരുന്നു. കന്നുകാലിവളർത്തുകേന്ദ്രങ്ങളും ഇവിടെ കുറവല്ല.

നക്കുരു വിട്ടുകഴിഞ്ഞാൽ വണ്ടി റിഫ്റ്റ്‌വാലിയുടെ പടിഞ്ഞാറെ പുറത്തിലേക്കുള്ള കയറ്റം ആരംഭിക്കുകയായി. 11 മണിക്കു് ഞങ്ങൾ ഞ്ജോറോവിലെത്തി. ചോളകൃഷിക്കു പ്രസിദ്ധിപെറ്റ സ്ഥലമാണു് ഞ്ജോറോ.

ഞ്ജോറോവിൽനിന്നങ്ങോട്ടുള്ളയാത്ര കുറെ മണിക്കൂറുകളോളം ചെങ്കുത്തായ തിട്ടികളും, പിളർപ്പുകളും, പാറക്കെട്ടുകളും നിറഞ്ഞ മാമരവനങ്ങളിലൂടെയാണു്. ഈ റെയിൽവെനിർമ്മാണത്തിൽ പ്രകൃതി ഏറ്റവുമധികം തടസ്സങ്ങൾ അനുഭവപ്പെടുത്തിക്കൊടുത്തതു് ഈ വനമേഖലയിലായിരുന്നു. ഈ ഭാഗത്തിൽ ഏതാണ്ടു് 73 മൈൽ നീളത്തിൽ റെയിൽ സ്ഥാപിക്കാൻ വേണ്ടി നിർമ്മിക്കേണ്ടിവന്ന പാലങ്ങളുടെ ആകെ നീളം 13000 അടിയോളംവരും. ഇവയിൽ ഒരു പാലത്തിനു് 900 അടി നീളമുണ്ടു്. 100 അടി പൊക്കമുള്ള കാലുകളിലാണു് മറ്റൊരു പാലം ഘടിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതു്.

ഈ പാലങ്ങളുടേയും പാറക്കെട്ടു് പാർശ്വങ്ങളുടേയും മുകളിൽനിന്നു് കരിമ്പച്ചക്കാടുകളുടെ പഴുതിലൂടെ ലഭിക്കുന്ന റിഫ്റ്റ് വാലിയുടെ കാഴ്ച അത്ഭുതകരമാണത്രെ. പകൽയാത്രയിലേ അതു് ആസ്വദിക്കാനൊക്കൂ. രാത്രിയിലായതുകൊണ്ടു് എനിക്കു് അതിന്റെ ഭംഗി ഊഹിക്കാനേ കഴിഞ്ഞുള്ളു. നല്ല നിലാവുണ്ടായിരുന്നതുകൊണ്ടു് കുറച്ചൊരാശ്വാസമായി. റിഫ്റ്റ് വാലിയിലെ ശൃംഗങ്ങളും അകലെ പൂനിലാവിൽ സ്വപ്നദർശനം പോലെ മിന്നി മറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു

അസാമാന്യവേഗത്തിലാണ് വണ്ടി മല കയറുന്നത്. അർദ്ധരാത്രിയോടുകൂടി ഞങ്ങൾ മലയുടെ മുകൾപ്പരപ്പിലെത്തി. ഷിമിലൂ സമ്മിറ്റ് എന്നാണ് സ്റ്റേഷന്റെ പേര്. ഉയരം 8322 അടി. ഈ റെയിൽ മാർഗ്ഗത്തിലേറ്റവും ഉയരത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന സ്റ്റേഷനാണിത്.

(ബ്രിട്ടീഷ്സാമ്രാജ്യത്തിലെ ഏറ്റവും ഉയരത്തിൽ കിടക്കുന്ന റെയിൽവേ സ്റ്റേഷൻ, ഈ മൊറാദാബാദ്, കന്നാല റെയിൽ മാർഗ്ഗത്തിൽ തന്നെയാണുള്ളത് എന്ന വസ്തുതയും ഇവിടെ പ്രസ്താവ്യമാണ്. 3003 അടി ഉയരത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ടിമ്പോറോഡാ എന്ന തീവണ്ടിയാപ്പീസിനാണ് ആ ബഹുമതി ലഭിച്ചിരിക്കുന്നത്.)

അർദ്ധരാത്രി കഴിഞ്ഞിട്ടും ഞാൻ ഉറങ്ങിയില്ല. കടന്നുപോകുന്ന റെയിൽവേ സ്റ്റേഷനുകളുടെ പേരുകൾ നോക്കി മനസ്സിലാക്കി, കയ്യിൽ സൂക്ഷിച്ചിരുന്ന ഗൈഡ് ബുക്കിൽ അപ്രദേശങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള വിവരങ്ങളുണ്ടെങ്കിൽ അതു വായിച്ചുകൊണ്ട് ഞാൻ ഉറക്കമിളച്ചിരുന്നു. വാൾട്ടെയറിൽനിന്ന് 173-ാമത്തെ മൈലിലുള്ള റെയിൽവേസ്റ്റേഷനാണ് ലോൺഡ്യൂറി. ചായത്തോട്ടങ്ങളുടെ ജില്ലയായ കൊറാപ്പുട്ടിലേക്ക് പോകാൻ ഇവിടെയാണിറങ്ങേണ്ടത്. കൊറാപ്പുട്ട് ചായ, കയറി അയയ്ക്കുന്ന സ്റ്റേഷനും ഇതുതന്നെയാണ്. ഇവിടെ നിന്ന് 25 മൈൽ ദൂരെയാണ് കൊറാപ്പുട്ട്.

ലോൺഡ്യൂറി വിട്ട് കുറെദൂരം ചെന്നപ്പോൾ വണ്ടി ഒരു തുരങ്കത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു. ഞാൻ ഉണർന്നിരുന്നു. തുരങ്കത്തിന്റെ പടിഞ്ഞാറെ കവാടത്തിൽനിന്ന് നോക്കിയാൽ ദൂരെ വിഷ്ണൂറിയ തടാകം കാണാമെന്ന് ഗൈഡ് ബുക്കിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. പകൽ നല്ല തെളിവുള്ള അന്തരീക്ഷത്തിൽ മാത്രമേ ഈ തടാകക്കാഴ്ച കാണാൻ കഴിയൂ എന്നും ഗൈഡ് ബുക്കിൽ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. രാത്രിയിലാണെങ്കിലും നല്ല നിലാവുള്ളതുകൊണ്ട് ആ കാഴ്ച കാണാൻ പറ്റുമോ എന്ന് ഞാനൊന്നു പരീക്ഷ

ണം നടത്തി. വണ്ടി തുരങ്കം കടന്നു പുറത്തുചാടി. ഞാൻ ഉൽക്കണ്ഠയോടെ പടിഞ്ഞാട്ടു ദൃഷ്ടിയുറപ്പിച്ചു. പൂനിലാവിൽ നനച്ച അന്തരീക്ഷം. കുറെ വെൺമേഘങ്ങൾ ആകാശത്തിൽ മേഞ്ഞു നടക്കുന്നു. അകലെ എന്തോ ഒന്നു തിളങ്ങിക്കണ്ടു. അമ്പതു മൈൽ അകലെയുള്ള വിക്റ്റോറിയാ നയാൻസാ തടാകമായിരിക്കും അതെന്നു് ഞാൻ സ്വയം വിശ്വസിച്ചു.

ഈ റെയിൽവെ വിഭാഗത്തിലുള്ള ഒരേ ഒരു തുരങ്കമാണിതു്.

അടുത്തതാവളം ഫോർട്ടു് ടെർണാൻ. ഇവിടംമുതൽക്കു് ഭൂപ്രകൃതി മാറിത്തുടങ്ങുന്നു. കാടുകളുടെ രംഗം അവസാനിച്ചു. തിരമാലകൾപോലെ പുൽമേടുകൾ ചൂഴ്ന്നു നിൽക്കുന്ന വിശാലതയാണു് മുമ്പിൽ കിടക്കുന്നതു്. വായുവിനു കുളുർമ്മകൂടിവരുന്നു. നന്ദിമലയുടെ അടിവാരത്തിലൂടെയാണു് ഞങ്ങളിപ്പോൾ സഞ്ചരിക്കുന്നതു്.

ഇവിടത്തെ നിവാസികളായ നന്ദിവർഗ്ഗക്കാർ, തങ്ങളുടെ നാടു കയ്യേറിയ ബ്രിട്ടീഷുകാരോടു് ദീർഘകാലം പൊരുതിയവരാണു്. ബലിഷ്ഠകായരും പരാക്രമശാലികളുമായ കൂട്ടരാണു നന്ദികൾ. ഇവിടെ റെയിൽവെ വന്നകാലത്തു് റെയിൽവെ സ്റ്റേഷൻ ആക്രമിക്കുക എന്നതു് ഇവരുടെ ഒരു വിനോദമായിരുന്നു. റെയിൽവെ വക ടെലഗ്രാഫ് കമ്പികൾക്കു് രക്ഷയില്ലാതായി. കണ്ഠാഭരണങ്ങളും ആയുധങ്ങളും നിർമ്മിക്കാൻ നന്ദികൾ ഗവർമ്മേണ്ടിന്റെ ചെമ്പുകമ്പികൾ മുഴുവനും അപഹരിച്ചുകൊണ്ടുപോകും. സാവോപ്രദേശങ്ങളിൽ സിംഹങ്ങളെക്കൊണ്ടു് പൊറുതിമുട്ടിയപോലെ, റെയിൽവെ അധികൃതന്മാർക്കു്, ഇവിടെ നന്ദികളെക്കൊണ്ടു് നിവൃത്തിയില്ലാതായി. ആളുകൾക്കും സാധനങ്ങൾക്കും രക്ഷയില്ലാത്ത അവസ്ഥ. അടുത്തകാലത്താണു് നന്ദികൾ ഒരുവിധം നല്ലവരായിത്തീർന്നതു്.

മിവാനിയായിരുന്നു പിന്നത്തെ താവളം. ഇവിടെ കരിമ്പുതോട്ടങ്ങൾ ധാരാളമുണ്ടു്. ഒന്നുരണ്ടു പഞ്ചസാരഫാക്ടറികളും.

മിവാനിയിൽനിന്നു 15 മൈൽ സഞ്ചരിച്ചു് കിബോസ

സ്സിൽ എത്തി. കിസുമു സ്റ്റേഷൻ മുതൽക്ക് കാവിറോണ്ടോ വർഗ്ഗക്കാരുടെ നാട്ടിലൂടെയായി. കാവിറോണ്ടോ ഉൾക്കടലിന്റെ പരിസരങ്ങളിലെ ഫലഭൂയിഷ്ഠമായ ഭൂമികളും കൃഷിചെയ്ത് ജീവിക്കുന്ന നാടോടികളായ വർഗ്ഗക്കാരാണ് കാവിറോണ്ടക്കാർ. [illegible] ന്റെ ആകൃതിയിലുള്ള പുൽമാടങ്ങളിലാണ് അവർ പാർക്കുന്നത്. വിവാഹിതരായ കാവിറോണ്ടക്കാർക്കോരോരുത്തർക്കും പ്രത്യേകം പുറത്തിൽ ലുള്ള ഒരു ചെറിയ പുൽമാടം കെട്ടിക്കൊടുത്തിരിക്കും. കന്നുകാലികളും പുൽമേടുകളും നാടോടികളുടേതാണ് സമ്പത്തുക്കൾ.

ആ പുൽമാടങ്ങളും പുൽമേടുകളിൽ കളിച്ചു നിൽക്കുന്നതും നോക്കിക്കൊണ്ട് ഞാൻ കിടന്നുറങ്ങി. അതിരാവിലെ ഉണർന്ന് കണ്ണുതിരുമ്മി എഴുന്നേറ്റിരുന്ന പുറത്തേക്ക് നോക്കിയപ്പോൾ കണികണ്ടത് വിക്ടോറിയാ തടാകത്തെയാണ്. നിലാവുപോലെ ഉള്ള പുലർകാലവെളിച്ചത്തിൽ തെളിഞ്ഞ ആ തടാകത്തിലേക്ക് എന്റെ കണ്ണുകൾ ഒരു കൊതിയോടെ പാഞ്ഞു. ഒരു നൂററാണ്ടു മുമ്പ്—1858-ൽ—സ്പീക്ക് എന്ന ആംഗലേയ സഞ്ചാരി ആദ്യമായി ആ തടാകം കണ്ടെത്തിയപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയത്തിൽ അലയടിച്ച ആനന്ദതരംഗം എന്നിലും അനുഭവപ്പെട്ടു. ഇന്നലെ രാത്രി ഷോർട്ട് [illegible] ളത്തിൽവെച്ച് ഒരു പുനർജ്ജന്മംപോലെ ആ തടാകം എനിക്കു നൽകിയ ദർശനവും ഞാൻ ഓർത്തു.

തടാകക്കര കണ്ടുകൊണ്ടാണ് തീവണ്ടി സഞ്ചരിക്കുന്നത്. അരമണിക്കൂറിനകം വണ്ടി കിസുമു റെയിൽവേ സ്റ്റേഷനിൽ യാത്ര അവസാനിപ്പിച്ചു.

യാത്രക്കാരെല്ലാം ഇറങ്ങിപ്പോയി. ഞാൻ വണ്ടിയിൽത്തന്നെ ഇരുന്നു, നേരിയ പ്രതീക്ഷകളോടെ.

നാല്പത്തഞ്ച് അമ്പത് പ്രായം തോന്നിക്കുന്ന ഒരിന്ത്യക്കാരൻ, ഒരു കുട്ടിയുടെ കൈ പിടിച്ചുകൊണ്ട് തീവണ്ടിമുറികളിലെല്ലാം എത്തിനോക്കിക്കൊണ്ട് പ്ലാററ്ഫോറത്തിലൂടെ നടക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. എന്റെ മുറിയുടെ മുമ്പിലെത്തിയപ്പോൾ ആ

വൃദ്ധൻ എന്റെ മുഖത്തേയ്ക്കു സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി.

"മി. പൊറ്റെക്കാട്ട്?"

വൃദ്ധന്റെ ചോദ്യം എന്നിൽ അത്ഭുതവും സന്തോഷവും ഉഴക്കി. വിക്ടോറിയ തടാകക്കരയിൽവെച്ച്, അപരിചിതനായ ഒരാൾ എന്റെ പേർ വിളിക്കുന്നു!

"മി. രാമകൃഷ്ണയ്യർ ഐ പ്രസ്യൂം" ഞാൻ തിരിച്ചടിച്ചു. [ഡോക്ടർ ലിവിങ്സ്റ്റനെ അന്വേഷിച്ചു കണ്ടുപിടിക്കാൻ ആഫ്രിക്കൻ കാട്ടുപ്രദേശത്തേക്ക് പുറപ്പെട്ട സ്റ്റാൻലി, ഒടുവിൽ അദ്ദേഹത്തെ ഉജിജിയിലെ ഒരു മരച്ചുവട്ടിൽവെച്ചു കണ്ടപ്പോൾ ചോദിച്ച ചരിത്രപ്രധാനമായ വാക്കുകളാണ്. "ഡോക്ടർ ലിവിങ്സ്റ്റൻ ഐ പ്രസ്യൂം"—ആ വാക്കുകളിൽത്തന്നെയാണ് ഞാനും മി. രാമകൃഷ്ണയ്യരെ അഭിവാദ്യം ചെയ്തത്.]

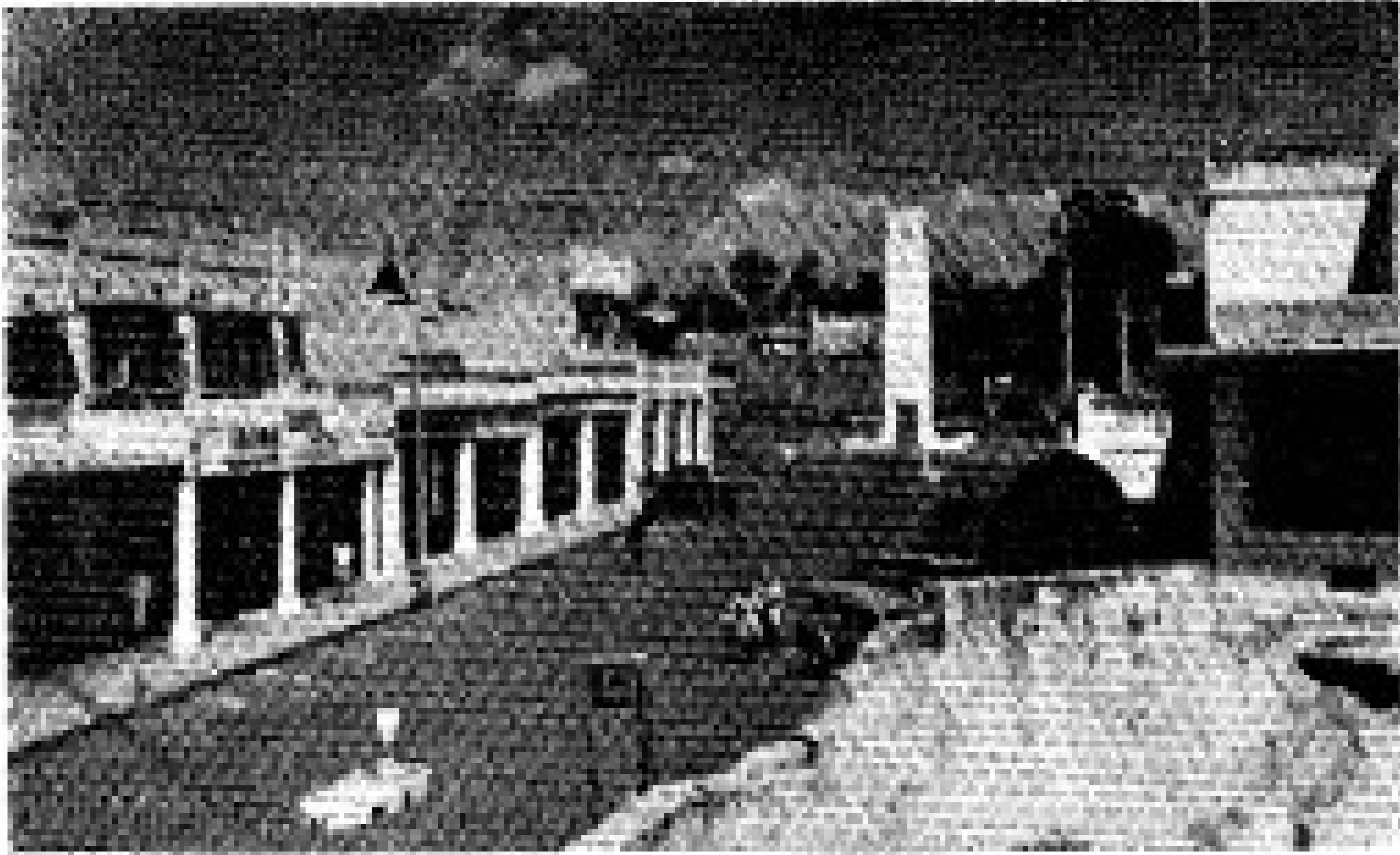
"അതെ, രാമകൃഷ്ണയ്യർതന്നെ. മൊമ്പാസയിൽനിന്ന് മി. നാഗേശന്റെ കമ്പി ഇന്നലെ കിട്ടി." അയ്യർ പറഞ്ഞു.

"നിങ്ങളുടെ കപ്പൽ 10½ മണിക്ക് പുറപ്പെടും—നാലു മണിക്കൂർ സമയമുണ്ട്—നമുക്ക് വീട്ടിൽപ്പോയി കുളിയും ഭക്ഷണവും കഴിച്ചതിനുശേഷം കിസുമു പട്ടണം ഒന്നു ചുററിക്കാണാൻ ധാരാളം സമയമുണ്ട്.—ഇതു—ഇതെന്റെ മകനാണ്."

മി. അയ്യർ തരുണനെ എനിക്കു പരിചയപ്പെടുത്തി.

ഒരു ടാക്സിക്കാറിൽ എന്റെ പെട്ടികിടക്കസ്സാമാനങ്ങളെല്ലാം കയററി ഞങ്ങൾ അയ്യരുടെ വീട്ടിലെത്തി. ഗവർമ്മെൻറ് ക്വാർട്ടേഴ്സിലാണ് അയ്യരുടെ വീട്.

സുഖമായി ഒരു കുളികഴിച്ച് കാപ്പികുടിയ്ക്കാനിരുന്നു. മിസ്സിസ്സ് അയ്യർ ഒന്നാന്തരം ഉപ്പുമാവ് തയ്യാറാക്കിവെച്ചിരുന്നു.—ഇന്ത്യ വിട്ടതിൽ പിന്നെ ഉപ്പുമാവിന്റെ രുചിയറിയുന്നതു് കിസുമുവിൽവെച്ചാണ്—നമ്മുടെ നാട്ടുപുറത്തിനോട് കിടപിടിക്കുന്ന ഒരുജാതി വാഴപ്പഴവും ഉണ്ടായിരുന്നു. നല്ലവണ്ണം അടിച്ചുവിട്ടു. ഇനി ആഫ്രിക്കയിൽവെച്ച് ഉപ്പുമാവുതിന്നാൻ അവസരം കിട്ടുമോ?—അന്യൂനമായ ഉപ്പുമാവു കിട്ടുകയില്ല, തീർച്ച.

കിസുമുവിലെ ബജാർ

നാണ്ടി വർഗ്ഗക്കാരൻ (പടയാളി വേഷത്തിൽ)

കിസുമുവിൽ അയ്യായിരത്തോളം ഇന്ത്യാക്കാരുണ്ടു്—അവരിൽ ഏകമലയാളി കുടുംബം—ഒക്കിടനാന്ത്യൻ കുടുംബം എന്നുതന്നെ പറയാം—മി. അയ്യരുടേതാണു്. കിസുമുവിൽ രണ്ടുമൂന്നു സ്വകാര്യവിദ്യാലയങ്ങൾക്കു പുറമേ, ഗവൺമെന്റുവക ഒരു ഇന്ത്യൻ ഹൈസ്കൂളുമുണ്ടു്. 900-ത്തോളം ഇന്ത്യൻ കുട്ടികൾ ഇവിടെ പഠിക്കുന്നു. മി. രാമകൃഷ്ണയ്യർ ഈ ഇന്ത്യൻഹൈസ്കൂളിലെ ഇംഗ്ലീഷദ്ധ്യാപകനാണു്. ഇവിടെ വരുന്നതിനുമുമ്പു് അദ്ദേഹം താങ്കന്യിക്കാമിഷ്യനിൽപോലും ഫിജിദ്വീപിൽ, 7 കൊല്ലത്തോളം അദ്ധ്യാപകനായി ജോലിനോക്കിയിട്ടുണ്ടു്. മി. അയ്യർ കിസുമുവിൽ വന്നിട്ടു് 2 വർഷമായി.

മി. അയ്യർക്ക് ഏഴു കുട്ടികളുണ്ടു്. മി. അയ്യരെപ്പോലെ അദൃഷ്ടവിദ്യനും സംസ്കൃതപണ്ഡിതനുമായ ഒരിന്ത്യൻ സഹോദരനെ ആഫ്രിക്കയിൽ കണ്ടുകിട്ടാൻ പ്രയാസമാണു്. കൂടുതൽ ദിവസം അദ്ദേഹത്തോടൊപ്പം കഴിക്കാൻ സാധിക്കാതെ പോരായല്ലോ എന്നോർത്തു് ഞാൻ വ്യസനപരവശനായും കല്പിതപ്പെട്ടു.
കിസുമു പട്ടണം ചുററിക്കാണുവാൻ എനിക്കു് ഒരു വാഹനം മി. അയ്യർ കാലേകൂട്ടി ശരിപ്പെടുത്തി വച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. കിസുമുവിലെ ന്യായാൻസാ പ്രിൻടിങ്ങ് പ്രസ്സിന്റെ മാനേജിംഗ് ഡയറക്ടരായ മി. ജോഷൻപുത്ര എന്ന ഇന്ത്യൻസുഹൃത്തിന്റെ കാറു്. 9 മണിക്കു് മി. ജോഷൻപുത്രതന്നെ കാറുമായി അയ്യരുടെ വീട്ടിൽ വന്നപ്പോൾ ഞങ്ങൾ ഉടനെതന്നെ പട്ടണം ചുററിക്കാണുവാൻ പുറപ്പെടുകയും ചെയ്തു.

കിസുമു

വിക്ടോറിയാ തടാകക്കരയിൽ, ഭൂമദ്ധ്യരേഖയ്ക്കു തൊട്ടു തെക്കു കിടക്കുന്ന കിസുമു, ആഫ്രിക്കയിലെ ഏററവും ചൂടുള്ള പട്ടണമാണു്. മലമ്പനി, ഉറക്കരോഗം (സ്ലീപ്പിങ്ങ് സിക്ക്നെസ്സ്) തുടങ്ങിയ രോഗങ്ങളും അടുത്തകാലംവരെയും കിസുമുവെ ഒരു മഹാരോഗകേന്ദ്രമാക്കിത്തീർത്തിരുന്നു. നാട്ടുകാർപോലും ഭയപ്പെട്ടിരുന്ന

ഒരു പ്രദേശമായിരുന്നു ഇതു്. കിസുമു എന്ന വാക്കിന്റെ അർത്ഥം തന്നെ "വിഷം" എന്നാണു്. വിഷത്തിന്റെ നാടായിരുന്നു കിസുമു. റെയിൽവെ വന്നതിൽപ്പിന്നെയാണു് ഇവിടെ വലിയ മാറ്റങ്ങൾ സംഭവിച്ചതു്. ഹെൽത്തു് ഡിപ്പാർട്ടുമെന്റിന്റെ നിരന്തരപരിശ്രമംകൊണ്ടു് മലമ്പനിയേയും മറ്റു രോഗങ്ങളെയും നിയന്ത്രിക്കാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ടെങ്കിലും പുറംകറ്റാൻ സാദ്ധ്യമല്ലല്ലോ—എന്തു രാത്രി ചൂടു്—തെരുവിലൂടെ കുറച്ചു ദൂരം നടന്നാൽ മതി, ദേഹം മുഴുവനും പുഴുങ്ങിയെടുത്തപോലെ തോന്നും.

ആഫ്രിക്കയുടെ ചൈതന്യവും ചൂരും വെളിപ്പുറത്തിന്റെ പൊലിപ്പും തോരണങ്ങളും ഒത്തുചേർന്ന ചെറുതെങ്കിലും ചന്തമുള്ള ഒരു പട്ടണമാണു് കിസുമു. വഴിയോരങ്ങളിൽ നിരത്തിവച്ച ഇസ്ലാമികമന്ദിരങ്ങളും, ഇരിമ്പാറപ്പുരകളും പോലുള്ള നാടൻകുടിലുകളും, തകരപ്പലകകൾ മേഞ്ഞ ഇടത്തരം വീടുകളും ഇവിടെ ഇടകലർന്നു കാണാം. കാലുറയും കോട്ടും ധരിച്ച പരിഷ്കാരികളെയും കാലുമുതൽ തലവരെയുള്ള കറുത്ത തൊലിയുടെ നഗ്നസൌന്ദര്യം പ്രദർശിപ്പിച്ചു നടക്കുന്ന നാട്ടുകാരെയും ഒരേ സമയത്തു കാണാം. വെളുത്ത കോളറിന്റെ താഴെ തവിട്ടുനിറത്തിലുള്ള ടൈ കെട്ടിയ വെള്ളക്കാരനെ നോക്കിയ കണ്ണു, തെരുവിലെ ചന്തയിലേയ്ക്കു തിരിച്ചാൽ കറുത്ത ചന്തിക്കു താഴെ തവിട്ടുനിറത്തിലുള്ള പുൽക്കെട്ടിന്റെ ടൈ കെട്ടിത്തൂക്കി നടക്കുന്ന കവിറോണ്ടോ മഹിളാമണിയെയാണു് കാണുക.

എന്തെല്ലാം തരത്തിലുള്ള വർഗ്ഗങ്ങളാണു് കെനിയയിലുള്ളതു്! കിഴക്കെ ആഫ്രിക്കയിൽ ആകെ 220 കാപ്പിരിവർഗ്ഗങ്ങളുണ്ടു്. അവയിൽ 70 വർഗ്ഗങ്ങളും കെനിയയിലാണു്. കെനിയാ ഉഗാണ്ടാ റെയിൽവേയുടെ ജലഗതാഗതവകുപ്പിന്റെ തലസ്ഥാനം കിസുമുവിലാണു്. വിക്ടോറിയാതടാകത്തിലെ കടത്തുബോട്ടുകളും, തടാകക്കരയിലെ ഗ്രാമങ്ങളെ സ്പർശിച്ചുകൊണ്ടു് ചുറ്റിസ്സഞ്ചരിക്കുന്ന ചരക്കുബോട്ടുകളും എല്ലാം റെയിൽവേയുടെ വകയാണു്. 1903-ലാണു് റെയിൽവെ കിസുമുവിൽ എത്തിച്ചേർന്നതു്. കപ്പലുകളും

റിപ്പെയർ ചെയ്യാനുള്ള ഒരു ഡ്രൈഡോക്കും കിസുമുവിൽ ഉണ്ട്. ലോകത്തിൽ ഏററവും ഉയർന്ന വിതാനത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ഡ്രൈഡോക്ക് ഇതാണത്രെ. സമുദ്രനിരപ്പിൽനിന്നു 3760 അടി ഉയരത്തിലാണ് വിക്ടോറിയാതടാകം കിടക്കുന്നതു്.

കിസുമുവിൽ ധാരാളം വെള്ളക്കാരുണ്ട്. അവരുടെ വക ചില സ്റ്റോറുകളും കാണുകയുണ്ടായി. ആറിഞ്ചിനകമുള്ള തെരുവുകളിലൂടെ ഞങ്ങൾ നാടൻ ചന്തയിൽ എത്തി, കുറച്ചുനേരം അവിടെ കാഴ്ചകൾ കണ്ടു രസിച്ചുനിന്നു. അതിനിടെ ഏതാണ്ട് മുക്കാൽ മണിക്കൂറുകൊണ്ട് കിസുമുവിന്റെ പ്രധാനഭാഗങ്ങളിലെല്ലാം ധൃതിയിൽ ഒന്നു ചുററി ഞങ്ങൾ ജോബൻപുത്രയുടെ പ്രിൻറിങ്ങ് പ്രസ്സിൽ വന്നുചേർന്നു.

സാമാന്യം ഉയർന്നനിലയിൽ നടത്തിവരുന്ന ഒരു പ്രസ്സാണ് ജോബൻപുത്രയുടെ "ന്യാൻസാ പ്രിൻറിങ്ങ് പ്രസ്സ്." ഇവിടത്തെ ജോലിക്കാരിൽ ഭൂരിഭാഗവും ഇന്ത്യക്കാരാണെന്നു തോന്നുന്നു. പ്രസ്സിനു പുറമെ വലിയൊരു പുസ്തകഷാപ്പും മി. ജോബൻപുത്ര ഇവിടെ നടത്തിവരുന്നുണ്ട്.

പത്തുമണിക്കു ഞങ്ങൾ പിയറിന്നടുക്കലെത്തി. ഉഗാണ്ടയിലേക്കുള്ള കപ്പൽ—"എസ്സ്. എസ്സ്. ഉസോഗാ"—തയ്യാറായി നില്ക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. എന്റെ പെട്ടി കിടക്ക സാമാനങ്ങൾ ഒരു കാപ്പിരി പോർട്ടറെക്കൊണ്ടെടുപ്പിച്ച്, മി. അയ്യരും, കൂടെ മി. ജോബൻപുത്രയും എന്നെ സഹായിക്കാൻ, ഒരു സന്ദർശക പാസ്സും വാങ്ങി കപ്പലിലേക്കുവന്നു.

ഒന്നാംക്ലാസ്സിൽ, രണ്ടാം നമ്പർ ക്യാബിന്റെ വാതലിൽ എന്റെ പേർ എഴുതി ഒട്ടിച്ചിരുന്നു. നാലു ബെർത്തുകളുള്ള ആ ക്യാബിനിൽ ഞാൻ ഒരാൾ മാത്രമെ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളു. ഡെക്കിൽ ധാരാളം കാപ്പിരിയാത്രക്കാർ സ്ഥലംപിടിച്ചിരുന്നു.

മി. രാമകൃഷ്ണയ്യരും, മി. ജോബൻപുത്രയും എനിക്കു സുഖകരമായൊരു കപ്പൽയാത്ര ആശംസിച്ചു. അവർ പുഞ്ചിരിതൂകിക്കൊണ്ടു പിരിഞ്ഞുപോയപ്പോൾ എനിക്കു വല്ലാത്ത ഒരേകാന്തത

അനുഭവപ്പെട്ടു. കേവലം നാലുമണിക്കൂർ നേരത്തെ പരിചയം കൊണ്ട് അവരിരുവരും എൻ്റെ ഉത്തമമിത്രങ്ങളായിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. അവരെ ഞാൻ ജീവിതത്തിൽ ഇനി എന്നെങ്കിലും കണ്ടുമുട്ടുമോ? അതാ ഉയരെനിന്ന് അവർ വീണ്ടും തിരിഞ്ഞുനോക്കി കൈവീശുന്നു.

മി. രാമകൃഷ്ണയ്യർ താൻ അടുത്തുതന്നെ ഗവൺമെൻ്റ് വിദ്യാഭ്യാസവകുപ്പിലെ ഉദ്യോഗസ്ഥനായി നൈറോബിയിലേയ്ക്കു പോകുമെന്നു എന്നോടു പറഞ്ഞതു ഞാൻ ഓർത്തു. അദ്ദേഹം, പത്നിയും മക്കളും അടങ്ങിയ ആ വിഹാരനഗരി വിട്ടുപോകും. ജോബൻപുത്ര തൻ്റെ പ്രസ്സും പുസ്തകശാലയും പുലർത്തിക്കൊണ്ട് കിസുമുവിൽത്തന്നെ ജീവിതം തുടരും—എൻ്റെ ചിന്തകളിൽ നിന്ന് എന്നെ ഉണർത്താൻ ഒരു കപ്പലിലുദ്യോഗസ്ഥൻ കടന്നു വന്നു. പേർസറാണ്; എൻ്റെ സൌകര്യങ്ങളെ അന്വേഷിച്ച് അയാൾ അടുത്ത ഒന്നാംക്ലാസ്സ് ക്യാബിനിലേയ്ക്കു പോയി.

അപ്പർക്ലാസ്സിലെ സഹയാത്രികർ ആരെല്ലാമാണെന്നു നോക്കാൻ ഞാൻ അടുത്ത ക്യാബിനുകൾ സന്ദർശിച്ചു. എൻ്റെ തൊട്ടടുത്ത രണ്ടാംക്ലാസ്സ് ക്യാബിനിൽ ഒരു ഗോവക്കാരനാണ്. കെനിയാ ഉഗാണ്ടാ റെയിൽവേ കോമേഴ്സ്യൽ ഡിപ്പാർട്ടുമെൻ്റിലെ ഉദ്യോഗസ്ഥനാണ് അയാൾ. കമ്പാലയിലേയ്ക്കു പോവുകയാണ്. ഒന്നാംക്ലാസ്സിലും ഒരിന്ത്യക്കാരൻ ഒറ്റയ്ക്കിരിപ്പുണ്ട്. മെ. റഷീദ് ദാവൂദ് ആൻഡ് സൺസ് എന്ന വലിയ വ്യാപാര സ്ഥാപനത്തിൻ്റെ ഉടമസ്ഥൻ മി. ദാവൂദ് തന്നെയാണ് ആ യാത്രക്കാരൻ. സാൻജിബാർ, ഡാരെസ്സലാം, മൊംബാസ എന്നീ സ്ഥലങ്ങളിലെല്ലാം മി. ദാവൂദിനു വ്യാപാരശാലകളുണ്ട്—അതിന്നു തൊട്ട ഒന്നാംക്ലാസ്സ് ക്യാബിനിൽ അദ്ദേഹത്തിൻ്റെ ജ്യേഷ്ഠൻ ദാവൂദും യാത്ര ചെയ്യുന്നുണ്ടായിരുന്നു.

കൃത്യം 11 മണിയ്ക്കു കപ്പലിൻ്റെ നങ്കൂരം വലിച്ചുപൊക്കുന്ന ശബ്ദം കേട്ടു. കപ്പൽ മെല്ലെ ഇളകി, യാത്രയ്ക്കു വട്ടംകൂട്ടി.

ചൂടും പൊടിയും, രോഗങ്ങളുടെ വിഹാരശാലയും, തകര

കിക്കയു മന്ത്രവാദി (കെന്യാ)

വീടുകളും, പുൽമാടങ്ങളും, പാപ്പരപ്പുടങ്ങളും, പൃഷ്ഠത്തിൽ പുൽത്തൊങ്ങൽ കെട്ടിനടക്കുന്ന പെണ്ണുങ്ങളും, ഗൃഹസ്ഥശീലനും സംസ്കൃതചിത്തനായ ഗ്രൂംബാസ്റ്റർ താരതമ്യസ്യയും, പ്രസ്തുതമ ഹാൻ ജോബൻപുത്രയും ഉദംകൊള്ളുന്ന കിസുമുവിനോടു ഞാൻ അഭ്യസനായത്രേ പറഞ്ഞു. വിക്ടോറിയാ തടാകക്കരയിൽ വിരിഞ്ഞു നില്ക്കുന്ന വിഷകന്യകയെ, കപ്പാറതി! *

* ആഫ്രിക്കൻ യാത്രാമൊഴി.

അദ്ധ്യായം 7.

വിക്ടോറിയാ തടാകത്തിൽ

കവിറൊണ്ടോ ഉൾക്കടലിൽ

കപ്പൽ കവിറൊണ്ടോ ഉൾക്കടലിന്റെ ഉത്തരമേഖലയിലൂടെ മെല്ലെ പടിഞ്ഞാട്ടു നീങ്ങിക്കൊണ്ടിരിയ്ക്കയാണു്.

കവിറൊണ്ടോ കായലിന്റെ ദക്ഷിണഭാഗത്തു് പഴയ അഗ്നിപർവ്വതങ്ങളുടെ അവശിഷ്ടങ്ങളെക്കൊണ്ടും കൂററൻ പാറക്കെട്ടുകളെക്കൊണ്ടും പ്രകൃതി, വലിയൊരു കോട്ടകെട്ടി വെച്ചിരിയ്ക്കയാണു്. ജലാശയത്തിന്റെ വടക്കുഭാഗം ആഴംകുറഞ്ഞ മേഖലകളാണു്. വളരെ പുരാതനകാലത്തു് കായലിന്റെ ഈ ഭാഗം ബഹുദൂരം കിഴക്കോട്ടു വ്യാപിച്ചുകിടന്നിരുന്നുവെന്നു് വ്യക്തമാണു്. കാലക്രമേണ ആ ഭാഗമെല്ലാം വററി, ചതുപ്പുനിലങ്ങളായിത്തീർന്നു: പിന്നെ ഉറച്ചു് നല്ല ഫലപുഷ്ടിയുള്ള കൃഷിനിലങ്ങളായി മാറി. ഇപ്പോഴും ഈ ജലാശയഭാഗങ്ങൾ ചുരുങ്ങിക്കൊണ്ടിരിയ്ക്കയാണു്. ഇവിടെ കായലിൽ തലയുയർത്തിനിൽക്കുന്ന തുരുത്തുകൾ ഈ പരിവർത്തനത്തിന്റെ ഫലങ്ങളാണു്.

വലുതും ചെറുതുമായ തുരുത്തുകൾ ശതക്കണക്കിൽ ഇവിടെ ചിതറിക്കിടക്കുന്നതു് ജലയാനങ്ങളുടെ സ്വൈരസഞ്ചാരത്തെ വിലക്കുന്നു. കപ്പലുകൾ രാത്രിയിൽ ഈ വഴിയ്ക്കു സഞ്ചരിയ്ക്കാറില്ല. തുരുത്തുകൾക്കുപുറമേ പാറക്കെട്ടുകളും കപ്പലുകൾക്കു് ഭീ

ഭീഷണിയാണു്. അങ്ങിനെയൊക്കെയാണെങ്കിലും ഈ കൊച്ചു ദ്വീപസമൂഹങ്ങളിലെ നിറഞ്ഞുകിട്ടുള്ള ജീവചലനങ്ങൾ നമ്മെ കൌതുകഭരിതരാക്കിത്തീർക്കുന്നു. ജീവിതത്തിൽ ഇത്രയധികം പക്ഷികളെ ഞാൻ ഒന്നിച്ചുകണ്ടതു് ഈ ദ്വീപുകളിലാണു്. ദ്വീപിന്റെ കരയിലും, പാറക്കെട്ടുകളിലും, മരങ്ങളിലും പലജാതി നിർപ്പക്ഷികൾ നിരങ്ങുകയും ചാടുകയും നൃത്തംവെയ്ക്കുകയും പാറിപ്പറക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. സമുദ്രതീരത്തുകൂടിയ കൊച്ചുപിള്ളേന്മാരുകളും, ഹംസപ്പക്ഷികളും, കടൽത്തത്തമ്മാരും വെള്ളത്തിൽ മീൻ മുങ്ങിത്തപ്പുന്നു; ചിലതു കൊത്തിപ്പെറുക്കുന്നു; തത്തിപ്പറക്കുന്നു. ശതക്കണക്കിലല്ല, സഹസ്രക്കണക്കിൽ. വെള്ളിപ്പക്ഷികൾ നിറച്ചു അടുക്കിട്ടു പൊട്ടിച്ചിതറിയതുപോലെ അവ ആകാശത്തിലെല്ലാം കൂട്ടത്തോടെ പറക്കുന്നു. ദ്വീപത്തിലെ മണൽത്തിട്ടുകളിലും പാറക്കെട്ടുകൾക്കിടയിലും മരത്തടികൾ മറിച്ചിട്ടപോലെ മുതലക്കൂട്ടം ശയനം ചെയ്തുകിടക്കുന്നു. വെള്ളത്തിൽനിന്നു വലിയ ഉലകൾ പൊങ്ങിവരുന്നതുപോലെ ഹിപ്പോകൾ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നു. ആ പൊന്തക്കാടിയന്മാർ ആ ദ്വീപുകളെ തങ്ങളുടെ ക്രീഡാരംഗങ്ങളാക്കുന്നു.

പക്ഷിപ്പറവകളുടെ വെള്ളത്തോടുള്ള ചാഞ്ചാടിനിൽക്കുന്ന ഇതളുകൾക്കരികെ വെള്ളത്തിൽ കവിറോണ്ടോ മുക്കുവന്മാരുടെ കറുത്ത നഗ്നരൂപങ്ങൾ ചലിക്കുന്നു. അവരുടെ മീൻതോണികൾ കാണാൻ നല്ല കൌതുകമുണ്ടു്. കേരളത്തിലെ കായലുകളിൽ കണ്ടുവരുന്ന ചുണ്ടൻവള്ളങ്ങളുടെ തനിപ്പകർപ്പാണു് കവിറോണ്ടോ കൈവർത്തകന്മാരുടെ മീൻതോണികൾ. പൊക്കത്തിൽ ചുവന്നുള്ള തോണിക്കൊമ്പുകൾ, മാന്ത്രികവസ്തുക്കൾ നിറച്ച കാളക്കൊമ്പുകൾകൊണ്ടും, വർണ്ണപ്പകിട്ടുള്ള പക്ഷിത്തൂവലുകൾകൊണ്ടും അലങ്കരിച്ചിരിക്കും.

കപ്പൽ റസിംഗാദ്വീപിന്റെയും, വൻകരയുടെയും ഇടയിലൂടെ, കവിറോണ്ടോകര കണ്ടുകൊണ്ടാണു് സഞ്ചരിക്കുന്നതു്. കരയിലെ ഒരു കന്നിൻപള്ളയിൽ മുക്കുവക്കുടിലുകൾ ഇടവിട്ടു

ന്നു. താഴെ കൃഷിക്കളങ്ങളും കാണുന്നു. അതിനപ്പുറം ആകാശത്തിൽ കറുത്ത പുക പൊന്തുന്നു. ഫാക്ടറിയിൽനിന്നുള്ള പുകയോ തീവണ്ടിയിൽനിന്നുള്ള പുകയോ എന്നു തിരിച്ചറിയാൻ കഴിയുന്നില്ല.

രണ്ടാംക്ലാസ്സിലെ യൂറോപ്യക്കാരനും, ഒന്നാംക്ലാസ്സിലെ ദാവൂദ് മുതലാളിയും ക്യാബിനിൽത്തന്നെ ഇരിയ്ക്കുകയാണ്. ഈ കാഴ്ചകളിലൊന്നും അവർക്ക് കൌതുകമില്ല. അങ്ങിനെയായിരിയ്ക്കേ, എനിയ്ക്കൊരു കൂട്ടുകാരനെക്കിട്ടി. ഒരു ഡെക്ക്പാസഞ്ചർ—മുഹമ്മദ് എന്നുപേരായ സാൻജിബാറുകാരനായ ഒരറബി.

സ്വാഹിലിഭാഷ ഞാൻ കുറേശ്ശെ വശമാക്കിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. അങ്ങിനെ മുറിസ്വാഹിലിയിൽ ഞാൻ മുഹമ്മദുമായി സംഭാഷണം തുടങ്ങി. ന്യായാൻസയിലെ (നാട്ടുഭാഷയിൽ ന്യായാൻസാ എന്നു പറഞ്ഞാൽ തടാകമാണ്.) വെള്ളം വിഷം കലർന്നതാണെന്നും തടാകജലം കുളിയ്ക്കാൻ നാട്ടുകാർപോലും ഉപയോഗിയ്ക്കാറില്ലെന്നും മുഹമ്മദ് പറഞ്ഞു. ആ വസ്തുത എനിയ്ക്കറിയാമായിരുന്നു. വിക്ടോറിയാതടാകജലത്തിൽ "ബില്ഹർസിയാ" എന്ന പേരായ ഒരുജാതി പുഴുക്കളുണ്ട്. ഈ കീടങ്ങൾ മനുഷ്യരുടെ രക്തക്കുഴലുകളിൽ കടന്നുകൂടി അവിടെ സുഖമായി ജീവിച്ചു വളരും. അവയെ പുറത്തെടുക്കാൻ നല്ല ഒരോപ്പറേഷൻതന്നെ വേണ്ടിവരും—തടാകക്കരയിൽ പാർക്കുന്ന കാപ്പിരികളിൽ പലരും ഈ പുഴുക്കളെ ദേഹത്തിനുള്ളിൽ കൊണ്ടുനടക്കുന്നുണ്ടാകും—മനുഷ്യന് അന്ധത വരുത്തുന്ന മറ്റൊരു ജാതി കൃമികളും ഈ തടാകജലത്തിൽ ജീവിച്ചുവരുന്നുണ്ട്. പക്ഷെ, കാപ്പിരികൾക്ക് തടാകത്തിലെ പുഴുക്കളെയും കൃമികളെയുമല്ല പേടി. ഹിപ്പോപ്പൊട്ടമസ്സിനെയും മുതലയെയുമാണ്. ഹിപ്പോകൾ ചിലപ്പോൾ കരയിൽ കയറിവന്ന് തീറ്റയന്വേഷിച്ചുനടക്കുമ്പോൾ മനുഷ്യരെയും കടന്നാക്രമിച്ചുകളയും.

6 മണിയ്ക്ക് കപ്പൽ കവിറോണ്ടോ ഉൾക്കടൽവിട്ട് ശരിയായ തടാകവലയത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു.

സന്ധ്യയായപ്പോഴ് കോടിക്കണക്കിൽ വിട്ടിലുകൾ കപ്പലിലെയ്ക്കു കടന്നുവന്നു. ഈ അണുപ്രാണികൾക്കു് തങ്ങളുടെ സംഘബലം പ്രദർശിപ്പിയ്ക്കുക എന്നൊരുദ്ദേശമേയുള്ളൂ എന്നു തോന്നുന്നു. അവ നിരുപദ്രവികളാണ്. അവയെത്തുടർന്ന് പാററകളുടെ വലിയൊരു സേന വിളക്കുകളോടു യുദ്ധംചെയ്യാൻ എത്തിച്ചേർന്നു. കപ്പിത്താന്മാരുടെ അപ്രിയതരമായൊരു ഉപദ്രവമാണത്രെ ഈ പാററകൾ. "ചല്ലളാ ന്യൂസൻസ്" (ഉപദ്രവകാരികളുടെ ശല്യം) എന്നാണ് ഈ പാററകൾക്കു പറഞ്ഞുവരുന്ന പേര്. ചിലപ്പോൾ ലക്ഷക്കണക്കിൽ പാററകൾ ഒരു കപ്പലിനെ ആക്രമിക്കും.

കപ്പലിൽനിന്നു ഭക്ഷണം കഴിച്ചു ഞാൻ മുകൾത്തട്ടിലെ ഡക്കിൽവന്നു തടാകത്തിലേയ്ക്കു് നോക്കിക്കൊണ്ടുനിന്നു. കരകാണാനില്ല. നിലാവുപരന്ന വെള്ളപ്പരപ്പിലൂടെ ഉന്മേഷ ഉത്സാഹത്തോടെ കയറ്റുകയാണ്. തടാകം ശാന്തമല്ല. സമുദ്രത്തിലെപ്പോലെ തിരമാലകൾ അങ്ങുമിങ്ങും ഉയർന്നുകൂടിവരുന്നുണ്ടു്.

വിക്ടോറിയാ തടാകം

വിസ്തീർണ്ണംകൊണ്ടു് ലോകത്തിലെ രണ്ടാമത്തെ തടാകമാണ് വിക്ടോറിയാ. (ഒന്നാമത്തെ സ്ഥാനം അമേരിക്കയിലെ സുപ്പീരിയർതടാകത്തിനാണ്.)

സമുദ്രനിരപ്പിൽനിന്നു 3726 അടി പൊക്കത്തിൽ, 26,828 ചതുരശ്രമൈൽ വിസ്താരത്തിൽ കിടക്കുന്ന ഒരു ശുദ്ധജലതടാകമാണ് വിക്ടോറിയ. ഇതിന്റെ ഏററവും കൂടിയ നീളം തെക്കുവടക്ക 250 മൈലും, വീതി 150 മൈലുമാണ്. തടാകത്തിന്റെ വടക്കേഭാഗം ആഴം കുറവാണെങ്കിലും, മററു മിക്ക ഭാഗങ്ങളിലും മദ്ധ്യത്തിലും ഇതിന്റെ ആഴം 225 അടിയാണ്. 250 അടി ആഴമുള്ള ചില ഭാഗങ്ങളും കണ്ടെത്തിയിട്ടുണ്ടു്.

തടാകമാണെങ്കിലും സമുദ്രത്തിലെപ്പോലുള്ള കാററും കോളും ഇതിൽ ഉണ്ടാകാറുണ്ടു്—തടാകത്തിന്റെ വടക്കു പടിഞ്ഞാറെ കോണിലാണ് ഈ കോളുകൾ സാധാരണ അനുഭവപ്പെടാറു

ള്ളത്. കരയിലെയും ജലാശയത്തിലെയും ശീതോഷ്ണനിലകൾക്ക പൊടുന്നനെ വ്യത്യാസം സംഭവിക്കുമ്പോഴാണ് കാററും കോളും പൊങ്ങുന്നത്.

സമുദ്രത്തിലുണ്ടാകുന്നതുപോലെ ചില വേലിയേററങ്ങളും വിക്ടോറിയാതടാകത്തിൽ കണ്ടുവരുന്നുണ്ട്. വടക്കെ കരയിലാണ് ഈ വേലിയേററം വ്യക്തമായനുഭവപ്പെടുന്നത്. അവിടെ ജലവിതാനം, നിത്യവും രാവിലെ കണക്കിൽനിന്നും നാലിഞ്ച്, വൈകുന്നേരമാകുമ്പോഴേക്കും പൊങ്ങിയിട്ടുണ്ടാകും.

ക്യാപ്ടൻ സ്പെക്ക എന്ന ഇംഗ്ലീഷുസഞ്ചാരിയാണ് ഈ തടാകത്തെ ആദ്യമായി കണ്ട കാഴ്ചക്കാരൻ. അദ്ദേഹം, അന്നത്തെ ബ്രിട്ടീഷ്മഹാറാണിയായ വിക്ടോറിയയുടെ പേർ ഈ തടാകത്തിനു നൽകുകയും ചെയ്തു. നാട്ടുകാർ ഒവറം "ന്യായൻസാ" (തടാകം) എന്നാണ് ഇതിനെ വിളിച്ചുവരുന്നത്.

പുരാതനകാലം മുതല്ക്കുതന്നെ അറബികൾക്ക് ഈ മഹാസരസ്സിനെക്കുറിച്ചറിവുണ്ടായിരുന്നു. "ഉക്കെറെവ" എന്ന പേരിലാണ് ഇത് അറിയപ്പെട്ടിരുന്നത്. നാട്ടുകാർ പണ്ടത്തെപ്പോലെ ഇന്നും ഭയാദരങ്ങളോടെയാണ് ഈ ജലാശയത്തെ വീക്ഷിച്ചുവരുന്നത്. പ്രകൃതിശക്തിയുടെ അത്ഭുതാവഹമായ പല പൊള്ളത്തുകളും ഈ തടാകത്തിൽ നടക്കാറുണ്ട്. അങ്ങിനെയുള്ള അത്ഭുതദൃശ്യങ്ങളിലൊന്നാണ് തടാകത്തിൽ ചിലപ്പോൾ ഉയരുന്ന ജലസ്തംഭങ്ങൾ. ചുഴലിക്കാററിന്റെ വിക്രിയകളുടെ ഫലമായുളവാകുന്ന ഈ തണ്ണീർത്തൂണുകൾ ആകാശത്തിലെത്തുമ്പോൾ കാപ്പിരികൾ വായറ്റത്തടിച്ചു നിലവിളിക്കും. ദൈവം കോപിഷ്ഠനായിത്താഴെ ഇറങ്ങിവരുന്നു എന്നാണ് ഇവരുടെ വിശ്വാസം. "മിശപ്യൂംഗു" (ദൈവപാദങ്ങൾ) എന്നാണ് ഇവർ ഈ ജലസ്തംഭങ്ങളെ വിളിക്കുന്നത്.

തടാകത്തിലെ ഇരുത്തുകൾ മിക്കവാറും സെസീ ഈച്ചകളുടെ ശല്യംകൊണ്ട് ജനവാസയോഗ്യമല്ലാതെ കിടക്കുകയാണ്. തടാകക്കരയിൽത്തന്നെയുള്ള ചില പ്രദേശങ്ങളിൽ ഗവമ്മെൻറ്

ജനവാസം നിരോധിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ത്സെത്സിഈച്ചകൾ മനുഷ്യഗന്ധത്താൽ ആകൃഷ്ടരായി കരയിലേയ്ക്കു കടന്നുവരുന്നതു തടയാനാണ് ഇതിനായുള്ള ശൂന്യമണ്ഡലങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതു്. ആഫ്രിക്കൻരോഗങ്ങളിൽവെച്ചു് ഏറ്റവും ഭയങ്കരമായ ഉറക്കരോഗം (SLEEPING SICKNESS) പരത്തുന്നതു് ഈ ത്സെത്സിഈച്ചകളിൽ പെട്ട ഒരു വർഗ്ഗമാണ്.

ഉറക്കരോഗം

ആഫ്രിക്കയിൽ മലേറിയ, മഞ്ഞപ്പനി, കരിമൂത്രപ്പനി (BLACK WAIER FEVER), മന്തു്, യോസ് (ഭയങ്കരമായൊരു ത്വക്രോഗം), ക്ഷയം, കുഷ്ഠം, പറങ്കിപ്പുണ്ണു്, മരപ്പു് തുടങ്ങിയ പല രോഗങ്ങളുമുണ്ടെങ്കിലും, ജനങ്ങളെ ലക്ഷക്കണക്കിൽ കൊന്നൊടുക്കുന്നതു് ഉറക്കരോഗമാണ്. (കോളറ, പ്ലേഗ് എന്നീ ഭയങ്കര സാംക്രമികരോഗങ്ങൾ ആഫ്രിക്കയിൽ ഇല്ല എന്നതു് ഒരത്ഭുതമാണ്.

ആറു കൊല്ലക്കാലംകൊണ്ടു് ഉഗാണ്ടയിലെ ജനസംഖ്യ മൂന്നു ലക്ഷത്തിൽനിന്നു ഒരു ലക്ഷമാക്കിച്ചുരുക്കാൻ ഈ മഹാവ്യാധിയ്ക്കു കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. ഉഗാണ്ടയിൽ, 1903-ൽമാത്രം 20,000 ജനങ്ങൾ ഉറക്കരോഗംകൊണ്ടു ചത്തൊടുങ്ങുകയുണ്ടായി. ആഫ്രിക്കാഭൂഖണ്ഡത്തിൽ സുഡാൻമുതൽ റൊഡേഷ്യവരെയും, നൈജീരിയമുതൽ കെനിയവരെയും ഉറക്കരോഗത്തിന്റെ സങ്കേതങ്ങൾ ചിതറിക്കിടക്കുന്നുണ്ടു്. പലയിടങ്ങളിലുമായി, എല്ലാംകൂടി 45 ലക്ഷം ചതുരശ്രമൈൽ സ്ഥലം ഉറക്കരോഗത്തിന്റെ ആക്രമണവലയത്തിൽപെട്ടുകിടക്കുകയാണ്. അക്കാരണത്താൽ അതിൽ ഒട്ടുക്കാലും ഭാഗം ജനശൂന്യമായിത്തീർന്നിട്ടുണ്ടു്.

കന്നുകാലികളെയും മനുഷ്യരെയും ഈ രോഗം ഒരുപോലെ കൊന്നൊടുക്കുന്നു. എന്നാൽ, കന്നുകാലികളെ അവശരാക്കി കൊല്ലുന്ന അതേ രോഗത്തിന്റെ അണുജീവികൾതന്നെയാണ് മനുഷ്യരിലും ഉറക്കരോഗം ഉണ്ടാക്കിത്തീർക്കുന്നതു് എന്ന വാസ്തവം

വളരെക്കാലത്തോളം ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർ അറിഞ്ഞിരുന്നില്ല. 1849 മുതല്ക്കു ആഫ്രിക്കയിൽ ദീർഘസാഹസികയാത്ര നടത്തിയ ഡോക്ടർ ഡേവിഡ് ലിവിങ്സ്റ്റൺ ഈ കാലിരോഗത്തെക്കുറിച്ചു പറയുന്നുണ്ട്. ശരീരം ശോഷിപ്പിച്ച് മരവിപ്പിച്ച് കാലികളെ നശിപ്പിക്കുന്ന ഈ രോഗത്തെ നാട്ടുകാർ "നഗാന" എന്നാണ് വിളിച്ചുവരുന്നതു്. പിന്നെ 50 കൊല്ലങ്ങൾക്കുശേഷമാണ്, ഈ രോഗകാരണം മനുഷ്യൻ കണ്ടുപിടിച്ചതു്. സ്കോട്ട്ലൻഡിലെ ബ്രൂസ് എന്നൊരു വൈദ്യവിദ്യാർത്ഥി, നഗാനരോഗംകൊണ്ടു ചത്ത ഒരു കാളയുടെ രക്തം സൂക്ഷ്മദർശിനിയിലൂടെ പരിശോധിച്ചപ്പോൾ അതിൽ നീണ്ട വാലോടുകൂടിയ, ആരൽമത്സ്യത്തിന്റെ ആകൃതിയിലുള്ള ഒരണുജീവി തത്തിപ്പിടയ്ക്കുന്നതു കണ്ടു. ഈ വിഷജീവിയ്ക്കു ട്രൈപ്പനോസോം (TRYPANOSOME) എന്നാണ് പേര്. പശ്ചിമാഫ്രിക്കയിൽ ഇതേ രോഗലക്ഷണങ്ങളോടെ ചത്ത ഒരു കാളയുടെ രക്തബിന്ദുവിലും ഈ ട്രൈപ്പനോസോം കണ്ടെത്തുകയുണ്ടായി. ഈ കണ്ടുപിടുത്തത്തെത്തുടർന്ന് ആഫ്രിക്കൻകോളനികളിലെ ഇംഗ്ലീഷുകാരും, ഫ്രഞ്ചുകാരും, ബെൽജിയംകാരുമായ ഡോക്ടർമാരും, ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരും, ഗവേഷകന്മാരും ഈ വിഷയത്തിൽ വിപുലമായ പരീക്ഷണങ്ങളാരംഭിച്ചു. ഈ ട്രൈപ്പനോസോം അണുജീവികളെ പരത്തുന്നതു് സെസി ഈച്ചയാണെന്ന വസ്തുതയും പിന്നീട് വെളിവാക്കപ്പെട്ടു.

നമ്മുടെ നാട്ടിലെ ഈച്ചയേക്കാൾ ഏതാണ്ട് ഒന്നര ഇരട്ടി വലുപ്പമുള്ള ഒരീച്ചയാണ് ട്രൈപ്പനോസോംവാഹകനായ ആഫ്രിക്കൻസെസി. കരിതവിട്ടുവർണ്ണക്കാരനായ ഈ വിദ്വാൻ രക്തമാത്രോപജീവിയാണ്. വിശ്രമിക്കുമ്പോൾ ഇതിന്റെ ചിറകുകൾ സമനിലയിൽ മടങ്ങിക്കിടക്കുന്നതിനുപകരം കത്രികയുടെ അലകുകൾ കിടക്കുംപോലെ എങ്കോണിച്ചു തള്ളിനില്ക്കുകയാണ് ചെയ്യുന്നതു്. ഇതിന്റെ ശിരസ്സിൽനിന്നു ഇഞ്ചക്ഷൻസൂചിപോലെ ഒരു കുഴൽ നീണ്ടുകിടക്കുന്നു. രക്തപാനത്തിനുള്ള ഉപകരണമാണിതു്. അരയംഗുലം നീളത്തിലുള്ള ഇതിയിൽ കുത്തിത്തുളയ്ക്കാൻ

ഈ സൂചിപ്പിച്ചു കഴിയും. ടെത്സി ഈച്ചയുടെ മൂളൽ കേട്ടാൽ വേറെ തന്നെ അറിയാം.

അധികശ്ശബ്ദം ഉണ്ടാക്കുന്ന പ്രകൃതക്കാരനല്ല ടെത്സി. പറക്കുന്നതു്, അഥവാ ചാടുന്നതു് ഇതെല്ലാം ശബ്ദമില്ലാതായിരിക്കും. മനുഷ്യന്റെ ദേഹത്തിൽ കടിച്ചശേഷം ആ ആളുടെ പ്രഹരങ്ങളിൽ നിന്ന ഒഴിഞ്ഞുമാറിക്കളയുവാൻ ഈ ഈച്ചയ്ക്കു പ്രത്യേകസാമർത്ഥ്യമുണ്ടു്. തന്റെ സാന്നിദ്ധ്യം കണ്ടുപിടിക്കപ്പെടാതിരിപ്പാൻ, കറുത്തതോ കടുനിറമുള്ളതോ ആയ വസ്തുക്കളിൽ മാത്രമെ ഇതു് വിശ്രമിക്കുകയുള്ളു. അതിനാൽ വെളുത്തതോ ലഘുവർണ്ണത്തിലുള്ളതോ ആയ വസ്ത്രം ധരിച്ചാൽ ടെത്സി ഈച്ചയുടെ ശല്യത്തിൽ നിന്ന അല്പമൊഴിവുകിട്ടും.

ഈ ഈച്ച പകൽമാത്രമെ പുറത്തിറങ്ങി പ്രവർത്തിക്കയുള്ളു. രാത്രിയിൽ മുഴുവനും അനങ്ങാതെ കിടക്കും. ആഫ്രിക്കയിൽ ടെത്സിശല്യമുള്ള പരിതഃസ്ഥിതിപ്രദേശങ്ങളിലൂടെ കടന്നുപോകണമെങ്കിൽ യാത്ര നിർവ്വഹിക്കുന്നതു് രാത്രിയിലാണു്. ന്യാസാലാൻഡിൽനിന്ന ടാങ്കനിക്കയിലേക്കു വരുമ്പോൾ ഒരു ടെത്സിപ്രദേശം കടന്നുപോകാൻ ഞങ്ങൾക്ക രാത്രിയാകുന്നതുവരെ കാത്തിരിക്കേണ്ടിവന്നിട്ടുണ്ടു്.

ചെടികളും പടർപ്പുകളുംകൊണ്ടു മൂടിയ നല്ല തണലും തണുപ്പുമുള്ള സ്ഥലങ്ങളിലാണു് ടെത്സിഈച്ചകൾ താവളമടിക്കുക. ഈച്ച മുട്ടയിടുകയില്ല; പകരം ഒരു പുഴുവിനെ പ്രസവിക്കുകയാണു് ചെയ്യുന്നതു്. ജനിച്ച ഉടനെതന്നെ ആ പുഴു ഇഴഞ്ഞുപോയി മണ്ണിലോ ഇലകൾക്കിടയിലോ പാറിക്കിടക്കും. കുറച്ചുനാളത്തെ തപസ്സിനുശേഷം അതു് ഈച്ചയായി രൂപാന്തരം പ്രാപിച്ചു് പറന്നുപോയി രക്താന്വേഷണം തുടങ്ങുകയായി.

ടെത്സിവർഗ്ഗത്തിൽപെട്ട ഈച്ചകൾ 21 തരമുണ്ടു്. ഇവയിൽ "ടി. ഗാംബിയൻസ്," (T. GAMBIENS) "ടി. റോഡേസ്യൻസ്" (T. RHODESIENSE) എന്നീ രണ്ടുതരം ഈച്ചകളാണു് മനുഷ്യനിൽ ഉറക്കരോഗബീജങ്ങളായ ട്രിപ്പനോസോമുകളെ പരത്തുന്നതു്.

ഉറക്കരോഗം ബാധിച്ച മനുഷ്യന്റെയോ, കാലിയുടെയോ രക്തം കുടിച്ച ഈച്ച ഉടൻ മറ്റൊരു മനുഷ്യനെ കടിക്കുമ്പോഴാണ് രോഗബീജം പകരുന്നത്. ഉറക്കരോഗബീജങ്ങളായ ട്രെപ്പനോസോമുകൾ ജീവിക്കുന്നത് സിംഹം, സീബ്ര, കാട്ടുപോത്ത്, കലമാൻ എന്നീ മൃഗങ്ങളുടെ രക്തക്കുഴലുകളിലാണത്രെ. ചിലപ്പോൾ, തവളയുടെയും മുതലയുടെയും രക്തധമനികളിലും ഇതു കടന്നുകൂടിയിട്ടുണ്ടാകും—ഈ ജീവികളെല്ലാം ഉറക്കരോഗത്തിൽ നിന്നു വിമുക്തരുമാണത്രെ. കാലികളിലും മേൽപറഞ്ഞ ഇനത്തിൽപ്പെടാത്ത മൃഗങ്ങളിലും ട്രെപ്പനോസോമിന്റെ ബാധയേല്ക്കുമ്പോഴും രോഗം സംഭവിക്കുന്നു.

ഈ രോഗം മനുഷ്യനിലാണ് ഏറ്റവും ഭയങ്കരമായ പ്രത്യാഘാതങ്ങളുളവാക്കുന്നത്. രോഗബീജം ഉള്ളിൽ കടന്നു കഴിഞ്ഞാൽ വളരെക്കാലത്തേക്കു ആ വസ്തുത അറിഞ്ഞെന്നുവരില്ല. അന്ത്യദശയിൽ ഉഗ്രമായ ആക്രമണമുണ്ടാകുമ്പോഴാണ് അതു ഉറക്കരോഗമാണെന്നു മനസ്സിലാവുക. ആ ദശയിൽ രോഗം ചികിത്സിച്ചു സുഖപ്പെടുത്തുക അസാദ്ധ്യമാണ്.

ഉറക്കരോഗത്തിന്റെ പ്രാരംഭലക്ഷണം പനിയാണ്. ഇടയ്ക്കിടെ ഒരു പനി. ചിലപ്പോൾ ജ്വരം കഠിനമായി കണ്ടേക്കാം. ഉഗ്രമായ തലവേദനയുമുണ്ടായിരിക്കും. മലമ്പനിക്കും ഈ ലക്ഷണങ്ങളെല്ലാമുള്ളതുകൊണ്ട്, രോഗം മലമ്പനിയാണെന്നു കരുതി അതിനുള്ള ചികിത്സ നടത്തുകയേ സാധാരണക്കാർ ചെയ്യൂ—ഒരു വിദഗ്ദ്ധഡോക്ടർക്കു മാത്രമേ ഈ രോഗം കണ്ടെത്താൻ കഴിയൂ. ഉറക്കരോഗബീജങ്ങൾ ആദ്യമായി ചെന്നെത്തുന്നത് മനുഷ്യന്റെ വായിലെ ഉമിനീർഗ്രന്ഥികളിലാണ്. അവിടെനിന്ന് അവ ക്രമേണ തലച്ചോറിലേക്കും, പിന്നെ നട്ടെല്ലിനുള്ളിലേക്കും പ്രവേശിക്കുന്നു. രോഗിക്കു പനിയോടൊപ്പം വാതരോഗവും വരുന്നു. പിന്നെ സദാ ഉറക്കം തൂങ്ങിയിരിക്കുകയായി. അവസാനദശയിൽ ഉറക്കം സ്ഥായിയായ മയക്കമായി മാറുന്നു. രോഗിയുടെ ഇന്ദ്രിയശക്തികളെല്ലാം അസ്തമിക്കുന്നു. മലമൂത്രവിസർജ്ജനങ്ങ

ളെല്ലാം അറിയാതെ നടക്കുന്നു. ദേഹം ചുക്കിച്ചുളിഞ്ഞുവരുന്നു. പുറവും വാരിഭാഗങ്ങളും നിത്യശയനത്തിന്റെ ഫലമായി വ്രണപ്പെട്ടു കാണുന്നു. മലർന്നുകിടക്കുന്ന രോഗിയുടെ കാൽമുട്ടുകൾ രണ്ടും കഴുത്തിനടുത്തേയ്ക്കു വലിഞ്ഞുപൊങ്ങി വിറങ്ങലിച്ചു കിടക്കുന്നു. രോഗിയുടെ ഈ കിടപ്പ് ബീഭത്സകരമായ കാഴ്ചയാണ്. ഈ ദശയിലും മരണം സംഭവിക്കുകയില്ല. അതാണ് ഈ രോഗത്തിന്റെ ഭയനീയത. രോഗി കൊല്ലങ്ങളോളം ആ നിലയിൽ തന്നെ ജീവച്ഛവമായി കിടന്നുവെന്നുവരാം—ഒടുവിൽ മരണം സംഭവിക്കുന്നതു ന്യൂമോണിയ ബാധിച്ചിട്ടാണ്.

ഈ രോഗം ബാധിച്ച് ഒരു മാസത്തിനുള്ളിൽ, ചികിത്സ നടത്തിയാൽ രക്ഷനേടാം. നാട്ടുകാർക്ക് അങ്ങിനെ രോഗനിർണ്ണയം നടത്താൻ ഡോക്ടർമാരെ കിട്ടുകയില്ലല്ലോ. അതിനാൽ ഉറക്കരോഗം ബാധിച്ച നാട്ടുകാരെല്ലാം ചത്തൊടുങ്ങുകയാണ് പതിവ്.

ഈ രോഗത്തിനു പറയത്തക്ക ചികിത്സയൊന്നും ഇല്ലാത്തതുകൊണ്ട്, ടെത്സി ഈച്ചകളുടെ ബാധ പുതിയ പ്രദേശങ്ങളിലേയ്ക്കു കടക്കാതിരിപ്പാൻ, മുൻകരുതലുകൾ ചെയ്യുന്നതിലാണ് ഗവൺമെന്റ് ശ്രദ്ധ കേന്ദ്രീകരിച്ചിരിക്കുന്നതു. വിക്ടോറിയാ തടാകത്തിലെ തുരുത്തുകൾ മിക്കവാറും ടെത്സി ഈച്ചകളുടെ താവളങ്ങളാണ്. അടുത്ത കരയിലെ ഗ്രാമങ്ങളിൽ മനുഷ്യരും മൃഗങ്ങളുമുണ്ടെങ്കിൽ ഈ ഈച്ചകൾ അങ്ങോട്ട് ആകർഷിക്കപ്പെട്ടേക്കാം. ഈ ആപത്തിൽനിന്നു രക്ഷകിട്ടാൻവേണ്ടിയാണ്, ഗവർമ്മെണ്ട് തടാകക്കരയിലെ പല പ്രദേശങ്ങളിൽനിന്നും ജനങ്ങളെ നിർബ്ബന്ധപൂർവ്വം ഒഴിച്ചു മാററുന്നതു.

ടെത്സി ഈച്ചകൾ കുടിയേറിപ്പാർക്കുന്ന പ്രദേശങ്ങൾക്കടുത്തുള്ള കാടുകളും ചെടികളും വെട്ടിനശിപ്പിച്ച് അവിടം ഒരു വെളിമ്പ്രദേശമാക്കി മാററുകയാണ് മറെറാരു പരിപാടി. ചെടികളും മരങ്ങളും ഇല്ലാത്ത സ്ഥലത്തേയ്ക്കു ടെത്സി പ്രവേശിക്കുകയില്ല. അങ്ങിനെ ടെത്സിബാധിതപ്രദേശങ്ങൾക്കും, ജനപദങ്ങൾക്കുമിടയിൽ [illegible] നിർമ്മിക്കുന്ന ഈ പരിപാടി

വളരെ ഫലപ്രദമാണെന്നു കണ്ടിരിക്കുന്നു. ഉഗാണ്ടയിൽ 35 ലക്ഷം ഏക്കർ സ്ഥലങ്ങൾ, സെറ്റ്സിബാധയെ തടഞ്ഞുനിർത്താൻ ഇങ്ങിനെ വെട്ടിത്തെളിയിച്ചിട്ടുണ്ടത്രെ.

കാട്ടുകളിലെ മൃഗങ്ങളെ ഒന്നൊഴിയാതെ കൊന്നൊടുക്കുകയാണ് മറ്റൊരു പ്രതിവിധി. രക്തപാനത്തിനു മൃഗങ്ങളെ കിട്ടാതാകുമ്പോൾ ഈച്ചകൾ ഒഴിഞ്ഞുപൊയ്ക്കൊള്ളും. ഈച്ചയെ ഉദ്ദേശിച്ചു കാട്ടുമൃഗങ്ങളെ കൂട്ടമായി സംഹരിക്കുന്ന ഈ പരിപാടിയോടു പലർക്കും എതിർപ്പുണ്ട്—സുളുലാൻഡിലും, റൊഡേഷ്യയിലും ഈ പ്രവർത്തനങ്ങൾ സെറ്റ്സിബാധ തടയാൻ ഗണ്യമായി സഹായിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നാണ് പറയുന്നത്. ഈ പരിപാടി നടപ്പിൽ വരുത്തുന്നതിന് നാട്ടുകാർ വലിയ ഉത്സാഹം പ്രദർശിപ്പിച്ചുവരാറുണ്ട്. അവർക്ക് ആദായകരമായ ഒരു സംരംഭമാണിത്. അവർ കൊന്ന ഓരോ മൃഗത്തിനും അതിന്റെ വാൽ ഹാജരാക്കിയാൽ ഗവൺമെണ്ട് പ്രതിഫലം കൊടുക്കും. കൊല്ലപ്പെടുന്ന മൃഗങ്ങൾ ഉദ്ദിഷ്ടസ്ഥലങ്ങളിലുള്ളവതന്നെയാണോ എന്നതു വേറെ കാര്യം.

മധ്യ ആഫ്രിക്കൻ ഭൂമികൾ കാലിവളർത്തലിനു പറ്റിയ മണ്ഡലങ്ങളാണ്. സെറ്റ്സി ഈച്ചകളുടെ ശല്യമാണ് ഈ വ്യവസായത്തെ തടഞ്ഞുനിർത്തുന്നത്. കാലികളെയല്ലാതെ ആടുകളെ ഈ രോഗം സാധാരണമായി ബാധിക്കാറില്ല. അതുകൊണ്ടാണ് ആഫ്രിക്കയിൽ മാട്ടിറച്ചിക്ക് ആട്ടിറച്ചിയെക്കാൾ കൂടുതൽ വില കൊടുക്കേണ്ടിവരുന്നത്.

പശ്ചിമാഫ്രിക്കയിൽ ഈ "ട്രൈപ്പനോസോമിയാസിസ്" രോഗം കാരണം കൊല്ലംതോറും പത്തുലക്ഷം പവൻ വിലവരുന്ന കാലികൾ ചത്തൊടുങ്ങുന്നുവെന്നു പറഞ്ഞാൽ ആഫ്രിക്കയുടെ സാമ്പത്തികവ്യവസ്ഥയ്ക്കു സെറ്റ്സിഈച്ചകൾ വരുത്തിക്കൂട്ടുന്ന വിനാശത്തിന്റെ ഭയങ്കരത ഊഹിക്കാമല്ലോ. ഇവിടെ വളരെയധികം നിലങ്ങൾ സെറ്റ്സിയുടെ ആക്രമണം തടയാൻ വെട്ടിത്തെളിയിച്ച് വെറുതെയിടേണ്ടതായും വരുന്നു. സെറ്റ്സിഈച്ചകളുടെ

ഉപദ്രവമില്ലെങ്കിൽ ബ്രിട്ടീഷ് ആഫ്രിക്ക ലോകത്തിലെ ഏററവും വലിയ മാട്ടുമാംസോല്പാദനകേന്ദ്രമാകുമായിരുന്നു. ബ്രിട്ടൻ ഇന്നു തെക്കെ അമേരിക്കയിലെ അർജൻറൈനിൽനിന്നു കൊല്ലംതോറും 11 കോടി പവൻ വിലയ്ക്കുള്ള മാട്ടുമാംസം വാങ്ങുന്നുണ്ട്. ബ്രിട്ടിഷ് ആഫ്രിക്കയിൽ 1 കോടി 60 ലക്ഷം കാലികളുണ്ടെങ്കിലും അതായിൽ അധികവും രോഗംബാധിച്ച് മാംസത്തിനു കൊള്ളാത്ത പരുവത്തിലുള്ളതുങ്ങളാണ്. നിസ്സാരജീവിയായ ഈച്ച ഒരു ഭൂഖണ്ഡത്തിന്റെ മുഴുവൻ ശാപമായിത്തീർന്ന് ഒരു ഭീഷണിയായി നില്ക്കുന്നതു് ആലോചിക്കുമ്പോൾ അത്ഭുതം തോന്നുന്നില്ലേ?

ടെസീസി ആഫ്രിക്കയുടെ അഭിവൃദ്ധിയെ പൊതുവെ തടഞ്ഞുനിർത്തുന്നതുകൊണ്ട്, അതിനെതിരെ ഒരു സംഘടിതസമരം നടത്താനുള്ള മാർഗ്ഗങ്ങളാലോചിക്കുന്നതിന് ആഫ്രിക്കൻ കോളനികളിലെ ബ്രിട്ടീഷുകാരും ഫ്രഞ്ചുകാരും ബെൽജിയൻകാരും പോർത്തുഗീസുകാരുമായ ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരും ഗവേഷകന്മാരും ഒത്തുചേർന്നു, 1947-ൽ, ഫ്രഞ്ച് കോംഗോവിൽവെച്ച് ഒരു സമ്മേളനം നടത്തുകയുണ്ടായി. ഉറക്കരോഗത്തെപ്പററി പ്രത്യേക ഗവേഷണം നടത്തിയ വിദഗ്ദ്ധന്മാരും മററും തങ്ങളുടെ പരീക്ഷണഫലങ്ങളും നിർദ്ദേശങ്ങളും ഇവിടെവെച്ചു പരസ്പരം കൈമാറുകയും, ആഫ്രിക്കയുടെ ശത്രു നമ്പർ വൺ ആയ ടെസീസിയുടെ ഉന്മൂലനാശത്തിനു വിപുലമായ പരിപാടികൾ ആവിഷ്കരിക്കുകയുമുണ്ടായി. പക്ഷേ, ടെസീ ഇന്നും, ആഫ്രിക്കയുടെ ശത്രുനമ്പർ വൺ ആയിത്തന്നെ സുഖമായി ജീവിച്ചുവരുന്നു.

കന്നുകാലികളെ ബാധിക്കുന്ന ഉറക്കരോഗത്തിന് ആൻടിസൈഡ് (Antrycide) എന്നൊരൗഷധം കണ്ടുപിടിച്ചിട്ടുണ്ട്. മലേറിയയ്ക്കു പുതിയൊരൗഷധമായ പാലുഡ്രിൻ കണ്ടുപിടിച്ച ഡാക്ടർ എഫ്. എച്ച്. എസ്സ്. കർഡിന്റെയും, ഡാക്ടർ ഡി. ജി. ഡേവിയുടേയും കൂട്ടുപരിശ്രമഫലമാണിതു്. വെളുത്ത പഞ്ചസാര പോലുള്ള ഒരു പൊടിയാണ് ആൻടിസൈഡ്. ഇതു കന്നുകാലികളുടെ തൊലിയ്ക്കുള്ളിൽ കുത്തിവെയ്ക്കുകയാണ് ചെയ്യുന്നതു്.

രോഗം ബാധിയ്ക്കാതിരിപ്പാനുള്ള ഒരു പ്രതിവിധി മാത്രമാണിതു്.

എന്നാൽ, മനുഷ്യരെ കൊന്നൊടുക്കുന്ന ഉദകരോഗത്തിന്നു ഫലപ്രദമായൊരു മരുന്നു് ഇനിയും കണ്ടുപിടിക്കേണ്ടതായിട്ടാണിരിക്കുന്നതു്.

പൂർവ്വ ആഫ്രിക്ക
ലേഖകന്റെ യാത്രാമാർഗ്ഗം
ബെൽജിയൻ കോംഗോ
ഉഗാണ്ട
കെനിയാ
പോർത്തുഗീസ് പൂർവ്വ ആഫ്രിക്ക

അദ്ധ്യായം 8.

ഉഗാണ്ടയിൽ

പിറേറന്നു രാവിലെ ഉണർന്നുനോക്കിയപ്പോൾ "ഉസോഗ", പോർട്ട്ബെൽ തുറമുഖത്ത് നങ്കൂരമിട്ട് നിൽക്കുകയായിരുന്നു. കിസുമുവിൽനിന്നു 245 മൈൽ സഞ്ചരിച്ചാണ് പോർട്ട്ബെല്ലിൽ എത്തിയിരിക്കുന്നത്. മുമ്പിൽ കാണുന്നത് ഉഗാണ്ടാനാടാണ്.

കപ്പലിൽനിന്നുതന്നെ നല്ലൊരു പ്രാതൽ കഴിച്ചു. കപ്പലിലെ ഭക്ഷണനിരക്ക് താരതമ്യേന വളരെ കുറവാണ്. തലേന്നാൾ ഞാൻ കഴിച്ച, ഉച്ചഭക്ഷണം, അത്താഴം, മൂന്നുകപ്പ് ചായ ഇവയെല്ലാംകൂടി ചാർജ്ജ് ചെയ്തിരിക്കുന്നത് 8 ഷില്ലിങ്ങാണ് (5 ക.)

പോർട്ട്ബെല്ലിൽ ഇറങ്ങിയ ഉടനെ എന്റെ പെട്ടിസാമാനങ്ങളെല്ലാം കസ്റ്റംസ് ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ പരിശോധിച്ചു. പാൽക്കട്ടി, അച്ചടിച്ച ആക്ഷേപകരമായ സാഹിത്യങ്ങൾ (offensive printed matter) പക്ഷിമുട്ടകൾ, എലിപ്പാഷാണം, കളിക്കോപ്പുതോക്കുകൾ എന്നിവ ചുങ്കനിയമപ്രകാരം ഉഗാണ്ടയിലേയ്ക്കു കടത്താൻ പാടില്ലാത്ത വസ്തുക്കളുടെ പട്ടികയിൽപ്പെടുന്നു. ഉഗാണ്ടയിൽനിന്നു പുറത്തേയ്ക്കു കടത്തിക്കൊണ്ടുപോകാൻ അനുവദിക്കാത്ത സാധനങ്ങളിൽ ഗോതമ്പുമാവുകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ പലഹാരങ്ങൾ, അരി, വിസ്കി, ശുദ്ധിചെയ്യാത്ത രത്നക്കല്ലുകൾ, ഹിപ്പോദന്തങ്ങൾ എന്നിവ ഉൾപ്പെടും.

പോർട്ട്ബെല്ലിൽനിന്ന കമ്പാലയ്ക്കു പുറപ്പെടുന്ന വണ്ടി 10 മണി കഴിഞ്ഞേ സ്റ്റേഷനിൽ എത്തുകയുള്ളു എന്നറിവായപ്പോൾ, ഞാൻ അടുത്ത ഗ്രാമമൂലകളിലെല്ലാം ഒന്ന നടന്നുനോക്കാൻ തീരുമാനിച്ചു.

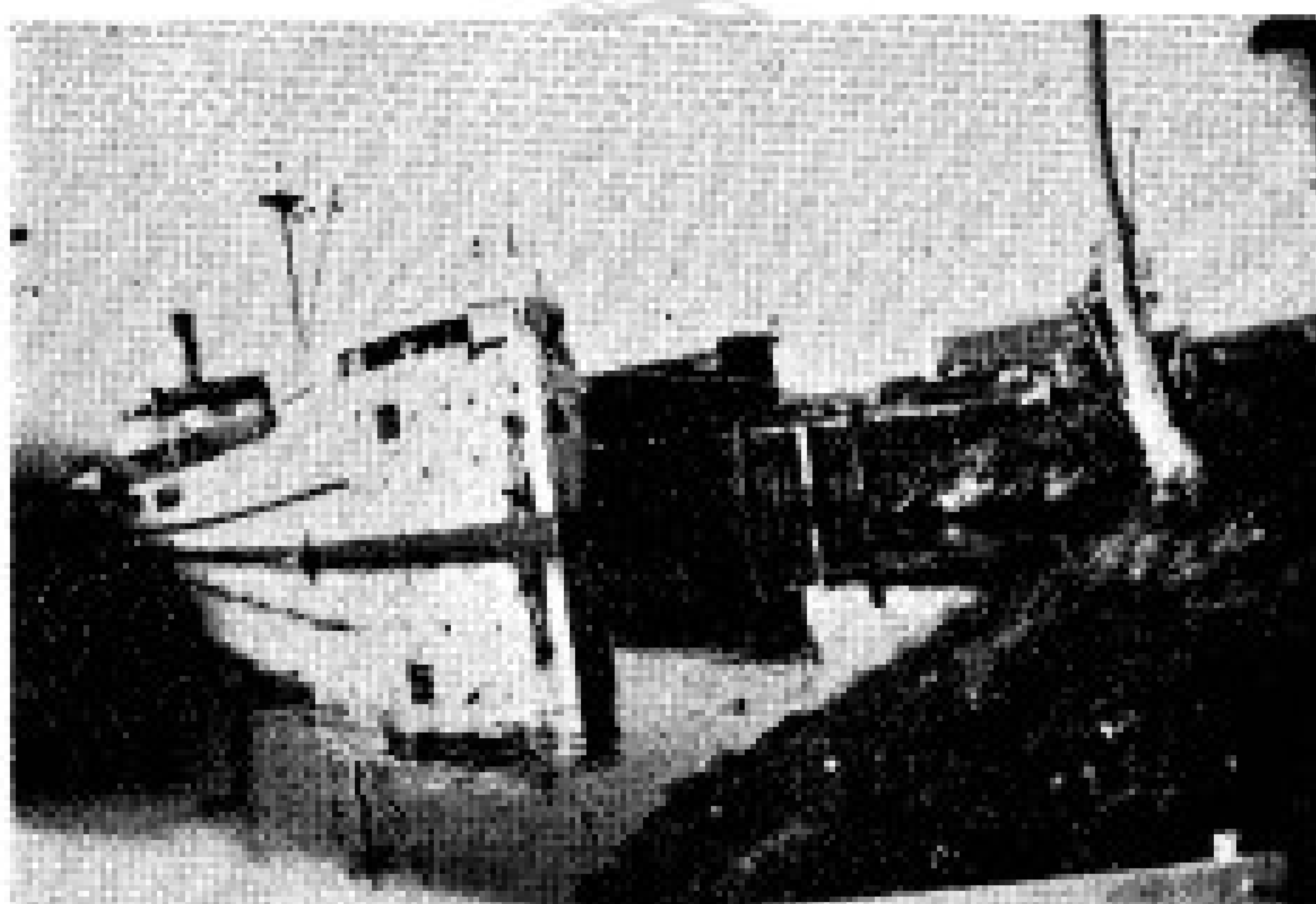
ഉഗാണ്ടയിൽ കാലെടുത്തു കുത്തിയപ്പോൾ ആദ്യമായി എന്നെ ആകർഷിച്ചതു് ഇന്നാട്ടിന്റെ സസ്യശ്യാമളതയാണ്. സസ്യപ്പച്ചയുടെ വിളയാട്ടം ആഫ്രിക്കയിൽ മററു പ്രദേശങ്ങളിലും ഞാൻ കണ്ടിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ ഇത്ര സമൃദ്ധമായ, സർവ്വവ്യാപകമായ പച്ചസൌന്ദര്യപ്പരപ്പ് കേരളം വിട്ടതിൽപ്പിന്നെ എന്നെ എതിരേല്ക്കുന്നതു് ഇവിടെവെച്ചാണ്.

11 മണിക്കു കമ്പാലമെയിൽ സ്ഥലംവിട്ടു. സസ്യസാന്ദ്രമായ സമനിലങ്ങളും, ചില കൃഷിമേടുകളും കടന്നുകൊണ്ടാണ് വണ്ടി നീങ്ങുന്നതു്. കടുംചുകപ്പ്, നീല, മഞ്ഞ, എന്നീ നിറങ്ങളിലുള്ള പൂക്കൾ നിറയെ ചൂടിനില്ക്കുന്ന മരങ്ങൾ പച്ചക്കാടുകളുടെ ഉപരിമണ്ഡലത്തിൽ അത്ഭുതകരമായ പരിവേഷങ്ങളുളവാക്കുന്നു. നിറപ്പകിട്ടുള്ള ഉടുപ്പുകളണിഞ്ഞ കാപ്പിരിവനിതകൾ കൃഷിത്തോപ്പുകൾക്കിടയിൽ നീങ്ങുന്നു. വാഴത്തോപ്പുകൾക്കിടയിൽനിന്ന പുൽക്കുടിലുകൾ ഒളിഞ്ഞുനോക്കുന്നു. കമ്പാലയിലേക്കുള്ള ഏഴുമൈൽ ദൂരം മുഴുവനും നിറങ്ങളുടെ നാടകരംഗങ്ങളാണ്.

നവീനരീതിയിൽ അടുത്തു പുതുക്കിപ്പണിചെയ്ത ഒരു കൂറൻ കെട്ടിടമാണ് കമ്പാലാ റെയിൽവെസ്റ്റേഷൻ. അവിടെ ഇറങ്ങിയപ്പോൾ പുതിയ ചായത്തിന്റെ ഗന്ധമാണ് എന്നെ എതിരേററതു്. എന്നെ സ്വീകരിക്കാനോ സഹായിക്കാനോ അവിടെ പ്ലാററ്ഫോറത്തിൽ ആരേയും കണ്ടില്ല. മി. നാടേശന്റെ കമ്പിസന്ദേശപ്രകാരം മി. ശ്രീനിവാസനോ അദ്ദേഹം അയച്ച വേറെ ഏതെങ്കിലും ആളോ സ്റ്റേഷനിൽ എന്നെക്കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോകാൻ വരുമെന്നാണ് ഞാൻ കരുതിയിരുന്നതു്. ആരും വന്നുകണ്ടില്ല. യാത്രക്കാരെല്ലാം സ്ഥലംവിട്ടു. ഒററയ്ക്കു പരുങ്ങിനില്ക്കുന്ന എന്നെ ചില ഗൂഢപ്രതീക്ഷകളോടെ ഇടയ്ക്കിടെ കടാക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു ഒരു

കവിരാജോ മന്ത്രവാദി

ഉമോഗാ കപ്പൽ പോർട്ട് ബ്ലെയറിൽ

വെളുത്ത മിശ്രകിസ്ത്യയായ തന്റെ പെരുമ്പാമ്പിൻ തോൽസ്സഞ്ചിയിൽ താളംപിടിച്ച് അവിടെ ചുററിപ്പററി നില്ക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു.

ഞാൻ കുറച്ചുനേരംകൂടി അവിടെ കാത്തിരുന്നു. ഇര കുടുങ്ങുന്ന മട്ടില്ലെന്നു മനസ്സിലായപ്പോൾ ആ പ്രേമമൂർത്തി മറെറാരു വഴിയ്ക്കു പോയി.

ഒടുവിൽ ഞാൻ എന്റെ പെട്ടിസാമാനങ്ങളെല്ലാം ക്ലോക്ക് റൂമിൽ ഏല്പിച്ച്, സ്റ്റേഷനിൽനിന്നു പുറത്തുകടന്നു. കാപ്പിരി ടാക്സിഡ്രൈവർമാർ എന്റെ ചുററുംകൂടി. എനിയ്ക്കു ധൃതിയൊന്നുമില്ലായിരുന്നു. ഞാൻ ഒരലസമട്ടിൽ അങ്ങിനെ, കമ്പാല ജനറൽ പോസ്റ്റാഫീസിലേയ്ക്കു പോകേണ്ടുന്ന വഴിയും അന്വേഷിച്ചു നടന്നുതുടങ്ങി.

ആഫ്രിയ്ക്കൻതെരുവുകളിലോ ഗ്രാമങ്ങളിലോ ഒററയ്ക്കു നടക്കുന്ന അപരിചിതർ നാലു സാധനങ്ങളെപ്പോഴും കീശയിൽ കരുതിയിരിയ്ക്കണം: പാസ്പോർട്ട്, പേഴ്സ്, പെലോഡ്രിൻ ഗുളികകൾ, പിസ്റ്റൾ. ഇവയിൽ പിസ്റ്റളിനു പകരം നൈറോബിയിൽനിന്നു വാങ്ങിയ പുതിയ കഠാരിയാണ് എന്റെ കളസ്സക്കീശയിൽ ഉണ്ടായിരുന്നതു്.

കമ്പാലാ പോസ്റ്റാഫീസിലെത്തി ശ്രീനിവാസനെ അന്വേഷിച്ചു. ഒരു കാപ്പിരിപ്പയ്യൻ എന്നെ ശ്രീനിവാസൻ ജോലി ചെയ്യുന്ന കെട്ടിടത്തിലേയ്ക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. പോസ്റ്റാഫീസ്സിന്റെ പ്രധാന കെട്ടിടത്തിനുപിറകിൽ, അതേ പറമ്പിൽത്തന്നെ ഒരു ചെറിയ എടുപ്പിലാണ് ശ്രീനിവാസന്റെ ജോലിസ്ഥലം. കംപ്ലെയിൻറ്സ് സെക്ഷൻ.

ഞാൻ ചെന്നു കേറിയപ്പോൾ ശ്രീനിവാസൻ ഒരു കമ്പി പൊളിച്ചു വായിക്കുകയായിരുന്നു. എന്നെക്കണ്ടു മനസ്സിലാക്കിയ ശ്രീനിവാസൻ ഒരു ജാള്യതയോടെ എന്റെ മുഖത്തേയ്ക്കു നോക്കി, കമ്പി എന്റെ കയ്യിൽ തന്നു. നൈറോബിയിൽനിന്നു നളേശൻ അയച്ച കമ്പി!

ആഫ്രിയ്ക്കയിൽ വെള്ളക്കാരൻ ഇറക്കുമതിചെയ്ത യാന്ത്രിക പരിഷ്കാരത്തിന്റെ പ്രവർത്തനത്തെക്കാൾ ചില സന്ദർഭങ്ങളിൽ

വിജയം നേടുന്നതും ഉപകാരപ്പെടുന്നതും നമ്മാം അപരിഷ്കൃതരെന്നു വ്യവഹരിക്കുന്ന ആഫ്രിക്കൻ കാപ്പിരികളുടെ പൂർവ്വിക വിദ്യകളായിരിക്കും. നൈറോബിയിൽനിന്നു കമ്പാലയിൽ ഒരു കമ്പിസന്ദേശം വന്നുചേരാൻ രണ്ടുദിവസം വേണ്ടിവരും. ആഫ്രിക്കക്കാരന്റെ പറയടിസന്ദേശം രണ്ടു മണിക്കൂറുകൊണ്ടു് നൂറു മൈൽ സഞ്ചരിക്കും. അഞ്ചാം ജോർജ് ചക്രവർത്തിയുടെ മരണവാർത്ത ഔദ്യോഗിക മാർഗ്ഗത്തിലൂടെ ഉഗാണ്ടയുടെ ഉൾനാടൻ ഗ്രാമങ്ങളിൽ എത്തിച്ചേരുന്നതിന്റെ രണ്ടു ദിവസം മുമ്പുതന്നെ ആ ഗ്രാമീണർ നഗരത്തിൽനിന്നു തുടർച്ചയായി റിലേചെയ്തുകിട്ടിയ പറയടിസന്ദേശത്തിലൂടെ ആ വർത്തമാനം അറിഞ്ഞുകഴിഞ്ഞിരുന്നുവത്രെ. ഗവൺമെണ്ടു് പോസ്റ്റു് ആൻഡ് ടെലഗ്രാഫ്സ് ഡിപ്പാർട്ടുമെന്റിൽ കംപ്ലൈന്റ്സ് വകുപ്പിൽ ജോലിചെയ്യുന്ന ശ്രീനിവാസനതന്നെ ഇതിനു തെളിവുപറഞ്ഞുതന്നതായി എനിക്കുതോന്നി.

“നിങ്ങളുടെ പെട്ടിസ്സാമാനങ്ങളെല്ലാം എവിടെ?” മെലിഞ്ഞു നീണ്ട ഗുമസ്തക്കാരനായ ആ മലയാളിസഹോദരൻ ചിരിച്ചുകൊണ്ടു ചോദിച്ചു

“റെയിൽവെ സ്റ്റേഷനിലുണ്ടു്.”

“എന്നാൽ വേഗം അതെടുപ്പിച്ചു വീട്ടിലേക്കു നടന്നോളൂ. ഉച്ചമുതൽക്കു ലീവെടുത്തു ഞാൻ അവിടെ എത്തിക്കൊള്ളാം.”

സാമാനങ്ങളും എടുപ്പിക്കാൻ രണ്ടു കാപ്പിരിയുവാക്കളെ ശ്രീനിവാസൻ എന്റെകൂടെ അയച്ചുതന്നു. തിരികെ റെയിൽവെ സ്റ്റേഷനിലേക്കു നടന്നു, സാമാനങ്ങളും ആ കാപ്പിരികളെക്കൊണ്ടു് എടുപ്പിച്ചു് അവരോടൊപ്പം ഞാൻ ശ്രീനിവാസന്റെ വീട്ടിലേക്കു നടന്നു. നഗരത്തിൽനിന്നു് അകന്ന ഒരു കോണിൽ, മുളങ്കാടുകളും നിറഞ്ഞ കുന്നുകളുടെ താഴ്വരയിൽ ഗവൺമെണ്ടു് തയ്യാറാക്കി വരുന്ന ഒരു പുതിയ പാർപ്പിടപ്രദേശമാണു് ഷിമോണി. ഇവിടെ കിറാണി റോഡിൽ ഒരു വീട്ടിലാണു് ക്ലാർക്കായ ശ്രീനിവാസനും, ഹാറാക്കരിയായ ഭാര്യയും താമസിക്കുന്നതു്. ശ്രീനിവാസൻ കഴിഞ്ഞകൊല്ലമാണു് വിവാഹം കഴിച്ചതു്.

മിസ്റ്റർ ശ്രീനിവാസൻ മിസ്സിസ്സ് ശ്രീനിവാസൻ
മിസ്സിസ്സ് ഉമ്മൻ സൂസി (കമ്പാലയിൽ)

"തിരിക്ക" വനിതകൾ

അങ്ങിനെ ഞാൻ കമ്പാലയിൽ ശ്രീനിവാസന്റെ അതിഥിയായി താമസം തുടങ്ങി.

ഉഗാണ്ട: ഒരു സാമാന്യവീക്ഷണം

94,000 ചതുരശ്രമൈൽ വിസ്തീർണ്ണവും, 5,250,000 ജനസംഖ്യയുമുള്ള ഒരു ബ്രിട്ടീഷ് പ്രൊട്ടക്റ്ററേറ്റാണ് ഉഗാണ്ട. ഈ ജനസംഖ്യയിൽ 99·2 ശതമാനവും കറുത്ത നാട്ടുകാരാണ്. വെള്ളക്കാർ ഉഗാണ്ടയിൽ വളരെ കുറവാണ്. കഷ്ടിച്ച് 8,000ത്തോളം വരും. ഇവരിൽത്തന്നെ 1200 പേർ ക്രിസ്തീയമിഷ്യണറിമാരാണ്. ഈ മിഷ്യണറിമാർ ഇവിടെ അദ്ധ്വാനിച്ചു വേലചെയ്തിട്ടുണ്ട്. കിരാതമതക്കാരായിരുന്ന ഉഗാണ്ടക്കാരിൽ 12½ ലക്ഷം ആളുകളെ ക്രിസ്ത്യാനികളാക്കിമാറ്റാൻ ഇവർക്ക് കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

ഉഗാണ്ടയിൽ നാട്ടുകാരെ കഴിച്ചാൽ പിന്നെ ജനസംഖ്യയിൽ മുന്തിനില്ക്കുന്നത് ഇന്ത്യക്കാരാണ്. ഇന്ത്യക്കാരുടെ സംഖ്യ അര ലക്ഷത്തിലേറെ വരും. വ്യാപാരികളായും, ഗവർമ്മെണ്ടാപ്പീസ്സുകളിൽ ജോലിക്കാരായും, അദ്ധ്യാപകരായും ഇവർ ഇന്ത്യയിലെക്കാൾ ഉയർന്ന ജീവിതനിലവാരം പുലർത്തി ഇവിടെ കഴിഞ്ഞുകൂടുന്നു.

ഉഗാണ്ടക്കാർ മററു കാപ്പിരിവർഗ്ഗങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ചു കൂടുതൽ മുഖസൗഭാഗ്യമുള്ളവരാണെന്നു പറയാം. തൊലിക്കറുപ്പ് കുറവാണ്. പെണ്ണുങ്ങളുടെ ഉടുപ്പും നടപ്പും വിശേഷിച്ചും ആകർഷകമാണ്. കഴുത്തുമുതൽ കാലിന്റെ ഞെരിയാണിയും കാലടിയും മറഞ്ഞുനില്ക്കുമാറ് നീണ്ടുകിടക്കുന്ന ഒരുതരം ളോഹയാണ് ഇവർ ധരിക്കുന്നത്. നിറപ്പകിട്ടുള്ളൊരു ശീല ഉടുപ്പിന്റെ മീതെ അരയിൽ ചുററിക്കെട്ടിയിട്ടുണ്ടാകും. പൊതുവെ കിളരംകൂടിയ ദേഹമുള്ള ഉഗാണ്ടക്കാരുടെ പെണ്ണുങ്ങൾ നിവർന്നുനിന്ന്, മുഖം തെല്ലുപോലും ഇളക്കാതെ ഉയർത്തിപ്പിടിച്ച്, ജഘനഭാഗം ചന്തത്തിൽ മെല്ലെ താളാത്മകമായി ചലിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് തെരുവിലൂടെ നീങ്ങുന്നത് കൌതുകമുള്ളൊരു കാഴ്ചയാണ്.

നൂറാണ്ടുകൾക്കപ്പുറം മുതൽക്കുതന്നെ തോലുകൊണ്ടോ മരവുരികൊണ്ടോ ദേഹം മറച്ചിരുന്നവരാണ് തങ്ങൾ എന്ന് ബുഗാൻഡക്കാർ അഭിമാനത്തോടെ പറയാറുണ്ട്. ഒരു പ്രാചീന സംസ്കാരത്തിന്റെ അവകാശികളാണ് ഇക്കൂട്ടർ എന്ന കാര്യത്തിൽ സംശയമില്ല.

ഉഗാണ്ടയിൽ നാട്ടുകാരുടെ മുഖ്യഭക്ഷണം വാഴപ്പഴവും കപ്പയുമാണ്. കപ്പക്കൃഷി വരുന്നതിനുമുമ്പ് തീൻ വാഴപ്പഴമാത്രമായിരുന്നു. വാഴപ്പഴം ആവിയിൽ വേവിച്ചെടുത്താണ് സാധാരണ ഭക്ഷിച്ചുവരുന്നത്. വെള്ളത്തിൽ പുഴുങ്ങിയും, തീയിൽ ചുട്ടും, എണ്ണയിൽ വറുത്തും, ഉണക്കിപ്പൊടിച്ച മാവാക്കിയും, അപ്പമാക്കിയും, പായസമാക്കിയും അങ്ങിനെ പല പ്രകാരത്തിലും വാഴക്കാ ഭക്ഷിക്കപ്പെടുന്നു. വാഴക്കായ് പുളിപ്പിച്ചുണ്ടാക്കിയ മദ്യമാണ് "പോംബി." വാഴക്കായിൽനിന്നു വാററിയെടുത്ത ചാരായമാണ് "വറാഗി."

ഉഗാണ്ടയിലെ രാജാക്കന്മാരും, ഇടപ്രഭുക്കളും, മൂപ്പന്മാരും തങ്ങളുടെ സ്ത്രീകളെ പശുവിൻപാൽ ഊട്ടി തടിപ്പിയ്ക്കുക പതിവായിരുന്നു. തടി കൂടുംതോറും പെണ്ണിന്റെ അഴകും കൂടുമെന്നാണ് വിശ്വസിച്ചുപോന്നിരുന്നത്. ദിവസേന ഗ്യാലൻകണക്കിൽ പാൽകുടിച്ച് കൊഴുത്തു തടിച്ച് റോഡ്റോളറുകൾപോലെയായിത്തീർന്ന ഈ സൗന്ദര്യറാണികൾക്ക് ഒരിടത്തുനിന്നു മറ്റൊരിടത്തേയ്ക്ക് ഒററയ്ക്കു നീങ്ങാൻ കഴിഞ്ഞിരുന്നില്ലത്രെ. തങ്ങളുടെ ഭാര്യമാർ അന്യരുടെകൂടെ ഓടിപ്പോകാതിരിപ്പാൻവേണ്ടിയാണ് ഭർത്താക്കന്മാർ അവരെ പെരുന്തടിച്ചികളാക്കിമാററിയതു് എന്നും വ്യാഖ്യാനിക്കപ്പെടുന്നുണ്ട്. ഇതെല്ലാം പഴയകാലത്തെ കഥകളാണ്. ഇന്ന് ബുഗാൻഡയിലെയും ബുണ്യോറോവിലെയും കമ്പാലക്കാരുടെ "നബെഗരെക" (റാണി) മാർ ദേഹപുഷ്ടി കുറയ്ക്കുന്നതിനുള്ള ഔഷധങ്ങളും വിദേശചികിത്സാവിധികളും ലണ്ടനിൽനിന്നു വരുന്നതും കാത്തിരിക്കുന്നവരാണ്.

പരുത്തി, കാപ്പി, റബ്ബർ, ചായ മുതലായവയാണ് ഉഗാണ്ടയിൽനിന്നു കയററി അയയ്ക്കപ്പെടുന്ന കാർഷികവിഭവങ്ങൾ.

മുമ്പൊരിടത്തു പ്രസ്താവിച്ചതുപോലെ, ഇവിടെ ഉഗണ്ടയിൽ നിലവും കൃഷിയുമെല്ലാം നാട്ടുകാരുടെമാത്രം വകയാണ്. കാപ്പിരിപ്രമാണിമാരുടേതാണ് കാടും നിലങ്ങളും. അവ കൃഷിയാവശ്യത്തിന് കുടിയാന്മാർക്ക് വിട്ടുകൊടുക്കുന്നു. നിലം കൃഷിചെയ്യുന്നതിനു ജന്മിക്കു കൊല്ലത്തിൽ 10 ഷില്ലിങ്ങ് (6ക.) പാട്ടമായും, ഉല്പന്നത്തിന്റെ പത്തിലൊരു ഭാഗവും കുറെ വാഴപ്പഴമദ്യവും കാഴ്ചയായും കൊടുക്കണം. ഈ 10 ഷില്ലിങ്ങ് പാട്ടത്തിനു നിലം എത്ര വേണമെങ്കിലും കൃഷിചെയ്യാം. ഉല്പന്നത്തിന്റെ തോതനുസരിച്ച് കാഴ്ച കിട്ടുമല്ലോ. ഉഗണ്ടയിൽ ഒരു സാധാരണ കൃഷിക്കാരനു കൊല്ലത്തിൽ നൂറുറുപ്പികയിൽ ചുരുങ്ങാത്ത വരുമാനമുണ്ടാകും.

ഈ കൃഷിനിലങ്ങൾക്ക് ഗവണ്മെന്റിലേക്കു കൊടുക്കേണ്ടുന്ന നികുതി കൊല്ലത്തിൽ 20ക. മുതൽ 30ക. വരെയാണ്. അധികാരി (ചീഫ്) ജനങ്ങളിൽനിന്നു നികുതി പിരിപ്പിച്ച് ഗവണ്മെന്റിലേക്കു കൊടുക്കുന്നു. പണ്ടുകാലങ്ങളിൽ ചീഫിനു അവകാശപ്പെട്ടതായിരുന്നു ഈ നികുതിയെല്ലാം. ബ്രിട്ടീഷുകാർ, ചീഫിനു അദ്ദേഹത്തിന്റെ പദവിയും, അദ്ദേഹത്തിന്റെ അധികാരസീമയിൽപ്പെട്ട ഗ്രാമങ്ങളിലെ ജനസംഖ്യയും അനുസരിച്ചു ഒരു ശമ്പളം നിശ്ചയിച്ചിരിക്കയാണ്. എല്ലാ കാട്ടുമലയിൽപ്പെട്ട ചീഫിനും ചുരുങ്ങിയതു 500ക. മാസശമ്പളം ലഭിച്ചുവരുന്നുണ്ട്.

കമ്പാലയിൽ വീട്ടുവേലക്കാരായ കാപ്പിരികൾക്ക് മാസത്തിൽ 15ക മുതൽ 18ക.വരെ ശമ്പളം കിട്ടിവരുന്നു. ടാങ്കനിക്ക, കെന്യാ, ന്യാസാലാൻഡ് മുതലായ മററു കിഴക്കെ ആഫ്രിക്കൻ നാടുകളിലുള്ള "പോഷോ" (പണമായി കൊടുക്കുന്ന കൂലിക്കു പുറമെ ഭക്ഷണത്തിനുള്ള ധാന്യവും കൊടുക്കുന്ന ഒരു വ്യവസ്ഥയാണ് പോഷോ) ഉഗണ്ടയിൽ നടപ്പാക്കിയിട്ടില്ല.

നാട്ടുവർഗ്ഗങ്ങൾ

ഉഗണ്ടാപ്രദേശങ്ങളിലോ, ഗ്രാമസമുച്ചയങ്ങളിലോ ഒന്നു

നൂറ്റാണ്ടിലേറെക്കാലം ഇടച്ചേർന്നായി പാർത്തുപോരുന്നു എന്നവകാശപ്പെടുന്ന ജനസമൂഹത്തെയാണ് ദേശീയവർഗ്ഗങ്ങളായി കണക്കാക്കിവരുന്നതു്. ഇങ്ങിനെയുള്ള നാട്ടുവർഗ്ഗങ്ങൾ ഇവിടെ അഞ്ചെണ്ണമുണ്ടു്: ബാൻടുക്കാർ, നൈലോട്ടുക്കാർ, അർദ്ധഹാമൈററുക്കാർ, ഹാമൈററുക്കാർ, നെഗ്രിട്ടോവുകൾ. പിൽക്കാലത്തുവന്ന വർഗ്ഗങ്ങളുടെ സംഖ്യ താരതമ്യേന കുറവാണ്. ഉഗാണ്ടയുടെ തെക്കുപടിഞ്ഞാറൻപ്രാന്തങ്ങളിൽനിന്ന്, തൊഴിലന്വേഷിച്ചുവന്ന് ഇവിടെ പാർപ്പുറപ്പിച്ച ബാന്യ, ഉറുണ്ടി, ബഡിബാ, ബസിങ്ങാ എന്നിവരാണ് ഈ പുതിയ വർഗ്ഗക്കാർ. ഇവർക്കുപുറമെ, ഹിന്ദുമഹാസമുദ്രക്കരയിൽനിന്നു വന്ന സ്വാഹിലികളെയും അറബികളെയും ഇവിടെ കാണാം. ഉഗാണ്ടയിലെ ചില പ്രദേശങ്ങൾ ഈജിപ്റ്റിന്റെ കീഴിലായിരുന്ന കാലത്തു്, ഈജിപ്ഷ്യൻഭരണാധികാരികൾ ഇവിടെ കൊണ്ടുവന്നു പാർപ്പിച്ച സുഡാൻവർഗ്ഗക്കാരായ പടയാളികളുടെ സന്താനപരമ്പരകളും ഉഗാണ്ടയിൽ വളരെ ചെറിയ ഒരു ന്യൂനപക്ഷമായി കഴിഞ്ഞുകൂടുന്നുണ്ടു്.

ഉഗാണ്ടയിൽ ബഹുഭാര്യാത്വം സർവ്വസാധാരണമാണ്. ഇവിടെ ഭാര്യമാരുടെ എണ്ണം ഭർത്താക്കന്മാരുടെ എണ്ണത്തെക്കാൾ 218,419 അധികമുണ്ടത്രെ.

നാട്ടുകാരന്റെ ഭൂമി

കിഴക്കെ ആഫ്രിക്കയിൽ, ആഫ്രിക്ക ആഫ്രിക്കക്കാർക്കുള്ളതുതന്നെ എന്നു തോന്നിപ്പിക്കുന്ന ഒരു നാട് ഉഗാണ്ടമാത്രമാണ്. കാരണം, വെള്ളക്കാർ ഇവിടെ വളരെ കുറച്ചേയുള്ളു. വെള്ളക്കാർക്ക് ഉഗാണ്ടയിൽ നിലം സ്വന്തമാക്കിവെയ്ക്കാനോ വാങ്ങാനോ സാധാരണ നിയമമില്ല. ബ്രിട്ടൻ, ഉഗാണ്ടയിൽമാത്രം ഇങ്ങിനെ നാട്ടുകാരുടെ നന്മയെ നിലനിർത്താൻ തങ്ങളുടെ വർഗ്ഗക്കാർക്കെതിരായി ഒരു ഭരണവ്യവസ്ഥ നടപ്പിൽ വരുത്തിയതു് അത്ഭുതകരമായിത്തോന്നിയേക്കാം—വാസ്തവം പറഞ്ഞാൽ ബ്രിട്ടീഷുകാർ ഉഗാണ്ടയിൽ 1900 മുതൽക്കുതന്നെ ഇങ്ങിനെ ഒരു നിയമം

പാസ്സാക്കിയതു് തങ്ങളുടെ വെള്ളവൎഗ്ഗക്കാരുടെ നന്മയെ ഉദ്ദേശിച്ചുകൊണ്ടായിരുന്നു. പരുത്തി, റബ്ബർ, കാപ്പി, ചായ മുതലായ കൃഷികൊണ്ടു് ഉഗന്ത ധനസമ്പന്നമായിത്തീൎന്നതു് താരതമ്യേന അടുത്ത കാലത്താണു്. ആദ്യകാലത്തു് ഉഗന്ത തങ്ങൾക്കു് വേണ്ടമോ എന്ന കാൎയ്യത്തിൽത്തന്നെ ബ്രിട്ടൻ ശങ്കിച്ചുനിന്നിരുന്നു. വൻകാടുകൾ നിറഞ്ഞു്, ടെസിഈച്ചകളുടേയും, ഉറക്കരോഗത്തേയും, മലമ്പനി, മഞ്ഞപ്പനി തുടങ്ങിയ മററു രോഗങ്ങളുടേയും ഉഗന്ത മനുഷ്യവാസത്തിനു പററാത്ത ഒരു നരകമാണെന്നാണു് വെള്ളക്കാർ വിശ്വസിച്ചിരുന്നതു്. അവിടെ വെള്ളക്കാരെ കുടിയേറിപ്പാൎക്കാൻ അനുവദിക്കുന്നതു് അവൎക്കു ഒരു ശ്മശാനം നിൎമ്മിച്ചുകൊടുക്കുന്നതിനു തുല്യമായിരിക്കും. ഇതെല്ലാം മനസ്സിൽ കണ്ടുകൊണ്ടാണു്, വെള്ളക്കാരെ വിനാശത്തിലേക്കു് ക്ഷണിക്കാതിരിപ്പാനും, അതേസമയം നാട്ടുകാരുടെ അവകാശങ്ങളെ തങ്ങൾ വകവെച്ചുകൊടുത്തിരിക്കുന്നു എന്നൊരു പ്രചാരവേല പുറമെ നടത്താനുംവേണ്ടി ബ്രിട്ടീഷുകാർ ഉഗന്തയെ തികച്ചും നാട്ടുകാൎക്കുവേണ്ടിയുള്ള ഒരു സംരക്ഷിതപ്രദേശമായി പ്രഖ്യാപിച്ചു് ഭരണം തുടങ്ങിയതു്. ഇപ്പോഴും വെള്ളക്കാരൻ പശ്ചാത്തപിക്കുന്നുണ്ടായിരിക്കണം.

തങ്ങളുടെ ആദ്യതീരുമാനത്തിൽനിന്നു വ്യതിചലിക്കാതെ, ഭരണനീതി തുടൎന്നുകൊണ്ടുപോകുന്നതിൽ ബ്രിട്ടനെ അഭിനന്ദിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. വെള്ളപ്പട്ടാളക്കാരനെ ഇവിടെ കാണുകയില്ല. പോലീസ്മേധാവികളായി കുറെ ബ്രിട്ടീഷുകാർ ഉഗന്തയിലുണ്ടു്. അവരുടെ എണ്ണം 250-ൽ ഏറെയില്ല.

വ്യാപാരികളായ കാപ്പിരികളെ ഇവിടെ ധാരാളം കാണാം. നാട്ടുകാരുടെ വകയായി 11,000ത്തോളം കടകൾ ഉഗന്തയിലുണ്ടു്. നാട്ടുകാരുടെ നന്മക്കുവേണ്ടി സഹകരണസംഘങ്ങൾ വളൎത്തിക്കൊണ്ടുവരുന്നതിലും ഭരണാധികാരികളായ വെള്ളക്കാർ വേണ്ടതുപോലെ പ്രവൎത്തിക്കുന്നുണ്ടു്. 600-ൽപരം കോ-ഓപ്പറേറിവ് സൊസൈററികൾ ഉഗന്തയിൽ സ്ഥാപിതമായിട്ടുണ്ടു്.

കമ്പാല

ബുഗാൻഡാ ജില്ലയുടെ തലസ്ഥാനമാണ് കമ്പാല. ഉഗാണ്ടയുടെ വ്യവസായിക തലസ്ഥാനവും ഇതുതന്നെയാണ്. (ഉഗാണ്ടയിൽ ബ്രിട്ടീഷ് ഭരണത്തിന്റെ തലസ്ഥാനം ഇവിടെനിന്നു 24 മൈൽ ദൂരെ, വിക്ടോറിയാതടാകക്കരയിലുള്ള എന്റബെയാണ്.) ബുഗാൻഡയിലെ രാജാവായ കബാക്കയുടെ കൊട്ടാരം കമ്പാലയിലാണ് സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു്.

പഴയ റോമാനഗരംപോലെ ഏഴു കുന്നുകളിൽ നിലകൊള്ളുന്ന ഒരു പട്ടണമാണ് കമ്പാല. കസൂമ്പി, നമിരെംഗെ, മെംഗോ, റുബാഗാ, നക്കാസെറോ, കമ്പാല എന്നീ കുന്നുകളിലാണ് പ്രധാന കെട്ടിടങ്ങളും പള്ളികളും മററും നിർമ്മിച്ചിരിക്കുന്നതു്.

നഗരത്തിന്റെ ഹൃദയം—യൂറോപ്യൻ സ്റ്റോറുകളും വലിയ ഇന്ത്യൻ വ്യാപാരശാലകളും ബാങ്കുകളും മററും നിലകൊള്ളുന്ന കേന്ദ്രം—നക്കാസെറോ കുന്നിലാണ്. ഗവൺമെന്റാപ്പീസുകളുടെ ചുററുമായിട്ടാണ് ഈ പരിഷ്കൃതനഗരവിഭാഗം സംവിധാനം ചെയ്തിരിക്കുന്നതു്. വിസ്തൃതവീഥികളും, മൈതാനങ്ങളും, ഉദ്യാനങ്ങളും വിപണികൾക്കു മോടികൂട്ടുന്നു. മോട്ടോർകാറുകളുടെ സംഖ്യ നമ്മെ അമ്പരപ്പിക്കുന്നു. ഉഗാണ്ടയുടെ സമ്പൽസമൃദ്ധി കമ്പാല വിളിച്ചറിയിക്കുന്നുണ്ട്.

ഉഗാണ്ടാവനിതകളുടെ ഉടുപ്പും നടത്തവും നമ്മെ പ്രത്യേകം ആകർഷിക്കുന്നു. മററു കാപ്പിരിവർഗ്ഗങ്ങളിൽ കാണാത്ത ഒരന്തസ്സും ചന്തവും ഇവിടത്തെ മഹിളകൾക്കുണ്ട്. നീണ്ടുനിവർന്നു മുഖം ഇളക്കാതെ, പിൻഭാഗം നൃത്യഭംഗിയോടെ താളത്തിൽ ലഘുവായി ചലിപ്പിച്ചുകൊണ്ടാണ് ഇവരുടെ പോക്ക്. അധികവും ഇളംകറുപ്പു നിറക്കാരാണ്. കാപ്പിരിവർഗ്ഗത്തിന്റെ സവിശേഷതയായ തടിച്ചുമലച്ച ചുണ്ടും പതിഞ്ഞ മൂക്കും ബുഗാൻഡക്കാരിൽ ചുരുക്കമായേ കാണുകയുള്ളൂ. ഇവർ ബാൻടുവംശജരാണ്. നൈലോട്ടിക്ക് വർഗ്ഗത്തിന്റെയും ഹാമൈററ് വർഗ്ഗത്തിന്റെയും രക്തവും ഇവരിൽ കലർന്നുകാണും.

സൈക്കിൾ സവാരിക്കാരുടെ പ്രവാഹമാണ് നമ്മെ അത്ഭുതപ്പെടുത്തുന്ന മറ്റൊരു കാഴ്ച. സൈക്കിളോടുകൂടിയല്ലാതെ ഒരു ചെറുപ്പക്കാരനെ ഇവിടെ കാണാൻ പ്രയാസമാണെന്നു തോന്നുന്നു. ചെറുപ്പക്കാർ മാത്രമല്ല, വയസ്സന്മാരും, ചില പെൺകിടാങ്ങളും സൈക്കിൾ സവാരിക്കാരാണ്. ഉഗാണ്ടയിൽ 250,000 സൈക്കിളുകൾ ഉപയോഗത്തിലുണ്ടത്രെ — ഇതിൽ ഗണ്യമായൊരു ഭാഗം കമ്പാലയിൽ ഉരുണ്ടുകളിക്കുന്നുണ്ട്. നഗരത്തിലെ കുന്നുകളുടെ ചെരിവുകളിലൂടെയും ചുരങ്ങളിലൂടെയും ചുറ്റിവളഞ്ഞു പോകുന്ന നിരത്തുകളിൽ നടക്കുമ്പോൾ വ്യത്യസ്തവിതാനങ്ങളിൽ നിന്നു ലഭിക്കുന്ന കാഴ്ചകൾ വിസ്മയജനകങ്ങളാണ്. ഉഗാണ്ടയുടെ മാന്ത്രികമായ പ്രകൃതിസൗന്ദര്യം ഓരോ കോണുകളിൽ ഒളിപ്പിച്ചുവെച്ചിരിക്കയാണെന്നു തോന്നും. കൃഷിസമൃദ്ധികൊണ്ടു പച്ചകുത്തിയ മേടുകളും, പുൽമൈതാനങ്ങളും, മലമാടുകളും ഒരു തടാകവും ഈ സസ്യശൈലങ്ങൾക്കിടയിൽ സുന്ദരസ്വപ്നങ്ങളെ ദർശിച്ചുകൊണ്ടു ശയിക്കുന്നു. യൂറോപ്യന്മാർ കളിക്കുന്നതാകിയ വലിയൊരു ഗോൾഫ് മൈതാനവും ഇവിടെയുണ്ട്. പച്ചനിറച്ച വല്ലങ്ങൾപോലെ തോന്നുന്ന കാപ്പിരിക്കുടിലുകളും, വാഴത്തോട്ടങ്ങളും, മുതിര, ബദാം, കടപ്പിലാവ്, മാവ് മുതലായ ഫലവൃക്ഷങ്ങൾ തിങ്ങിവളർന്ന പറമ്പുകളും, നിരത്തുകളുടെ ഇരുപാർശ്വങ്ങളിലും തുടർച്ചയായി കിടക്കുന്നു. ഉയർന്ന കോണുകളിൽനിന്നു നോക്കിയാൽ, തലപരന്ന കുന്നുകൾ നാലു ഭാഗങ്ങളിലും തലങ്ങും വിലങ്ങുമായിക്കിടക്കുന്നതു കാണാം — ആനകൾ പടിഞ്ഞുകിടക്കുകയാണെന്നു തോന്നും.

കമ്പാലയ്ക്കു നീലപ്പതക്കം ചാർത്തുന്ന തടാകത്തിനു രാജസരസ്സ് (LAKE KING) എന്നാണ് പേര്. തടാകത്തിന്റെ ഒരു വക്കത്ത് റൂബാഗാ കുന്നു തലയുയർത്തി നില്ക്കുന്നു. കത്തോലിക്കാ മിഷ്യനറിമാരുടെ (WHITE FATHERS) കേന്ദ്രം ഈ കുന്നിൻമുകളിലാണ്.

ഇരട്ടഗോപുരങ്ങളോടുകൂടിയ ഒരു കൂറ്റൻ കത്തീഡ്രൽ കുന്നിനു കിരീടം ചാർത്തുന്നു. പ്രൊട്ടസ്റ്റന്റ് മിഷ്യനറിമാരുടെ

ഇംഗ്ലീഷ് ചർച്ചും ബിഷപ്പിന്റെ കൊട്ടാരവും, തടാകത്തിന്റെ മറുകരയിലുള്ള നമിരെംബെ കുന്നിന്റെ മുകളിലാണ് സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നത്.

മറ്റൊരു കുന്നിന്മുകളിൽനിന്ന് ഒരു മുസ്ലിംപള്ളി എത്തിനോക്കുന്നു.

കബാക്കയുടെ കൊട്ടാരവും "ലുകീകോ"യും (നാട്ടുകാരുടെ പാർല്യമെന്റ് മന്ദിരം) നിലകൊള്ളുന്നത് മെംഗോ കുന്നിലാണ്. മുട്ടേസാരാജാവിന്റെ (പഴയ കബാക്കാ) ശവകുടീരം സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന കുന്നാണ് കസൂബി.

നീലഗിരിയിലെ കൂനൂരിലെ പൂന്തോട്ടങ്ങളിലൂടെ സഞ്ചരിക്കുന്ന ഒരു പ്രതീതിയാണ് കമ്പാലയിലെ പാതകളിലൂടെ നടക്കുമ്പോൾ അനുഭവപ്പെടുന്നത്. പൂമരങ്ങളുടെയും പുഷ്പകിരീടങ്ങൾ ചൂടിനില്ക്കുന്ന വള്ളിക്കുടിലുകളുടെയും നിരന്തരസാന്നിദ്ധ്യം കൂനൂർ സ്മരണകളെ കൂടുതൽ ഉദ്ദീപിപ്പിക്കുന്നു.

എൻടെബ്ബെ

ഒരു ഞായറാഴ്ച രാവിലെ ശ്രീനിവാസന്റെ കൂടെ ഞാൻ എൻടെബ്ബെയിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു. ഞങ്ങൾ പോയത് ഒരു ഇന്ത്യൻ ബസ്സിലാണ്. ഉഗാണ്ടയിലെ ബസ്സ്—ലോറി ട്രാൻസ്പോർട്ടുകൾ മുഴുവനുംതന്നെ ഇന്ത്യക്കാരുടെ കയ്യിലാണ്.

ഉഗാണ്ടയിലെ ഏറ്റവും മികച്ച റോഡ് കമ്പാല—എൻടെബ്ബെ റോഡാണ്. 21 മൈൽ നീളമുള്ള ഈ രാജപാതയുടെ ഇരുവശത്തും പച്ചക്കാടുകളും കൃഷിനിലങ്ങളും ഇടകലർന്നു കിടക്കുന്നു. ഇടയ്ക്കിടെ നാടൻ കുടിലുകളും കാണാം. ഒന്നര മണിക്കൂർ കൊണ്ട് ഞങ്ങൾ എൻടെബ്ബെയിൽ എത്തിച്ചേർന്നു

ഒരു തലസ്ഥാനപട്ടണം എന്നതിനെക്കാൾ ഒരു പാർക്ക് എന്ന പേരാണ് എൻടെബ്ബെയ്ക്കു യോജിക്കുക. ട്രോപ്പിക്കൽ വൃക്ഷലതാദികളുടെ അത്ഭുതകരമായൊരു തോപ്പാണ് ഞങ്ങളെ സ്വാഗതം ചെയ്തത്. തടാകക്കരയിലും മൈതാനങ്ങളിലും പല

ജാതി പക്ഷികൾ സങ്കേതിക്കാറുണ്ട്. അവയിൽ പലതും വിദേശികളാണ്. സഞ്ചാരിപ്പക്ഷികളുടെ ഏററവും വലിയ വഴിത്താവളമാണ് ഇവിടത്തെ തടാകക്കരയിലെ പാപ്പക്കാടുകൾ.

വിക്ടോറിയാ തടാകത്തിന്റെ വടക്കുപടിഞ്ഞാറെ മൂലയിലേക്ക് തള്ളിനിൽക്കുന്ന ഒരു കൊച്ചുമുനമ്പാണ് എന്റെബ്ബ്. ഭംഗിയുള്ള മൂന്നു കുന്നുകൾ ചേർന്നിട്ടാണ് ഇതിന്റെ കിടപ്പ്. സമുദ്രനിരപ്പിൽനിന്ന് 3760 അടി ഉയരത്തിൽ കിടക്കുന്ന ഈ തടാകക്കരയിലെ കാലാവസ്ഥ ഏററവും സുഖപ്രദമാണ്. കലമ്പനിയുടെയും സെത്സി ഈച്ചകളുടെയും ശല്യം തീരെ ഇല്ലാത്ത ഒരു മൂലയായതുകൊണ്ടാണ് ബ്രിട്ടീഷ് ഗവൺമെന്റ് തങ്ങളുടെ ഉഗാണ്ടയുടെ ഭരണതലസ്ഥാനത്തിന് ഈ സ്ഥലം തിരഞ്ഞെടുത്തത്. ഉഗാണ്ടാഗവർണ്ണറുടെ ആസ്ഥാനവും ഇവിടെത്തന്നെയാണ്.

കമ്പാലയിൽനിന്ന് അകന്നുമാറി, ഒരു മൂലയിൽ തങ്ങളുടെ ഭരണതലസ്ഥാനം ഉറപ്പിക്കാൻ ബ്രിട്ടീഷുകാർ തീരുമാനിച്ചതിന് കാരണങ്ങൾ വേറെയും ഉണ്ടായിരുന്നു. ബുഗാണ്ഡ ജില്ലയുടെയും, ബുഗാണ്ഡയിലെ നാട്ടുരാജാവായ കബാക്കയുടെയും തലസ്ഥാനമാണ് കമ്പാല. ഉഗാണ്ടാ പ്രൊട്ടക്ടറേററിൽ ബുഗാണ്ഡ കൂടാതെ, ബുണ്യോറോ, ടോറോ, അങ്കോലെ എന്നീ മൂന്നു നാട്ടുരാജ്യങ്ങൾ വേറെയുമുണ്ട്. ഇവയെല്ലാം പരസ്പരം സ്വരച്ചേർച്ചയില്ലാതെയും പൊതുവെ ബ്രിട്ടീഷാധിപത്യത്തെ ഉള്ളുകൊണ്ടുവെറുത്തും സ്വാതന്ത്ര്യത്തിന അവസരം പാർത്തും കഴിഞ്ഞുവരുന്ന പഴയ സ്വേച്ഛാധിപത്യപ്രവണതകളത്രെ. ബ്രിട്ടീഷ് ഭരണസ്ഥാനം ബുഗാണ്ഡയുടെ തലസ്ഥാനമായ കമ്പാലയിൽ കൊണ്ടുവെച്ചാൽ മററു മൂന്നു നാട്ടുരാജ്യങ്ങൾക്കും അതു് അസൂയയ്ക്കു കാരണമായിത്തീരും. കൂടാതെ കബാക്കയുടെ കൊട്ടാരം നിലകൊള്ളുന്ന കമ്പാലയിൽ താമസമാക്കിയാൽ ബ്രിട്ടീഷ് ഭരണമേധാവിയായ ഗവർണ്ണർക്ക് അർഹിക്കുന്ന ബഹുമാനാദരങ്ങൾ നാട്ടുകാരിൽനിന്നു കിട്ടിയില്ലെന്നു വരും. പ്രത്യ

ക്ഷദൈവതമായ കബാക്കയോടായിരിക്കും നാട്ടുകാർ കൂടുതൽ ആദരം പ്രകടിപ്പിക്കുക. ഇതു് വെള്ളക്കാരൻ സഹിക്കുകയില്ലല്ലോ.

എൻ്റബേയിൽ ഒരു മലയാളിയുണ്ടു്. ഗവൺമെൻ്റു് പ്രസ്സിലെ ലിനോടൈപ്പിസ്റ്റു് മി. നാരായണൻനായർ. മുന്നറിവു കൊടുക്കാതെയാണു് ഞങ്ങൾ വിൽസൻ റോഡിലുള്ള മി. നായരുടെ വീട്ടിൽ ചെന്നുകയറിയതു്. ശ്രീനിവാസനും മി. നായരും മുമ്പുതന്നെ അന്യോന്യം അറിയും. എന്നെ പരിചയപ്പെടുത്തിയപ്പോൾ മി. നായർക്കും മിസ്സിസ്സിനും വലിയ സന്തോഷം തോന്നി. ഇന്ത്യയിൽനിന്നു വരുന്ന ഒരു സന്ദർശകനെ, അതും ഒരു മലയാളിയെ, അവർക്കു് അതിഥിയായി കിട്ടുന്നതു് ആദ്യമായിട്ടാണു്.

മി. നായർ എൻ്റബേയിൽ സ്ഥിരതാമസമാക്കിയിട്ടു് 22 കൊല്ലം കഴിഞ്ഞു. മിസ്സിസ്സ് നായർ—അമ്മുക്കുട്ടി—ഉത്തമ ഗൃഹനായികയാണു്. ഈ ദമ്പതികൾക്കു് കുട്ടികളില്ല എന്നൊരു കുറവേ ഉള്ളൂ.

ഞങ്ങൾ ചായ കഴിച്ചു. ഉച്ചഭക്ഷണം അവിടെത്തന്നെയാണെന്നു് മി. നായർ ഓർമ്മപ്പെടുത്തി. മിസ്സിസ്സ് നായർ അതിനുള്ള ഒരുക്കങ്ങൾ ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കെ ഞങ്ങൾ കാഴ്ചകാണാൻ പുറത്തിറങ്ങി. മി നായരും ഞങ്ങളുടെ കൂടെ വന്നു.

ഞങ്ങൾ, ഒന്നാമതായി സന്ദർശിച്ചതു് ബൊട്ടാനിക്കൽ ഗാർഡനാണു്. ജലാശയത്തിൻ്റെയും പച്ചക്കാടുകളുടെയും പാർശ്വങ്ങളിൽ അററം കാണാതെ കിടക്കുന്ന ഈ സസ്യശാസ്ത്രോദ്യാനം കിഴക്കെ ആഫ്രിക്കയിലെ ഏററവും ആകർഷകമായ കാഴ്ചകളിലൊന്നായിട്ടാണു് എനിയ്ക്കു് തോന്നിയതു്. മനുഷ്യനും പ്രകൃതിയും സഹകരിച്ചു് സംവിധാനംചെയ്ത, ശാസ്ത്രവും സൗന്ദര്യവും ഒത്തിണങ്ങിയ ഒരു രംഗമാണിതു്. ആഫ്രിക്കയിലെ എല്ലാജാതി വൃക്ഷങ്ങളുടെയും പ്രതിനിധികൾ ഇവിടെയുണ്ടു്. കൂടാതെ, ഇന്ത്യ, ദക്ഷിണപൂർവ്വേഷ്യ തുടങ്ങിയ നാടുകളിലെ വൃക്ഷലതാദികളും ഇവിടെ വളർത്തിയിട്ടുണ്ടു്. ഇന്ത്യയിലെ നെല്ലി

പുളി, ജാംബു് മുതലായ മരങ്ങളും, ചെമ്പകം, ചിറ്റ്വി, മുല്ല മുതലായ ചെടികളും ഇവിടെ കാണുകയുണ്ടായി.

തരുവല്ലികൾ കെട്ടിപ്പുണർന്നു കിടക്കുന്ന ഗുഹകളിൽ ചില മനോഹരപ്പാതകൾ ചുററിത്തിരിഞ്ഞു പോകുന്നു. "Lovers' Path" (കാമിനീകാമുകന്മാരുടെ പാത) എന്നു് അവിടെ പേരെഴുതി വച്ചിട്ടുണ്ടു്. കുന്നിൻപുറങ്ങളുടെ അഗ്രഭാഗം ഘടിപ്പിച്ചിരിക്കുന്ന ഒന്നാമതി മരങ്ങളെ എന്നെ പ്രത്യേകം ആകർഷിച്ചു. ഒരൊററ മരത്തിൽ ഇത്രയധികം പൂക്കൾ ഉണ്ടാകുമോ എന്നതിശയിച്ചു നില്ക്കുന്ന ഇക്കണ്ടാൽ അത്ഭുതം തോന്നും. തങ്കപ്പൂനിറങ്ങളും, പൊന്നിൻനിറങ്ങളും ഉത്തരീയത്തിലുള്ള പൂക്കൾ പലതരം പച്ചിലകളുമായി തൂങ്ങിക്കിടക്കുന്ന ചില മരങ്ങളും, മഞ്ഞളിലും മഴവില്ലിലും തങ്ങിക്കിടക്കുന്ന പ്രതിഭ ഉളവാക്കിയിരുന്നു. പച്ചനിറക്കല്ലുകളുടെ അത്ഭുതപ്രസരങ്ങളും പകർന്നിരിക്കുന്ന പുൽത്തകിടികളും, അവിടവിടങ്ങളിൽ കനകവർണ്ണത്തിലുള്ള പൂക്കളെക്കൊണ്ടു മൂടി, തെററിപ്പൂട്ടും കെട്ടിയ ആനക്കൂട്ടംപോലെ കിടക്കുന്ന മേടകളും. തരതരം ഇടകലർന്ന നടക്കാവുകളും എല്ലാംകൂടി ഒന്നിച്ചുനിന്നു ഇവിടത്തെ അതിപ്രസരം നമ്മെ ആഹ്ലാദിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

തോട്ടത്തോടു ബന്ധപ്പെട്ടു കിടക്കുന്ന ഒരു വലിയ പൊയ്കയുടെ സമീപം ഞങ്ങൾ ചെന്നുചേർന്നു. വൃക്ഷലതാദികളുടെ വള്ളിക്കുടിലുകളാലും വിതാനത്തിൻ കീഴിലുള്ള ഈ വാപി വെള്ളാമ്പൽപ്പൂക്കളെക്കൊണ്ടു മൂടിക്കിടന്നിരുന്നു. ആ പൂന്തോട്ടപ്പൊയ്കയിൽ വെള്ളിൽപ്പക്ഷികളും, താറാകളും, ചില താമരപ്പക്ഷികളും ഒരു ബാലനൃത്തം ഇടന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. ഈ കുളത്തിന്നടിയിൽ മറെറാരു ലോകമുണ്ടെന്നു് മി. നായർ പറഞ്ഞു. മുതലകളുടെയും പാമ്പുകളുടെയും ലോകം. ഈ ജലരാക്ഷസന്മാർ ചിലപ്പോൾ കരയ്ക്കു കേറിക്കിടക്കാറുണ്ടത്രെ.

മി. നായർ ഞങ്ങളെ ഒരു ബോറിലെസ്സു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. ഒരു വെളുത്ത കാപ്പിരി (മിശ്രവർഗ്ഗക്കാരൻ) നടത്തുന്ന ഭക്ഷ്യശാലയാണിതു്. അവിടെ ഓരോ മൂലയിൽ കാപ്പിരിയുവാക്കൾ

യുവതികളോടൊരുമിച്ചിരുന്നു് ശീമമദ്യം കഴിക്കുന്ന കാഴ്ച എന്നെ അത്ഭുതപ്പെടുത്തി. ടാങ്കനിക്കയിലും കെന്യായിലും കിഴക്കെ ആഫ്രിക്കയിലെ മററുപ്രദേശങ്ങളിലും നാട്ടുകാർ ബ്രാണ്ടി, വിസ്കി, ജിൻ ഇടങ്ങിയ കടുത്ത ലഹരിദ്രാവകങ്ങരം കഴിക്കുന്നതു് നിയമവിരുദ്ധമാണു്. ശീമമദ്യങ്ങളിൽ ബീർ ഒഴികെ മറെറാന്നും കാപ്പിരികരംക്ക വാങ്ങാനോ കഴിക്കാനോ പാടില്ലെന്നാണു് നിയമം. എന്നാൽ ഉഗാണ്ടാ പ്രൊട്ടക്ടറേററിൽ നാട്ടുകാർക്കു് ഈ നിയമം ബാധകമല്ല. കീശയിൽ പണമുണ്ടെങ്കിൽ അവർക്കു ഏതു ശീമമദ്യവും വാങ്ങിക്കുടിക്കാം. ഹോട്ടലിലെ ബാറുകളിലും നാട്ടുകാർക്കു ചെന്നിരുന്നു് കുടിക്കാം—അവർ മാന്യമായരീതിയിൽ വസ്ത്രധാരണം ചെയ്തിരിക്കണം. മദ്യത്തിന്റെ പണം മുൻകൂർ കൊടുക്കുകയും വേണം. മദ്യം കുടിച്ചു കുടിച്ചു് കീശയിലെ പണത്തിന്റെ സ്ഥിതി മറന്നുപോകാൻ എളുപ്പമുണ്ടു്. മി. നായരുടെ വീട്ടിൽനിന്നു് നല്ലൊരു മലയാളി ഊണും കഴിഞ്ഞു്, കുറച്ചൊന്നു വിശ്രമിച്ചു്, ഉച്ചതിരിഞ്ഞപ്പോരം ഞങ്ങരം കാഴ്ചകരം കാണാൻ വീണ്ടും പുറത്തിറങ്ങി നടന്നു.

ആ വെളുത്ത മതിൽക്കെട്ടിനുള്ളിൽ, തൊങ്ങൽമരങ്ങളുടെ പഴുതിലൂടെ പൊങ്ങിക്കാണുന്ന ഭംഗിയുള്ള കെട്ടിടം ഗവർണ്ണർ മന്ദിരമാണു്. ഉഗാണ്ടാഗവർണ്ണർ സർ ആൻഡ്ര്യൂ കോഹന്റെ ശമ്പളം, അലവൻസടക്കം മാസത്തിൽ 6500 പവനാണു്. (90,000 ക.) ഉഗാണ്ടയിൽ ഒരു വെള്ളക്കാരനു് ലഭിക്കുന്ന ഏറവും ചുരുങ്ങിയ ശമ്പളം കൊല്ലത്തിൽ 690 പവനാണു്. ഇവിടെ വെള്ള ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ അധികമില്ല എന്നതു് ആശ്വാസകരംതന്നെ.

ഒരു വലിയ മൈതാനത്തിൽ മാറപ്പെട്ടുകിടക്കുന്ന ആ കൂററൻ കെട്ടിടം സെക്രട്ടറിയേററാണു്. ഇംഗ്ലീഷുപള്ളി, ലേക്കു് വിക്ടോറിയാ ഹോട്ടൽ (ഇതു നാട്ടുകാരുടെ വകയായുള്ള ഒരു യൂറോപ്യൻ ഹോട്ടലാണത്രെ) മുതലായവയാണു് എന്റെബ്ബേയിലെ മററുപ്രധാന കെട്ടിടങ്ങരം. ഇവിടത്തെ മത്സ്യപ്രദർശനശാല

ണമന്ദിരവും (Yellow fever research Institute) ഒന്നു സന്ദർശിക്കേണ്ടതാണ്. ഉറക്കരോഗംപോലെതന്നെ മനുഷ്യരെ കൂട്ടത്തോടെ കൊന്നൊടുക്കുന്ന ഒരാഫ്രിക്കൻ രോഗമാണ് മഞ്ഞപ്പനി. കിഴക്കേ ആഫ്രിക്കയിൽ ഇതിനുള്ള ഏകഗവേഷണകേന്ദ്രം ഇവിടെയാണ് സ്ഥാപിച്ചിരിക്കുന്നതു്.

അങ്ങിനെ എന്റബെയ്യയിലെ പ്രധാന സ്ഥലങ്ങളെല്ലാം കണ്ടു് ഒടുവിൽ ഞങ്ങൾ വിമാനത്താവളത്തിലെത്തി— ആഫ്രിക്കൻ വൻകരയിലെ മുഖ്യമായൊരു വിമാനസങ്കേതമാണിതു്. യൂറോപ്പിലേയ്ക്കും അമേരിക്കയിലേയ്ക്കും പോകുന്ന വിമാനങ്ങൾ ഇവിടെ ഇറങ്ങി ഇന്ധനവും മറ്റുസാധനങ്ങളും ശേഖരിക്കുന്നു. വ്യോമയാത്രയിൽ, കൈറോവിനും ജൊഹന്നാസ്ബർഗ്ഗിനും ഒത്ത മദ്ധ്യത്തിലാണ് എന്റബെയ്യ കിടക്കുന്നതു്.

ഇംഗ്ലീഷുകാരണമാരുടെ വേഷംകെട്ടി നടക്കുന്ന കിക്രൂവർഗ്ഗക്കാരികളെ ഇവിടെ ധാരാളം കാണാം. വേശ്യാവൃത്തിയാണ് ഇക്കൂട്ടരുടെ തൊഴിൽ. വെള്ളക്കാർ പാർക്കുന്ന ഇടങ്ങളിലെല്ലാം ഇവർ ചുണ്ടും ചെള്ളയും ചോപ്പിച്ചു് ഉണക്കച്ചകിരിപോലത്തെ തലമുടി നിറയെ മുടിപ്പിന്നുകൾകൊണ്ടു മൂടി കണ്ണിലൊത്ത മുതലത്തോൽ സഞ്ചിയും തൂക്കി പാന്റിയും കലുഷി ഇളിച്ചുകളി നടക്കുന്നതുകാണാം. എന്റബെയ്യയുടെ വലിയൊരുഭാഗം ഇന്നും വൃക്ഷനിബിഡമായ കാടുകളായിത്തന്നെ കിടക്കുകയാണ്. നഗരസംവിധാനത്തിനുവേണ്ടി, ഒരൊ മരങ്ങളും മുറിച്ചുനീക്കി, ബാക്കിസ്ഥലങ്ങളെല്ലാം അങ്ങിനെതന്നെ ഇട്ടിരിക്കയാണ്. ഗവണ്മെന്റെ ഗംഭീരവസതിക്കപ്പുറമെ, വെള്ളക്കാരായ വിശിഷ്ടാതിഥികൾക്കുള്ള ഒട്ടേറെ മന്ദിരങ്ങളും കാടുകളുടെയും മേടുകളുടെയും മറവിൽ പണിചെയ്തുവെച്ചിട്ടുണ്ടു്. മൂന്നൂറോളം വെള്ളക്കാർ എൻടെബ്ബെയിൽ താമസിച്ചുവരുന്നു്. ഇവരിലധികവും ഗവണ്മെന്റെ പരിപാലനങ്ങളിൽപ്പെട്ടവരും, സെക്രട്ടറിയറ്റിലെ വെള്ള ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരുമാണ്. കമ്പാലയിൽ കാപ്പിരികളുടെ ചൂരിൽ നിന്നും വൃത്തികേടുകളിൽ നിന്നും രക്ഷകിട്ടാൻവേണ്ടിയാണത്രെ

വെള്ളക്കാർ എൻടെബ്ബെയിൽ വന്നു പാർക്കുന്നതു്. കമ്പാലയിൽ ജോലിചെയ്യുന്ന വെള്ളക്കാരിൽ പലരും താമസിക്കുന്നതു് എൻടെബ്ബെയിലാണ്.

എൻടെബ്ബെയുടെ സമീപപ്രദേശങ്ങളിൽ ധാരാളം ചായത്തോട്ടങ്ങളും കാപ്പിത്തോട്ടങ്ങളുമുണ്ട്—എല്ലാം നാട്ടുകാരുടെ വകത്തോട്ടങ്ങളാണ്. അടുത്തകാലത്തായി കുറെ റബ്ബർത്തോട്ടങ്ങളും ഇവിടെ ഉണ്ടായിവന്നിട്ടുണ്ട്. ഇത്തരം ഉല്പന്നങ്ങൾ എൻടെബ്ബെയിൽ നിന്നാണ് ജലവാഹനങ്ങളിലൂടെ കയറ്റി അയയ്ക്കപ്പെടുന്നതു്. അതിനാൽ ഒരു തുറമുഖം എന്ന നിലയിൽ എൻടെബ്ബെയുടെ പ്രാധാന്യം വർദ്ധിച്ചുവരികയാണ്.

ഇവിടത്തെ ജനങ്ങൾ ചൂരൽവള്ളികൾ കൊണ്ട് നല്ല ഭംഗിയുള്ള കൊട്ടകൾ മെടഞ്ഞുണ്ടാക്കുന്നു. എൻടെബ്ബെയിലെ മുഖ്യമായൊരു കുടിൽവ്യവസായമാണ് ഈ കൊട്ടമെടച്ചിൽ. ഒപ്പം ഭംഗിയുള്ള ഒന്നാംതരം സൂട്ട്കേസുകൾ ചൂരൽകൊണ്ട് നിർമ്മിച്ചതു്, ചുരുങ്ങിയ വിലയ്ക്ക് ഇവിടെ വാങ്ങാൻ കിട്ടും.

വിക്ടോറിയാതടാകത്തിലെ സെസ്സെ ദ്വീപുകളിലേയ്ക്ക് ഇവിടെനിന്ന് യാത്രക്കാരെയും കയറ്റി ബോട്ടുകൾ പോകുന്നുണ്ട്.

വൈകുന്നേരംവരെ ഞങ്ങൾ എൻടെബ്ബെയിലെ പ്രകൃതിവിലാസങ്ങൾ കണ്ട് കഴിച്ചുകൂട്ടി. കമ്പാലയിലേയ്ക്കുള്ള അവസാനത്തെ ബസ്സ് പോയ്ക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. മി. നായർ ഒരു ടാക്സി പിടിച്ചു ഞങ്ങളെ കമ്പാലയിൽ കൊണ്ടു വിട്ടുതന്നു.

ജിഞ്ചയിൽ

കമ്പാലയിൽനിന്നു ഒരു ദിവസം രാവിലെ ഞാൻ ജിഞ്ചയിലേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടു. വിക്ടോറിയാതടാകത്തിൽ നിന്ന് നൈൽനദി പിറവിയെടുക്കുന്ന റിപ്പൺവെള്ളച്ചാട്ടം ജിഞ്ചയിലാണ്.

കയ്യിൽ ബാഗും ചുമലിൽ തൂക്കിയിട്ട ക്യാമറയുമായി ഞാൻ ഒരു നാടൻബസ്സിൽ കയറി. കമ്പാലയിൽ നിന്നു ജിഞ്ചയിലേയ്ക്കു റോഡുവഴി 54 മൈൽ സഞ്ചരിയ്ക്കണം. കമ്പാലയിൽനിന്നു ജി

ഞ്ചയിലേയ്ക്കു തിരിഞ്ഞവഴിയായും പോകാം.

9½ മണിയ്ക്കു് ബസ്സ് കമ്പാല വിട്ടു. ഉഗാണ്ടയുടെ കിഴക്കൻ ജില്ലകളിലൂടെയാണു് യാത്ര. കമ്പാല വിട്ട കുറെ ദൂരത്തോളം റോഡിന്നിരുവശങ്ങളിലുമുള്ള പ്രകൃതിദൃശ്യങ്ങൾ, പോർട്ടു്ബെല്ലിൽനിന്നു കമ്പാലയ്ക്കു വരുമ്പോൾ കണ്ട പ്രകൃതിപ്രദേശങ്ങളുടെ പകർപ്പുകളോ ഇരട്ടപ്രതികളോ ആണു്. ഉഗാണ്ടയുടെ കിഴക്കൻപ്രദേശങ്ങൾ മുഴുവനും ഇടതിങ്ങിയ പച്ചക്കാടുകളായിരുന്നു. കാടുകൾ അവിടവിടെ തെളിയിച്ചു് തേയിലത്തോട്ടങ്ങളും, പരുത്തിക്കൃഷിപ്രദേശങ്ങളും, റബ്ബർത്തോട്ടങ്ങളും പിടിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഈ കൃഷിനിലങ്ങളെല്ലാം നാട്ടുകാരുടെ സ്വന്തമാണു്. വെള്ളക്കാർക്കു് ഉഗാണ്ടയിൽ സ്വന്തമായി വീടു വാങ്ങാനോ കൃഷി നടത്താനോ പാടില്ലത്രെ. അതിനാൽ റൊഡേഷ്യയിലോ, ടാങ്കനിയ്ക്കയിലോ, കെന്യായിലോ ഉള്ള നാട്ടുകാരെക്കാൾ ധനസമ്പന്നരാണു് ഇവിടത്തെ കാപ്പിരികൾ. സ്വന്തം മോട്ടോർകാറുകളുള്ള ധാരാളം കാപ്പിരികൾ ഉഗാണ്ടയിലുണ്ടു്. മോഷി വിട്ടതിൽപ്പിന്നെ ഉയർന്ന ജീവിതനിലവാരം പുലർത്തുന്ന കാപ്പിരികളെ ഞാൻ കണ്ടതു് കമ്പാലയിലാണു്.

മലയാളത്തിന്റെ മണം

മേടുകളും പച്ചക്കാടുകളും മുറിച്ചു കടന്നുപോകുന്ന റോഡിന്റെ ഇരുവശങ്ങളിലും പരിലസിച്ചുനില്ക്കുന്ന പ്രകൃതിക്കാഴ്ചകളുടെ മട്ടും മാതിരിയും പെട്ടെന്നു് എന്റെ സ്മൃതിപഥത്തിൽ എന്റെ നാട്ടിലെ യാത്രയിലെ ചിത്രങ്ങൾ ഉണർത്തി. ആലുവായിൽനിന്നു റോഡുവഴി ഷൊർണ്ണൂരിലേയ്ക്കു സഞ്ചരിയ്ക്കുമ്പോൾ നിങ്ങൾ കടന്നുപോകുന്ന സ്ഥലങ്ങളിലെ പ്രകൃതിയുടെയും സസ്യസമൃദ്ധിയുടെയും തനിപ്പകർപ്പുകളാണു് കമ്പാല—ജിഞ്ചാ റോഡിലൂടെ സഞ്ചരിയ്ക്കുമ്പോൾ നിങ്ങളുടെ മിഴികളെ എതിരേല്ക്കുന്നതു്. മുന്നോട്ടു് ചെല്ലുംതോറും ഈ കേരളചിത്രവിലാസങ്ങൾക്കു് മാറ്റു വർദ്ധിയ്ക്കുന്നു. തെങ്ങുകളില്ലെന്നൊരു വ്യ

ത്യാസമേയുള്ളു. പച്ചക്കാടുകളും ഇടതിങ്ങിയ മേടുകളും, കുള ങ്ങളും പാറക്കെട്ടുകളും തഴച്ചുനില്ക്കുന്ന കുന്നുകളും, കൃഷിക്കളങ്ങളും, അരുവിപ്പാലങ്ങളും തുടങ്ങിയ രംഗങ്ങളും മാറിമാറി പ്രത്യക്ഷപ്പെ ടുന്നു. നിരപ്പല്ലാത്ത പ്രദേശങ്ങളിലൂടെ ഇറങ്ങിയും കയറിയും തിരിഞ്ഞും വളഞ്ഞും ചിലപ്പോൾ ദ്രുതഗതിയിൽ ഇടറിയും അത്ഭു തകരമായൊരു കഥാതന്തുപോലെ പൊരുത്തപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന പാത യും പരിസരങ്ങളും അങ്ങിനെതന്നെ കേരളത്തിൽനിന്നു അടർത്തി യെടുത്തു് കിഴക്കൻ ഉഗന്തയിൽ സ്ഥാപിച്ചിരിക്കുകയാണെന്നു തോന്നും. ആലുവാ ഷൊർണ്ണൂർ റോഡുപോലെതന്നെ ജിഞ്ജാ റോഡും റെയിൽപ്പാതയെ ഇടയ്ക്കിടെ അനുഗമിക്കുകയും മുറിച്ചുകട ക്കുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ടു്.

കമ്പാലയിൽനിന്നു 17 മൈൽ സഞ്ചരിച്ചു് ഞങ്ങൾ മു ക്കോണോ പട്ടണത്തിലെത്തി. ആലുവായിൽനിന്നു 17 മൈൽ പോന്നാൽ കാണുന്ന ചാലക്കുടിപോലെതന്നെയുള്ള ഒരു ചെറു പട്ടണമാണു് മുക്കോണോ. തടിമരങ്ങൾ കയറ്റി അയയ്ക്കുന്ന ഒരു സ്ഥലമാണത്രെ ഇതു്. ചാലക്കുടിയിൽനിന്നു് ഏതാണ്ടു് 10 മൈൽ പോന്നാൽ കാണുന്ന പുതുക്കാടിന്റെ സ്ഥാനത്തു് നാമത ബാ എന്ന പട്ടണമാണു് നമ്മെ എതിരേല്ക്കുന്നതു്.

പരുത്തിക്കൃഷി ഇവിടെ ധാരാളമായി നടത്തിവരുന്നുണ്ടു്. കാടുകൾ വെട്ടിത്തെളിയിച്ചു് കൃഷിക്കളങ്ങളാക്കിയിരിക്കയാണു്. ആ കൃഷിത്തോപ്പുകൾക്കരികെ പഴയ കാടുകൾ കൊഴുത്തുവളർന്നു കിടക്കുന്നു. ശിഖരാഗ്രങ്ങൾ അന്തരീക്ഷത്തിൽ വിരാജിപ്പിച്ചുവിതാ നങ്ങൾ വിരചിച്ചുനില്ക്കുന്നു. പലതരം പൂമരങ്ങൾ കഥകളി വേഷക്കാരെപ്പോലെ ഓരോ മൂലയിൽ സ്ഥലംപിടിച്ചിരിക്കുന്നു.

റോഡിന്റെ പാർശ്വങ്ങളിൽ ഇടയ്ക്കിടെ മൺകോട്ടഗോപുര ങ്ങൾ പോലെ പൊങ്ങിനില്ക്കുന്ന ചിതൽപ്പുറ്റുകൾ കൌതുകക രമായൊരു കാഴ്ചയാണു്. ഈ പുറ്റുകൾക്കു് ചുരുങ്ങിയതു് രണ്ടാൾപ്പൊക്കമുണ്ടായിരിക്കും. 15 അടി പൊക്കത്തിലുള്ള പുറ്റുകളും കാണാം. ഉഗന്തയിൽ, റോഡുനിർമ്മാണത്തിനു്

ഏററവും ചെറിയതാണത്രെ ഈ പുററുകളു്. പുററിന്നകത്തുള്ള ചിതലുകളെ നാട്ടുകാർ വറുത്തുതിന്നുകയും ചെയ്യും.

കമ്പാലയിൽനിന്ന 33 മൈൽ സഞ്ചരിച്ച് ഞങ്ങൾ ലൂഗാസിയിൽ എത്തി. ചായത്തോട്ടങ്ങളുടെ കേന്ദ്രമാണ് ലൂഗാസി. ഇവിടെ എത്തിയപ്പോൾ ഞാൻ ചാക്കോച്ചനെയും മറിയാമ്മയേയും ഓത്തു. ലൂഗാസി തേയിലത്തോട്ടത്തിലെ ഒരു ടീമേക്കറാണ്, മലയാളിയായ ചാക്കോച്ചൻ. ചാക്കോച്ചനും, ഭാര്യ മറിയാമ്മയും കമ്പാലയിൽ വന്നപ്പോൾ എന്നെ ലൂഗാസിയിലേയ്ക്കു ക്ഷണിച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നു.

ലൂഗാസി വിട്ടു കുറച്ചുകഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഇടതിങ്ങിയ വൻകാടുകൾ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു. മഴയും വന്നു. കൂററൻമരങ്ങളും വള്ളികളും കെട്ടിപ്പുണർന്നുകിടക്കുന്ന വൻകാടുകൾ. മബീറാ വനങ്ങളെയാണ് ഞങ്ങൾ തരണം ചെയ്യുന്നതു്. ഭൂമദ്ധ്യരേഖയെ ചുംബിച്ചു കിടക്കുന്ന ഗംഭീരമായ "മഴക്കാടു"കളുടെ അവശിഷ്ടമാണത്രെ മബീറാ. മഴക്കാടുകളുടെ പശ്ചിമമേഖലകളിൽ കണ്ടുവരുന്ന പലജാതി വിചിത്രമൃഗങ്ങളും മരങ്ങളും ഇവിടെ തങ്ങിനില്ക്കുന്നുണ്ട്. ചെറിയ കരടിയുടെ ആകൃതിയിലുള്ള ഒരു നക്തഞ്ചരജീവിയായ "പൊട്ടോ"വും, ചൂലുപോലത്തെ വാലുള്ള മുള്ളൻപന്നിയും, ദേഹത്തിൽ വരയും കുറിയും വെള്ളപ്പുള്ളികളുമുള്ള പെരുച്ചാഴിയും മബീറാവനങ്ങളിലെ ആദിമവാസികളാണ്.

ലൂഗാസിയിൽനിന്ന 7 മൈൽ പോന്നാൽ ബൂയികെ ഗ്രാമമാണ്. ബൂയികെയിൽനിന്ന പിന്നിട്ടുള്ള യാത്ര കേരളചിത്രങ്ങൾ കൂടുതൽ ഉണർത്തിക്കൊട്ടു. വടക്കാഞ്ചേരിയിൽനിന്ന വെട്ടിക്കാട്ടിരിവരെയുള്ള പ്രകൃതിദൃശ്യങ്ങളുടെ തനിപ്പകർപ്പ്. കുറെക്കൂടി നിറപ്പകിട്ടുണ്ടെന്നുമാത്രം. ആ പച്ചക്കാടുകളും, കൂററൻമേടുകളും കൊച്ചുപുരങ്ങളും, തിരമാലകൾപോലെ കിടക്കുന്ന കുന്നുകളും, പടുമരക്കാട്ടുകളും, ചേടിക്കുഴികളും മുളങ്കൂട്ടങ്ങളും വാഴത്തോട്ടങ്ങളും വയൽക്കരകളും കടന്നുപോന്നപ്പോൾ കേരളമണ്ണിലല്ലെന്നു വിശ്വസിയ്ക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. പൂമരങ്ങൾ നിറയെ പൂത്തു

നിൽക്കുന്നു. കടുംനിറത്തിലുള്ള പലതരം ചായങ്ങൾ പിച്ചാംകുഴലുകളിൽ നിറച്ച് ആരോ ആ മരങ്ങളിലെല്ലാം ചീറ്റിത്തളിച്ചിരിക്കുകയാണെന്നു തോന്നും. വർണ്ണപ്പകിട്ടുള്ള വലിയ ചിത്രശലഭങ്ങൾ ലതകളിൽ തത്തിപ്പറക്കുന്നു.

കുറെ സഞ്ചരിച്ചപ്പോൾ അന്തരീക്ഷത്തിനു ആകപ്പാടെ ഒരു മാറ്റപ്പകർച്ച സംഭവിച്ചതുപോലെ തോന്നി. ഞങ്ങൾ വിക്ടോറിയാതടാകപ്രദേശത്തിലേയ്ക്കു നീങ്ങിക്കൊണ്ടിരിക്കയാണ്. ആ വിശാലമായ തടാകം ആകാശത്തിൽ പ്രതിഫലിച്ചുകാണുന്നതാണോ?

12-15ന് ബസ്സ് നൈൽനദിയുടെ പാലം സ്പർശിച്ചു. ആലുവായിൽനിന്നുള്ള യാത്രയിൽ മറ്റേപ്പുറത്തിലെ മംഗലത്തിപ്പാലത്തിലെത്തിയതുപോലെ തോന്നി.

നൈൽനദിയുടെ ആദ്യദർശനം എന്നെ പുളകംകൊള്ളിച്ചു. ചെങ്കുത്തായികിടക്കുന്ന രണ്ടു കൂററൻ മതിലുകളുടെ നടുക്കിലാണ് ജിഞ്ചാപാലം നിലകൊള്ളുന്നത്. താഴെ പാറക്കെട്ടുകളും, വെള്ളച്ചാട്ടങ്ങളും, നുരയും പതയും ഇടകലർന്ന ജലസംഘട്ടനം. ഇരുവശങ്ങളിൽനിന്നും കാടുകളും പടപ്പുകളും നദിയിലേയ്ക്കു തള്ളിക്കിടക്കുന്നു.

നൈലിന്റെ ഉത്ഭവസ്ഥാനമായ റിപ്പൺജലപാതത്തിന്റെയും, ഓവൻ ജലപാതത്തിന്റെയും ഇടയിലാണ് ജിഞ്ചാപാലം നിലകൊള്ളുന്നത്. ഈ പാലം നിർമ്മിച്ചത് 1930-ൽ ആണ്. ഇതിനു 250 അടി നീളമുണ്ട്. ജിഞ്ച കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ നൈൽനദിയ്ക്കു മുകളിൽ ഒരു പാലം കാണണമെങ്കിൽ 3000 മൈൽ പോകണം. സുഡാനിലെ കോസ്റ്റിയിലാണ് രണ്ടാമത്തെ നൈൽപ്പാലം കിടക്കുന്നത്. പാലം കടന്നു പത്തു മിനിററിനകം ബസ്സ്, ജിഞ്ചാബസാറിൽ യാത്ര അവസാനിപ്പിച്ചു.

ഉഗാണ്ടയുടെ കിഴക്കൻജില്ലയായ ബുസോഗയുടെ തലസ്ഥാനമാണ് ജിഞ്ച. 1901-ലാണ് തലസ്ഥാനം ഇവിടേയ്ക്കു മാററിയത്.

ഉഗാണ്ടയിലെ അപരിഷ്കൃതരായ ചില മലവാസികളെ ആദ്യമായി ഞാൻ കണ്ടതു് ജിഞ്ചാമാർക്കറ്റിലാണു്. ഇവർ സമീപപ്രദേശങ്ങളിലെ മലകളിൽനിന്നു, വനവിഭവങ്ങളും വിനിമയം ചെയ്യാൻ വന്നവരാണെന്നു തോന്നുന്നു. മുഖത്തു മുഴുവനും ചോക്കിന്റെ ചായം പുരട്ടി, കരങ്ങളിൽ തോലുകൊണ്ടുള്ള അലങ്കാരങ്ങളും അണിഞ്ഞു പുറപ്പെട്ടുവന്നിരിക്കുന്ന ആ "കറാമോജോങ്" കന്യകകളും, ഞാൻ ക്യാമറ കയ്യിൽ ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചപ്പോൾ കലപില എന്നു ശബ്ദിച്ചുകൊണ്ടു് ചിതറിപ്പാഞ്ഞുകളഞ്ഞു.

ജിഞ്ചയിൽ ഒരു മലയാളിയുണ്ടു്: മി. ഉമ്മൻ. ജിഞ്ചയിലെ ഗവൺമെന്റു് ഇന്ത്യൻ സെക്കൻഡറി സ്കൂളിലെ ഒരധ്യാപകനാണു്, ബി. എസ്‌സി. (ഓണേഴ്സ്) ബി. ടി. ബിരുദധാരിയായ മി. ഉമ്മൻ. ഉമ്മന്റെ ഭാര്യ മറിയാമ്മയേയും ഏഴുവയസ്സായ മകൾ സൂസിയേയും ഞാൻ കമ്പാലയിൽ ശ്രീ ദിവാകരന്റെ വീട്ടിൽവെച്ചു കണ്ടിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. ജിഞ്ചയിൽ ചെന്നാൽ ഉമ്മന്റെകൂടെ താമസിക്കണമെന്നു നിർദ്ദേശിച്ചതും അവരാണു്.

ജിഞ്ചയിൽ ബസ്സിറങ്ങിയ ഉടനെ ഞാൻ നേരെ ഇന്ത്യൻ സെക്കൻഡറിസ്കൂളും അന്വേഷിച്ചു പുറപ്പെട്ടു. നൈലിന്റെ ഉത്ഭവസ്ഥാനം സന്ദർശിക്കാൻ പുറപ്പെട്ടുവന്നിരിക്കുന്ന മലയാളി സഹോദരനെ ഉമ്മൻ സന്തോഷത്തോടെ സ്വീകരിച്ചു. ഉച്ചയ്ക്കു് സ്കൂൾവിട്ട ഉടനെ ഉമ്മനും ഞാനും ഉമ്മന്റെ താമസസ്ഥലത്തേയ്ക്കു പോയി. ഭാര്യയും മകളും കമ്പാലയിലായിരുന്നതിനാൽ വീട്ടിൽ ഭക്ഷണത്തിനും മററും സൌകര്യമില്ലാത്തതുകൊണ്ടു്, ഉമ്മൻ എനിക്കു് അയൽപക്കത്തെ ഒരിന്ത്യക്കാരന്റെ വീട്ടിൽ എല്ലാം സൌകര്യപ്പെടുത്തിയിരുന്നു.

എന്റെ പുതിയ ഇന്ത്യൻ ആതിഥേയൻ മി. സാൽവേ പൂനക്കാരനാണു്. ഫിസിക്കൽ എഡ്യുക്കേഷൻ ഡിപ്ലോമാക്കാരനായ സാൽവേയും, ഇന്ത്യൻ സ്കൂളിലെ ഒരധ്യാപകനാണു്. സാൽവേ, ഭാര്യ മരിച്ച ദുഃഖത്തിൽ കഴിയുകയായിരുന്നു. ഒരു കപാളി

ഹെഡ്‌ നേഴ്സായിരുന്ന, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാര്യ, മനോരമ, മരിച്ചിട്ടു മൂന്നുമാസമേ ആയിട്ടുള്ളു. ഭാര്യയുടെ ഫോട്ടോനോക്കി സദാ വിഷാദമൂകനായിരിക്കുന്ന ആ വിരഹിയ്ക്കു സംഭാഷണത്തിന്നു ഒരു സാഹിത്യകാരനെ ലഭിച്ചതു് ആശ്വാസകരമായി എന്നു തോന്നുന്നു. ഞാൻ നാലപ്പാട്ടിന്റെ "കണ്ണുനീർത്തുള്ളി"യിലെ ചില ഭാഗങ്ങൾ ചൊല്ലി ഇംഗ്ലീഷിൽ പരിഭാഷപ്പെടുത്തി അദ്ദേഹത്തെ കേൾപ്പിച്ചു. കാവ്യമാധുര്യംകൊണ്ടോ ആ വിരഹിവേദനാനം സാർവെ കണ്ണുനീരോടുകൂടിത്തന്നെ ശ്രദ്ധിച്ചു.

കിഴക്കെ ആഫ്രിക്കയിൽ, വിശേഷിച്ചും ഉഗാണ്ടയിൽ, അദ്ധ്യാപകന്മാർക്കു് ആകർഷകമായ ശമ്പളമാണു് ലഭിച്ചുവരുന്നതു്. ഗവണ്മെൻറ്ശമ്പളത്തിന്നു പുറമെ പ്രൈവററ് ട്യൂഷൻ വഴിയായും ഇവർ നല്ല വരുമാനമുണ്ടു്.

150 ഷില്ലിങ്ങാണു് (95 ക.) ഓരോ വിദ്യാർത്ഥിയും മാസം തോറും കൊടുക്കുന്നതു ട്യൂഷൻഫീസ്സ്. അദ്ധ്യാപകന്റെ ഗൃഹത്തിൽവന്നു പഠിക്കുകയാണെങ്കിൽ ഫീസ്സ് 100 ഷില്ലിങ്ങു് മതി.

സാർവേയ്ക്കു സ്വന്തമായൊരു ചെറിയ കാറുണ്ടു്. (ഇവിടത്തെ അദ്ധ്യാപകരിൽ മിക്കവർക്കും സ്വന്തം കാറുണ്ടു്) സാർവെ എന്നെ കാറിൽ കയററി ജിഞ്ചാപട്ടണം മുഴുവനും ഒന്നു ചുററിക്കാണിച്ചുതരാൻ പുറപ്പെട്ടു. ഉമ്മനും ഞങ്ങളുടെകൂടെ വന്നു. നേരം നാലുമണിയായിരുന്നു.

പച്ചപിടിച്ച ഒരു കൊച്ചുപട്ടണമാണു് ജിഞ്ച. ജനസംഖ്യ 7500. ജിഞ്ചയിൽ ഒരു തെരുവുമാത്രമെയുള്ളു—മാർക്കററ്സ്ട്രീററ്. നാടൻചന്തയിൽ പഴങ്ങളും പച്ചക്കറികളും കുന്നുപോലെ കൂട്ടിയിട്ടിരിക്കുന്നതു കാണാം. തടാകമത്സ്യങ്ങളും, നൈൽമത്സ്യങ്ങളും ഇവിടെ വിറകിന്റെ വിലയ്ക്കു കിട്ടുമത്രെ. യൂറോപ്യന്മാർക്കു് താമസത്തിന്നു പററിയ സ്ഥലമാണു് ജിഞ്ച. ഇവിടെ ഒരു യൂറോപ്യൻക്ലബ്ബും, ഒരു ഗോൾഫ്മൈതാനവും ഉണ്ടു്. തടാകക്കരയിലാണു് ഗോൾഫ്മൈതാനം. തടാകത്തിൽനിന്നു ഹിപ്പോകൾ കയറിവന്നു് ഈ വെള്ളക്കാരുടെ കളിസ്ഥലത്തുവെച്ചു്

ആട്ടക്കളും കളിസ്ഥലവുണ്ട്. ജിഞ്ചായിലെ യൂറോപ്യന്മാർ ഗോൾഫ്‌കളിയിലെ റൂളുകളിൽ ഒരു പ്രത്യേക വ്യവസ്ഥ ഉൾക്കൊള്ളിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതായതു്, ഗോൾഫ്‌പന്തു് ഒരു ഹിപ്പോവിന്റെ കാലടിപ്പാടിൽ ചെന്നുതങ്ങുകയാണെങ്കിൽ ആ പന്തു അടുത്ത ഗോൾഫ് കുഴിയിൽ ചെന്നു വീണാൽ കിട്ടുന്ന പോയിന്റ് കളിക്കാരനു അവകാശപ്പെടാം.

ജിഞ്ചായിലെ ഇന്ത്യക്കാർ ധനികരാണ്. പരുത്തി കുരു നീക്കംചെയ്തു് ശുദ്ധീകരിക്കുന്ന ഇവിടത്തെ 'ജിന്നറി'കാര്യവും ഇന്ത്യക്കാരുടേതാണ്. ഇന്ത്യൻ ജനസംഖ്യ രണ്ടായിരത്തോളം വരും. ഇന്ത്യൻ സെക്കൻഡറിസ്കൂളിൽ 250 കുട്ടികളും, ഇന്ത്യൻ പ്രൈമറിസ്കൂളിൽ 750 കുട്ടികളും പഠിച്ചുവരുന്നുണ്ട്.

ഞങ്ങൾ പട്ടണം ഒന്നു ചുറ്റി ഒടുവിൽ റിപ്പൺവെള്ളച്ചാട്ടത്തിന്റെ അടുക്കൽ ചെന്നിരുന്നു.

വിക്ടോറിയാതടാകത്തിൽനിന്നു ഒരു കനാൽപോലെ തള്ളിക്കിടക്കുന്ന നെപ്പോളിയൻബേയിൽനിന്നു, ഒരു പാറക്കെട്ടിന്റെ മുതുകിലൂടെ വെള്ളം പുളഞ്ഞുചാടുന്നു. നൈൽനദിയെ ജനിപ്പിക്കുന്ന റിപ്പൺവെള്ളച്ചാട്ടമാണിതു്.

വിൻസ്റ്റൺചർച്ചിൽ 1908-ൽ ഈ സ്ഥലം സന്ദർശിച്ചിരുന്നു. "വെള്ളക്കുതിരവാൽപോലെ പുളഞ്ഞുകളിക്കുന്ന ഒരു ദൃശ്യം" എന്നാണു് ചർച്ചിൽ ഇതിനെപ്പറ്റി പറയുന്നതു്. അതു് കുറിക്കുകൊള്ളുന്ന ഒരുപമതന്നെയാണു്.

അവിടെനിന്നു ഞങ്ങൾ ഓവൻവെള്ളച്ചാട്ടത്തിനടുക്കലേക്കു പോയി. റിപ്പൺവെള്ളച്ചാട്ടത്തിൽനിന്നു ഏതാണ്ടു് മൂന്നുമൈൽ താഴെയാണു് ഓവൻവെള്ളച്ചാട്ടം. പശ്ചാത്തലത്തിന്റെയും, പരിസരങ്ങളുടേയും പ്രകൃതിസൗന്ദര്യങ്ങൾ ഓവൻവെള്ളച്ചാട്ടത്തിനു മാററുകൂട്ടുന്നു.

അതുകഴിഞ്ഞിട്ടു് ഞങ്ങൾ വീട്ടിലേക്കു മടങ്ങി. ഉത്തൻ എന്നെ ഇന്ത്യൻ റിക്രിയേഷൻക്ലബ്ബിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. കിഴക്കെ ആഫ്രിക്കയിലെ ഏററവും മികച്ച ഇന്ത്യൻ ക്ലബ്ബാണത്രെ ഇതു്.

ടെന്നീസ്, ബാഡ്മിന്റൻ, ഫുട്ബാൾ മുതലായ വെളിമ്പ്ര വിനോദങ്ങൾക്കും, ക്യാരം, കാർഡ്സ്, ടേബിൾടെന്നിസ് മുതലായ ഗൃഹാന്തർഭാഗവിനോദങ്ങൾക്കും ഇവിടെ മികച്ച സൗകര്യങ്ങൾ ഏർപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. ഒരു നല്ല ഗ്രന്ഥശാലയും, വായനശാലയും ക്ലബ്ബിന്റെ പറമ്പിൽത്തന്നെ നടത്തിവരുന്നുണ്ട്.

ഉത്തൻ ടെന്നിസ് കളിയ്ക്കാൻ അവിടെ തങ്ങിയപ്പോൾ, എട്ടുമണിയ്ക്ക് ക്ലബ്ബ് അടയ്ക്കുന്നതിനുമുമ്പ് അവിടെ മടങ്ങിയെത്താം എന്നും പറഞ്ഞ് ഞാൻ മെല്ലെ പുറത്തിറങ്ങി തടാകക്കരയിലേയ്ക്കു നടന്നു.

ജിഞ്ജ ഒരു തടാകത്തുറമുഖപട്ടണമാണ്. വിക്ടോറിയാതടാകത്തിൽ സഞ്ചരിയ്ക്കുന്ന ചരക്കുകപ്പലുകളും യാത്രക്കപ്പലുകളും ജിഞ്ജയെ സ്പർശിയ്ക്കുന്നു. കപ്പലുകളിൽനിന്നു ചരക്കുകൾ ഇറക്കാൻ ഒരു പിയറും ഇവിടെയുണ്ട്.

ഞാൻ പിയറിന്റെ അറ്റത്തു ചെന്നുനിന്നു. വിക്ടോറിയാതടാകത്തിൽ സായംസന്ധ്യ ചായം കലക്കിയിരുന്നു. വെള്ളത്തിൽ തലകുത്തി മറിഞ്ഞുകളിയ്ക്കുന്ന ഹിപ്പോക്കൂട്ടങ്ങളെ നോക്കി രസിച്ചുകൊണ്ട് ഞാൻ അവിടെ തങ്ങിനിന്നു. അവ മുക്രയിട്ട് വാ പിളർന്നു വിശ്വരൂപം കാട്ടി പൊങ്ങിവരുന്നു. കാററുനിറഞ്ഞ ഉറകൾപോലെയുള്ള അവയുടെ പള്ളകൾ വെള്ളത്തിൽ ഉരുണ്ടുമറിയുന്നു. ഇരുട്ടായാൽ അവ കരയ്ക്കുകേറിവരും. ഇരുട്ടുന്നതിനു മുമ്പുതന്നെ ഞാൻ സ്ഥലംവിട്ടു.

വീണ്ടും മലയാളത്തിന്റെ മണം

പിറേറന്നു രാവിലെ ക്യാമറയും ചുമലിൽ തൂക്കിയിട്ട് ജിഞ്ജ മുഴുവനും ഒററയ്ക്കു നടന്നു കാണാൻ ഒരുങ്ങിപ്പുറപ്പെട്ടു നില്ക്കുന്ന എന്നെ നോക്കി ഉത്തൻ പറഞ്ഞു. പന്ത്രണ്ടുമണിയ്ക്കുമുമ്പേ ഇവിടെ മടങ്ങിവരണം—മി. പട്ടേൽ ഇന്നുച്ചയ്ക്കു നിങ്ങളെ വീട്ടിൽ ഉണ്ണാൻ ക്ഷണിച്ചിട്ടുണ്ട്. മി: സൽവെയും ഞാനും കൂടെവരാം."

"ആരാണ് ഈ മി: പട്ടേൽ?" ഞാൻ ചോദിച്ചു.

ഓവൻജലപാതം ജിംജ

മി. സാൽവിയും ഗ്രന്ഥകർത്താവും
ഓവാൻ വെള്ളച്ചാട്ടത്തിനു സമീപം

"മി: ഡി. ബി. പാട്ടേൽ. ഇവിടത്തെ പബ്ലിക്ക്‌വർക്ക്സ് ഡിപ്പാർട്ടുമെന്റിലെ ഒരുദ്യോഗസ്ഥനാണ്, നല്ലൊരു സഹൃദയനാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാര്യയേയും നിങ്ങൾ ഇഷ്ടപ്പെടും" ഉത്തൻ ചിരിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു.

ലങ്കയിലെ ചില പ്രമുഖഇന്ത്യക്കാരുമായി ഞാൻ തലേനാളും ഇന്ത്യൻ റിക്രിയേഷൻ ക്ലബ്ബിൽവെച്ച് പരിചയപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. ഇന്ത്യൻ അസ്സോസിയേഷൻ വൈസ്‌പ്രസിഡന്റ് മി: ആർ. ബി. സിർദാപ്പ് എന്റെപേരിൽ പ്രത്യേകം താല്പര്യം പ്രദർശിപ്പിച്ചിരുന്നു. ഇന്ത്യയിൽനിന്നുള്ള സന്ദർശകർ ഇവിടെ ഇവർക്കൊരു പുതുമയാണ്. കണ്ടിയിൽ മൂന്നുദിവസംകൂടി താമസിക്കുകയാണെങ്കിൽ എന്റെ ആഗമനം പ്രമാണിച്ച് ഒരു സ്വീകരണയോഗം ഏർപ്പെടുത്താൻ ഇവർക്ക് ആലോചനയുണ്ടായിരുന്നു. മൂന്നാംദിവസം രാവിലെ കമ്പോളയിലേക്കുതന്നെ മടങ്ങേണ്ടതു് നിർബന്ധമാണെന്നു അവരെ അറിയിച്ചതുകൊണ്ട്, സ്വീകരണത്തിനുപകരം ഒരു സദ്യ തരാൻ അവർ മി: പാട്ടേൽ മുഖാന്തിരം ഏർപ്പാടുചെയ്തിരിക്കയാണെന്നു ഞാൻ കരുതി.

ഞാൻ ഉച്ചവരെ, വിക്ടോറിയാതടാകക്കരയിലും, പുതിയ കൊറണേഷൻപാർക്കിലും, (ഇവിടെ പാർക്ക് എന്നു പറഞ്ഞാൽ പൂമരങ്ങൾ വെച്ചുപിടിപ്പിച്ച സ്ഥലമല്ല; ആവശ്യംപോലെ മരങ്ങൾ ബാക്കിനിർത്തി വെട്ടിയൊഴിച്ച കാട്ടുമലയാണ്) റെയിൽപ്പാലത്തിന്നരികിലും, *റിപ്പൺവെള്ളച്ചാട്ടത്തിന്റെയും ഡെവൻവെള്ളച്ചാട്ടത്തിന്റെയും പരിസരങ്ങളിലും കാഴ്ചകൾകണ്ടു കഴിച്ചുകൂട്ടി. ഉച്ചയ്ക്കു് ഉത്തനും സാൽവേയും ഞാനും, സാൽവേയുടെ കാറിൽ മി: പാട്ടേലിന്റെ വീട്ടിൽ എത്തിച്ചേർന്നു.

മി: പാട്ടേൽ ആഫീസിൽനിന്നു എത്തിയിരുന്നില്ല. ഞങ്ങൾ അതിഥിമുറിയിൽ ഇരുന്നു. കുറച്ചുകഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഗുജറാത്തി

* റിപ്പൺവെള്ളച്ചാട്ടത്തെക്കുറിച്ചും ഡെവൻവെള്ളച്ചാട്ടത്തെക്കുറിച്ചും ഈ ഗ്രന്ഥകർത്താവിന്റെ "നൈൽഡയറി" എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ വിസ്തരിച്ചു പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്.

മട്ടിൽ വസ്ത്രധാരണം ചെയ്ത ഒരു മധ്യവയസ്ക അവിടെവന്ന് ഞങ്ങൾക്ക് നമസ്കാരം പറഞ്ഞു.

ഗുജറാത്തിസ്ത്രീകൾ, വിശേഷിച്ചും ആഫ്രിക്കയിലെ ഗുജറാത്തിസ്ത്രീകൾ ഒരുതരം അൽപ്പർദ്ദയിൽ അകത്ത് ഒളിച്ചിരിക്കുന്നവരാണ്. അപരിചിതരെ സ്വീകരിക്കാൻ അവർ അടുത്തു വരികയില്ല. ഇത് എനിക്കൊരു പുതിയ അനുഭവമായിരുന്നു.

"മിസ്സിസ്സ് പാട്ടൽ" ഉമ്മർ അവരെ എനിക്കു പരിചയപ്പെടുത്തി.

"ബിബി എങ്ങിനെയിരിക്കുന്നു?" അവരുടെ ചോദ്യം എന്നെ അമ്പരപ്പിച്ചു. ഇംഗ്ലീഷിലല്ല, ഹിന്ദിയിലല്ല, ഗുജറാത്തിയിലല്ല അല്ല ആ ചോദ്യം: തനി മലയാളത്തിലാണ്. ഇതെന്തത്ഭുതം!

ഞാൻ മറുപടി പറയാൻ മറന്നു, മലയാളം തന്നെയല്ലേ ഇക്കേട്ടത് എന്ന് ഒന്നുകൂടി ഓർത്തുകൊണ്ട് ഞാൻ ഉമ്മറിന്റെ മുഖത്തേക്കുനോക്കി. ഉമ്മർ ഒരു കുസൃതിച്ചിരി ചിരിച്ചു.

മിസ്സിസ്സ് പാട്ടൽ ചിരിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു: "ഞാൻ മലയാളിയാണ്. തിരുവനന്തപുരത്താണ് വീട്."

മിസ്സിസ്സ് പാട്ടൽ മലയാളിസ്ത്രീയാണ് എന്ന കഥ ഉമ്മർ മനഃപൂർവ്വം എന്നെ അറിയിക്കാതിരുന്നതാണ്; എന്നെ ഒന്നു അമ്പരപ്പിക്കാൻവേണ്ടി.

മിസ്സിസ്സ് പാട്ടൽ—പത്മാവതിഅമ്മ—പഴയ എട്ടുവീട്ടിൽ പിള്ളമാരിലൊരാളുടെ പൌത്രിയാണത്രെ. തിരുവനന്തപുരത്ത് കണിയാപുരത്താണ് അവരുടെ വീട്. മി: പാട്ടൽ പത്മാവതിഅമ്മയെ വിവാഹം കഴിച്ചിട്ട് ഇരുപതു വർഷമായി (അതൊരു പ്രേമവിവാഹമായിരുന്നുവെന്ന് പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ) ഇവർക്ക് കുട്ടികളില്ല.

കാപ്പികഴിഞ്ഞതപ്പുറം മി: പാട്ടലും എത്തിച്ചേർന്നു. എന്നെ അവർ അത്ഭുതപ്പെടുത്തിയപോലെ, പാട്ടലിനെ ഞാനും ഒന്നു അത്ഭുതപ്പെടുത്താൻ തീരുമാനിച്ചു, ഞാൻ ഗുജറാത്തിയിൽ സംഭാഷണ

മാരംഭിച്ചു. ഇത് പാട്ടേൽ തീരെ പ്രതീക്ഷിക്കാത്തതായിരുന്നു. ഉത്തനും സാൽവേയും മിഴിച്ചിരുന്നു

"നിങ്ങളെവിടുന്നു പഠിച്ചു ഗുജറാത്തി?" മി: പാട്ടേൽ എന്റെ പുറത്തു തട്ടിക്കൊണ്ട് പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു.

ഞാൻ രണ്ടുമൂന്നു വർഷത്തോളം കോഴിക്കോട്ടെ ഗുജറാത്തി വിദ്യാലയത്തിലെ അദ്ധ്യാപകനായി ജോലി ചെയ്തിട്ടുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞതുപ്രകാരം മി: പാട്ടേലിനു എന്റെ പേരിൽ കൂടുതൽ മമത തോന്നിയിട്ടുണ്ടായിരിക്കണം.

പത്മാവതിജിയെ മലയാളികൾതന്നെ നല്ലൊരുത്തൻ തയ്യാറാക്കിയിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. വിശേഷം മലയാളത്തിന്റെ മഹനീ സാദൃശ്യത്തെക്കുറിച്ച് ഗുജറാത്തിവിഭാഗങ്ങളും ഉണ്ടായിരുന്നു. മലയാളിപ്പെണ്ണിനോടെന്നപോലെ മലയാളി ഊണിനോടിണങ്ങിച്ചേരുവാൻ ശ്രീ: മയാമായി പാട്ടേലിനു കഴിഞ്ഞിട്ടില്ലത്രെ.

അവിലും, കാളനും, സാമ്പാറും, പാൽപ്പായസവും ഒക്കെ ഉണ്ടായിരുന്നു. ഊണു കഴിഞ്ഞപ്പോൾ പത്മാവതിജി ഒരു വെള്ളിത്തളികയിൽ വറുത്ത ജീരകവും, ഏലക്കായും ബദാമും കൊണ്ടുവന്നു വെച്ചു. ഗുജറാത്തിയുടെ മണം.

ഉച്ച മയങ്ങുന്നതുവരെ ഞങ്ങൾ പാട്ടേലിന്റെ വീട്ടിൽ സൊള്ളിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

വൈകുന്നേരം ഉത്തൻ ഇന്ത്യൻക്ലബ്ബിലേക്കു പോയി. ജനുവരിയിലെ മട്ടവിലത്തെ സായാഹ്നം ഞാൻ വിക്ടോറിയാ തടാകത്തിലെ നെപ്പോളിയൻകായലിന്റെ കരയിൽ ചുററിനടന്നു് ആഘോഷിച്ചു.

പിറേറന്നു രാവിലെ ബസ്സ്‌മാർഗ്ഗമായിത്തന്നെ ഞാൻ കമ്പാലയ്ക്കു മടങ്ങുകയുംചെയ്തു.

മുട്ടേസാരാജാവിന്റെ ശവകുടീരം

ഒരു ദിവസം വൈകുന്നേരം ഞാൻ ശ്രീനിവാസന്റെകൂടെ മുട്ടേസാരാജാവിന്റെ ശവകുടീരം സന്ദർശിക്കാൻ കസൂബിക്കുന്നു കയറിച്ചെന്നു.

കുന്നിന്റെ മുകൾപ്പരപ്പിൽ പുല്ലുമേഞ്ഞ ഒരു കൂറ്റൻശാല. ഈ തൊഴുമ്പുരസ്സകത്താണ് മുട്ടേസാരാജാവിന്റെയും, അദ്ദേഹത്തിന്റെ പിന്തുടർച്ചക്കാരുടേയും ശവങ്ങൾ അടക്കം ചെയ്തിരിക്കുന്നതു്.

ഒറ്റലിന്റെ ആകൃതിയിലുള്ള കുറെ പുൽക്കുടിലുകൾ അടുത്തു തന്നെ കാണാം. രാജവിധവകളുടെ കുടിലുകളാണു്.

ഒരു കബാക്ക മരിച്ചാൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിധവകളെല്ലാം ആയുഷ്കാലം മുഴുവനും ഭർത്താവിനെ ഓർത്തു വിലപിച്ചുകൊണ്ടു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശവകല്ലറയ്ക്കരികെ കിടന്നുകൊള്ളണമെന്നാണു് ബുഗാൻഡക്കാരുടെ ആചാരവിധി. ഒരു കബാക്കയ്ക്കു് ഡസൻ കണക്കിൽ ഭാര്യമാരുണ്ടായിരിക്കും. അങ്ങിനെ ഈ ശവകുടീരം വിലപിക്കുന്ന വിധവകളുടെ ഒരു കാഴ്ചബംഗ്ലാവായി മാറുന്നു.

ഞങ്ങൾ അവിടെ ചെന്നപ്പോൾ ശവമണ്ഡപത്തിന്നുള്ളു പായ വിരിച്ചു കിടക്കുന്ന മൂന്നുനാലു കിഴവികൾ തലപൊക്കി ഞങ്ങളെ ഒന്നുനോക്കി, വീണ്ടും തല ചായ്ച്ചു് അവിടെത്തന്നെ കിടന്നു. യൌവനവും വന്ന കാലത്തു് ഇവരെല്ലാം ചെറുപ്പക്കാരികളായിരിക്കണം. ശവംകാത്തു കരഞ്ഞുകരഞ്ഞു് ഈ കാമിനികളുടെ നിറം ചോരയും വറ്റിപ്പോയി, അവർ ജീവച്ഛവങ്ങളായിത്തീർന്നിരിക്കയാണു്.

ഈ സ്ത്രീകൾക്കു ജീവിതാശകളില്ലേ, വികാരങ്ങളില്ലേ?—ഉണ്ടെന്നു വിളിച്ചറിയിക്കുന്നവൾ, ഇവരിലൊരുത്തി, അടുത്തകാലത്തു് വെളിപ്പെടുകയുണ്ടായി. ഇപ്പോഴത്തെ കബാക്കയുടെ പിതാവായ സർ ദൌദിച്ചാവയുടെ ചെറുപ്പക്കാരിയായൊരു വിധവയായിരുന്നു ആ വിപ്ലവകാരി. ഈ രാജകീയശവപ്പറമ്പിൽ വെച്ചു തന്നെ അവൾ ഒരു കാപ്പിരിയദ്ധ്യാപകനുമായി പ്രണയബന്ധത്തിലേർപ്പെട്ടു, ഈ "ചാവുവഴി കിടക്കുന്ന" തൊഴിൽ വലിച്ചെറിഞ്ഞു് അവൾ ആ കാമുകനോടുകൂടെ ഒളിച്ചോടിപ്പോവുകയും ചെയ്തു. ഭരിക്കുന്ന വെള്ളക്കാരനെ ഭയന്നുമാത്രമാണു് നാട്ടുകാർ ആ രാജവിധവയേയും അവളുടെ കാമുകനായ കാപ്പിരിയദ്ധ്യാപകനേയും കൊല്ലാതെവിട്ടതു്.

ബുഗാൻഡാവംശത്തിൻെറ പിറകിൽ 950 വർഷത്തെ ചരിത്രമുണ്ടെന്നാണ് പറയുന്നതു്. 400 കൊല്ലമായി തുടൎന്നുവരുന്ന ഒരു രാജവംശത്തിൻെറ അവസാനത്തെ കണ്ണിയാണ് ഇപ്പോഴത്തെ കബാക്കയായ എഡ്‌വേർഡ് വില്യം ഫ്രെഡറിക് ഡേവിഡ് വാഗ്ളൂഗെംബെ മുട്ടേബി ലവാംഗുലാ മുട്ടേസാ രണ്ടാമൻ.

മക്കെരെരേ കോളേജ്

മക്കെരെരേ കുന്നിൽ ഒരു മ്യൂസിയം ഉണ്ടു്. പുരാതനാഫ്രിക്കയെസ്സംബന്ധിച്ചു് നമുക്ക ഒരു സാമാന്യജ്ഞാനം നൽകുവാൻ ഈ മ്യൂസിയത്തിൽ പ്രദർശിപ്പിച്ചുവെച്ചിരിക്കുന്ന വസ്തുക്കൾ സഹായിക്കും.

കിഴക്കെ ആഫ്രിക്കയിൽ നാട്ടുകാൎക്കുള്ള ഏക കോളേജും മക്കെരെരേ കുന്നിലാണ് സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു്.

ഞാൻ കോളേജിലേയ്ക്കു ചെന്നപ്പോൾ കാപ്പിരി വിദ്യാൎത്ഥികളും, മൂന്നു നാലു വിദ്യാൎത്ഥിനികളും എന്നെ വന്നു വളഞ്ഞു. അവർ ചോദിച്ചു: "ഇന്ത്യാ ഗവൺമെണ്ട് ആഫ്രിക്കൻ വിദ്യാൎത്ഥികൾക്ക ഇന്ത്യയിൽ പഠിക്കുവാൻ സ്കോളർഷിപ്പു നൽകുന്നുവെന്നു കേട്ടു. ഇവിടെ ഞങ്ങളുടെ ഡീൻ അതിനെക്കുറിച്ചൊന്നും അറിയുകയില്ല എന്നാണ് പറഞ്ഞതു്. ഇന്ത്യൻ സ്കോളർഷിപ്പ് കിട്ടിയാലും ഇന്ത്യയിലേയ്ക്കു പോകുവാൻ പാസ്സ്പോർട്ട് കിട്ടുകയില്ലെന്നും കേൾക്കുന്നു. എന്താണ് ഇതിൻെറ യഥാൎത്ഥ്യം?"

വിദ്യാൎത്ഥികളുടെ ചോദ്യം എന്നെ വിഷമിപ്പിച്ചു. ആഫ്രിക്കൻ വിദ്യാൎത്ഥികൾക്ക ഇന്ത്യയിൽ ഉപരിപഠനത്തിനു കുറച്ചു സ്കോളർഷിപ്പുകൾ ഇന്ത്യാ ഗവൺമെണ്ടു നീക്കിവെച്ച വസ്തുത പത്രങ്ങളിൽ ഞാൻ വായിച്ചിരുന്നു. ആഫ്രിക്കൻ വിദ്യാൎത്ഥികൾ ഇന്ത്യയിൽപോയാൽ രാഷ്ട്രീയം പഠിക്കുമെന്നും, അതു് ആപൽക്കരമാണെന്നും, അതുകൊണ്ടു് കഴിയുന്നതും അവരെ ഇന്ത്യ കാണിക്കാതെ വളൎത്തിക്കൊണ്ടുവരണമെന്നും മററുമാണ് ആഫ്രിക്കയിലെ ബ്രിട്ടീഷ്മേധാവിത്വം കരുതിവരുന്നതു്. ആഫ്രിക്കയിൽ പാൎത്തു വരുന്ന ഇന്ത്യക്കാരെ അവൎക്ക പേടിയില്ല. അവർ തങ്ങളുടെ

വ്യാപാരത്തിൽമാത്രം ദത്തശ്രദ്ധരായിക്കഴിയുന്ന പാവങ്ങളാണ്. ഇന്ത്യയിൽനിന്നു വരുന്ന സന്ദർശകർ, ഇവിടെ രാഷ്ട്രീയം—എന്നു വെച്ചാൽ ദേശീയബോധവും, കൊളോണിയലിസത്തിനോടുള്ള എതിർപ്പും—ഇവരിൽ കുത്തിച്ചെലുത്തുമോ എന്നാണ് വെള്ളക്കാരുടെ ഭയം. കാപ്പിരികളെ ഇന്ത്യയിലയച്ചാൽ വെള്ളക്കാരെ നാട്ടിൽനിന്നു ആട്ടിയോടിക്കാനുള്ള തന്ത്രങ്ങൾ ഇന്ത്യൻ ദേശീയനേതാക്കളിൽനിന്നു പഠിച്ചുകൊണ്ടായിരിക്കും അവരുടെ മടക്കം. വെള്ളക്കാരുടെ ഈ മനോഭാവം ആഫ്രിക്കൻ വിദ്യാർത്ഥികൾക്കറിഞ്ഞുകൂടായ്കയില്ല.

മക്കെരെരാ കോളേജിന്റെ ഡീൻ, മി. മെക്ക് ഫേർസൺ സ്ഥലത്തില്ലായിരുന്നു. വിദ്യാർത്ഥികൾ എന്നെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോയി കോളേജിന്റെ മെയിൻഹാളും, ലൈബ്രറിയും മററും കാണിച്ചുതന്നു.

ഇവിടെ ഇപ്പോൾ 250 വിദ്യാർത്ഥികൾ പഠിച്ചുവരുന്നുണ്ട്. കോളേജ് എന്ന പേർ മാത്രമേയുള്ളു. ഇപ്പോൾ നാലാം ഫോറമാണ് ഇവിടെ ഏററവും ഉയർന്ന ക്ലാസ്സ്. ക്രമേണ ഇതൊരു കോളേജായി ഉയരുമെന്നാണ് വിവക്ഷ.

ക്രിസ്ത്യൻ മിഷ്യനറിമാർ 1922-ൽ സ്ഥാപിച്ച ഒരു വിദ്യാലയമാണിത്. പിന്നീട് ഗവർമ്മെണ്ട് ഇതേറെറടുത്തു. വടക്കേ സുഡാനിലെ ഖാർത്തുമിനും, തെക്കേ ദക്ഷിണാഫ്രിക്കയിലെ ജോഹന്നാസ് ബർഗ്ഗിനും ഇടയ്ക്കു നാട്ടുകാർക്കു പഠിക്കാനുള്ള ഏക കോളേജാണു മക്കെരേരാ കോളേജ്. കെന്യാ, ടാംഗനീക്ക, ന്യാസാലാൻഡ്, സാൻസിബാർ മുതലായ നാടുകളിൽനിന്നു വിദ്യാർത്ഥികൾ ഇവിടെവന്നു പഠിക്കുന്നുണ്ട്. ലണ്ടൻ യൂണിവേർസിററിയോട് അഫിലിയേററ് ചെയ്ത ഒരു കോളേജാണിത്.

കൊളോളോക്കുന്ന്

നഗരത്തിൽ ദൂരെ കാട്ട്‌വേ എന്ന സ്ഥലത്താണ് നാടൻ ചന്ത. ചന്തയിൽ വില്ക്കാൻ കൂട്ടിയിട്ടിരിക്കുന്ന വാഴക്കുലകൾ കണ്ടാൽ അന്തംവിട്ടു നിന്നുപോകും.

കാപ്പിരിജീവിതത്തിന്റെ ചന്തവും ചൂരും കംപാല ചന്തയിൽ കൊടുമ്പിരിക്കൊള്ളുന്നു. സോപ്പ് ചീപ്പ് കണ്ണാടി നിലം വളക്കാരും പുഴുങ്ങിയ കിഴങ്ങും അപ്പവും കാപ്പിയും വില്ക്കുന്ന തട്ടുകാരും പോംബി മദ്യം വില്ക്കുന്ന പെണ്ണുങ്ങളും ഒഴിവുള്ളേടങ്ങളിലെല്ലാം പററിക്കൂടിയിട്ടുണ്ട് — സാധനങ്ങളെല്ലാം നിലത്തു നിരത്തിവെച്ചിരിക്കയാണ്. പോംബി കള്ളു കുടിക്കുവാനുള്ള പാത്രം ചുരങ്ങാത്തൊണ്ടാണ്.

കള്ളിന്റേയും കാപ്പിരികളുടേയും നാററം എന്നെ അവിടെ നിന്നു ഓടിച്ചു.

ഒററയ്ക്കു ചെന്നിരുന്നു പ്രകൃതിസൌന്ദര്യം നുകരുവാനും, ശാന്തമായിരുന്നു വായിക്കുവാനും പററിയ ഒട്ടേറെ പാർക്കുകളും കുന്നിൻപുറങ്ങളും മൈതാനമൂലകളും കംപാലയുടെ പരിസരങ്ങളിലുണ്ട്. അങ്ങിനെത്ത നല്ലൊരു സങ്കേതം കൊളോലോ കുന്നിൽ ഞാൻ കണ്ടെത്തി. പോസ്റ്റാപ്പീസ്സിലെ ഉദ്യോഗസ്ഥനും ശ്രീനിവാസന്റെ അയൽക്കാരനുമായ സി. മോഹൻ എന്ന പഞ്ചാബി ചിലപ്പോൾ സായാഹ്നസഞ്ചാരത്തിന് എന്റെകൂടെ വരാറുണ്ടായിരുന്നു. കൊളോലോകുന്നിന്റെ ചെരിവിൽ, വെള്ളക്കാരുടെ ഗോൾഫ്മൈതാനത്തിന്റെ ഒരു മൂലയിൽ ഞങ്ങൾ ചെന്നു കുത്തിയിരിക്കും. കുന്നിന്റെ ഒരു കോണിൽ വെള്ളിയരത്തോരൻ ഇളക്കിയിട്ടപോലെ ഒരു കൊച്ചു വെള്ളച്ചാട്ടമുണ്ട്. വെള്ളച്ചാട്ടത്തിന്റെ അരികിൽ നിറയെ പൂത്തുനില്ക്കുന്ന നീർമരുതിന്റെ പഴുതിലൂടെ അകലെയുള്ള വെള്ളാരക്കുന്നിൽ സൂര്യനസ്തമിക്കുന്ന കാഴ്ച നോക്കിയിരിക്കുന്നതു് എന്തൊരാനന്ദമാണ്!

ഒരു പതിനഞ്ചുദിവസംകൊണ്ട് ഞാൻ കംപാലയിലും, കംപാലയുടെ ചുററുപാടിലും കാണേണ്ടതെല്ലാം കണ്ടുതീർത്തു. മോഹന്റെ സഹായത്തോടുകൂടി കാട്വെ കുന്നിൽ പോയി ഒരു "മഗാംഗ"യേയും കണ്ടു — ആഫ്രിക്കൻ മന്ത്രവാദിയാണ് മഗാംഗ.

കഴിയുന്നത്ര വേഗം കംപാല വിട്ടു, മർച്ചിസൺ വെള്ളച്ചാട്ടം കാണാൻ ആൽബർട്ട് തടാകക്കരയിലെ ബുട്ട്യാബയിൽ എത്തിച്ചേരണമെന്നായിരുന്നു എന്റെ ആഗ്രഹം. എന്നാൽ കംപാല

യിൽത്തന്നെ വീണ്ടും പത്തിരുപതു നാൾ പാർക്കാൻ ഞാൻ നിർബ്ബന്ധനായിത്തീർന്നു—കെന്യാഗവർമ്മെണ്ടിന്റെ കഥയില്ലായ്മയായിരുന്നു ഇതിനു കാരണം. അതൊരു നേരമ്പോക്കുള്ള കഥയാണ്.

ഇമിഗ്രേഷന്റെ കഥ

ഞാൻ ടാംഗനിക്കയിൽനിന്നു കെന്യായിലെത്തിയപ്പോൾ, സന്ദർശനത്തിന്നായാലും കെന്യായിൽ താമസിക്കുന്നതിന് 500 ഷില്ലിങ്ങ് (മുന്നൂറിൽ ചില്വാനം ഉറുപ്പിക) ജാമ്യം കെട്ടിവെയ്ക്കണമെന്നു, മൊമ്പാസയിലെ ഇമിഗ്രേഷൻ ആഫീസ്സർ എന്നോടാവശ്യപ്പെട്ടു. ആഫ്രിക്കയിൽ വേറെ ഒരു നാട്ടിൽവെച്ചും എനിക്ക് ഇത്തരത്തിൽ അനുഭവമുണ്ടായിട്ടില്ല. ന്യാസാലാൻഡും, ടാംഗനിക്കയും, ഉഗാണ്ടയും കെന്യായുമെല്ലാം ബ്രിട്ടൻ ഭരിക്കുന്ന നാടുകളാണ്. കെന്യായിൽ മാത്രം ഇന്ത്യൻ സന്ദർശകരിൽനിന്നു ജാമ്യം വാങ്ങുന്നതെന്തിനാണ് എന്നു ചോദിക്കാൻ എനിക്കു തോന്നിയെങ്കിലും ഞാൻ ചോദിച്ചില്ല. വെള്ളക്കാരനായ ഉദ്യോഗസ്ഥൻ നൽകുന്ന മറുപടിയുടെ മാതൃക ദക്ഷിണറൊഡേഷ്യയിലെ ഇമിഗ്രേഷൻ ആപ്പീസ്സിൽനിന്നു ഞാൻ മനസ്സിലാക്കിയിരുന്നു: "ഇവിടെ ഞങ്ങൾ പറയുന്നതുതന്നെ നിയമം—അതനുസരിക്കുവാൻ ഭാവമില്ലെങ്കിൽ നിങ്ങൾ വന്ന ദിക്കിലേക്കുതന്നെ നിങ്ങൾക്കു മടങ്ങിപ്പോകാം."

കെന്യാ മുഴുവനും കാണാതെ മടങ്ങണമെന്ന് എനിക്കാഗ്രഹമില്ലായിരുന്നു. അതുകൊണ്ടു ഞാൻ മൊമ്പാസയിലെ കെന്യാ ഇമിഗ്രേഷൻ ആപ്പീസ്സിൽ 500 ഷില്ലിങ്ങ് അടച്ചു രശീതി വാങ്ങി.

"ഈ സംഖ്യ എനിക്കു എപ്പോൾ മടക്കിക്കിട്ടും?" ഞാൻ ഇമിഗ്രേഷൻ ആപ്പീസ്സറോടു ചോദിച്ചു.

"നിങ്ങൾ കെന്യായിൽ നിന്നു എങ്ങോട്ടാണ് പോകുന്നത്?"

"ഉഗാണ്ടയിലേക്ക്."

"എന്നാൽ ഉഗാണ്ടയിൽനിന്നു ഈ സംഖ്യ നിങ്ങൾക്കു തിരികെ കിട്ടും—"

മുട്ടേസരാജാവിന്റെ ശവകുടീരം (കമ്പാല)

മുട്ടേസയുടെ ശവകുടീരപ്പറമ്പിൽ
വിധവകളുടെ കുടിലുകൾ

"താങ്ക് യൂ വെറിമച്ച്"

ഞാൻ കമ്പാലയിലെത്തിയപ്പോഴം പതിവുപോലെ ഉഗാണ്ടാ ഇമ്മിഗ്രേഷൻ ആപ്പീസ്സിൽ പോയി റിപ്പോർട്ട് ചെയ്തു.

കമ്പാലാ ഇമ്മിഗ്രേഷൻ ആപ്പീസ്സിൽ ഒരു മലയാളിയുണ്ട്. പാലക്കാട്ടുകാരനായ മി. രാമയ്യർ. അയ്യർ എന്നെ ഇമ്മിഗ്രേഷൻ ആപ്പീസ്സറുടെ അടുക്കൽക്കൊണ്ടുപോയി. ഇമ്മിഗ്രേഷൻ ആപ്പീസ്സർ മി. ഫോക്സ്, ഇന്ത്യയിൽ ബീഹാറിൽ പോലീസ്സ് ഇൻസ്പെക്ടർ ആയിരുന്ന ഒരിംഗ്ലീഷുകാരനാണ്.

മി. ഫോക്സ് സാമാന്യം മര്യാദയോടെയാണ് പെരുമാറിയത്.

ഞാൻ വന്ന കാര്യം പറഞ്ഞു: "എന്റെ ഡെപ്പോസിറ്റ് സംഖ്യ മടക്കിക്കിട്ടിയാൽ നന്നായിരുന്നു"

"ഡെപ്പോസിറ്റോ?—ഏതു ഡെപ്പോസിറ്റ്?"

"കെന്യാ ഗവർമ്മെണ്ട് ആവശ്യപ്പെട്ടതനുസരിച്ച് ഞാൻ മൊമ്പാസയിലെ ഇമ്മിഗ്രേഷൻ ആപ്പീസ്സിൽ 500 ഷില്ലിങ്ങ് ഡെപ്പോസിറ്റ് ചെയ്തിട്ടുണ്ട്—"

ഞാൻ രശീതി പുറത്തെടുത്തു.

ആ കിഴവൻ സായിപ്പ് ഒന്നു പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു.

"നല്ല കഥ. നിങ്ങൾ കെന്യാഗവർമ്മെണ്ടിൽ ഡെപ്പോസിറ്റ് ചെയ്ത സംഖ്യ എങ്ങിനെയാണ് ഉഗാണ്ടാഗവർമ്മെണ്ടിൽനിന്നു കിട്ടുക?"

"അത് ഇവിടെനിന്നു മടക്കിക്കിട്ടുമെന്നാണ് മൊമ്പാസയിലെ ഇമ്മിഗ്രേഷൻ ആപ്പീസ്സർ പറഞ്ഞിരുന്നത്."

"നിങ്ങളതു വിശ്വസിച്ചു ഇല്ലേ?" കിഴവൻ പിന്നെയും പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു." കെന്യാ ഗവർമ്മെണ്ടും, ഉഗാണ്ടാ ഗവർമ്മെണ്ടും ഒന്നല്ല രണ്ടാണ്, മനസ്സിലായോ?"

"പിന്നെ ഈ പണം കിട്ടാൻ ഞാനെന്തു ചെയ്യണം?"

"മൊമ്പാസയിലേയ്ക്കുതന്നെ പോവുക"

"ഞാൻ കെന്യാ വിട്ടു എന്നു തെളിയിച്ചാൽ മാത്രമേ എനിയ്ക്കു എന്റെ ഡെപ്പോസിറ്റ് തിരിച്ചുകിട്ടുകയുള്ളൂ എന്നാണ് ആ ഉദ്യോഗസ്ഥൻ പറഞ്ഞിരുന്നത്."

“അയാളും നിങ്ങളെ ശല്യം ഒഴിവാക്കാൻവേണ്ടി എന്തെങ്കിലുമോ പറഞ്ഞതാണ്—ഒരു കാര്യം തീർച്ച—ഉഗാണ്ടാ ഗവൺമെൻറ് ഖജാനയിൽനിന്ന് ഈ പണം നിങ്ങൾക്കു കിട്ടുകയില്ല—ഉഗാണ്ടാഗവൺമെൻറ് നിങ്ങളോട് ഒരു സെൻറുപോലും ഡെപ്പോസിററ് ആവശ്യപ്പെടുന്നില്ല”.

കാര്യം കുഴപ്പമാണെന്ന് എനിക്കു അപ്പോഴേ മനസ്സിലായുള്ളു.

ഞാൻ ഒടുവിൽ രാമയ്യരെത്തന്നെ ശരണംപ്രാപിച്ചു. രാമയ്യരുടെ സ്വാധീനമുപയോഗിച്ചു ഉഗാണ്ടാ ഇമ്മിഗ്രേഷൻ ആപ്പീസ്സിൽനിന്ന് എൻെറ കാര്യം ഓർമ്മപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് മൊമ്പാസയിലേക്കു എൻെറ ചെലവിൽ ഒരു കമ്പി അടിപ്പിച്ചു. നവംബർ 5-ാംനു-യാണ് ഈ റിപ്ലൈപെയിഡ് ടെലഗ്രാം പോയത്.

ഞാൻ ഒരാഴ്ച കാത്തിരുന്നു. മൊമ്പാസയിൽനിന്ന് മറുപടിയൊന്നും വന്നുകണ്ടില്ല. വീണ്ടും അയച്ചു ഒരു റിപ്ലൈപെയ്ഡ് ടെലഗ്രാം. രണ്ടു ദിവസം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ മൊമ്പാസയിൽനിന്ന് മറുപടികിട്ടി. അതിൻെറ ഉള്ളടക്കം: “ഇപ്പോഴിരിക്കുന്ന സ്ഥലത്തുനിന്ന് മൊമ്പാസാ ഇമ്മിഗ്രേഷനിലേക്കു നേരിട്ട് അപേക്ഷിക്കാൻ കനിവായി ഉപദേശിക്കുക.”

ഞാൻ ആ ഉപദേശം ശിരസാ വഹിച്ചു നേരിട്ടുതന്നെ മൊമ്പാസാ ഇമ്മിഗ്രേഷനിലേക്ക് അപേക്ഷ അയച്ചു.

നവംബർ 15-ാംനു-വരെ കാത്തിരുന്നിട്ടും മൊമ്പാസയിൽനിന്ന് ഒരു വിവരവും വന്നുകണ്ടില്ല. വീണ്ടും ഒരു റിമൈൻഡർ സന്ദേശം അയച്ചു. എൻെറ ഡെപ്പോസിററ് സംഖ്യ തിരികെ കിട്ടാനുള്ള ശ്രമത്തിൽ, അതിൻെറ പകുതിയും ടെലഗ്രാഫ് ഡിപ്പാർട്ടുമെൻറ് അപഹരിച്ചേക്കുമെന്ന് തോന്നിപ്പോയി.

16-ാംനു- അതാ ഒരു മറുപടി വരുന്നു: “രശീതി അയക്കുക.” അന്നുതന്നെ രശീതി അയച്ചുകൊടുത്തു.

ദിവസങ്ങൾ പിന്നെയും കഴിഞ്ഞു. പണം വന്നുവോ എന്നു നോക്കാൻ കമ്പാല ഇമ്മിഗ്രേഷൻ ആപ്പീസ്സിൽ നിത്യവും പോകും. നിരാശയോടെ മടങ്ങും.

കമ്പാലയിലെ താമസം ആകപ്പാടെ മടുത്തു. ഡെപ്പൊസിററ് സംഖ്യ കിട്ടാതെ യാത്ര തുടരാനും നിവൃത്തിയില്ല. കമ്പാലയിൽനിന്ന് ആ പണം കിട്ടിയില്ലെങ്കിൽ പിന്നെ ആ പണം പോയതുതന്നെ.

നവംബർ 25-ാംനു- പതിവുപോലെ ഇമ്മിഗ്രേഷൻ ആപ്പീസ്സിൽ പോയി നിരാശയോടെ മടങ്ങുകയായിരുന്നു. കമ്പാലയിലെ പുതിയ പാർക്കിന്നകത്തെത്തിയപ്പോൾ അവിടെ ആ പുൽത്തകിടിയിലെ മരത്തണലിലിരുന്നു കുറച്ചുനേരം വായിക്കാൻ തീരുമാനിച്ചു. “ആംഗ്ഗറി ഓഫ് ആഫ്രിക്ക” എന്നൊരു ഗ്രന്ഥവും നിവർത്തി വായന തുടങ്ങി.

അഞ്ചു മിനിട്ട് വായിച്ചിട്ടുണ്ടാകും. പെട്ടെന്ന് എന്റെ ഉള്ളിൽനിന്നു ഒരു കിടിലം പുറപ്പെട്ടു. അതു ഞരമ്പുകളിലൂടെ എന്റെ ശരീരം മുഴുവനും വ്യാപിച്ചു. ഞാൻ ഒരു ഡൈനാമോ പോലെ വിറച്ചു തുടങ്ങി.

മലേറിയയുടെ സന്ദർശനമാണെന്നു മനസ്സിലായി. ആ നട്ടുച്ചവെയിലത്ത് എങ്ങിനെയോ നടന്നു ശ്രീനിവാസന്റെ വീട്ടിലെത്തിയതു മാത്രം ഓർമ്മയുണ്ട്.

ശ്രീനിവാസൻ ഡോക്ടരെ കൊണ്ടുവന്നു.

ഡോക്ടർ പരിശോധിച്ചു പറഞ്ഞു: “മലേറിയതന്നെ”

“ഞാൻ നിത്യം രണ്ടുനേരവും പെലൊഡ്രിൻ ഗുളിക കഴിക്കാറുണ്ട്, ഡോക്ടർ—എന്നിട്ടും എനിക്കു മലേറിയ കിട്ടിയതിൽ അത്ഭുതം തോന്നുന്നു”

“നിങ്ങൾക്കു മലേറിയ കിട്ടിയതു് അത്ഭുതമല്ല. മലേറിയ കിട്ടാതെ നിങ്ങൾ ഉഗാണ്ട വിടുന്നതാണു് അത്ഭുതം” ഡോക്ടർ പാട്ടൽ ചിരിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു.

(ഉഗാണ്ടയിൽ ഇന്ത്യൻഡോക്ടർമാർക്കു നല്ല വരുമാനമുണ്ടു്. ഒരു കൊയ്നാ ഇഞ്ചക്ഷന്നു ചാർജ്ജ് 7കയാണ്. വേറെ എല്ലാ കുത്തിവെപ്പിന്നും 10ക വീതം കൊടുക്കണം. വിസിററിങ്ങ് ചാർജ്ജ് 7ക വേറെയും.)

മലേറിയ കിട്ടാതെ ഉഗാണ്ടയിൽനിന്നു രക്ഷപ്പെടാൻ സാധ്യമല്ലെങ്കിൽ അതു കമ്പാലയിൽവെച്ചു കിട്ടിയതു നന്നായി എന്നു് എനിക്കു തോന്നി. ഇവിടെ വൈദ്യസഹായം ലഭിക്കുമല്ലോ. യാത്രയിൽ വല്ല കാട്ടുമൂലയിലുംവെച്ചു് എന്നെ മലമ്പനി പിടികൂടിയാൽ കഷ്ടപ്പെട്ടുപോയേനെ.

അഞ്ചുദിവസം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ പനി തീരെ മാറി കുളിച്ചു. പുറത്തിറങ്ങാറായപ്പോൾ ആദ്യം പോയതു് ഇമ്മിഗ്രേഷനിലേക്കാണു്. മൊമ്പാസയിൽനിന്നു വന്ന പണം എന്നെ, അവിടെ കാത്തിരിക്കുന്നുണ്ടാകും എന്ന പൂർണ്ണവിശ്വാസത്തോടെയാണു് പുറപ്പെട്ടതു്.

"ഒന്നും വന്നിട്ടില്ല" എന്നെ കണ്ട ഉടനെ കാപ്പിരിക്ലാർക്ക് പറഞ്ഞു.

ഞാൻ അപ്പോൾതന്നെ മൊമ്പാസയിലെ മി. കുറുപ്പിനു ഒരു കമ്പി അടിച്ചു: "ഇമ്മിഗ്രേഷനിൽപോയി ഇക്കാര്യം ഒന്നു ത്വരിതപ്പെടുത്തുക."

ഡിസംബർ 5-ാംനു-യായിട്ടും പണം എത്തിക്കണ്ടില്ല. ഇനി കാത്തിരുന്നിട്ടു ഫലമില്ല എന്നു കരുതി ഞാൻ ആ പണം ഉപേക്ഷിച്ചു കമ്പാല വിടാൻതന്നെ തീരുമാനിച്ചു.

ആ തീരുമാനമാണു് എന്നെ രക്ഷിച്ചതു് എന്നു തോന്നുന്നു. 5-ാംനു- വൈകുന്നേരം, മൊമ്പാസയിൽനിന്നു ഒരു രജിസ്റ്റർ കവർ വന്നുചേർന്നു. അതിൽ 500 ഷില്ലിങ്ങിന്റെ ഒരു ഡ്രാഫ്റ്റ് അടക്കം ചെയ്തിരുന്നു.

അദ്ധ്യായം 9.

ചരിത്രത്തിലേക്കു് ഒരെത്തിനോട്ടം

ഉഗാണ്ടയിൽ ബ്രിട്ടീഷാധിപത്യം ഉറച്ചുകൂടിയിട്ട് ഒരു നൂററാണ്ടു കഴിഞ്ഞു. 1890-ലാണ് ക്യാപ്റ്റൻ ലൂഗാർഡ് ആദ്യമായി ബ്രിട്ടീഷ്പതാക ഉഗാണ്ടയുടെ മണ്ണിൽ നാട്ടിയതു്.

പത്തൊമ്പതാം നൂററാണ്ടിന്റെ അന്ത്യകാലത്തിനുമുമ്പുള്ള ഉഗാണ്ടയുടെ ചരിത്രം അവ്യക്തമായികിടക്കുകയാണ്. രണ്ടായിരം വർഷങ്ങൾക്കപ്പുറം ഫറോവരാജാക്കന്മാരുടെ കാലങ്ങളിൽ ഈജിപ്റ്റിനു സുഡാൻവഴി വിക്ടോറിയാ തടാകക്കരയിലെ പ്രദേശങ്ങളുമായി വ്യാപാരബന്ധങ്ങളുണ്ടായിരുന്നു എന്നതിനു് വിശ്വസനീയമായ തെളിവുകളുണ്ട്. ചരിത്രകാരനായിരുന്ന പ്ലിനി നൈൽനദിയുടെ ഉത്ഭവം മധ്യാഫ്രിക്കയിലെ ചന്ദ്രപർവ്വതത്തിൽനിന്നാണെന്നു പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്—ഉഗാണ്ടയുടെ പശ്ചിമഭാഗത്തെ റുവെൻസോരി പർവ്വതമാണ് പുരാതനകാലത്തെ ചന്ദ്രപർവ്വതം—അതുകൊണ്ട് പ്ലിനി പറഞ്ഞതിൽ വലിയ തെററില്ല. പ്ലിനി ഈ വസ്തുതകൾ മനസ്സിലാക്കിയതു് അക്കാലത്തു് ഉഗാണ്ടാപ്രദേശങ്ങളിൽ വ്യാപാരത്തിനായിവന്ന സഞ്ചാരികളിൽനിന്നായിരിക്കണം. അടിമകളും ആനക്കൊമ്പുകളും തേടി ആഫ്രിക്കയുടെ കിഴക്കൻ തീരംവഴി അറബികളും 1830-ാംമാണ്ടുവരെ ഉഗാണ്ടയിൽ വന്നുകൊണ്ടിരുന്നു.

ഉഗാണ്ടയെപ്പററി ചില വിവരങ്ങൾ ആദ്യമായി ആധുനികലോകത്തിനു് നല്കിയതു് ക്യാപ്റ്റൻ ജെ. എച്ച്. സ്പെക്ക

എന്ന ആംഗ്ലേയസഞ്ചാരിയും, തിയോഡർ വോൺ ഹ്യൂഗ്ലിൻ എന്ന ജർമ്മൻകാരനുമാണ്. ക്യാപ്ടൻ സ്പീക്ക 1862-ലാണ് ഉഗാണ്ടയിൽ എത്തിയതു്. ഉഗാണ്ടയിൽ കാലുകുത്തിയ ആദ്യത്തെ വെള്ളക്കാരനാണ് സ്പീക്ക. സ്പീക്കിന്റെയും ഹ്യൂഗ്ലിന്റെയും യാത്രാവിവരണങ്ങളിൽ ദക്ഷിണനൈൽപ്രദേശങ്ങളിൽ നടക്കുന്ന അടിമവ്യാപാരങ്ങളുടെ വൈപുല്യവും ഭീകരതയും പ്രത്യേകം എടുത്തുപറഞ്ഞിരുന്നു. ഈ സന്ദർഭത്തിലാണ് ഈജിപ്റ്റിലെ ഖെദിവ്, സുഡാനിൽ ഭരണംനടത്താൻ സർ സാമുവൽ ബേക്കർ എന്നൊരു ആംഗ്ലേയനെ നിയമിച്ചതു്. ബേക്കർ സുഡാന്റെ അതിർത്തി കൂടുതൽ തെക്കോട്ടുതെക്കോട്ട് വ്യാപിപ്പിച്ചു ഒടുവിൽ ഉഗാണ്ടയിൽപ്പെട്ട ബുന്യോറോവിൽ കടന്നപ്പോൾ അവിടത്തെ രാജാവ് ബേക്കറെ എതിർത്തു.

പിന്നീട് ഉഗാണ്ടയിൽ രംഗപ്രവേശം ചെയ്തതു് സ്റ്റാൻലിയാണ്. വിക്ടോറിയാതടാകം ചുററിസ്സഞ്ചരിച്ച്, നാട്ടുകാർ വിശ്വസിച്ചുവന്നിരുന്നതുപോലെ അഞ്ചു തടാകങ്ങളുടെ ഒരു സമാഹാരമല്ല, ഒരൊററ ജലാശയമാണ് വിക്ടോറിയാതടാകം എന്നു തെളിയിച്ചതു് സ്റ്റാൻലിയാണ്. 1875-ലാണ് സ്റ്റാൻലി ഉഗാണ്ടയിലൂടെ സഞ്ചരിച്ചതു്. സ്റ്റാൻലി ഇംഗ്ലണ്ടിൽ മടങ്ങിയെത്തി ഉഗാണ്ടയെപ്പററി കൂടുതൽ വിവരങ്ങൾ വെള്ളക്കാർക്ക് വെളിപ്പെടുത്തിക്കൊടുത്തു. സ്വന്തമായൊരു പ്രാചീനസംസ്കാരവും നല്ല ബുദ്ധിസാമർത്ഥ്യവുമുള്ള ഒരു കാപ്പിരിവർഗ്ഗം ഉഗാണ്ടയിലുണ്ടെന്നു കേട്ടപ്പോൾ അവരെ എളുപ്പത്തിൽ ക്രിസ്ത്യാനികളാക്കി മാററാനുള്ള വെപ്രാളത്തോടെ ഒരുകൂട്ടം ഇംഗ്ലീഷ് പ്രോട്ടസ്റ്റൻറ് പാതിരിമാർ ഉഗാണ്ടയിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു. 1877-ലാണ് ഇംഗ്ലീഷ് പാതിരിമാർ ഉഗാണ്ടയിൽ എത്തിച്ചേർന്നതു്. അന്ന് ഉഗാണ്ടയിലെ കബാക്ക (രാജാവ്) മുട്ടേസാ എന്നൊരു ഭയങ്കരനായിരുന്നു.

ജർമ്മൻകാരും ഉഗാണ്ടയുടെനേർക്ക് കണ്ണുവെച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. സുഡാനിലെ ഗവർണ്ണറായിരുന്ന ജനറൽ ഗോർഡന്റെ നിർദ്ദേശപ്രകാരം, എമിൻപാഷാ എന്നപേരിൽ അറിയപ്പെടുന്ന ഡോ

ക്കർ സ്റ്റീനിററ്സർ, സ്റ്റാൻലിയുമൊന്നിച്ചന്നെ 1874-ൽ ബുഗണ്ടാ റോ സന്ദർശിച്ചുകഴിഞ്ഞിരുന്നു. എമിൻപാഷ, അടുത്തകൊല്ലവും രണ്ടു കൊല്ലങ്ങൾക്കുശേഷവും, അങ്ങിനെ മൂന്നു പ്രാവശ്യം ഉഗണ്ടയിൽ ചുററിനടന്നു് വസ്തുതകളെല്ലാം ഗ്രഹിച്ചുവെച്ചു. "പീ. ററർമാൻെറ യാത്രകൾ" എന്ന ബൃഹൽഗ്രന്ഥത്തിൽ ഈ യാത്രകളെപ്പററി അദ്ദേഹം സവിസ്തരം പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഈ യൂറോപ്യൻസഞ്ചാരികളെല്ലാവരും ഉഗണ്ടയിലെ മണ്ണിൻെറ ഫലപുഷ്ടിയെക്കുറിച്ചും നാട്ടുകാരുടെ ബുദ്ധിവൈഭവത്തെക്കുറിച്ചും പ്രശംസിച്ചുപറഞ്ഞതായി കാണാം. മുത്തേസാരാജാവു് ഒരു രാക്ഷസൻ തന്നെയായിരുന്നു. അസാധാരണമായ ബുദ്ധിസാമർത്ഥ്യവും, അതിലും കവിഞ്ഞ നിഷ്ഠുരസ്വഭാവവും ആ കാപ്പിരിരാജാവിനെ അപ്രധൃഷ്യനാക്കിത്തീർത്തു. നാട്ടുകാരുടെ നന്മയ്ക്കുവേണ്ടി പല പരിഷ്കാരങ്ങളും മുത്തേസാ നടപ്പിലാക്കുകയുണ്ടായി എന്നതും ഇവിടെ പ്രസ്താവ്യമാണു്. അക്കാലത്തെ പരിഷ്കൃതരായ യൂറോപ്യൻജനങ്ങൾക്കുപോലും തോന്നാത്ത ചില ഭരണ വ്യവസ്ഥകളും കൃഷിപരിഷ്കരണപദ്ധതികളും, സാമുദായികനിയമങ്ങളും മുത്തേസാ ആവിഷ്കരിക്കുകയുണ്ടായി.

അധികാരഭ്രാന്തു മൂത്ത ഈ മൂപ്പന്നു് മന്ത്രവാദത്തിൽ വലിയ വിശ്വാസമായിരുന്നു. തൻെറ ശക്തി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനു് ഇയാൾ നിത്യവും നരബലി നടത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ബലികഴിച്ച മനുഷ്യരുടെ ബലവും ആയുസ്സും തന്നിലേയ്ക്കാവാഹിച്ചെടുക്കാൻ കഴിയുമെന്നായിരുന്നു മൂപ്പരുടെ വിശ്വാസം. അങ്ങിനെ ആയിരക്കണക്കിൽ നരജീവികൾ മുത്തേസയ്ക്കുവേണ്ടി കുരുതിയായി.

മുത്തേസാരാജാവിനു ഒരു വലിയ നാവികപ്പടയുണ്ടായിരുന്നു. 16,000മുതൽ 20,000 വരെ ആയുധധാരികളായ പോരാളികളെ വഹിച്ചുകൊണ്ടുപോകാൻ കഴിയുന്ന 500 കൂററൻ പടവഞ്ചികളും 8600 തുഴച്ചിൽക്കാരും തടാകത്തിൽ സദാ തയ്യാറായി നിന്നിരുന്നുവത്രെ.

എന്നാൽ അത്ഭുതമെന്നു പറയട്ടെ, വെള്ളക്കാരായ മിഷനറിമാരെ മുത്തേസാ സ്വാഗതം ചെയ്യുകയാണുണ്ടായതു്. തൻെറ

അധൃഷ്യപ്രാഭവം ആ വെള്ളക്കാർക്ക് കാട്ടിക്കൊടുക്കുന്നതിൽ മുട്ടേസാ ഒരു കുട്ടിയെപ്പോലെ പെരുമാറി.

ഇംഗ്ലീഷ് പ്രോട്ടസ്റ്റൻറ് മിഷ്യനറിമാരെത്തുടർന്ന്, ഫ്രഞ്ചുകാരായ കത്തോലിക്കാമിഷനറിമാരും ഉഗാണ്ടയിൽ എത്തിച്ചേർന്നു. അപ്പോഴാണ് ഉഗാണ്ടയിൽ അന്തഃഛിദ്രങ്ങൾ ആരംഭിച്ചത്. ആംഗ്ലേയമിഷണറിമാരും അവർ മതപരിവർത്തനം ചെയ്യിച്ച നാട്ടുകാരും ഒരുവശത്തും, ഫ്രഞ്ച് കത്തോലിക്കാ പാതിരിമാരും അവരുടെ പുതിയ കുഞ്ഞാടുകളും മറുവശത്തും നിന്നു സമരംതുടങ്ങി. പ്രസംഗസമരമല്ല, ആയുധസമരംതന്നെ. കത്തോലിക്കാപ്പള്ളികൾ പ്രോട്ടസ്റ്റൻറുകാർ തീവെച്ചു നശിപ്പിച്ചു. ആംഗ്ലേയപ്പള്ളികൾ കത്തോലിക്കർ ചുട്ടുകരിച്ചു. പണ്ട് ക്രൈസ്തവവിഭാഗങ്ങൾ തമ്മിൽ മധ്യയൂറോപ്പിൽ നടന്ന പോരാട്ടങ്ങളെ അനുസ്മരിപ്പിക്കുന്ന മതയുദ്ധങ്ങൾ ഉഗാണ്ടയിൽ നടന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. അതിൻെറ ഫലമായി ആയിരക്കണക്കിൽ പുതുവിശ്വാസികളായ നാട്ടുകാരും, ശതക്കണക്കിൽ വെള്ളപ്പാതിരിമാരും സ്വർഗ്ഗം പ്രാപിച്ചു.

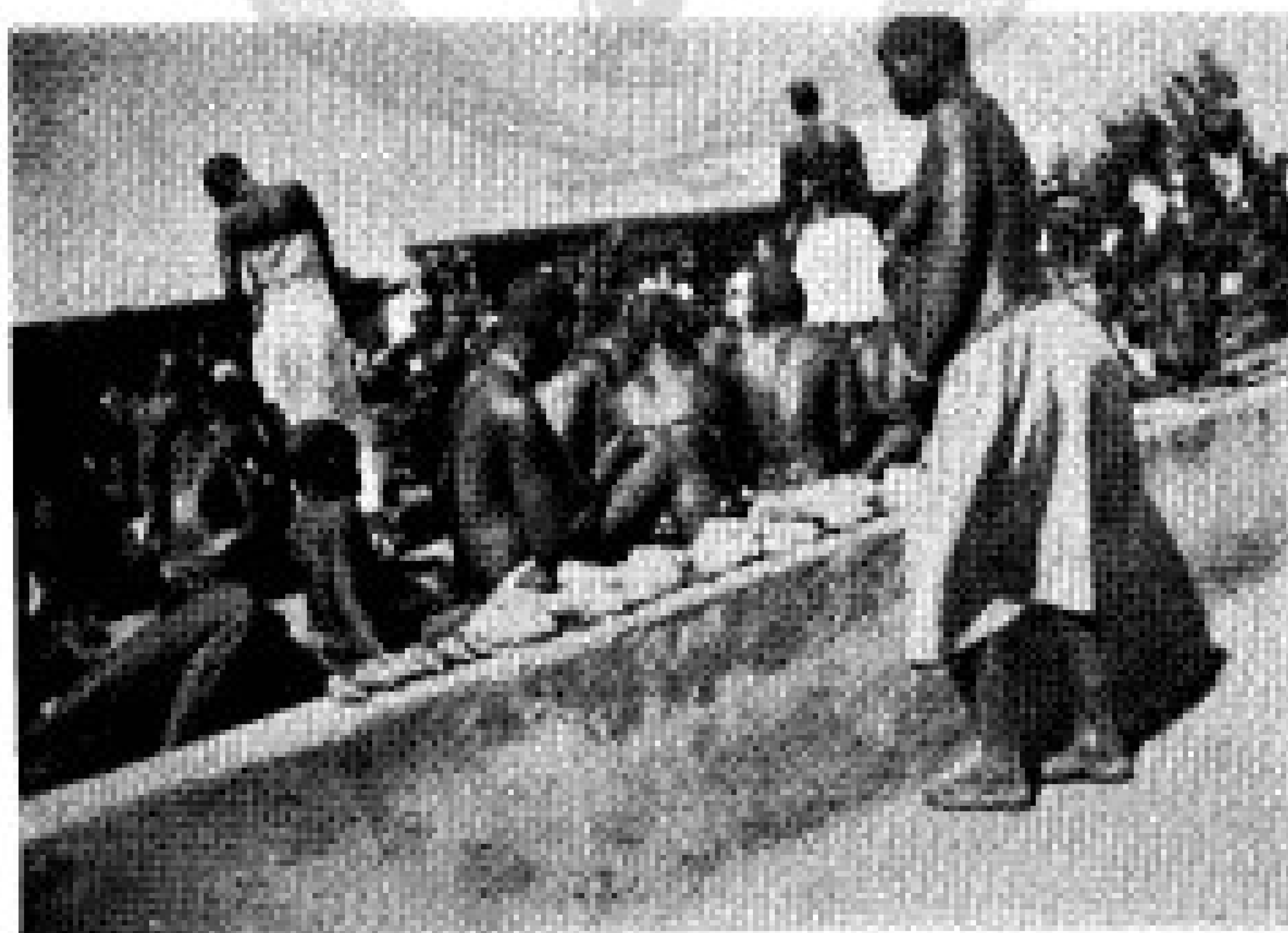
യൂറോപ്യൻപാതിരികൾ ഉഗാണ്ടയിൽ വരുന്നതിനു എത്രയോ മുമ്പുതന്നെ, അറബികൾ ഉഗാണ്ടയിൽ കുറെ മുസ്ലിം സന്താനപരമ്പരകളെ ജനിപ്പിച്ചിരുന്നു. മുസ്ലിംജനത കത്തോലിക്കരെയും പ്രോട്ടസ്റ്റൻറുകാരെയും ഒരുപോലെ എതിർത്തു. മുട്ടേസ ഇതെല്ലാം കണ്ടു പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു, തൻെറ ബലം വർധിപ്പിക്കുവാൻ കൂടുതൽ നരബലികൾ നടത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

1884-ൽ മുട്ടേസ മരിച്ചു, മൂത്തമകൻ മ്വാങ്ക രാജാവായിത്തീർന്നു.

പിതാവിൻെറ എല്ലാ ക്രൂരസ്വഭാവങ്ങളും ചാർത്തിവാങ്ങിയ ഒരു ചെറുപ്പക്കാരനായിരുന്നു പുതിയ കബാക്കയായ മ്വാങ്ക— പക്ഷെ മുട്ടേസയുടെ ശൗര്യവും ധൈര്യവും മകനു കിട്ടിയിരുന്നില്ല. മ്വാങ്ക ഒരു ഭീരുവായിരുന്നു. വെള്ളപ്പാതിരിമാരെയും അവരുടെ മതപരിവർത്തനപ്രവർത്തനങ്ങളെയും മ്വാങ്ക മുച്ചൂടും വെറുത്തു.

അരുഷയിലെ ചന്ത

അരുഷയിലെ ചന്ത

മ്വാങ്ക രാജാവായിത്തീർന്നതിന്റെ പിറ്റേ വർഷത്തിൽ ഒരു ദാരുണസംഭവം നടന്നു. ആംഗ്ലേയപൌരോഹിത്യമേധാവികൾ ഉഗാണ്ടയിലെ ബിഷപ്പായി നിശ്ചയിച്ചയച്ച ജെംസ് ഹാനിങ്ടൺ എന്ന പാതിരി കമ്പാലയിലെത്തുന്നതിനുമുമ്പുതന്നെ ബുസോഗയിൽവെച്ചു വധിക്കപ്പെട്ടു. മ്വാങ്കയുടെ കല്പനപ്രകാരമാണ് ഈ കൊല നടന്നത്. തടാകത്തിന്റെ വടക്കേഭാഗത്തുകൂടെ ഉഗാണ്ടയിലേക്കു കടന്നുവരുന്ന വെള്ളമനുഷ്യൻ ഉഗാണ്ടയെ പിടിച്ചടക്കും എന്ന പൂർവ്വികന്മാരുടെ ഒരു സ്വപ്നപ്രവചനമാണ് മ്വാങ്കയെ ഈ ഹീനകൃത്യത്തിനു പ്രേരിപ്പിച്ചത്. ഹാനിങ്ടൺ പാതിരി തടാകത്തിന്റെ ഉത്തരഭാഗത്തുകൂടെയാണ് കടന്നുവന്നിരുന്നത്. ജർമ്മൻകാർ ഉഗാണ്ടയുടെനേർക്ക് കണ്ണുവച്ചിട്ടുണ്ടെന്നും അവർ ചോരന്മാരാണെന്നു് കരുതിക്കൊള്ളണമെന്നും അറബികൾ മ്വാങ്കയെ ഉപദേശിച്ചിരുന്നു. ഹാനിങ്ടൺ ജർമ്മൻകാരനാണെന്നു തെറ്റിദ്ധരിക്കപ്പെട്ടതുകൊണ്ടാണ് മ്വാങ്കയുടെ കിങ്കരന്മാർ അയാളെ വധിച്ചതെന്നും പറയപ്പെടുന്നുണ്ട്. എന്തായിരുന്നാലും ആ ഇംഗ്ലീഷ്പാതിരിയുടെ മരണത്തിനു കാരണക്കാരൻ മ്വാങ്കതന്നെ. ഈ സംഭവം ക്രിസ്ത്യാനികളെയും മുസ്ലീങ്ങളെയും ഒരുപോലെ രോഷാകുലരാക്കിത്തീർത്തു.

ഈ പാതിരിവധം നടത്തിയതിന്റെ അടുത്തകാലത്തുതന്നെ മ്വാങ്ക കൂടുതൽ പൈശാചികമായൊരു പണിപറ്റിച്ചു. മ്വാങ്ക തന്റെ കൊട്ടാരത്തിൽ ഒരു സംഘം ബാലന്മാരെ രാജപരിചാരകന്മാർ എന്ന നിലയിൽ വളർത്തിവന്നിരുന്നു. ഒരു സ്വവർഗ്ഗസംഭോഗപ്രിയൻ കൂടിയായ മ്വാങ്കയുടെ വികാരവൈകൃതത്തിനുവേണ്ടിയുള്ള സുന്ദരക്കുട്ടന്മാരായിരുന്നുവത്രെ ഇക്കൂട്ടർ. ഇവരിൽ മുപ്പത്തിരണ്ടുപേരെ പാതിരിമാർ ക്രിസ്ത്യാനികളാക്കിമാറ്റി–കത്തോലിക്കരും പ്രോട്ടസ്റ്റന്റുകളും അക്കൂട്ടത്തിലുണ്ടായിരുന്നു. ഇതറിഞ്ഞപ്പോൾ മ്വാങ്ക ആ മുപ്പത്തിരണ്ടു ചെറുപ്പക്കാർക്കും വധശിക്ഷ വിധിച്ചു.

പാതിരിമാരുടെ പ്രതിഷേധവും, ശിക്ഷ വിധിക്കപ്പെട്ട ചെറുപ്പക്കാരുടെ മാതാപിതാക്കളിൽനിന്നുള്ള പ്രാർത്ഥനയും മൂത്ത

പ്പോഠം, ആ ചെറുപ്പക്കാർ ക്രിസ്തുമതം ഉപേക്ഷിച്ചു തിരികെവരികയാണെങ്കിൽ അവരുടെ ജീവൻ അപഹരിയ്ക്കയില്ലെന്നു മ്വാങ്ക പറഞ്ഞു. പാതിരിമാരുടെ ശക്തിയായ പ്രേരണകൊണ്ടും ഉപദേശംകൊണ്ടും ആ ചെറുപ്പക്കാർ പുതിയ മതം ഉപേക്ഷിക്കാതെ നിന്നു. മ്വാങ്ക അവർക്ക് പുനരാലോചനയ്ക്കു പത്തുദിവസത്തെ അവധികൊടുത്തു. അവരിൽ പരിവർത്തനമുണ്ടായില്ല—അപ്പോഠം മ്വാങ്ക ഒരു വലിയ മേലേരി കൂട്ടാൻ പട്ടാളക്കാരോടു കല്പിയ്ക്കയും ആ നവയുവാക്കളിൽ ഓരോരുത്തനേയും പിടിച്ച് പായിൽ ചുരുട്ടിക്കെട്ടി ആ തീയിലെറിഞ്ഞു ജീവനോടെ ദഹിപ്പിയ്ക്കയും ചെയ്തു.

മ്വാങ്കയുടെ അസഹ്യത ഇത്രത്തോളമായപ്പോഠം ക്രിസ്തീയരായ കത്തോലിക്കരും, പ്രോട്ടസ്റ്റന്റുകളും, മുസ്ലീങ്ങളും ഒരു സഖ്യത്തിലേർപ്പെട്ട് തങ്ങളുടെ പൊതുശത്രുവിന്റെ നേർക്ക് തിരിഞ്ഞെതിർത്തു. ഗതിമുട്ടിയ മ്വാങ്ക ജീവനുംകൊണ്ട്, വിക്ടോറിയാതടാകത്തിലെ സെസ്സെ ദ്വീപിലേയ്ക്കു പലായനംചെയ്തു.

പൊതുശത്രുവിന്റെ ബാധ തീർന്നപ്പോഠം ക്രിസ്ത്യാനികളും മുസ്ലീങ്ങളും തമ്മിലുണ്ടായിരുന്ന സഖ്യവും തകർന്നു. മുസ്ലീങ്ങഠംക്ക പിന്നെയുള്ള ശത്രു ക്രിസ്ത്യാനികളായിരുന്നു. അറബിരക്തം സിരകളിലോടിയിരുന്ന മുസ്ലീങ്ങഠം ഒററക്കെട്ടായിനിന്ന് വെള്ളപ്പാതിരിവർഗ്ഗത്തെയും ക്രിസ്ത്യാനികളേയും ഉഗാണ്ടയിൽനിന്നു ആട്ടിയോടിച്ചു.

ഒരു രാജാവില്ലാത്തതുകൊണ്ട് ഉഗാണ്ടയിൽ കുഴപ്പം വർദ്ധിച്ചു. ഓടിപ്പോയ പാതിരിമാരും കൂട്ടരും കൂടുതൽ സംഘബലത്തോടെ പിററത്തെ കൊല്ലം ഉഗാണ്ടയിൽ കടന്നുവന്നു, സെസ്സെദ്വീപിൽനിന്നു മ്വാങ്കയെ തിരിയെ വിളിപ്പിച്ച് അയാളെ വീണ്ടും കബാക്കയാക്കി, അയാളുടെ സഹായത്തോടെ നാട്ടിലെ മുസ്ലീങ്ങളെ മുഴുവനും അടിച്ചമർത്തി.

ഉഗാണ്ടയിൽ ഇങ്ങിനെ കുഴപ്പങ്ങളും അന്തച്ഛിദ്രങ്ങളും കൊടുമ്പിരിക്കൊണ്ടിരുന്ന കാലഘട്ടത്തിലാണ് ഡോക്ടർ കാറൽപീററർ എന്ന ജർമ്മൻകാരൻ ഉഗാണ്ടയിലെ അനിശ്ചിതാവസ്ഥയുടെ മറ

വിൽ നാട്ട് ജർമൻകാർക്കുവേണ്ടി പിടിച്ചുപററാൻ ഒരു ഗൂഢശ്രമം നടത്തിയത്. അതിനുള്ള കരുവും കരുക്കളുമെല്ലാം ഒരുക്കി കാറൽ പീററർ, സഹായം തേടുന്നതിനു ജർമനിയിലേക്കുപോയി. പീററരുടെ തന്ത്രങ്ങൾ ഫലിക്കുമായിരുന്നു. പക്ഷെ, അപ്പോഴേക്കും ഹെലിഗോലണ്ട് ഉടമ്പടി അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടുകഴിഞ്ഞിരുന്നു. അതനുസരിച്ച് ഉഗാണ്ട ബ്രിട്ടീഷ് ആധിപത്യത്തിൻകീഴിൽ ആയിത്തീർന്നു. ബ്രിട്ടീഷ് പൂർവ്വാഫ്രിക്കൻ കമ്പനി, ക്യാപ്ററൻ ലൂഗാർഡിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ ഒരു ചെറിയ സൈന്യവിഭാഗത്തെ ഉഗാണ്ടയിലേക്കയച്ചു. ഈ ബ്രിട്ടീഷ്പട്ടാളക്കാരെ ഫ്രഞ്ചുകത്തോലിക്കാപ്പാതിരിമാർ എതിർത്തുവെങ്കിലും ഫലമുണ്ടായില്ല. 1890 ഡിസംബർ 18-ാം- ക്യാപ്ററൻ ലൂഗാർഡ് കമ്പാലക്കുന്നിൽ ബ്രിട്ടീഷ്പതാക നാട്ടി.

ലൂഗാർഡ് പിന്നെ മ്വാങ്കയുമായി ഒരുടമ്പടി ഉണ്ടാക്കി. അതനുസരിച്ച് ഉഗാണ്ടയിലെ ആന്തഃഛിദ്രങ്ങൾ ഒതുക്കിനിർത്തുന്നതിനുള്ള പരമാധികാരം ബ്രിട്ടീഷുകാർക്ക് ലഭിച്ചു. ഇതറിഞ്ഞപ്പോൾ ഫ്രഞ്ചുകത്തോലിക്കരും, മുസ്ലീങ്ങളും വീണ്ടും ഒരു സഖ്യത്തിലേർപ്പെട്ടു, ബ്രിട്ടീഷ്സേനയോട് സമരം പ്രഖ്യാപിച്ചു. ക്യാപ്ററൻ ലൂഗാർഡിനു തന്റെ മേധാവിത്വം ഉറപ്പിക്കാൻ വളരെ ക്ലേശിക്കേണ്ടിവന്നു. ക്യാപ്ററൻ ലൂഗാർഡുമായി ഉടമ്പടി ചെയ്ത ഭീരുവായ മ്വാങ്ക ഉടൻതന്നെ ഫ്രഞ്ചുകത്തോലിക്കരുമായി സ്വകാര്യബന്ധം സ്ഥാപിക്കുകയും തന്റെ സ്ഥിതി ആപൽക്കരമാണെന്നു പിന്നീട് മനസ്സിലായപ്പോൾ ജർമൻപ്രദേശമായ ബുക്കോബയിലേക്ക് ഓടി രക്ഷപ്പെടുകയുംചെയ്തു.

കബാക്ക പോയാൽ ഉഗാണ്ടയിൽ കുഴപ്പം വർദ്ധിക്കുമെന്നു മനസ്സിലാക്കിയ ലൂഗാർഡ്, നയത്തിൽ മ്വാങ്കയെ തിരികെ വരുത്തി. ഉഗാണ്ടയിൽ മതകക്ഷികൾതമ്മിലുള്ള നിരന്തരസംഘട്ടനങ്ങൾ അവസാനിപ്പിക്കുന്നതിനു ലൂഗാർഡ്, ഫ്രെഞ്ച്കത്തോലിക്കർക്കും, ഇംഗ്ലീഷ്പാതിരിമാർക്കും, മുസ്ലീങ്ങൾക്കും പ്രത്യേകം മതപരിവർത്തനമണ്ഡലങ്ങൾ വേർതിരിച്ചുകൊടുത്തു. പക്ഷെ ഇതുകൊണ്ടൊന്നും ഉഗാണ്ടയിലെ കലഹവും കലക്കവും അവസാ

നിക്കുന്ന മട്ടുകണ്ടില്ല. ബ്രിട്ടീഷ് പൂർവ്വആഫ്രിക്കൻകമ്പനിയുടെ പട്ടാളഭരണം ഉഗാണ്ടയിൽ വന്നുപെട്ടതിനെത്തുടർന്ന് അന്നാട്ടിൽ പടർന്നുപിടിച്ച അരക്ഷിതാവസ്ഥയെപ്പറ്റി ബ്രിട്ടനിലെ ജനങ്ങൾക്കിടയിൽ വലിയ അതൃപ്തിയും ആശങ്കയും ഉണ്ടായിരുന്നു. ബ്രിട്ടീഷ്പാർലിമെന്റിലും ഇതിന്റെ പ്രത്യാഘാതങ്ങളുണ്ടായി. ബ്രിട്ടീഷ് പൂർവ്വ ആഫ്രിക്കൻകമ്പനി ബ്രിട്ടന്റെ സൽപ്പേരിനു ഒരു കളങ്കമാണെന്നും, ഉഗാണ്ടയിൽനിന്നു കമ്പനിയെ പിൻവലിപ്പിക്കണമെന്നുമുള്ള അഭിപ്രായത്തിനു ശക്തി കൂടിയതുപ്രകാരം ബ്രിട്ടീഷ്ഗവണ്മെന്റ് അങ്ങിനെ ചെയ്യാൻ നിർബ്ബന്ധിതരായി. 1894 ജൂൺ 10-ാംനു- ബ്രിട്ടീഷ്ഗവണ്മെന്റ്, ബ്രിട്ടീഷ് പൂർവ്വ ആഫ്രിക്കൻകമ്പനി പിരിച്ചുവിട്ട് ഉഗാണ്ടയിലെ ബുഗാൻഡാജില്ലയുടെ ഭരണം സ്വയം ഏറ്റെടുത്തു. പിന്നെ 1900-ൽ ഉഗാണ്ടയിലെ, ശേഷം പ്രദേശങ്ങളുടെ ഭരണവും ബ്രിട്ടൻ ഏറ്റെടുത്ത് ഉഗാണ്ടയെ ഒരു ബ്രിട്ടീഷ്സംരക്ഷിതരാജ്യമായി പ്രഖ്യാപിക്കുകയും വിക്ടോറിയാ മഹാറാണിയും, കബാക്കയുംതമ്മിൽ "ഉഗാണ്ടാ എഗ്രിമെന്റ്" എന്നറിയപ്പെടുന്ന ഒരു കരാറ് ഉണ്ടാക്കുകയും ചെയ്തു. ഉഗാണ്ടയുടെ ഭരണവ്യവസ്ഥകൾ ആസൂത്രണം ചെയ്യാൻ സർ ഹെറി ജോൺസ്റ്റനെയാണ് വിക്ടോറിയാ മഹാറാണി സ്പെഷ്യൽ കമ്മീഷണറായി ഉഗാണ്ടയിലേക്കയച്ചത്. ജോൺസ്റ്റൺ രൂപവൽക്കരിച്ച ഭരണപദ്ധതികളാണ് ഉഗാണ്ടയിൽ ഇന്നും നടപ്പിലിരിക്കുന്നത്.

അങ്ങിനെ ഉഗാണ്ടയിൽ എല്ലാം ശാന്തമായെങ്കിലും മ്വാങ്കക്കു വിപ്ലവം പൊട്ടിക്കാനും ഓടി രക്ഷപ്പെടാനും ഉള്ള ഒരു അസഹ്യത അപസ്മാരബാധപോലെ ഇടയ്ക്കിടെ ഇളകിക്കൊണ്ടിരുന്നു. പുതിയ ഭരണംവന്നു മൂന്നുകൊല്ലം കഴിയുന്നതിനുമുമ്പ് മ്വാങ്കക്കു ഹാലിളകി. അയാൾ ആയുധമെടുത്ത് ബ്രിട്ടീഷ്ഭരണത്തോടു പൊരുതിനോക്കിയെങ്കിലും പരാജയപ്പെട്ട്, തന്റെ പഴയ അഭയസ്ഥാനമായ ബൻപ്രദേശത്തേയ്ക്ക് പലായനം ചെയ്യേണ്ടിവന്നു. ബ്രിട്ടീഷ്ഗവണ്മെന്റ് മ്വാങ്കയെ രാജ്യഭ്രഷ്ടനാ

ക്കി, അയാളുടെ മകൻ ദൌദിചാവയെ കബാക്കയായി അവരോധിച്ചു.

ഉഗന്തയിൽ കലാപങ്ങൾ ഉഗ്ര രൂപത്തിൽ പിന്നെയും തല പൊക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ഗവൺമെൻറ് ഒരു ചെറിയ സംഘം സുഡാൻപടയാളികളെ ഉഗന്തയിൽ പാർപ്പിച്ചിരുന്നു. അവർ ഗവൺമെൻറിനെതിരായി കലാപംതുടങ്ങി. ഇക്കഥ കേട്ടപ്പോൾ ന്യൂക്കമ്പയിൽ ഒളിച്ചിരുന്ന മ്വാങ്ങ അപസ്മാരങ്ങളിലകി, അയാളം കിട്ടാവുന്നിടത്തോളം പടയാളികളെയും കൂട്ടി ഉഗന്തയിലെത്തി. ബുണ്യോറോയിലെ മൂപ്പനായ കബാറെഗയും മ്വാങ്ങയുടെ കൂടെച്ചേർന്ന്, കലാപകാരികളായ സുഡാൻഭടന്മാരുടെ സംഘത്തിൽ ലയിച്ചു. ഈ ഐക്യമുന്നണിയുടെ പ്രവർത്തനം ഉഗന്തയിൽ വീണ്ടും ഒരരക്ഷിതാവസ്ഥ സൃഷ്ടിച്ചു. ഇവരുടെ ഒളിപ്പോം തിനെ എതിരിടാൻ കഴിയാതെ ഗവൺമെൻറ് വിഷമിച്ചു. ഈ കലാപം ഒരുകൊല്ലം നീണ്ടുനിന്നു. ശതക്കണക്കിൽ ബ്രിട്ടീഷ് പടയാളികൾ കൊല്ലപ്പെട്ടു. ഒടുവിൽ മ്വാങ്ങയെയും കബാറെഗയെയും ബ്രിട്ടീഷ്പട്ടാളം തടവുകാരായി പിടിച്ച് അവരെ നാടുകടത്തുകയും ചെയ്തു.

വെള്ളക്കാരായ പാതിരികൾക്കും പട്ടാളക്കാർക്കും ഏററവുമധികം ഉപദ്രവം ചെയ്ത ദുഷ്ടനായ മ്വാങ്ങ 1903-ൽ സിഷെൽസ്ദ്വീപിൽവെച്ച് തടവുകാരനായിത്തന്നെ മരിച്ചു.

അദ്ധ്യായം 10.

ആൽബേർട്ട് തടാകക്കരയിലേയ്ക്കു്

ഡിസംബർ 6-ാംനു ഉച്ചയ്ക്കു ഞാൻ കമ്പാലവിട്ടു ആൽബേർട്ട് തടാകക്കരയിലെ ബൂട്യാബയിലേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടു.

എന്റെ ആഫ്രിക്കൻ പര്യടനത്തിന്റെ രണ്ടാംഘട്ടം ആരംഭിച്ചുവെന്നു പറയാം. സുഡാനിലേയ്ക്കുള്ള യാത്രയുടെ പ്രാരംഭമായിരുന്നു ഇതു്. ആൽബർട്ട് തടാകം കടന്നു അതിന്റെ മറുകരയിലെ പകപാച്ചിൽ എത്തി. അവിടെനിന്നു അറുവയിലും പിന്നെ ഗുളുവിലും ചെന്നു, ഗുളുവിൽനിന്നു നിമുലെയിലേയ്ക്കു സഞ്ചരിച്ചു, നിമുലെയിൽനിന്നു ദക്ഷിണസുഡാന്റെ തലസ്ഥാനമായ ജൂബയിൽ എത്തിച്ചേരണമെന്നായിരുന്നു എന്റെ പരിപാടി. കമ്പാലയിൽനിന്നു ജൂബയിൽ എത്താൻ ഈ വഴികളിലൂടെയെല്ലാം 730 മൈൽ സഞ്ചരിക്കണം. ബൂട്യാബയിൽനിന്നു പകപാച്ചിലേയ്ക്കുള്ള തടാകയാത്രയിലെ ദൂരം 48മൈൽ കഴിച്ചാൽ ബാക്കി ദൂരം മുഴുവനും സഞ്ചരിക്കേണ്ടതു് വനാന്തരങ്ങളിലൂടെയാണു്.

കിഴക്കെ ആഫ്രിക്കയിൽനിന്നു റെയിൽവഴി സുഡാനിലേയ്ക്കു പോകുന്ന യാത്രക്കാർ സാധാരണ സ്വീകരിച്ചുവരുന്ന മാർഗ്ഗം ഇതാണു്: റെയിൽമാർഗ്ഗമായി, വിക്ടോറിയാ നൈൽനദിയിലെ നമസാഗലി തുറമുഖത്തു വന്നുചേരുക. നാമസാഗലിയിൽനിന്നു നൈൽനദിയിലൂടെയും തുടർച്ചയായി കിയോഗാ തടാകത്തിലൂടെയും കപ്പലിൽ കിയോഗായുടെ പശ്ചിമതീരത്തിലെ മസിന്ദിപോർട്ടിൽ ചെല്ലുക. മസിന്ദിയിൽനിന്നു

റോഡുവഴി ആൽബെർട്ട് തടാകക്കരയിലെ ബുട്യാബയിൽ ചെന്നുചേരുക (മസിന്ദിയും ആൽബെർട്ട് തടാകത്തിനും ഇടയ്ക്കു നൈൽനദിയിൽ മർച്ചിസൺ വെള്ളച്ചാട്ടവും പാറക്കെട്ടുകളും നിറഞ്ഞ മററു നിമ്നോന്നത പ്രവാഹങ്ങളും ഉള്ളതുകൊണ്ട് കപ്പൽയാത്ര സാദ്ധ്യമല്ല) ബുട്യാബയിൽനിന്ന് സൂഡാനിലെ നിമുലെ വരെ, തടാകത്തിലൂടെയും പിന്നെ നൈൽനദിയിലൂടെയും കപ്പൽസർവ്വീസുണ്ട്. നിമുലെയിൽനിന്ന് ജൂബാവരെ കരയിലൂടെത്തന്നെ സഞ്ചരിക്കണം (ഈ മേഖലയിൽ നൈൽനദിയിൽ പാറക്കെട്ടുകളും വെള്ളച്ചാട്ടങ്ങളും ധാരാളമുണ്ട്.) സൂഡാൻ ഗവർമ്മെൻറ് ഇവിടെ യാത്രക്കാർക്ക് സഞ്ചരിക്കാൻ ലോറികൾ സൌകര്യപ്പെടുത്തിത്തരും.

കഴിയുന്നതും ജലമാർഗ്ഗങ്ങൾ ഉപേക്ഷിച്ച്, ആഫ്രിക്കൻ വനങ്ങളിലൂടെത്തന്നെ യാത്രചെയ്തു ജൂബയിൽ എത്തിച്ചേരണമെന്നായിരുന്നു എന്റെ പരിപാടി.

ബസ്സ് ഒരു മണിക്കു കമ്പാല വിട്ടു. വടക്കുപടിഞ്ഞാറായികിടക്കുന്ന റോഡിലൂടെ ഓടിത്തുടങ്ങി.

മുക്കാൽമണിക്കൂറുകൊണ്ടു ഞങ്ങൾ കക്കിരിയിലെത്തി. കക്കിരി കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നത്തെ താവളം ബുസുഞ്ജുവാണ്. ബുസുഞ്ജുവിൽ ഇറങ്ങി ഞങ്ങൾ ഒരു കാപ്പിരിയുടെ കാപ്പിക്കടയിൽനിന്ന് കാപ്പികുടിച്ചു. കാപ്പിക്കു കാപ്പിരികൾ കോപ്പി എന്നാണ് പറയുക. ഈ കടയിൽ കപ്പക്കിഴങ്ങു പുഴുങ്ങിവെച്ചിരിക്കുന്നതു കണ്ടു. പുഴുങ്ങി തൊലികളഞ്ഞുവെച്ച കോഴിമുട്ടയും കിട്ടും.

3-45-നു ഞങ്ങൾ കിക്കാൻഡ്വാ എന്ന ഗ്രാമത്തിലെത്തി. ഇവിടെയും ഇന്ത്യൻ കടകളുണ്ട്. ഇസ്മായിനാൻജി എന്നൊരിന്ത്യക്കാരന്റെ സ്റ്റോറിൽ കയറി, നാൻജിഭായിയുമായി ഞാൻ കുറച്ചുനേരം വർത്തമാനംപറഞ്ഞു.

കമ്പാലയിൽനിന്ന് 55 മൈൽ സഞ്ചരിച്ച് 4½ മണിക്കു ഞങ്ങൾ കട്ടേരയിൽ എത്തി. പട്ടാമ്പിപെരിന്തൽമണ്ണ

റോഡിലെ കുട്ടപ്പുറംപോലെ തോന്നുന്ന ഒരു സ്ഥലമാണു് ഈ കട്ടേര.

അടുത്ത താവളം കിബോഗയായിരുന്നു. ഉഗാണ്ടയുടെ പടിഞ്ഞാറൻജില്ലകൾ സ്പർശിച്ചു തുടങ്ങുകയായി. കിബോഗയിലെത്തിയപ്പോൾ സന്ധ്യമയങ്ങിത്തുടങ്ങിയിരുന്നു. അക്കേഷ്യമരങ്ങളുടെ പട്ടുതൊങ്ങൽപ്പൂക്കളിലൂടെ പോക്കുവെയിൽ പൊൻകസവുകൾ തൂക്കിയിരുന്നു. അകലെ പുൽമേടുകൾ ആകാശത്തിൽ പൊങ്ങിക്കിടക്കുന്ന പട്ടുതലയിണകൾപോലെ തോന്നുന്നു.

$8\frac{1}{2}$ മണിക്കു ഞങ്ങൾ ഹോയിമയിൽ യാത്ര അവസാനിപ്പിച്ചു. കമ്പാലയിൽനിന്നു ഹോയിമയിലേക്കു സഞ്ചരിച്ച ദൂരം 128 മൈൽ.

രാത്രി കഴിക്കാൻ ഒരു സ്ഥലം അന്വേഷിക്കേണ്ടതെവിടെയാണെന്ന പ്രശ്നം വന്നു. ഹോയിമയിൽ ഹോട്ടലുകളില്ല. ഇന്ത്യൻ വ്യാപാരികളുടെ ഔദാര്യത്തെ ആശ്രയിക്കുകയല്ലാതെ വേറെ നിർവ്വാഹമില്ല.

ഹോയിമയിൽ

തെരുവിൽ ആദ്യം കണ്ട ഇന്ത്യൻസ്റ്റോറിലേക്കു ഞാൻ കയറിച്ചെന്നു.

ജയന്തിലാൽ ടി. ഭട്ടു് എന്നൊരിന്ത്യക്കാരന്റെ ഷാപ്പാണു്. ഞാൻ എന്നെത്തന്നെ പരിചയപ്പെടുത്തി, രാത്രി താമസിക്കാൻ ഒരു സ്ഥലം കിട്ടുന്നതിനു് എന്താണു് വഴി എന്നന്വേഷിച്ചു.

“ഞങ്ങൾ താമസിക്കുന്ന സ്ഥലംതന്നെ നിങ്ങളുടെ താമസസ്ഥലം” ജയന്തിലാൽഭായി ചിരിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു. അദ്ദേഹം സ്റ്റോർ അടയ്ക്കാൻ തുടങ്ങുകയായിരുന്നു.

രാത്രി അത്താഴം ജയന്തിലാൽഭായിയുടെ കൂടെയായിരുന്നു. മറ്റൊരിന്ത്യക്കാരനായ വേൽജിഭായി പട്ടേൽ പറഞ്ഞു: “നിങ്ങൾക്കു് ഉറങ്ങാൻ സൌകര്യം എന്റെ വീട്ടിലാണു്.” അങ്ങിനെ ഞാൻ വേൽജിഭായിയുടെ ക്ഷണം സ്വീകരിച്ചു.

പിറേറന്നു രാവിലെ വേൽജിഭായിയുടെ വീട്ടിൽനിന്നു കുളിയും പ്രാതലുംമററും കഴിച്ചു് ഹോയിമ ഒന്നു ചുററിക്കാണാൻ

ഞങ്ങളിറങ്ങിയില്ല. രമൺലാൽഷാ കാറുമായി അവിടെ എത്തി. ഒരിന്ത്യക്കാരൻ ഹോയിമയിൽ വന്നിട്ടുണ്ടെന്നു കേട്ട്. ഷാ അന്വേഷിച്ചു വന്നിരിയ്ക്കയാണ്.

ഹോയിമയിലെ ഏററവും ധനികനായ ഇന്ത്യക്കാരനാണ് രമൺലാൽ കെ. ഷാ. ഇദ്ദേഹത്തിനു സ്വന്തം ജിന്നറികളും, പരുത്തിവ്യാപാരവും മററു ഏർപ്പാടുകളുമുണ്ട്.

ഉഗാണ്ടയിൽ ഇന്ത്യൻ പട്ടണങ്ങളും പാക്കിസ്ഥാൻ പട്ടണങ്ങളും ഉണ്ടെന്നു രമൺലാൽഷായിൽ നിന്നാണ് ഞാൻ മനസ്സിലാക്കിയതു്. ഷാ പറഞ്ഞു: "ആഫ്രിക്കയിലെ വ്യാപാരികളായ ഇന്ത്യക്കാരിൽ ഹിന്ദു–മുസ്ലീം വികാരം നിലനിന്നുവരുന്നുണ്ട്. മുസ്ലിം വ്യാപാരികൾ മുഴുവനുംതന്നെ ഇന്ത്യൻ വംശജരാണ്. പക്ഷെ വിഭജനത്തിനുശേഷം ഇവരുടെ കൂറു പാക്കിസ്ഥാനോടാണ്. അങ്ങിനെ ആഫ്രിക്കയിലെ പട്ടണങ്ങളും ഗ്രാമമൂലകളും ഇവർ മുസ്ലിംവ്യാപാരികളുടേയും ഹിന്ദുവ്യാപാരികളുടേയും ഭൂരിപക്ഷമനുസരിച്ച് പാക്കിസ്ഥാൻ എന്നും ഇന്ത്യയെന്നും ഭാഗിച്ചിരിക്കയാണ്. ഹോയിമ ഒരിന്ത്യാപാക്കിസ്ഥാൻ പട്ടണമാണ്. കാരണം, ഇവിടെ ആകെയുള്ള 60 ഇന്ത്യൻ ഷാപ്പുകളിൽ പകുതി ഹിന്ദുക്കളുടേയും പകുതി മുസ്ലീങ്ങളുടേതുമാണ്. നിങ്ങൾ ഇവിടെനിന്നു ബുട്യാബയിലേയ്ക്കു പോകുമ്പോൾ കടന്നുപോകാനിരിക്കുന്ന മസിന്ദിപട്ടണം പാക്കിസ്ഥാനാണ്. അവിടെ 30 ഇന്ത്യൻ ഷാപ്പുകളുള്ളതിൽ 28ഉം മുസ്ലീങ്ങളുടേതാണ്."

ഷാ എന്നെ കാറിൽ കയററി ഹോയിമപട്ടണം മുഴുവനും ചുററിക്കാണിച്ചുതന്നു.

ആൾത്തിരക്കുള്ള തെരുവുകൾ. നാട്ടുകാർ പരുത്തിക്കൃഷി കൊണ്ടു നല്ല വരുമാനമുള്ളവരാണ്. ഇന്ത്യൻ മുതലാളികൾ ഇവരെ നല്ലപോലെ ചൂഷണം ചെയ്യുന്നുണ്ട്. ഇന്ത്യക്കാർക്കു ഇവിടെ നിലം വാങ്ങാനോ, സ്വന്തമായി കൃഷി നടത്താനോ അനുവാദമില്ലാത്തതുകൊണ്ട് അവർ വ്യവസായത്തിൽ ശ്രദ്ധ കേന്ദ്രീകരിച്ചിരിക്കയാണ്. പരുത്തി കുരുകളഞ്ഞു ശുദ്ധിയാക്കുന്ന യന്ത്രമില്ലുകൾ—ജിന്നറികൾ—മുഴുവനും ഇന്ത്യക്കാരുടേതാണ്.

ഷാ എന്നോടു ചോദിച്ചു: "നിങ്ങൾക്കു ബുണ്യോറോവിലെ കബാക്കയെ കാണണമോ?"

ഒരു ആഫ്രിക്കൻ നാട്ടുരാജാവുമായി ഒരു കൂടിക്കാഴ്ച സാധിക്കുമെന്നു ഞാൻ കരുതിയതല്ല. ആഫ്രിക്കൻനാട്ടുരാജാക്കന്മാർ വെള്ളക്കാരായ ഡിസ്ട്രിക്ട് കമ്മീഷണർമാരുടെ തടവുകാരായിക്കഴിയുന്നവരാണ്. വിദേശീയന്മാരോടു സ്വതന്ത്രമായി സംസാരിക്കണമെങ്കിൽ കബാക്ക മുൻകൂട്ടി കമ്മീഷണറുടെ സമ്മതം വാങ്ങണം.

"കബാക്കയെക്കാണാനും സംസാരിക്കാനും ഒരവസരം കിട്ടുമോ?" ഞാൻ ഉൽക്കണ്ഠയോടെ ചോദിച്ചു.

ഷാ പറഞ്ഞു: "കബാക്ക എന്റെ ഒരു സുഹൃത്താണ്—അദ്ദേഹത്തിന്നു കുറെയധികം പരുത്തിക്കൃഷിയുണ്ട്. ആ പരുത്തിയെല്ലാം ഞാനാണ് വാങ്ങുന്നതു്. അദ്ദേഹം നല്ലൊരു മനുഷ്യനാണ്. നമുക്കു സ്വകാര്യമായി അദ്ദേഹത്തെ ചെന്നു കാണാം. വെള്ളക്കാരൻ കമ്മീഷണർ ഇപ്പോൾ സ്ഥലത്തില്ല—കബാക്കയെ കാണണമെങ്കിൽ ആദ്യം സമ്മതം ചോദിക്കേണ്ടതു് കമ്മീഷണരോടാണ്."

ഞങ്ങൾ കാറിൽ കബാക്കയുടെ കൊട്ടാരത്തിലെത്തി.

മുളയും പുല്ലുംകൊണ്ടു് നിർമ്മിച്ച കൂറ്റൻ മതിലുകൾ ചുറ്റും പൊക്കിക്കെട്ടിയ ഒരു മണ്ഡലത്തിലാണ് ബുണ്യോറോവിലെ കബാക്കയുടെ അരമന. നാടൻമട്ടിൽ ഉയർന്ന കൂർത്ത മേൽപ്പുരയുള്ള വട്ടത്തിലുള്ള പുൽക്കുടിലുകൾ അവിടെ കുറെയെണ്ണമുണ്ടായിരുന്നു. അവയ്ക്കുള്ളു് നവീനരീതിയിൽ ഇഷ്ടികകൊണ്ടു നിർമ്മിച്ച ഒരു കെട്ടിടത്തിലാണ് കബാക്ക താമസിക്കുന്നതു്. അതിഥിമുറി, പരവതാനി വിരിച്ചു് പുലിത്തോൽപതിച്ച വലിയ കുഷ്യൻ കസേരകൾ നിരത്തി ഭംഗിയാക്കിവെച്ചിട്ടുണ്ടു്.

സിൽക്ക്സൂട്ട് ധരിച്ച ഒരു മദ്ധ്യവയസ്സൻ കബാക്ക അതിഥിമുറിയിലേയ്ക്കു വന്നു. ഷാ കബാക്കയ്ക്കു് എന്നെ പരിചയപ്പെടുത്തി.

ഇന്ത്യയിൽനിന്നാണെന്നറിഞ്ഞപ്പോഴം കബാക്കയുടെ സന്തോഷമൊന്നും പറയേണ്ട.

ആഫ്രിക്കക്കാരിൽ ദേശീയബോധം വളർന്നുവരികയാണ്. ഇന്ത്യ വെള്ളക്കാരിൽനിന്നും സ്വാതന്ത്ര്യം പിടിച്ചുപറിയിച്ചു്, ആഫ്രിക്കക്കാരനു ആവേശം നൽകിയിട്ടുണ്ടു്, വെള്ളക്കാരന്റെ നുകത്തണ്ടു് കുടഞ്ഞെറിപ്പിക്കാനുള്ള വിചാരത്തിനു കാപ്പിരികൾ പൊതുവെ ക്ഷമയില്ലാത്ത ഒരു വർഗ്ഗമാണ്. എന്തെങ്കിലും കിട്ടണമെന്നു ആഗ്രഹിച്ചാൽ അതു് ഉടൻ വേണം. കാത്തിരിക്കുന്ന പതിവു് അവർക്കില്ല. അതാണ് ആഫ്രിക്കയിലെ രാഷ്ട്രീയക്കുഴപ്പങ്ങൾക്കെല്ലാം കാരണം. കിഴക്കൻആഫ്രിക്കക്കാർ സ്വയംഭരണത്തിനു കഴിവുള്ളവരായിത്തീർന്നിട്ടില്ല എന്നതു് ഒരു പരമാർത്ഥമാണ്. അവർക്കു വിദ്യാഭ്യാസമില്ല. അതും അവരുടെ കുറ്റമല്ല. വെള്ളക്കാർ മനഃപൂർവ്വം അവരെ അങ്ങിനെ നിലനിർത്തിവരികയാണ്.

ബുണ്യോറോവിലെ കബാക്ക ഇംഗ്ലീഷ് വിദ്യാഭ്യാസം സിദ്ധിച്ച ഒരു മാന്യനാണ്. വെള്ളമേധാവിത്വത്തെ അദ്ദേഹം ഉള്ളുകൊണ്ടു വെറുക്കുന്നു. വിമോചനത്തിനു വഴികാണുന്നില്ല. ബ്രിട്ടന്റെ അധികാരവേരുകൾ ആഫ്രിക്കയിൽ ആഴത്തിൽ കെട്ടുപിണഞ്ഞു കിടക്കുന്നു. ഉഗാണ്ടയിൽ നാലു രാജവംശങ്ങൾ ഇന്നും നിലവിലുണ്ട്. ബുഗാൻഡാ, ബുണ്യാറോ, ടോറോ, അങ്കോലെ എന്നീ നാലു രാജവംശങ്ങൾ പൊതുവെ വെള്ളക്കാരുടെ ശത്രുക്കളാണെങ്കിലും, അവർ തമ്മിൽത്തമ്മിൽ അസൂയയും സ്പർദ്ധയും മാത്സര്യവും വെച്ചു പുലർത്തിപ്പോരുന്നവരാണ്. അതിനാൽ ദേശീയബോധത്തിന്റെയും സ്വാതന്ത്ര്യാഭിലാഷത്തിന്റെയും മുളകൾ നുള്ളിക്കളയാൻ വെള്ളക്കാരനു എളുപ്പത്തിൽ സാധിക്കുന്നു. *

ഇന്ത്യയെപ്പറ്റിയും, ഇന്ത്യയിലെ രാഷ്ട്രീയ നേതാക്കന്മാരെപ്പറ്റിയും കബാക്കയ്ക്കു് അങ്ങെ അറ്റത്തെ ബഹുമാനമുണ്ടു്. രണ്ടു മാസത്തിനുള്ളിൽ ഇന്ത്യ ഒരു റിപ്പബ്ലിക്കായിത്തീരും. ആ

---

* 1953-ൽ ബുഗാൻഡയിലെ കബാക്കയെ സ്ഥാനഭ്രഷ്ടനാക്കി നാടുകടത്തിയ സംഭവം ലോകപ്രസിദ്ധമാണല്ലോ.

ത്ര്യാഘോഷത്തിൽ പങ്കുകൊള്ളാൻ ഇന്ത്യ സന്ദർശിക്കാൻ കമ്പാക്ക മോഹിച്ചിരുന്നു. "എന്തുചെയ്യും! ഞാൻ കിഴിഞ്ഞപേക്ഷിച്ചിട്ടും കമ്മീഷ്ണർ അനുവാദം തന്നില്ല. ഇപ്പോഴും ഇന്ത്യയിൽ പോകണ്ട എന്നാണു് കമ്മീഷ്ണർ ഉറപ്പിച്ചുപറഞ്ഞതു്"" കമ്പാക്ക പുരികംചുളിച്ചു തലകുലുക്കി ഒന്നു മുരണ്ടു. പാതിരിവേഷത്തിലുള്ള ഒരു കാപ്പിരിപ്പയ്യൻ ഞങ്ങൾക്കു കുടിയ്ക്കാൻ തണുത്ത ഷർബ്ബത്തു് കൊണ്ടു വന്നുവെച്ചു.

കമ്പാക്ക ഇന്ത്യയെപ്പററി,—പ്രത്യേകിച്ചും വെള്ളക്കാരന്റെ ബാധ ഒഴിഞ്ഞതിനുശേഷമുള്ള രാഷ്ട്രീയനിലയെക്കുറിച്ചു്,—പലതും ചോദിച്ചു. ഞങ്ങൾ ഒരു മണിക്കൂറുനേരം വർത്തമാനം പറഞ്ഞിരുന്നു. ഹിസ് ഹൈനസ്സ് ടൈട്ടോ ഗപോബുസാ വിന്ന്യയി അമ്പോമൻ എന്നാണു് കമ്പാക്കയുടെ മുഴുവൻ പേരു്.

കമ്പാക്കയുടെ കൊട്ടാരത്തിൽനിന്നു ഇറങ്ങിയതിനുശേഷം, ഷാ എന്നെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയതു് തന്റെ ജിന്നറി കാട്ടിത്തരാനായിരുന്നു. യന്ത്രങ്ങളിലൂടെ പരുത്തിക്കുരു നീക്കംചെയ്യുന്നതും, ബെയിലുകളാക്കി കെട്ടുന്നതും മററും ഷാ വിസ്തരിച്ചു കാട്ടിത്തന്നു ആ പരുത്തിക്കെട്ടുകളെല്ലാം കയററി അയയ്ക്കുന്നതു് ബ്രിട്ടനിലേയ്ക്കാണു്. ബ്രിട്ടീഷ് കോമൺവെൽത്തു് രാജ്യങ്ങളിൽ വെച്ചു് ഏററവുമധികം പരുത്തി ഉല്പാദിപ്പിക്കുന്നതു് ഉഗാണ്ടയാണത്രെ.

ഊണുകഴിക്കാൻ എന്നെ കാത്തിരിയ്ക്കുമെന്നു ജയന്തിലാൽ പറഞ്ഞിരുന്നു. 11 മണിയ്ക്കു ഷാ എന്നെ ജയന്തിലാലിന്റെ വീട്ടിൽ വിട്ടുതന്നു. യാത്രപറഞ്ഞു പിരിയുമ്പോഴും ഷാ ചോദിച്ചു: "നിങ്ങൾ ഇവിടെനിന്നു് എങ്ങോട്ടാണു് പോകുന്നതു്?"

"മസിന്ദിയിലേയ്ക്കു" ഞാൻ പറഞ്ഞു.

"എന്റെ ലോറി പരുത്തിയും കയററി മസിന്ദിയിലേയ്ക്കു പോകുന്നുണ്ടു്—മസിന്ദിവരെ നിങ്ങൾക്കു ലോറിയിൽ സുഖമായി യാത്രചെയ്യാം."

"എന്നാൽ വളരെ നന്നായി"

ഞങ്ങളുടെ ബസ്സ് "ലൊറോറ്റി" കടവിൽ

പിഗ്മികൾ

"ഞാൻ ലോറി ഇങ്ങോട്ടയയ്ക്കാം. പിന്നെ ഒരു കാര്യം. മസിന്ദി പാക്കിസ്ഥാനാണെന്നു ഓർമ്മയിരിക്കട്ടെ—അതുകൊണ്ട് ഇന്ത്യക്കാരെ അന്വേഷിക്കണ്ട.—മസിന്ദിയിൽ റെയിൽവെ വക നല്ലൊരു ഹോട്ടലുണ്ട്—അവിടെ താമസിച്ചോളൂ." ഷാ എന്നെ ഉപദേശിച്ചു.

ജയന്തിലാലിന്റെ വീട്ടിൽനിന്നു ഭക്ഷണം കഴിച്ചു, ഒരു മണിക്കു ഷായുടെ ലോറിയിൽ കയറി മസിന്ദിയിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു.

ഹോയിമയിൽനിന്നു മസിന്ദി ടൌണിലേക്കു 35 മൈൽ ദൂരമുണ്ട്. കുറ്റിപ്പുല്ലുകൾ മൂടിയ മേടുകളും പരുത്തിക്കൃഷിത്തോപ്പുകളും ഇടകലർന്ന പ്രദേശങ്ങളിലൂടെയാണ് റോഡ് പോകുന്നതു്.

3½ മണിക്കു മസിന്ദിടൌണിൽ എത്തി നേരെ മസിന്ദി ഹോട്ടലിലേക്കു ചെന്നു. അവിടെ മുറി ഒഴിവുണ്ടായിരുന്നു. ഭാഗ്യം.

മസിന്ദിടൌണിൽനിന്നു ബുട്യാബയിലേക്കു*

ബുന്യോറോജില്ലയുടെ തലസ്ഥാനമാണ് മസിന്ദിടൌൺ.

ഉഗാണ്ടയിലെ ഉൾനാടൻപട്ടണങ്ങൾ മിക്കവാറും പ്രകൃതിസൌന്ദര്യം പുളഞ്ഞൊഴുകുന്ന പശ്ചാത്തലത്തിൽ പണിചെയ്യപ്പെട്ടവയാണ്. പച്ചക്കുന്നുകളുടെ മുതുകിൽ പല ജാതി പൂമരങ്ങളുടെയും തണൽമരങ്ങളുടെയും മറവിൽ ഗൌരവപൂർണ്ണത്തിൽ വിലസുന്ന കെട്ടിടങ്ങൾ ഡിസ്ട്രിക്ട് കമ്മീഷണറുടെ വസതിയും, ഗവണ്മെൻറ് ആഫീസുകളുമായിരിക്കും. വെള്ളമേധാവിത്വത്തിന്റെ കാഴ്ചബംഗ്ലാവുകൾ. തെരുവുകളിൽമാത്രമേ മനുഷ്യന്റെ വൃത്തികേടിന്റെ നിറവും നാററവും അനുഭവപ്പെടുകയുള്ളൂ.

മസിന്ദിപട്ടണം ആകപ്പാടെ മനോഹരമായിത്തോന്നി. വൈകുന്നേരം ഞാൻ അവിടെയെല്ലാം ഒന്നു ചുററിനടന്നു—നാട്ടുകാർ പാർക്കുന്ന മൂലയിലെത്തിയപ്പോൾ നടത്തം മതിയാക്കി. തകരത്തകിട് തൊപ്പിയണിഞ്ഞ കുടിലുകൾ ഇടത്തരക്കാരുടേതാണെന്നു തോന്നുന്നു. അവിടെയും നാററത്തിനു കുറവില്ല.

മസിന്ദിയിലെ തെരുവിലെത്തി. ആദ്യംകണ്ട ഇന്ത്യൻ സ്റ്റോർസിലേയ്ക്കു കയറിച്ചെന്നു. ഒരു പട്ടേലിന്റെ ദുക്കാനിക്കടയാണ്. ഹോയിമയിലെ ഷാ പറഞ്ഞതുപോലെ, മസിന്ദിയിലെ വ്യാപാരം മുഴുവനും ഇന്ത്യൻമുസ്ലിങ്ങളുടെ കയ്യിലാണ്. മസിന്ദി ടൌണിൽ 30 ഇന്ത്യൻഷാപ്പുകളുണ്ട്. ഇവയിൽ രണ്ടെണ്ണം മാത്രമേ ഹിന്ദുക്കളുടേതായിട്ടുള്ളു. പട്ടേൽ എന്നെ രണ്ടാമത്തെ ഹിന്ദുവിന്റെ കടയിലേയ്ക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. മസിന്ദി ജനറൽ സ്റ്റോർസിലെ, ധീരജ്‌ലാലും, സഹോദരൻ മഹേന്ദ്രനും എന്നെ സ്നേഹപൂർവ്വം സ്വീകരിച്ച് ഇന്ത്യയിലെ വർത്തമാനങ്ങളെല്ലാം ചോദിച്ചു.

"എവിടെയാണ് താമസം?"

"മസിന്ദി ഹോട്ടലിൽ."

"അതു പററിയില്ല—ഞങ്ങളുടെകൂടെ താമസിക്കാമായിരുന്നുവല്ലോ."

"ഹോട്ടലിൽ സുഖമാണ്."

"അവിടെ ഇംഗ്ലീഷുമട്ടിലുള്ള ആഹാരമാണ് കിട്ടുക—ഇന്ത്യൻഭക്ഷണം കഴിയ്ക്കാൻ നിങ്ങൾ ഇന്നു ഞങ്ങളുടെ വീട്ടിൽ വരണം."

"സന്തോഷം!"

"എന്നാൽ 8 മണിയ്ക്കു നിങ്ങൾ ഇവിടെ എത്തിച്ചേരണം."

ഞാൻ വീണ്ടും മസിന്ദിയുടെ അടുത്ത പരിസരങ്ങളിൽ അലഞ്ഞുനടക്കാൻ പുറപ്പെട്ടു.

മസിന്ദിയുടെ കിഴക്കുഭാഗത്താണ് കിയോഗാതടാകം. ആഫ്രിക്കയുടെ പടത്തിൽ ശ്വാസകോശത്തിന്റെ ആകൃതിയിൽ കിടക്കുന്ന കിയോഗാതടാകം ഒന്നു കാണണമെന്നു മോഹമുണ്ടായിരുന്നു. സാധിച്ചില്ല. പിറേറന്നുതന്നെ ബ്യൂട്ടിയാബയിലെത്തണം. മർച്ചിസൺ വെള്ളച്ചാട്ടം കാണാനാണ് ഞാൻ ബ്യൂട്ടിയാബ വഴിക്കു യാത്ര തിരിച്ചതു്. ബ്യൂട്ടിയാബയിൽനിന്നു മർച്ചിസൺ ഫോറംസിലേയ്ക്കു പോകുന്ന ഉല്ലാസക്കപ്പലിൽ സ്ഥലംപിടിക്കാൻ കഴിയുമോ എന്നുനോക്കാൻ താമസിയാതെ അവിടെ എത്തിച്ചേരണം.

രാത്രി എട്ടുമണിയ്ക്ക് ധീരജ്ലാലിന്റെകൂടെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഗൃഹത്തിലെത്തി. മസിന്ദിടൌണിലെ ഹിന്ദുജനസംഖ്യ മുഴുവനും അവിടെ ഹാജരുണ്ടായിരുന്നു:—6 പേർ. അവർ റേഡിയോ തിരിച്ചുവെച്ച് ഇന്ത്യൻ റേഡിയോവിന്റെ വിദേശപ്രക്ഷേപണം ശ്രവിയ്ക്കുകയാണ്. ആഫ്രിയ്ക്കയിലെ കാട്ടുമൂലകളിൽ കഴിഞ്ഞുകൂടുന്ന ഈ ഇന്ത്യക്കാർ മാതൃഭൂമിയുമായി നിത്യബന്ധം പുലർത്തുന്നതു് ഈ റേഡിയോപ്രക്ഷേപണത്തിലൂടെയാണ്.

ഗുജറാത്തിമട്ടിലുള്ള അത്താഴവും കഴിഞ്ഞു് ഞങ്ങൾ 10മണിവരെ സൊള്ളിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

ധീരജ്ലാൽ എന്നെ എന്റെ ഹോട്ടലിൽ കൊണ്ടുവിട്ടുതന്നു.

ഞാൻ ഹോട്ടൽവ്രാന്തയിലിരുന്നു പുറത്തേയ്ക്കുനോക്കി. ഇമ്പുപോലത്തെ നിലാവ്. ദൂരെ എങ്ങുനിന്നോ കാപ്പിരികളുടെ പറയടിനാദം ഇരുണ്ട ആഫ്രിയ്ക്കയുടെ ഹൃദയത്തുടിപ്പുപോലെ മുഴങ്ങിക്കേൾക്കുന്നു. കാപ്പിരികൾ ജീവിതം കൊണ്ടാടുന്നതു് രാത്രിയിലാണ്—ആ പറയടിയ്ക്കിടയിൽ സിംഹങ്ങളുടെ അലർച്ചയും കേൾക്കുന്നുണ്ടോ എന്നൊരു സംശയം.

ഹോട്ടലിലെ കാപ്പിരിപ്പയ്യൻ കിടക്ക വിരിച്ചു, കൊതുകുവല കൊണ്ടൊരു കൂടാരവും നിർമ്മിച്ച്, ഗുഡ്നൈററും പറഞ്ഞു് പിരിഞ്ഞുപോയി. അവൻ അവന്റെ വെളുത്ത ളോഹക്കുപ്പായം അഴിച്ച് ദൂരെയെറിഞ്ഞു. കാപ്പിരിക്കന്യകകളുടെകൂടെ കുതിച്ചുചാടി നൃത്തംചെയ്യാൻ പോയതായിരിക്കണം. പിറേറന്നു രാവിലെ ഹോട്ടലിൽനിന്നു യൂറോപ്യൻമട്ടിലുള്ള നല്ലൊരു പ്രാതലും കഴിച്ച്, 9 മണിയ്ക്കുള്ള ബസ്സിൽ ബുട്യാബയിലേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടു.

വഴി വൻകാടുകളിലൂടെയാണ്. എന്നിരുന്നാലും, വളരെ നല്ലൊരു റോഡാണ് ഗവർമ്മെൻറ് നിർമ്മിച്ചുവെച്ചിരിയ്ക്കുന്നതു്. കെന്യയിൽനിന്നു സുഡാനിലേയ്ക്കുള്ള കര–നദി–തടാകമാർഗ്ഗത്തിൽപെട്ട റോഡാണിതു്.

കുറെ ദൂരം യാത്രചെയ്തു് ഞങ്ങൾ ബുഡോംഗോവനത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു. 1600 ചതുരശ്രമൈൽ വിസ്താരമുള്ള ഒരു മഴക്കാട

ണിട്ടു്. ഇവിടെ കാട്ടാനകൾ കൂട്ടംകൂട്ടമായി കൂത്താടി നടക്കുന്നതു് കാണാമത്രെ—വഴിക്കൊന്നും കണ്ടില്ല. ആനകൾക്കുപുറമേ കേമന്മാരായ പല ആഫ്രിക്കൻമൃഗങ്ങളും ഈ വനാന്തത്തിനുള്ളിൽ വിഹരിക്കുന്നുണ്ടു്. നാട്ടുകാർ "ബാം" എന്നു വിളിച്ചുവരുന്ന ഗൊറില്ലാവർഗ്ഗത്തിൽപ്പെട്ട ഒരു ജാതി ആൾക്കുരങ്ങും ബുഡോംഗോവിൽ ഒളിച്ചു പാർത്തുവരുന്നുണ്ടത്രെ.

ബാമിനെ നാട്ടുകാർക്കു പേടിയാണു്. മനുഷ്യന്റെ ബുദ്ധിയും മനുഷ്യനെക്കാൾ പതിന്മടങ്ങു ബലവുമുള്ള ഈ നരവാനരനെക്കുറിച്ചു പല കഥകളും നാട്ടുകാരിൽനിന്നു ഞാൻ കേൾക്കുകയുണ്ടായി. ഒരിക്കൽ ഒരു വെള്ളക്കാരൻ ബുഡോംഗോവിൽ നായാട്ടിന്നു പോയപ്പോൾ കാട്ടിന്റെ ഒരു മൂലയിൽനിന്നു മനുഷ്യസ്വരത്തിലുള്ള ഒരു നിലവിളി കേട്ടു. അയാൾ മുൾച്ചെടികളിനാടങ്ങൾ വെട്ടിനീക്കി ആ മൂലയിൽ ചെന്നുനോക്കിയപ്പോൾ ഒരു ഗുഹയിൽ നഗ്നയായിരിക്കുന്ന ഒരു കാപ്പിരിച്ചിയെയാണു് കണ്ടതു്. അവൾ സായിപ്പിന്റെ അടുക്കലേയ്ക്കു് ഇഴഞ്ഞുവന്നു. അവൾക്കു നടക്കാൻവയ്യ. ഉള്ളങ്കാലിലെ തൊലിയെല്ലാം ഉരിഞ്ഞെടുത്തുകളഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

ഒരു ബാംകുരങ്ങുതന്നെ പിടിച്ചുകൊണ്ടുവന്നു ഇവിടെ പാർപ്പിച്ചിരിക്കുയാണെന്നു് അവൾ പറഞ്ഞു. അവൾ ഓടിപ്പോകാതിരിപ്പാനായി ആ കുരങ്ങു് അവളുടെ ഉള്ളംകാലിലെ തൊലിയെല്ലാം നക്കിയെടുത്തുകളഞ്ഞതാണു്.

എന്നാട്ടു് ഈ കഥ പറഞ്ഞ കാപ്പിരി ഇങ്ങിനെ ഒരഭിപ്രായവുംകൂടി സ്വന്തമായി ചേർക്കുകയുണ്ടായി. "ബാം അപഹരിച്ചുകൊണ്ടുപോയ പെണ്ണുങ്ങൾ നാട്ടിൽ തിരിച്ചുവരാൻ ഇഷ്ടപ്പെടാറില്ല. കാരണം ബാം അത്ര നല്ലൊരു ഭർത്താവാണത്രെ."

മിസ്റ്റർ ബാമിനെ കാണാൻ കഴിഞ്ഞില്ലെങ്കിലും ബാമിന്റെ അനന്തിരവന്മാരായ കുരങ്ങുകളെ ധാരാളമായി കണ്ടുകൊണ്ടിരുന്നു. അവ മരക്കൊമ്പുകളിൽ പല കസർത്തുകളും കളിച്ചുകൊണ്ടു് നേരം പോക്കുകയാണു്.

റോഡ് ഒരു കുന്നിന്റെ മുകളിലേയ്ക്കു് ഇഴഞ്ഞുപോകുന്നു. അവിടെനിന്നുള്ള വിദൂരക്കാഴ്ച വിസ്മയജനകമാണ്. അകലെ പടിഞ്ഞാറുഭാഗത്തു് ആൽബെർട്ട് തടാകം പട്ടുറുമാൽപോലെ കിടക്കുന്നു. അതിന്റെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ ചിത്രപ്പുറങ്ങളുടെ ആകൃതിയിൽ കൊടുംഗോമലകൾ ചിതറിക്കിടക്കുന്ന തടാകത്തിന്റെ തെക്കുഭാഗത്തു് റുവെൻസോറിമല, വെള്ളിത്തലപ്പാവണിഞ്ഞു് വിലസുന്നു. ആൽബെർട്ട് തടാകത്തിന്റെ ജലവിതാനത്തിൽനിന്നു 2000 അടി ഉയരത്തിലാണ് ഞങ്ങൾ സഞ്ചരിക്കുന്നതു്.

ഞങ്ങൾ ചുരം ഇറങ്ങുകയാണ്. ഇരുപാടും കൈവിരൽ കടത്താൻപോലും പഴുതില്ലാത്ത കനത്ത കാടുകളാണ്—അഞ്ചു മൈൽ നീളമുണ്ടു് ആ ചുരം നിരത്തിനു്.

സമനിലത്തിലെത്തിയപ്പോൾ കാടുകളുടെ സാന്ദ്രതം കുറഞ്ഞു, പുൽമൈതാനങ്ങൾ കണ്ടുതുടങ്ങി. പിന്നെ കാപ്പിരിക്കുടിലുകളും കുറേശ്ശയായി മിഴികളെ എതിരേറ്റു.

12½ മണിക്കു ഞങ്ങൾ ആൽബെർട്ട് തടാകക്കരയിലെ ബുട്യാബാ ജട്ടിയിൽ എത്തിച്ചേർന്നു. *

---

* ബുട്യാബായെപ്പറ്റിയും, ബുട്യാബായിൽനിന്നു പാക്വാച്ച്, അറുവാ, റൈനോക്യാമ്പ്, ഗുളു എന്നീ ഉഗാണ്ടാപ്രദേശങ്ങളിലൂടെയുള്ള യാത്രയെപ്പറ്റിയും "നൈൽഡയറി" യിൽ പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്.

താഴെ പറയുന്ന ഇംഗ്ലീഷ് ഗ്രന്ഥങ്ങളും ലേഖനങ്ങളും "സിംഹഭൂമി"യ്ക്കു സഹായമായിട്ടുണ്ട്.

AFRICAN HAND BOOK
—Edited by OTTO MARTENS and Dr. O. KARRSTEDT. London, (1932)

AFRICA EMERGENT — W. M. MACMILLAN.

GOOD OUT OF AFRICA
—A. T. CULWICK, Published by Rhodes Livingstone Institute, Livingstone.

HUNTER — J. A. HUNTER.

INSIDE AFRICA — JOHN GUNTHER.

KINGDOM OF THE ELEPHANT
—E. TEMPLE PERKINS.

ON THE EDGE OF THE PRIMEVAL FOREST
—ALBERT SCHWEITZER.

TANGANYKA
Government Publication, Dar - es - Salaam

TANGANYCA CAMERA STUDIES
—Central Publication Committee, Nairobi.

UGANDA HAND BOOK
East African Trade & Information Office, London. (1935)

LD LIFE IN S. AFRICA

Lt. Col. J. STEVENSON HAMILTON

discovery that opens Africa

Article by FYFE ROBERTSON in the PICTURE POST (15th Jan. '49)

ld of Sleeping - sickness

Article by J. K. THOMPSON, in LONDON CALLING.

IGANYKA NOTES & RECORDS

(Nos. 23, 24, 25 & 26)

Published by King George V Memorial Museum, Dar - es - Salaam.

se and fauna in Africa

Article by CLELAND SCOTT in the FOREIGN REVIEW. (April '47)

നവകേരള പ്രസ്സ്, എറണാകുളം.